

Lei 11,50

OLIMPIAN UNGHEREA • SPOVEDANIA UNUI SPION

1982

OLIMPIAN UNGHEREA

spovedania unui spion

Editura Dacia

Coperta de IOAN HORVAT BUGNARIU

OLIMPIAN UNGHEREA

SPOVEDANIA UNUI SPION

— roman —

EDITURA DACIA
CLUJ-NAPOCA 1982

AVERTISMENT

Nu căuta, cititorule, cu tot dinadinsul, analogii, nu scormoni febril prin dicționare și atlasuri pentru confruntări, nu-i face autorului procese de intenție. Lumea acestei cărți îi aparține integral. Materia însă din care și-a construit-o este universală.

Degeaba fugiți spre necunoscut și vă înălțați spre soare, dacă nu duceți cu voi un suflet mai bun și mai nobil.

Mihail Sadoveanu

CAPITOLUL 1.

Mă numesc Horia Velican. Ziaristul Horia Velican, născut la 16 iulie 1927, în satul Blidari, comuna Cîrligele, județul Vrancea. Sub această identitate am fost arestat luni, 26 septembrie 197... Cîte zile au trecut de atunci? Cîte luni? Cîți ani? De ce mă întreb? Oare, mă interesează, într-adevăr, timpul? Este necesar, absolut necesar, să răspundem tuturor întrebărilor din noi? Timpul nu mai lucrează pentru mine. De fapt, mă aflu în afara timpului. Acesta e sensul exact al condiției unui spion arestat. Un spion arestat nu are decît trecut. El a fost. Atît. Asta vroiam să spun: Spionul Horia Velican *a fost*. Timpul său curge pînă într-o dimineață de septembrie. Dincolo de cumpăna aceea nu rămîne decît un nume, o fișă, un dosar. Ce înseamnă, la urma urmei, soarta unui spion? Cît valorează viața lui? La cît se reduce ea? Satisfacție, datorie, bani, spirit de aventură? O meserie ca oricare alta? Iubire, ură, tentația necunoscutului? Jocul întîmplării? Prăpastia șantajului? Frică sau nebunie? Nimic sau toate la un loc? Ce-a însemnat Casablanca, celebrul spion Casablanca? Dar Stieber? A existat într-adevăr un om care s-a numit Karl Schulmeister? Mata Hari n-a fost oare pură ficțiune? Să fi fost Richard Sorge doar un simplu mit? Ce-au vrut acești oameni? Ce-au gîndit, ce-au făcut și ce-au vrut ei? Baruri de noapte și dansatoare fumînd tolănite lîngă generali nădușiți, doldora de secrete militare? Întîlniri conspirative în vile cu pereți dubli? Răpiri îndrăznețe de magnați financiari străini? Pachete groase de bancnote noi, foșnitoare? Viciul jocului periculos? Dragostea animatoarelor pieptoase și flegmatice? Fiorul acela unic al unei

recrutări subtile, la o inocentă ceașcă de cafea, a miniștrilor plenipotențiari? Doamne, cît de ridicule sînt toate astea acum, cît de stupide, mai ales că în stupiditatea lor germinează atîta lipsă de omenie... atîta cruzime... Cunoști o femeie, ai cunoscut-o întîmplător, ți-o apropii, te apropii de ea și vă împrieteniți, te regăsești în sufletul ei așa cum numai în sufletul mamei îți mai poți desluși cugetul, chipul interior, și viața pare dintr-o dată altfel, merită s-o cheltuiești, apoi primești un semnal de undeva și i te supui, îți inviți iubita la plimbare, te uiți în ochii ei ca și altădată, cu aceeași candoare, o conduci pe o străduță învăluită în beznă și-i înfigi între omoplați un pumnal, lovitura e scurtă, fulgerătoare, gestul e profesional, deoarece a trebuit să ucizi un dușman. Femeia te vîna de mult, ea te-a căutat, ea te-a întîlnit, n-a fost, de fapt, nimic întîmplător, ți-a ieșit în cale fiindcă a vrut ea, fiindcă era plătită să facă acest lucru, fiindcă erai sortit sacrificiului barbar pe altarul informațiilor secrete. Atîta doar că, undeva sus, un ochi rece și atent ți-a trimis un semnal, un avertisment cu o clipă mai devreme, exact clipa cît ai avut răgazul să faci gestul acela îngrozitor. De ce femeia nu te-a lichidat din primul moment? De ce zilele alea lungi, nesfîrșite, de iubire, îndărătul cărora ardea gîndul asasin? Sînt întrebări cumplite care te vor mistui mereu, cît vei face umbră pămîntului, pentru că îndoiala sapă niște prăpăstii din care nu mai poți ieși niciodată.

Oare, cît mai am de trăit? Am fost arestat. Mă vor judeca. Ancheta curge parcă prea încet. Cît știe căpitanul Bobeică? Ce știe el despre mine? Ce e în capul lui, de se uită la mine lung, fără adresă? Are un aer ciudat, nu, mai degrabă un zîmbet ciudat. Ce urmărește căpitanul? De ce e atîta liniște în jurul meu? Voi fi condamnat? La ce bun toată istoria asta idioată? *„Scrieți, domnule Velican, scrieți tot ce vreți dumneavoastră!“* De ce să scriu? Cui să scriu? Cui folosește? Mie, în orice caz, nu. Am pierdut, plătesc. Toți pierdem. Toți plătim. Mai devreme, sau mai tîrziu, toți ne reglăm conturile. Nimeni nu rămîne veșnic debitor, chiar dacă ultima poliță o achită neamurile care încă nu s-au născut. Terra e o imensă piață plină pînă la refuz cu debitori și creditori. Restul e tăcere. Vreau să plătesc! Nu mai suport tăcerea! De ce-i atîta liniște în jurul meu? De ce nu se aud pereții urlînd? De ce nu țipă ușa de cît sarcasm și furie și durere și neputință s-au strîns în spatele

ei? De ce ancheta abia se tîrăşte — cuminte, calmă — cînd simt dincolo de ea spasmul nerăbdător al panterei? De ce nu sînt presat, confruntat, hărţuit, de ce nu sînt torturat să vorbesc, să zbier, să declar, să divulg? De ce tăcerea asta?

Oglinda mă fascinează. Se află deasupra lavoarului. Se uită la mine cu un chip straniu. Oglinda îmi azvîrle în faţă o figură halucinantă, cu priviri negre, cu orbite negre, cu părul negru, zburlit, dezgolind o frunte înaltă, albă ca varul, pe care zadarnic o mînă străină pipăie, se plimbă, mîna şi fruntea şi chipul încropind o imagine pe care n-o recunosc. Singuri ochii nu m-au trădat... *„Scrieţi, domnule Velican, scrieţi!...“* Şi dacă nu scriu? E simplu. Extrem de simplu. Nu mai scriu şi gata. Mă întind în pat şi aştept. Mi-e somn. Aş vrea să dorm... Oricum, sfîrşitul nu poate fi prea departe. Oricum, el trebuie să vină. Şi atunci, punct. Dar pînă atunci? Asta e. Se pare că Radu Bobeică ştie cîte parale fac nervii unui ziarist bătrîn...

S-o fi aflat oare la *Centrală* despre căderea mea? M-au abandonat? Nu există nici o scăpare? Doamne-dumnezeule, dacă am ajuns să-mi pun astfel de întrebări, înseamnă că sînt pierdut. Sînt eu şi totuşi altul. Mă recunosc din ce în ce mai greu. Puţin cîte puţin, Horia Velican piere, se stinge. Ceva a dispărut din mine pentru totdeauna. Undeva, acolo în străfunduri, s-a produs o fisură şi mă scurg, încet-încet, clipă de clipă, afară, în neant. Cînd am simţit surparea? Atunci, în minutul căderii...

Imaginea are prospeţimea fulgerului. Închid ochii şi revăd desenul viu, sclipitor, orbitor... Blocul „Minerva“, uşile mari din bronz şi cristal, scările din marmoră, coboram scările cu o casetă de voiaj în mîna stîngă, fumam preocupat, detaşat, cu o distincţie de fumător înrăit, m-am oprit un moment, am zărit taxiul pe care-l comandasem telefonic din garsonieră, m-am precipitat către el, la aeroport mă aşteptau alţi colegi, o delegaţie de breaslă care pleca în străinătate, am deschis portiera, m-am urcat... Atunci, în minutul căderii, n-am rezistat. Minutul de cădere, minutul de care m-am temut toată viaţa, nu eram pregătit pentru acel minut. Atunci s-a rupt ceva în mine, am simţit că se frînge un resort acolo, înăuntrul meu, dar n-am ţipat, nu m-am zbătut, n-am zbierat ca un nebun, ar fi fost inutil şi mai ales de prost gust să mă dau în spectacol, să urlu, să muşc. Nu ştiam că mă pîndeşte minutul fatal, ches-

tia aia cu al șaselea simț care te pune în gardă cînd te paște un pericol e o chestie idioată, o aiureală, în care n-am crezut niciodată, am deschis portiera, m-am urcat și abia în mașină am văzut că sînt încadrat de doi indivizi, desigur doi ofițeri de securitate, care nicidecum nu erau puși pe farse. Mai tîrziu, nu prea tîrziu, am aflat că unul din cei doi bărbați era chiar căpitanul Radu Bobeică... Atunci s-a produs șocul, ruptura. Taxiul demarase lin, fără grabă, nimeni nu scotea un cuvînt, era un sacrilegiu să pîngărești tăcerea aia sfîntă a gîndurilor cu vorbe calpe, priveam pierdut ușile mari din bronz ale blocului „Minerva“, în care locuisem pînă atunci, și deodată l-am văzut pe Horia Velican coborînd scările, caseta de voiaj o ținea în mîna stîngă și fuma pătimaș, elegant... Apoi, halucinația a dispărut brusc, ireală ca un vis urît...

Am scos un icnet scurt, scîrbos — am oroare întotdeauna față de slăbiciunile omenești! — și mi-am cuprins fruntea între palme. N-am leșinat, n-am dat ochii peste cap, îmi presam tîmplele cu palmele, degetele mi s-au încleștat în păr și am strîns ca un smintit pumnii. Minutul căderii trecuse...

O săptămînă mai tîrziu, ori poate un veac mai tîrziu — nu știu, n-are importanță! — căpitanul Bobeică mi-a vîrît în mîini un caiet și un pix, m-a privit în albul ochilor într-un fel straniu, aș zice mai degrabă cu un soi de complicitate bizară, după care mi-a zîmbit cuminte, uluitor de cuminte, și mi-a șoptit: *„Scrieți, domnule Velican, scrieți tot ce vreți dumneavoastră!“*. S-a răsucit pe călcîie și a dispărut numaidecît, cu mersul lui sportiv, ușor legănat, avînd ceva de sălbăticiune în felul de a se face nevăzut.

Să scriu? Asta-i bună! Ce să scriu? De ce să scriu? Cine mă va crede? Și, oare, mai pot? Mai pot să scriu? Cîtă putință și cît curaj mai pot rămîne într-un ins pe care-l așteaptă plutonul de execuție? Cît adevăr? Și zîmbetul acela ciudat al căpitanului...

N-am fost niciodată în satul Blidari, din ținutul Vrancei. De ce n-am fost? M-am temut de ceva? Cunosc pe de rost multe destine, multe biografii din satul acela. A trebuit — demult, tare demult — să le învăț, să le repet, să le știu pe dinafară ca și cum ar fi fost ale mele, ca și cum aș fi crescut cu ele, acolo în țara Vrancei. De ce n-am avut curajul să merg în satul Blidari? Curios ce-mi trece acum prin minte! Curioase și sucite gîndurile astea. Curioase și hapsîne

întrebările... De ce scriu? Ce-ar fi să mă astîmpăr dracului odată, să fac greva foamei, să mă dau cu capul de pereţi, să-mi tai beregăţile cu un ciob din oglindă, să termin odată cu toate?! De ce mă zbat, ce caut? N-am de ce mă agăţa, asta-i sigur. Atunci?? În fond, ce mai aştept? Pentru mine lucrurile sînt clare. Nu urăsc pe nimeni. Nu reproşez nimic nimănui. Nu-mi regret faptele. O să fiu condamnat la moarte şi măsura luată n-o pot considera decît justă. Pentru mine însă lucrul acesta n-are nici-o importanţă. Absolut nici una. Şi zîmbetul acela ciudat al căpitanului... De ce-i atîta linişte aici? O viaţă întreagă am trăit singur, dar preţul cumplit al tăcerii abia aici îl plătesc. De ce să plătesc numai eu? Numai eu sînt vinovat? Să fie Horia Velican singur vinovatul? De fapt, cine e Horia Velican?

CAPITOLUL 2.

Acolo, pe țărmul Vardarului, timpul e alftel decît aici, la Brăila, altele îi sînt meandrele, curgerea alta, clepsidra e aceeași, nisipul nu-i. Vardarul e aspru ca un cioplitor de piatră, zîmbește rar, e mereu obosit, furios și încruntat. Dunărea e calmă, Dunărea e blîndă, calmă și blîndă ca un cîntec dobrogean e Dunărea în ostrovul Brăilei.

Sarava Cristian era pietrar brăilean din tată-n fiu. Din cine știe ce vremuri incerte, germinate în negura istoriei, neamul Saravilor lepădase ținuturi mai calde, trecuse apele de Marmara, a urcat către Bosfor și Dardanele, mai departe pînă la gurile bătrînului Danubiu, căutînd și găsind așezare creștinească aici, în cetatea Brăilei.

Saravii erau cioplitori în piatră, asta făceau, asta învățaseră de cînd se știau, ciopleau piatra, scormoneau cu dalta în măruntaiele ei și dezghiocau, scoteau în lumină cruci somptuoase și îngeri costelivi, un popor de îngeri triști pentru cimitirele cetății. Saravii erau truditori în piatră, sumbri, săraci și tăcuți.

Dezrădăcinați și încăpățînați, cultivîndu-și cu iubire statornică meseria din bătrîni, refuzînd alte îndeletniciri mai ușoare pe care apa Dunării le oferea cu generozitate, Saravii cărau piatra tocmai din coamele Pricopanilor, de dincolo de fluviu, din Dobrogea, din carierele Casimcei și Babadagului. Piatră grea, piatră scumpă, cîștigul se împuțina, datoriile creșteau, neamul Saravilor se împuțina și el.

Sarava Cristian ajunsese, astfel, singurul descendent al spiței sale, se considera de-acum os brăilean, os din os românesc, din amintirile străbune stăruind doar un abur de legendă despre mări și țări calde de unde porniseră înaintașii săi într-un lung și ireversibil exod, într-o fugă a disperării, salt în necunoscut și plecare tiranică în speranța unor zile și locuri mai bune. În primul război mondial Cristian și-a pierdut părintele și cei doi frați, iar patru ierni mai tîrziu, o iarnă cumplită, lungă și cumplită ca un blestem, a murit și Marina, mezina familiei, sămînță ciu-

dată în neamul lor, palidă și plăpîndă, care s-a stins încetul cu încetul de oftică. Nu se împlinise anul de la dispariția Marinei cînd bătrîna Sarava a pierit și ea brusc, într-o noapte, singură, fără lumînare, fără să geamă, fără să fie bolnavă: a fost descoperită în zori, țeapănă, cuminte, cu ochii închiși, cu mîinile reci încrucișate, abia încrucișate deasupra pîntecului care zămislise zadarnic.

Cristian a rămas unicul moștenitor al pietrăriei, atelier bine cunoscut în mahalalele sărace de pescari. S-a căsătorit, și-a ales o muiere pe măsura lui, robustă, răbdătoare, sănătoasă, au muncit amîndoi ca niște căpiați ani de zile, au refăcut spița și averea Saravilor, curtea era iarăși plină de copii, de orătănii, de cruci și îngeri din piatră, cei drept crucile nu mai aveau aerul acela somptuos, îngerii însă erau la fel de triști...

Apoi, vremurile s-au răsturnat din nou, prețul pietrei creștea, prețul pîinii creștea, viața avea alt preț acum, banii dispăruseră parcă într-o hazna fără fund, oamenii nu mai aveau bani, oamenii nu mai aveau de lucru, gîndurile negre și datoriile se înmulțeau, covîrșeau, secătuiau burțile, mințile, brațele.

În 1927, în casa lui Cristian Sarava s-a născut al cincilea copil, în 1929 al șaselea. Opt guri la masă, opt guri mereu flămînde îl încrîncenau să lovească piatra cu furie, cu rîvnă, cu speranță.

— Nelă! i-a zis el nevestei într-o zi, întorcîndu-se de la primărie cu o hîrtie în mînă, dacă nu plătesc banii ăștia într-o săptămînă, ne bate toba în curte, trebuie să vînd atelierul sau să-mi atîrn o piatră de gît. Ce facem?

Nela, Ioana lu'Bădălan, fiică de camionagiu, vînjoasă la trup și cumpătată în cuget, n-a început să plîngă, n-a zbierat că-și blestemă zilele cînd l-a luat pe Cristian, n-a urlat că are casa plină cu plozi și că o să ajungă pe drumuri. Nu! Și-a privit doar bărbatul în ochi — erau frumoși ochii Saravilor, adînci și albaștri ca cerul Mediteranei — a privit, a oftat și i-a spus calmă.

— Lasă, mă Cristule, că n-om pieri noi, ne-om hărăni cum om putea, mai plătim o parte din angaralele alea și n-om pieri. Ne-or mai ajuta și ai mei... Cerem o păsuire la percepție...

Nu într-o săptămînă, ci după aproape trei luni, toamna tîrziu, în curtea pietrăriei, invadată de glotași, prostime și gură cască, bătea toba perceptorului.

Piatra se scumpise, nimeni nu-și mai comanda, pentru răposați cruci din piatră, cei vii n-aveau după ce bea apă, iar cei morți se puteau mulțumi și cu două scînduri înfipte la căpătîi, atelierul „Sarava și fiii“ dădu faliment, licitația abia izbutind să agonisească gologanii pentru plata vechilor datorii.

În aceeași toamnă, lăsîndu-și familia în grija socrilor, Cristian și-a luat lumea în cap, căutînd năuc alte țărmuri ale pîinii. Ori, poate, chemarea străbunilor îl împingea — în vremuri de cumpănă — către mirificul pămînt al făgăduinței. Lăsa în urma lui un timp tulbure, lăsa cozile nesfîrșite ale căruțașilor în grevă, frunțile posomorîte, întunecate ale hamalilor, șiruri nesfîrșite de hamali cu brațele atîrnînd inutile, cu spinări și grumazuri inutile, așteptînd disperați și inutili, lăsa ochii mari, întrebători ai copiilor, ochii adînci ai nevestei care-l îndemnau caută, caută, caută...

În Australia s-a angajat ca văcar la un neamț, venit înaintea lui acolo doar cu cinci ani. Neamțul — și el de obîrșie greacă, îl chema Otto Mahas — își încropise deja o avere zdravănă, aici oamenii erau altfel, altfel pămînturile, cine se zbătea, și dacă mai avea și un dram de noroc... Mahas avusese, era dur, era viclean, în mîna lui banii prăseau. Îl angajase pe Cristian, îi plăcuseră mușchii săi de atlet, privirea semeață, mîndră.

În primăvară, Sarava expedia la Brăila prima pungă cu gologani cîștigați pe moșii străine. Bani grei în timpuri grele.

După trei ani neamțul și-a lichidat averea, acareturile și cîteva pășuni i le-a vîndut lui Cristian, și-a luat aurul și a dispărut brusc, fără urmă, fără un cuvînt. La vreo lună i-a scris din Viena, Sarava a primit plic cu antet, hîrtie cu filigran, Otto Mahas se aranjase ca director la o societate de construcții. Vremurile se schimbaseră, se limpeziseră, în 1935 nu mai erau zilele de acum trei ani — sumbre, cîinoase —, neamțul simțise la timp aerul proaspăt și-și investise banii în afaceri industriale.

Cristian Sarava era de-acum proprietar, avea ferma lui, cîteva fîntîni, sute de capete de vite, pămînturi întinse.

S-a interesat la autorități, a cheltuit cu folos niște bani, s-a învîrtit prin cîteva birouri consulare, pînă la urmă a izbutit să-și aducă familia în Australia. S-a umplut curtea de suflete: șase copii — Doru, Ștefan, Mihu, Ion, Liviu și Titel, toți băieți — și o muiere, Nela, nevastă-sa. Saravii

prosperau repede. În afară de Liviu și Titel, cei mai mici, toți munceau, toți păzeau ca pe ochii din cap averea aia născută din speranțe, sudoare și noroc. Se dezlegau vechile căi maritime australe, băierile de la pungi se dezlegau și ele, comerțul înflorea, anul următor și celălalt an Saravii și-au vîndut la preț bun baloturile de lînă, pieile, brînzeturile... Alți fermieri, vecini, băștinași, cu pămînturi mai sterpe îl priveau rînjind, îl salutau rînjind și era în rînjetul lor și cruzime, și nepăsare, și tîmpenie, și obsesia neputinței, și vraja aia ascunsă, ca o apă freatică, a urii cu care jinduiești la ciorba veneticului. De toate astea se temea și nu se temea Cristian, prevăzător însă, lichidîndu-și o parte din avere, transformînd-o în aur și asigurîndu-l în bănci cu firmă serioasă.

Către miezul unei nopți s-a trezit deasupra unui rug în flăcări, pereții caselor, pereți din bîrne, ardeau înfiorător de repede, grinzile se prăbușeau și se mistuiau prea repede în aerul fierbinte și nesățios, ardeau magaziile, ardeau grajdurile cu vite. Nimeni n-a sărit, n-a mișcat un deget să-l ajute. Abia și-a salvat copiii, muierea și cîteva lucruri.

A înțeles că n-are ce mai căuta printre acei oameni. A vîndut pămînturile, i-a scris lui Otto Mahas, i-a cerut sfatul, l-a primit. „Ultimul drum al europenilor este către Europa". Așa i-a răspuns neamțul. Cristian s-a interesat colo și colo, a aruncat o vorbă, a tras cu urechea, a aflat că și alții călătoreau spre obîrșie, reveneau îmbogățiți, se grăbeau să prindă ultimul tren, ultimul vapor. Și-a scos aurul de la bancă, l-a cuprins dintr-o dată fierbințeala plecării, a bătut depeșă la Brăila — eternul dor al revenirii.

— Nelă, i-a zis el nevestei, neclintită lîngă tîmpla lui, peste două săptămîni ajungem la gurile Dunării, și de acolo la noi acasă. Ai grijă de copii. Mîine ne îmbarcăm pe „Mona Lisa".

Luxosul vas nu s-a îndepărtat prea mult de coasta Australiei, cînd a început măcelul. A fost abordat de trei ambarcațiuni ușoare, mici, unsuroase, care înălțaseră basmaua neagră a piraților. Tentația fusese prea mare. Pachebotul „Mona Lisa" gemea de aur, de bănet, de fermieri bogați. Au fost măcelăriți toți, cu o ură feroce, bărbați, muieri, copii, întregul echipaj. Vasul a fost prădat pînă la ultimul sfanț, pînă la ultimul cercel, apoi abandonat mării. O singură suflare omenească a supravețuit, totuși, atunci, un singur om, de fapt era un pui de om. Se rătăcise de ai săi, în

joacă, şi adormise în sala cazanelor, cuibărit acolo după nişte calorifere calde, acoperite cu vată minerală, sau poate, cine ştie, ocrotit acolo de mîna oarbă a destinului. Suflet rătăcitor pe un cimitir în derivă, copilul a fost descoperit, o săptămînă mai tîrziu, de un echipaj grecesc şi predat unui orfelinat de pe malurile Vardarului, apa aceea bătrînă şi înţeleaptă căreia străbunii îi ziceau Axius.

Puiul acela de om era Liviu Sarava, adică eu, adică Horia Velican. De ce n-am pierit atunci, la şapte ani? De ce n-am înnebunit atunci? De ce-am supravieţuit?

CAPITOLUL 3.

Ieri, căpitanul Radu Bobeică m-a invitat la el în birou. Un subofițer înalt, mustăcios — ăsta cară într-o singură mînă doi ca mine — a desferecat ușa celulei, a făcut treaba aceasta cu îndemînare, cu delicatețe chiar, totuși zgomotul zăvoarelor trase, scrîșnetul acela sec, dur al fierului frecat pe fier, poartă în el, de fiecare dată, sîmburele prevestitor al ceasului rău, al clipei rele, poate ultima clipă, zgomotul zăvoarelor trase naște în ființa mea o ghiară uriașă care se strînge, se strînge încet, inexorabil, în mine, în jurul meu, peste mine, deasupra, pretutindeni, pînă în momentul în care aflu adevărul: o nouă audiere, o confruntare, întrebări, reveniri, verificări. Adică viață. Oare mi se va spune mereu adevărul? Va să zică, astăzi n-a fost ultima clipă, ultimul drum. Încă n-a fost.

Subofițerul mustăcios deschide și mă privește curios, nu cu răutate, n-are nimic brutal în privirea lui, în gesturile lui, ci curiozitate, o infinită curiozitate, mă privește cam așa cum te-ai chiorî la o gînganie ciudată sau la un animal nevolnic, schilav și-ți zici cu gînduri aiurite: „Cum dracu, stîrpitura asta a putut face așa și pe dincolo?!“ Așa este, sînt slăbuț, sînt palid, am trăsături apoase, priviri cenușii, oase subțiri, am părul rar, degetele mici, umerii înguști, statura pirpirie, aproape infantilă. Nu sînt un tip prea arătos. Asta nu înseamnă însă că sînt respingător pentru sexul frumos. Lia Proper o poate spune mai cu temeinicie în locul meu. De ce tocmai Lia Proper? Un sportiv mă ignoră cu desăvîrșire. Iar un bărbat viguros, așa cam ca subofițerul ăsta, se uită la mine ca la o moluscă. Dar dacă i-aș spune că sînt capabil să ridic dintr-o singură smulgere două sute de kilograme, că într-o luptă corp la corp cu el, în nici un caz eu n-aș ieși pe locul doi, dacă i-aș spune mătăhălosului ăsta în cizme că viteza cu care pot administra eu o lovitură de karate e suficientă pentru a-i frînge gîtul? Dacă ar ști, ce-ar face? Desigur, dacă i-aș spune, nu m-ar crede, sau ar simți subit nevoia unei înfruntări, adeseori

oamenii au reacții de soiul acesta, nu cred pînă nu se conving pe pielea lor, convingerea asta însă îi poate fi fatală unuia care mă are ca partener. Dar subofițerul nu știe, iar eu nu mă sensibilizez la privirea lui. Cu Bobeică e altă chestie. Altfel stau treburile cu el. Căpitanul mă cunoaște, el știe precis cîte parale fac. Vînătorul ăsta de spioni are reflexe de pisică sălbatică și privirea lui îți spune, exact cu o secundă mai devreme, „astîmpără-te, fii cuminte, fii rezonabil", iar dacă ești înțelept secunda asta te salvează de la dezastru, îți măsori adversarul cu alte gînduri, i te supui, n-ai încotro, i te supui chiar și atunci cînd nu-ți mai pasă de viață. *„Scrieți, domnule Velican, scrieți tot ce vreți dumneavoastră!"*. De ce acest îndemn și această ciudată, neverosimilă apropiere? Și mai uimitor este faptul că-l simt pe căpitan că-i sincer, că nu se preface, că nu e un ticălos care să mă atîrne zîmbind în ștreang, el e franc în tot ce face, mă pricep la oameni. Ce are de gînd cu mine Bobeică?...

Datorită firii mele, n-am avut prea mulți prieteni printre semenii mei, bărbații. Aceștia m-au tratat întotdeauna cu o bunăvoință jignitoare, sufocantă, tolerîndu-mă în preajma lor constrînși de profesie, ori de anumite conveniențe sociale. Femeilor însă le inspiram alte sentimente. Între femei întotdeauna m-am simțit mai în siguranță, cu ele comunicarea se încheagă mai rapid, o anumită intuiție comună, anumite gesturi comune, anumite slăbiciuni creau punți de legătură durabile, mediul acesta îl cultiv, adică l-am cultivat ani de zile cu perseverență, cu pasiune, cu răbdare, din calcul și dorință. Cînd am făcut această descoperire nu aveam decît 16 ani, am exersat îndelung, am devenit o canalie stilată, mi-am exploatat înclinațiile morbide spre jocul desăvîrșitei mimări a suferinței, a tristeței sfîșietoare, a dureroasei însingurări, am început să privesc femeile cu alți ochi. În acest mediu au germinat toate speranțele mele. Aici mi-am nutrit așteptările și năzuințele de împlinire, vroiam să mă ridic cu orice preț, să mă salvez, să scap de mizeria orfelinatului, de bătăile crunte ale instructorilor, trebuia să scap de foame, de sărăcie, trebuia nu doar să supraviețuiesc, ci să mă înalț, să învăț, să cunosc lumea, să ies la suprafața ei, deasupra ei și să-i dau cu tifla, să-mi urlu din bojoci marea scofală: „Na! lume tîmpită, lume idioată și fudulă, lume violentă, nebună și barbară. Na! că tot m-am ridicat deasupra ta. M-am

ajuns, am bani, sînt puternic. Mi-ai fost potrivnică și-am izbutit. Am sărutat mîna care m-a lovit, cînd a venit însă clipa răsplății am retezat mîna aceea fără să clipesc. Luate-ar dracu, lume infernală!“ Am învățat de mic legile de junglă ale izbutirii cu orice preț, pe orice cale, numai să izbutesc, să răzbesc, eu și numai eu, fiecare pentru sine, într-o lume enormă omul luptă, trăiește și luptă ca un disperat de unul singur, care pe care, trebuie să înghiți sau să fii înghițit, ori ori, altă alternativă nu-i, trebuie să împarți pîinea sau să ți se împartă, să plătești sau să fii plătit, trebuie să cerșești sau să ți se cerșească, trebuie să întinzi mîna sau să ți se întindă, trebuie să comanzi sau să fii comandat, să condamni sau să fii condamnat, să înlături sau să fii înlăturat, trebuie să te impui sau să te supui — cale de mijloc nu există. Aici mi-am plămădit toate speranțele, în această lume deopotrivă superbă și dementă, aici am devenit prizonierul propriilor mele speranțe, iubind, urînd și urlînd, rupînd cu ghiarele și cu dinții, croindu-mi cale spre bogăție și putere, uzînd, folosind, întrebuințînd o singură unealtă, totodată armă și scut: *femeia*. Am iubit-o atunci cînd a fost necesar, atunci cînd am crezut eu că așa trebuie să fac. Am plătit-o, cînd femeia trebuia plătită. Mi-am recrutat agentura exclusiv dintre femei — picolițe, coafeze, recepționere de hotel, gîsculițe de bulevard, dactilografe, cameriste, șefe de cabinet, croitorese, șoferițe de getaxuri, surori medicale. Se găsesc destule nebune, destule nemulțumite și descreierate sub soarele ăsta etern și răbdător, destule debusolate, declasate, avide să prospere din cîștiguri ușoare, strălucitoare și grase, amatoare de aventuri, de lux, de trai pe vătrai din arginți nemunciți, din arginții trădării. Cea mai mare parte dintre ele sînt agente și nu știu că sînt agente, habar n-au că fac muncă de informații, că spionează, că trădează, că le paște pușcăria sau plutonul de execuție. Apărîndu-mă cu deosebita lor prezență de spirit, cu sensibilitatea lor, cu viciile și virtuțile lor în ceasuri negre de ananghie, baricadîndu-mă în spatele lor, îngenunchind în fața lor sau îngenunchindu-mi-le sub sceptrul teroarei, al șantajului, al banilor, sacrificîndu-le atunci cînd trebuia să mă salvez, ori abandonîndu-le cînd mă incomodau, femeile au fost tot atîtea trepte pe care am urcat, sau pe care am coborît, nu mai știu, nu mai sînt sigur, am urcat? am coborît? Acum n-are nici o importanță. Femeile au blestemul lor, ele, femeile, se dovedesc gata ori-

cînd să ocrotească, să înconjoare la pieptul lor un mascul pipernicit, o jigodie masculină tristă şi nenorocită, cu tenul serafic, cu trup de bibelou, cu ochi adînci, întrebători şi trişti, cu ochi rugători şi gînduri calpe care caută, care cerşesc milă, înţelegere, mîngîiere, iar femeile cad în transă, cad în plasă şi se vor protectoare, se vor protectoare poate dintr-un sentiment matern nesatisfăcut, ori din alte porniri sau neîmpliniri ancestrale. Multora dintre doamnele pămîntului, multor preotese ale iubirii, nu sînt puţine acele femei — urîte sau frumoase — cărora să nu li se pară o sfîntă plăcere de a se şti adorate în taină de bărbaţi sensibili şi trişti, solitari, nevolnici şi trişti, nişte aschimodii plăpînde, doar cu un dram de virilitate, pe care ele, femeile, să-i ocrotească cu toată prostia şi puterea şi orgoliul şi tandreţea lor. Şi iarăşi mă gîndesc la o femeie care se cheamă Lia Proper.

Subofiţerul mustăcios m-a salutat, i-am răspuns la salut şi m-a invitat sus la etajul şapte. Ştiam. La etajul şapte îşi are biroul Bobeică. Niciodată n-a ordonat să fiu adus în biroul lui. Niciodată nu m-a chemat. De ce-o face acum? Ce urmăreşte? Asta-i bună, am început să mă ramolesc dacă-mi pun astfel de întrebări. Ce-aş urmări eu, dacă aş sta pe scaunul căpitanului şi mi-ar cădea în palmă Horia Velican? Îşi poate lesne închipui oricine. Punct. Trecem printr-un culoar lung, nesfîrşit, cenuşiu, urcăm nişte trepte, nu multe, cîteva, apoi aşteptăm în faţa unei uşi imense, o uşă cît un perete întreg. Aşteptăm pînă în clipa în care broasca uşii începe să zumzăie încet, se aude un declic interior, uşa se despică în două, dispare, se retrage în ziduri şi intrăm într-o cuşcă metalică: liftul. În urma noastră uşa se închide automat, ermetic, cabina nu are butoane, nu are mînere, nimic. Nu ştiu cînd am pornit, am simţit doar un gol uşor în stomac o secundă, două, nouă, după care golul a dispărut. Am ajuns la etajul şapte, uşa glisează singură într-o parte, în pragul ei, atent, binevoitor, căpitanul Bobeică.

— Bună dimineaţa, domnule Velican.

— Bună dimineaţa.

Desigur, un cotoi bătrîn ca mine n-ar trebui să se arate surprins. Dealtfel, nici nu cred că se oglindeşte aşa ceva pe chipul meu. Căpitanul are însă drumurile lui pe care umblă.

— O surpriză, nu-i așa? mă învălui el tranșant, fără mofturi ascunse, fără gînduri ascunse. Lăsa impresia nealterată că spune exact ceea ce gîndește.

Liftul coboară cu subofițerul mustăcios, caut un răspuns, alerg după o replică avantajoasă și atunci am rămas cu garda complet descoperită. Făcuserăm doar cîțiva pași, cînd în fața noastră, pe coridor, s-a deschis iute, prea iute, ușa unui birou și a plutit pe lîngă noi, cu nasul în vînt, cu mersul ei calm, princiar, Lia Proper. Nu ne-a învrednicit cu nici o privire, a trecut elegantă și nepăsătoare pe lîngă noi, Bobeică mă studia atent, i-am simțit arsura ochilor, tresărisem! Căpitanul a zîmbit, cîștigase. Cîștigase o mare bătălie fără efort, fără inutile și ample desfășurări tactice, întrebîndu-mă, pur și simplu, pe tonul cel mai banal din lume: „O surpriză, nu-i așa?". Adică e o surpriză, se înțelege că-i surpriză, că mă invită în biroul lui, la o discuție, chestia asta nu se mai cheamă interogatoriu, altă ambianță, fotolii, cărți, poate și o cafea, sigur că e o surpriză pentru unul de condiția mea. Un spion nu e un musafir prea agreabil în birourile Securității de stat, la urma urmei un spion prins e un nimic, nici măcar prizonier de război nu se poate considera că e, și viața lui atîrnă de un fir de păr, asta e un spion prins, vreau să spun că dacă a fost prins înseamnă că a făcut ceva — faptele lui sînt crime în toate codurile pămîntului —, n-a stat el cu mîinile în sîn, și-a făcut, cu alte cuvinte, meseria, iar meseria lui înseamnă, în esență, în chintesență, să-și lovească adversarul sub centură, și, dacă se poate, lovitura asta să-i fie fatală, dacă nu cel puțin să-i provoace inamicului grave pierderi materiale, morale, intelectuale, pierderi umane uneori, și pentru toate astea el, spionul, trebuie să plătească cu vîrf și îndesat atunci cînd e prins, nu să fie invitat în biroul anchetatorului, picior peste picior, la o cafea. Așa că eu căutam febril răspunsul la întrebarea aia banală, Lia Proper a reintrat brusc în universul meu — îngustat enorm în secundele acelea puține —, am rămas stupefiat, din stupefacția asta n-a țîșnit afară nimic altceva decît tremurul scurt al unei pleoape, sau poate numai zvîcnetul ei, o dată, o singură dată, suficient însă pentru căpitan. Zîmbea satisfăcut. M-a luat pe după umeri, m-a împins încetișor în biroul său, intim, cald, plăcut, șoptindu-mi lîngă umăr, deopotrivă hîtru și caustic.

— Sînt atît de curios să-mi spuneţi povestea ei, domnule Velican, încît n-o să aveţi inima aia neagră să mă refuzaţi, am dreptate?

Eram un înfrînt. Refuzîndu-l m-aş fi umilit zadarnic. *Vae victis!*.

*

Pe Lia Proper am cunoscut-o la Poiana Braşov, întîlnire întîmplătoare, întîlnire de vacanţă. Era vară, umblam teleleu de la o cabană la alta, nu vroiam să mă fixez nicăieri, nu doream nici o legătură. Redactorul şef abia îmi acordase, parcă tăind din zilele lui, două săptămîni de vacanţă, aşa-i vara, se grămădesc toţi s-o-ntindă, dau bir cu fugiţii din metropolă, lasă redacţiile vraişte, lumea umblă ca zurlie după concedii, după escapade, excursii, turism, vax. N-aveam nici un chef să plec aiurea, să mă vîntur cu coada pe spinare hai-hui prin ţară, de felul meu nu-mi plac plimbările, o piatră, o frunză verde, un fir de iarbă găseşti oriunde, nu trebuie să le cauţi cu lumînarea, la dracu-n praznic, cine ştie prin ce coclauri; sînt în general un tip sedentar, aveam apoi interesele mele în oraş, legăturile mele, desigur legături subterane, trebuia să le întreţin, să le alimentez cu acel combustibil al permanentei supravegheri, iar ieşirile prea dese la susai verde încep să bată la ochi, nasc întrebări periculoase, ce caută ăsta, ce se tot fîţîie atît pe colo şi pe dincolo, dar nici să stai agăţat în cetate, pe vipia aia din iulie, să faci pe mucenicul în redacţie nu miroase prea bine, trebuie să te dai cu gloata, să intri în ea, să te pierzi în deprinderile, în obişnuinţele, în tabieturile şi fasoanele ei, altfel iar se nasc pe undeva afurisitele alea de întrebări. Aşa că am plecat în concediu. Fără maşină personală. Cu trenul. Vă imaginaţi un spion fără maşină personală? Fără aventuri nocturne? Fără întîlniri conspirative? Fără a se deplasa rapid, în trombă, dintr-o localitate în alta, de la un punct nevralgic la altul al oraşului? E posibil aşa ceva? Uite că e. Nu sînt spioni ăia pe care îi bănuiţi dumneavoastră că sînt. Sau, în orice caz, un spion nu arată aşa cum vi-l închipuiţi dumneavoastră. Zadarnic îl veţi căuta în lumina marilor bulevarde, pe străzi, în ganguri, la recepţii, noaptea prin birouri secrete, ziua pe lîngă unităţi militare, filmînd, fotografiind, înregistrînd benzi magnetice. Ăia nu sînt spioni, ci nişte

pîrliţi care ne fac breasla de rîs. Pe ăştia îi prinzi la grămadă, îi apuci de guler, le tragi un şut zdravăn — uneori nu doar la figurat — şi scapă lumea de nebuni, de ageamii. Un spion veritabil este exact opusul acestora, un spion care se respectă e cel mai cuminte om din lume, cel mai cenuşiu, cel mai nebăgat în seamă, e modest, afişează o inteligenţă medie, e răbdător, săritor la necazul altuia, harnic, bun gospodar, demn, amabil cu toată lumea, iertător şi cumpătat, acesta e spionul de carieră, profesionistul, omul care valorează o avere pentru stăpînii săi, omul pe care muritorii de rînd nu-l vor arăta niciodată cu degetul, zbierînd: „Iată spionul!“, pentru că spionul adevărat arată ca un ics oarecare, dar un *ics* care ştie să se retragă la timp dintr-o discuţie, dintr-un conflict, dintr-un anturaj, ştie cînd să critice şi cînd să-şi facă autocritica, se comportă cu tact, are o mască pentru fiece împrejurare, se fereşte de animozităţi personale ca dracu de tămîie, îşi ascunde magistral iritarea, preferinţele, prejudecăţile, vanitatea, indignarea şi tocmai pentru că spionul dispune de o uriaşă mobilitate spirituală, tenacitate, cultură, fiind deopotrivă prudent şi curajos, tocmai pentru că este un fin observator, un bun psiholog, spirit pătrunzător, tocmai pentru că are o robusteţe intelectuală neobişnuită, o memorie exersată şi o extraordinară capacitate de a se preface, tocmai pentru acestea toate, şi încă pentru multe altele, a fost inventat contraspionul, vînătorul de spioni.

Deci, n-am maşină personală, aşa că am plecat în concediu cu trenul. Braşovul nu e prea grozav, s-a industrializat, miroase a fum, a ţevi de eşapament, a oxizi de plumb, a cărbune rafinat. Mirosul de cetină îl simţi abia sus, la Poiană. Asta e, din Braşov a mai rămas numai Poiana. Cu greu am găsit la „Capra Neagră“ o cameră cu două paturi. Le-am plătit pe amîndouă. Nu suport să dorm cu cineva în aceeaşi încăpere. N-am dormit bine niciodată. E un calvar. Cînd dorm cu cineva în cameră visez numai morţi, visez oameni cu beregăţi însîngerate, cu ochii smulşi din orbite, visez bălţi de sînge, după asta zac o săptămînă ca de lingoare. Cîteva zile m-am plimbat fără rost prin împrejurimi, mîncam cînd la un restaurant, cînd la altul, serile mi le omoram la bar, reveneam la hotel şi, după o baie straşnică, citeam pînă tîrziu, după miezul nopţii. Întotdeauna iau cu mine în concediu un set de romane poliţiste şi istorice. Fiecare cu păsărica lui. Unii citesc, alţii fac

dragoste, pînă la urmă însă toţi adorm buştean şi unitatea speciei umane se poate declara satisfăcută în diversitatea ocupaţiilor sale. Într-una din seri, la barul „Şura Dacilor" trăgeam de vreo două ceasuri dintr-un cocteil dulceag, mai mult arome decît alcool, nu-mi place alcoolul pur, sec, fumam, după obiceiul casei, kent, servit la tavă de o picoliţă nurlie şi vopsită ca o pupăză, tocmai cerusem şi o cafea, cocteilul era pe sfîrşite, nu era prea tîrziu, după cafea vroiam să ies un pic la aer, — aerul alpin e cel mai frumos dar pe care-l face pămîntul, seara, omului obosit — mă gîndeam cu plăcere la aburul cafelei, mă dau în vînt după o ceaşcă de cafea oricînd, am şi eu slăbiciunile mele, aşteptam, va să zică, nerăbdător cafeaua, cu ultimile picături de cocteil în sondă, cînd, la o masă din spatele meu, aud nişte glasuri mai încordate. Se auzeau şoapte precipitate de femeie, apoi o voce răguşită, grosolană, de bărbat care spunea doar atît „hai, hai", glasul femeii se înălţa penibil, rugător „taci, lasă-mă, du-te", insistenţa masculului devenea agresivă. Curios, mă întorc pe jumătate şi în clipa următoare femeia se ridică fulgerător şi lipeşte o palmă răsunătoare peste obrazul jilav şi bucălat al insului, un blond de vreo doi metri, subţire, atletic, cu părul sîrmos, tuns perie. Pălmuirea publică a declanşat instantaneu bestia umană, amorul s-a stins subit din ochii împîcliţi de băutură, blondul ridicînd numaidecît o labă grea, uriaşă, asupra femeii. Lovitura plutea în aer, desluşeam deja zgomotul cărnii strivite, scrîşnetul oaselor frînte şi... Asta e, că ştiam. Ştiam că n-am voie să mă dau în spectacol, să fac circ, să intervin, dar bătaia îmi repugna fizic, am mîncat atîta bătaie în copilărie, acolo în orfelinatul ăla de pe ţărmul Vardarului, încît nu mai rezist. Gestul ticălos al bătăii mă răscoleşte, mă tulbură, îmi urcă sîngele la creier, mi se întunecă mintea şi atunci intervin necosotit, brusc, fără putinţă de înfrîngere. M-am destins ca un arc, am plutit aproape o jumătate de metru pe verticală şi înainte de a reveni iarăşi pe locul meu de client anonim al barului, presasem deja cu forţă carotida huliganului, dar nu forţa contează în treburi de-al-de-astea, ci viteza loviturii, iuţeala aceea năprasnică, formidabilă, care face ca plumbul moale şi inofensiv să poată perfora o şină de cale ferată. Nimeni din barul acela nocturn n-a observat lovitura, absolut toată lumea a înţeles că am vrut doar să barez, să opresc braţul acela vînjos ca un drug,

periculos, să nu se mai abată asupra necunoscutei, asta au priceput toţi, apoi l-au văzut pe uriaşul blond prăvălindu-se, sufocîndu-se, horcăind cu ochii cît cepele şi icnind repetat, profund, dezgustător. „E beat, e beat criţă!", aruncă cineva peste umăr, cîţiva ospătari îl şi apucaseră zdravăn de subsuori şi-l tîrau afară, la aer. Femeia m-a privit uimită, o dată, o singură dată, în ochii ei am citit recunoştinţă şi un licăr ciudat, sprinţar, nelalocul lui în astfel de momente, a zîmbit un picuţ, o fracţiune de secundă, s-a răsucit pe călcîie şi a dispărut fără o vorbă, fără un gest. Dealtfel, nu aşteptam nici vorba, nici gestul. Privirea ei îmi fusese suficientă. Nu era o femeie frumoasă în înţelesul modern al cuvîntului, adică răpitoare, adică vampă, avea un chip şaten, sensibil, interiorizat, părul scurt tuns băieţeşte, cu oleacă de breton, cu oleacă de frizură, o prezenţă oarecare cu un aer drăguţ, dar nu comun, cu un picior şic, dar nu provocator, în orice caz după femeia asta nu-ţi întorci neapărat capul pe stradă. Trece neobservată. Cunosc genul acesta de femei. Se impun atenţiei numai cînd vor ele. Aveam să aflu că o cheamă Lia Proper abia o săptămînă mai tîrziu.

M-a aşteptat în holul hotelului, micuţă, delicată, numai nerv şi prospeţime. S-a recomandat ca o şcolăriţă.

— Mă numesc Lia Proper.

Eram exact de înălţimea ei.

— Horia Velican! m-am prezentat şi eu.

— Ziaristul Horia Velican?! s-a mirat femeia spontan cu o franchete cuceritoare.

În clipa aceea am aflat, am ştiut că este o fire voluntară, că-i place să fie independentă, practică sportul, este încăpăţînată, foarte orgolioasă, n-o atrage viaţa ordonată, dimpotrivă fuge în întîmpinarea hazardului, se crede grozav de deşteaptă, face ochi dulci numai atunci cînd vrea ea, nu-i place să fie ocrotită, ci să ocrotească: asta era Lia Proper. De unde atîtea informaţii despre o necunoscută?! Chestie de antrenament. Dintr-o replică obişnuită, într-o anumită împrejurare, o minte îndelung instruită poate extrage fişa completă a unei persoane. „Ziaristul Horia Velican?" se mirase tînăra femeie. Deci, mă cunoştea după nume. Nu sînt un gazetar strălucit. Nici nu mi-ar fi priit. Dar scriu uneori reportaje sportive, aşa, din capriciu, nu ştiu prea bine cum le scriu, nu ştiu ce pun în ele, dar oamenii — colegi, prieteni, necunoscuţi — zic că sînt al dracului, că scriu cu

bătaie lungă și, uite așa, vorba se duce din gură în gură, un microbist înrăit nu se poate să nu știe cine e Horia Velican. Iar de aici cîteva asociații de idei, cîteva deducții, oamenii în general nu sînt prea complicați, trăsături comune găsești la toți, amănuntele îi diferențiază — despre Lia Proper știam, în dimineața aia de iulie din holul hotelului „Capra Neagră", îndeajuns ca să mă pot hotărî: risc sau nu risc. Și am riscat. Ne-am plimbat atunci ca doi nebuni prin sihla munților, am mîncat în pripă sus pe niște metereze din piatră, unde-a-nțărcat dracu copiii, nu mai știu la care cabană, ne-am întors noaptea tîrziu. În tot acest timp n-am sărutat-o niciodată, n-am făcut nici un gest indecent, nici o privire de mascul înfierbîntat, i-am spus sute de anecdote, am aruncat cu pietricele într-un rîu, i-am cioplit cu briceagul o elice de avion, pe care singură a prins-o cu un cui în vîrful unui brad, s-a cățărat ca o diavoliță pînă în pleasna bradului, cu o piatră în buzunar, a fixat acolo elicea într-un cui și după ce a coborît n-a plecat, nu ne-am clintit nici unul pînă n-a suflat vîntul, am așteptat acolo încremeniți, în tăcere, să auzim cum începe să șuiere vîntul și cînd l-am auzit am privit sus la elice, se învîrtea, abia atunci am plecat. Am fost desăvîrșit. Știam reacția.

— Horia, ești un om ideal, ești unic, mă înțelegi? De ce ești tu atît de bun? Lia Proper s-a cuibărit la pieptul meu, mai degrabă pe umărul meu și a început să plîngă în liniște. Prostule! mi-a zis într-un tîrziu. Sărută-mă! Și am sărutat-o acolo, în Poiană, sub risipa aia de stele, s-a zgribulit înfiorată, mi-a întors sărutul pătimaș și în noaptea aceea n-am mai dormit singur. De fapt, nici n-am dormit.

Lia Proper era pe atunci șefă de cabinet la o mare uzină brașoveană. Se căsătorise din facultate, în anul trei de filologie, la Cluj. Cunoscuse un inginer care lucra la Brașov, omul o fascinase, era un fel de savant, se agățase de gîtul lui, părăsise facultatea, se căsătoriseră, făceau sport, de dragul lui învățase să dactilografieze, îl ajuta la lucrări, se iubeau, se adorau, apoi într-o zi a plesnit ceva în laboratorul unde lucra inginerul Proper, s-a născut acolo o explozie electrică urîtă, catastrofală, din savant n-au mai rămas decît cîțiva bulgări de materie carbonizată.

Lia era gata să înnebunească atunci, s-a dus la uzină, a intrat în laborator, nu credea, a plecat la morgă, a văzut. rămășițele, a smuls dintr-un ghem de falange arse veri-

gheta, a sărutat-o și a jurat acolo, între morții aceia neîngropați, să nu se mai mărite niciodată, iar verigheta s-o poarte la gît, talisman și amintire pe veci. A revenit în laborator, s-a așezat pe un scaun în mijlocul încăperii, ceilalți oameni s-au retras plini de respect și compasiune. A rămas singură. Tîrziu, după ceasuri de uitare, a început să umble ca o somnambulă printre lucrurile lui, prin sertarele lui, să-i mîngîie halatul, să-i sărute hainele de schimb din dulapul metalic, să privească îndelung obiectele atinse de el, folosite de el. A privit, a pipăit, a tras un sertar, și încă unul, și încă... năucă, buimacă, cu gînduri de moarte în priviri și dintr-o dată lumea, lucrurile, faptele s-au schimbat, s-au modificat brusc, au căpătat alt contur, alte sensuri: descoperise într-un sertar un mic album cu fotografii, mai multe scrisori, cîteva nimicuri femeiești. Cui pe cui se scoate. Durerea pe durere. Cînd a înțeles că fotografiile și scrisorile sînt recente, că soțul ei, savantul, omul care o adora avea o amantă, că se fotografiase cu ea, că-și scriau, că se... că se... Cum e cu putință?? A început să rîdă prostește, a mai dat acolo, în sertar, peste niște țigări, și-a aprins una, de atunci a început să fumeze. Așa a găsit-o unul din laboranți, rîzînd și fumînd în neștire, tușea, se îneca, rîdea ca o lunatică, cu ochi pustii. Au venit alți oameni, au priceput în felul lor tulburarea femeii. Lia a strîns grăbită în poșetă fotografiile, scrisorile, le-a dus acasă și toate astea, împreună cu lucrurile bărbătești ale inginerului, le-a strîns pachet, le-a dus undeva, pe o coastă de pădure, înspre Valea Timișului, și le-a dat foc. Doar verigheta și-a păstrat-o ca pe un blestem, de care ții cu tot dinadinsul să-ți reamintești, să te păzești mereu. Tăcea, se însingurase. Oamenii au ajutat-o. N-a spus nimănui secretul ei îngrozitor. S-a angajat la aceeași întreprindere. A muncit conștiincios. Cu timpul, a ajuns șefa de cabinet a directorului.

Blondul care a vrut s-o plesnească acum o săptămînă, la „Șura Dacilor", era un medic din Bacău, trist, prăpădit și el, îi pieriseră soția și doi copii într-un accident de automobil, l-a cunoscut aici la Poiana, i s-a făcut milă de el. Femeia cunoștea prețul suferinței. S-au împrietenit, apoi blondul s-a îmbătat ca un porc și...

Am făcut, între timp, din Lia Proper, una din cele mai bune agente ale mele.

Ce caută Lia Proper pe culoarele Securităţii? Ce ştiţi voi despre ea? Bobeică nu-mi răspunde la întrebări. Mă priveşte lung, cu ochi mijiţi, fumează ţigările doar pe jumătate. Cafeaua e, într-adevăr, excelentă. Mă priveşte şi tace. Oare să fi trădat Lia Proper? Cum a ajuns căpitanul la ea? De ce nu m-a învrednicit măcar cu o privire — neutră, indiferentă — acolo lîngă lift, la etajul şapte? Avea ochii plînşi? Nu! Era tristă? Nu! Speriată? Nu! Era o mască de piatră. Atît. Unde se ducea? Unde se precipita ca o nălucă? Ce căuta Lia Proper aici, între zidurile astea care n-au decît porţi pe care intri? Ce caută? Bobeică mă priveşte îngîndurat. Dar dacă Lia Proper?... Nu, gîndul ăsta e idiot, e o prostie să duci pînă la capăt un astfel de gînd. Şi totuşi... Adică, e posibil ca Lia Proper?!... Vreau să verific. În fond, ce mai am de pierdut? Ce mai am de salvat?

— Aveţi dreptate! îl aud pe căpitan că şopteşte. Nu zîmbeşte. E grav. E dur. Îl privesc cu un soi de spaimă nelămurită. Căpitanul revine pe un alt drum. Mă fixează, are în ochi o căutătură stranie, rece. Vă ascult, domnule Velican. Într-adevăr, pentru dumneavoastră cel mai bun lucru e să vorbiţi. N-aveţi ce pierde, n-aveţi ce salva. Aici, între noi, n-a mai rămas decît o chestiune de conştiinţă, de onestitate faţă de propriul cuget. Atît. Altceva nimic. Vă ascult, domnule Horia Velican.

E monstruos căpitanul. De el trebuie să mă tem pînă la moarte. De el trebuia să mă fi temut pînă acum. E un monstru. Ştiu precis că nu-mi citeşte gîndurile, astea sînt aberaţii, clenciuri pentru amatorii de senzaţii şocking, există însă aici o tehnică subtilă, o tehnică diabolică a aşteptării, a întrebărilor. Trebuie să stăpîneşti la perfecţie această tehnică, să ştii cu precizie ce şi cum să întrebi, unde să te opreşti, cît să aştepţi, logica are legile ei de fier, odată declanşate anumite gînduri curg într-o direcţie previzibilă, le laşi să curgă în tăcere, apoi le tulburi brusc, cu o prezenţă insolită, şi-i spui adversarului pe un ton conclusiv, tranşant: „Mda, ai dreptate, nu te mai osteni, n-ai ce pierde, n-ai ce salva. Vorbeşte!“ În nouăzeci şi nouă dintr-o sută de cazuri nimereşti exact unde trebuie, unde ai vrut, omul din faţa ta se holbează căpiat la tine, îşi pierde busola, şi atunci clachează — pradă uşoară de rumegat. E o tehnică de rafinament şi forţă. Nu oricine e în stare de ea. Dar nici eu nu sînt de ieri, de azi. Mă hotărăsc, deci, să-mi verific bănuiala aia

urîtă. Ce înseamnă Lia Proper pentru mine? Ce înseamnă Lia Proper pentru Bobeică? La urma urmei, ce hram poartă femeia asta?

*

Aveam de executat o misiune urgentă, un colectiv de tehnicieni, de la întreprinderea unde lucra Lia Proper, experimentase cu rezultate strălucite un nou procedeu de nichelare rapidă, costul fiind de aproape o mie de ori mai redus decît prin procedeele clasice.

Lia Proper era deja șefa de cabinet a directorului. Am instruit-o, i-am spus ce și cum trebuie făcut, era foarte receptivă, n-a trebuit să insist, n-a trebuit să repet, o plăteam regește, îi hrăneam iluzia unei plecări definitive în străinătate, o atrăgeau aventura, pericolul, șarja ineditului. Știa ce are de făcut. În două-trei săptămîni a intrat pe sub pielea directorului, i-a devenit confidentă, colaboratoare, amantă.

Directorul trebuia să sosească cu invenția la minister, la București, pentru aprobare, pentru omologare, așa e obiceiul aici, vine muntele la Mahomed, chestia asta îmi convenea. Lia s-a lipit de director, au venit împreună în București, au tras la un hotel luxos, s-au vînturat prin restaurante, seara au încheiat-o cu un moft gastronomic, Lia a cerut salată de ciuperci chinezești, sînt grozave, au mîncat amîndoi pe săturate și... la treabă. S-au retras numaidecît sus în dormitor. Crai-crai, dar directorul nu se dezlipise nici o clipă de mapa cu documentele secrete ale invenției. În cameră, Lia s-a îngălbenit deodată, a acuzat dureri de burtă, greață, amețeli. „Să știi că ciupercile au fost stricate!“ țipa femeia în panică. Directorul, gras, mai în vîrstă, simte și el subit că-l furnică în capul pieptului. Se răstoarnă exasperat în fotoliu, inundat de o sudoare rece. „Ce facem? Nu cunosc nici un medic în București“, se văicărește el dezorientat, pipăindu-și grijuliu abdomenul mare, imens, rotund. Albă ca varul, chircindu-se în spasmul crampelor, femeia îi dă un număr de telefon, îngaimă: „E un prieten, medic, roagă-l să vină pînă aici, repede, sînt bolnavă!“ Directorul se pierde cu firea, telefonează, se înțelege că la telefon răspund eu, nu pun întrebări indiscrete, în zece minute sosesc cu trusa, cu tot tacîmul în astfel de situații. Le fac cîte o injecție calmantă, le dau niște prafuri și-i sfătu-

iesc să se culce liniştiţi. Directorul adoarme tun un minut mai tîrziu, somn profund să tai buturugi pe el. Era un somnifer extrapur, cu acţiune rapidă. Eu şi Lia ne privim semnificativ, nu rostim nici o vorbă, scoatem documentele din mapă, le fotografiem, le punem la loc, în chestii de astea sînt expert, o sărut şi dispar. Treaba a fost perfect curată. De ce dezvălui eu acum toată afacerea asta? Am zis că verific o istorie, o bănuială. Am verificat. De aia!

Surprind o scînteie ironică în ochii căpitanului. Mi se pare mie, sau?... Cred că nu mi se pare. Nu mi se pare deloc. Acum sînt sigur. Sînt foarte sigur. Lia Proper a trădat. Căţeaua!

Tăcerea se întinde iarăşi, pustie, între mine şi Bobeică. Ne distanţăm, ne desparte iarăşi genunea unui destin ingrat. Îl simt că se detaşează. Aştept să se deschidă uşa, să apară subofiţerul ăla mustăcios, liftul, celula.

Peste aşteptările mele începe să curgă însă, încet, domol, glasul căpitanului. Nu se grăbeşte, cumpăneşte îndelung cuvintele, pe altele le repetă, le subliniază, lungeşte pauzele, îl simt că bate cu gîndul alte cărări, că ţinteşte în altă parte, dincolo de vorbe, dincolo de replică. Devine persuasiv.

— Domnule Velican, dumneavoastră aveţi o idee fixă. De ce vă cramponaţi, domnule, de ea? Credeam că mă înţelegeţi, că ne înţelegem. V-am acordat şansa adevărului. Nu lovesc niciodată pe furiş, pe la spate. Să ştiţi, trebuie să ştiţi, că nu lovesc înainte de a-mi privi adversarul în ochi. Clipa asta, a privirii, se cheamă şansa adevărului. În folosul cui minţiţi? De ce vă osteniţi zadarnic? Rolul lui Sisif nu vă prinde. Zău, sînteţi un om cu harul înţelepciunii. V-am mai spus. Nu există salvare. Nu există scăpare. Există doar Adevărul. Înţelegeţi, domnule Velican? Desigur, mă înţelegeţi foarte bine. Dumneavoastră însă aveţi în cap o idee fixă şi vă agăţaţi de ea cu disperare, în disperare de cauză, cu furie şi încăpăţînare. Opera vieţii dumneavoastră: *o reţea de spionaj*. Un instrument ingenios, perfect, care nu trebuie să cadă în mîinile noastre. Iată ideea fixă: *perfecţiunea operei dumneavoastră*. Vă rog să fiţi sincer. Vreau un răspuns franc. Aşa-i că despre Lia Proper gîndim la fel?

— Cred că da, cred că avem aceeaşi părere despre... acest subiect, am răspuns eu prudent. Dacă Bobeică n-ar fi izbucnit imediat, dacă n-ar fi explodat şi nu mi-ar fi luat vorba din gură, poate că aş fi făcut o greşeală, dar el n-a sesizat deruta mea şi m-a salvat, întrerupîndu-mă.

— Cazul Proper n-a fost decît un test, domnule Velican. Un examen! Sînteţi convins că l-aţi trecut? Eu nu sînt. Încerc, am încercat o apropiere, construiesc, încerc să construiesc punţi de legătură între noi, degeaba. Dumneavoastră dărîmaţi totul. Vă îndepărtaţi, acaparat de ideea aia fixă. *Cui prodest?* Nu credeţi că am încercat, că am aşteptat destul, domnule Horia Velican? Să nu vă închipuiţi că dumneavoastră sînteţi singura mea problemă, mai am şi altele, nu sînteţi singurul caz la care lucrez. Lumea-i plină de nebuni şi nu-mi pot permite să joc panţarola, pe banii statului, cu un spion. L-am vînat, l-am prins, mai departe e treaba justiţiei. Cunoaşteţi, cred, destul de bine codul penal, ca să nu visaţi la cai verzi pe pereţi. Aşa că, singura dumneavoastră şansă tot eu rămîn. V-am invitat, v-am rugat, v-am cerut — dincolo de regulamente, dincolo de rutină şi obişnuinţă — să scrieţi, să povestiţi în scris, să vă eliberaţi de lumea aia interioară care zace în noi, în toate cotloanele din noi, şi de dragul căreia adeseori pierim ca nişte proşti, pentru că adeseori ne făurim pe dinăuntru o lume calpă, o antilume, ne credem grozavi, o substituim realităţii, luptăm, cînd ne dăm seama de eroare e prea tîrziu, am pierdut. Scrisul ne eliberează de noi înşine, scrisul limpezeşte, scrisul decantează faptele, hîrtiei i te poţi destăinui altfel decît omului, hîrtia suportă orice, scriind te descotoroseşti de gînduri negre, de fapte negre, scriind te confrunţi cu tine însuţi. Sînteţi ziarist, domnule Velican, cunoaşteţi vraja şi puterea cuvîntului scris, sînteţi un om extrem de inteligent, cultivat, talentat. Sînteţi doctor în filozofie. V-aţi luat doctoratul la numai 27 de ani, la Harward, după cursurile dumneavoastră se predau lecţii de spionaj în cîteva centre de instruire occidentale. Şi mai credeţi într-o himeră, domnule Velican? Credeţi, într-adevăr, că nu vom descoperi niciodată reţeaua informativă din România?!

— Este singura credinţă care mă mai ţine în picioare, domnule căpitan! i-am răspuns eu prompt, sec, privindu-l ţintă în albul ochilor. Dumneavoastră aveţi vreo credinţă la care să ţineţi atît?! l-am întrebat apoi, nu fără un ton insidios, prost disimulat.

Bobeică a îngheţat o fracţiune de secundă, un timp infinitezimal, n-a răspuns imediat provocării. Cînd a făcut-o avea privirea ca o lamă de pumnal. Vorbea egal, neutru, simţeam însă, mai degrabă intuiam, fiorul de aisberg care plutea printre vorbele lui.

— Vedeți dumneavoastră, domnule Velican, geniile și nebunii au un punct de plecare comun: ideea fixă. Geniul și nebunia — paradoxal, desigur — se aseamănă, uneori, pînă la identificare. Aproape toate geniile, la vremea lor, au fost socotiți niște nebuni incurabili, iar în cel mai fericit caz, niște maniaci. Edison, Newton, Balzac, Lavoisier, Eminescu și Einstein. Cred că sînt suficiente aceste exemple. Și nebunii, ca și geniile, au asupra unui anumit subiect o putere de deducție, de seducție care depășește rațiunea obișnuită. Am fost anul trecut la sanatoriul Podari, de lîngă Craiova. Ați fost pe acolo vreodată? Nu, păcat. Am cunoscut acolo cîțiva pensionari de-ai ospiciului. Toți m-au uluit. Aveau o forță în logică, în gîndire, cu care nu mulți ne putem lăuda — aceștia care sîntem normali. Matematica este una din marile mele pasiuni, dacă nu cea mai mare dintre ele. Ei bine, unul din pensionarii ăștia era matematician. În cîteva minute, acolo în parcul sanatoriului, pe manșeta albă a unui ziar, omul acela mi-a demonstrat un calcul atît de riguros științific, încît am crezut, pur și simplu, că e o farsă de-a lui Olaru, medicul șef al spitalului, știam că-i plac farsele, iar că tipul de lîngă mine e un matematician adevărat, vreun prieten de-al doctorului, care, pus pe șotii, face pe nebunul. Hai să verific, mi-am zis și, făcînd pe novicele, l-am întrebat — cu aerul cel mai serios din lume — cum vine teorema aia a lui Pitagora?... Fără să-mi dau seama, atinsesem butonul pe care scria: *Interzis*. Bărbatul din fața mea s-a metamorfozat pe loc, s-a ridicat de pe bancă, a țîșnit brusc în picioare și, privindu-mă ca pe o insectă nenorocită, mi-a spus: „De două mii de ani mă străduiesc și degeaba! De două mii de ani!!“ și m-a părăsit numaidecît, îndepărtîndu-se maiestuos, ca un rege, pe aleile spitalului. Vedeți dumneavoastră, domnule Velican, ideea fixă este singurul combustibil care alimentează atît forța geniului, cît și haosul mintal al nebunului...

Bobeică a tăcut, părea că nici nu vorbise, nu se mișca, nu clipea, curios cum poate sta atîta vreme fără să clipească. Trebuia să-l înțep, să-l întărît. Războiul psihologic e cel mai crud război, cel mai perfid. Bobeică nimerise, de astă dată, într-o fundătură și trebuia să exploatez momentul, fără scrupule.

— Pentru mine special ați cusut cu ață albă povestea asta? l-am întrebat eu, rînjind. La drept vorbind, istoria asta am mai auzit-o undeva, sau am mai citit-o undeva,

n-are importanță. Și nici nu știu prea bine care dintre noi doi se cramponează neapărat de o idee fixă. Demonstrația se poate face și în sens invers. Nu pe mine mă obsedează descoperirea unei agenturi. Am dreptate, domnule căpitan? Sau n-am nimerit... butonul interzis?!

Abia am deslușit șoaptele ofițerului.

— Despre Lia Proper nu gîndim la fel, domnule Velican. Pentru motivul că Lia Proper n-a fost agenta dumneavoastră, ci locotenentul de securitate Leontina Greceanu.

Tăcerea care s-a întins între noi, peste noi, n-avea început, n-avea sfîrșit. Era ireală ca un coșmar. M-a răscolit o cumplită senzație de vomă. Oare unde am greșit? Unde am greșit?? mă întrebam năuc, stupefiat, și n-a lipsit atunci prea mult să nu încep să urlu ca un cîine în curtea unei case pustii. Unde am greșit?...

CAPITOLUL 4.

— Domnul a vorbit lui Moise, şi i-a zis: Trimite nişte oameni să iscodească ţara Canaanului... Moise i-a trimis să iscodească şi le-a zis: Vedeţi ţara, vedeţi cum este ea, cum este poporul care o locuieşte, dacă este tare sau slab, dacă este mic sau mare la număr; vedeţi cum este ţara în care locuieşte: dacă este bună sau rea; cum sînt cetăţile în care locuieşte: dacă sînt deschise sau întărite; cum este pămîntul: dacă este gras sau sterp...

Astfel şi-a început prima oră de curs primul meu profesor la şcoala de spionaj din Salonic. Cu un citat din Vechiul Testament al Bibliei, capitolul Numeri, paragraful treisprezece... Spionaj modern şi cucernicie apostolică. Bigotism şi cultură nucleară. Tehnica micropunctului, infiltrarea de agenţi secreţi, supravegherea în infraroşu, amplificatoarele de ascultare direcţională, interceptarea convorbirilor telefonice, a corespondenţei, iscodirea peste umăr, clipă de clipă, a blidului din care omul îşi soarbe ciorba zilnică, toate aceste inocente preocupări ale speciei umane erau justificate cu ajutorul biblicului Moise, săvîrşite în numele unei religii în care n-am crezut niciodată. Mică, ticăloasă şi proastă e lumea. Cît a crescut ea în două milenii? Unde sîntem? Spre ce ne îndreptăm? Ce spirit guvernează umanitatea secolului douăzeci? Preceptele sclavagismului încă mai sînt ridicate astăzi la rangul de politică de stat. Instrumentul acestei politici? Clerul. Hotărît, lumea asta trebuie schimbată. Cine? Cînd? Aveam atunci doar 21 de ani. Eram student, în anul doi, la facultatea de filozofie. Dimineaţa, eram student. Seara, învăţam ABC-ul informaţiilor. Seara, mergeam la un club sportiv, prezentam o legitimaţie, intram la vestiar, mă schimbam şi îmi luam în primire sacul de box în care loveam ca un căpiat douăzeci de minute şnur, apoi urma un duş scurt şi eram condus la subsolul clădirii în sala de curs. De fapt, era o încăpere cu două pupitre. Un singur profesor. Un singur elev. Nu ştiu cine era profesorul, nu ştiu cum îl chema, unde locuia, ce pre-

gătirea avea, de ce nație era. N-am aflat niciodată. Vorbea o grecească dură, cu accent nordic. Se exprima fluent în franceză și română, limbi pe care le înțelegeam și eu. Era înalt primul meu profesor în arta informațiilor, blond, osos, cu ochi febrili, de o extraordinară mobilitate, pătrunzători. Avea o voce baritonală, afectuoasă care te acapara total. Apoi, profesorul s-a schimbat. Elevul a rămas același: Liviu Sarava.

Așa am învățat că istoria spionajului e veche cît și istoria omenirii. „Ce-a fost altceva Prometeu decît un spion al muritorilor printre zei? În pofida voinței lui Zeus, povestește Eschil, îmi spunea profesorul meu, puternicul titan a răpit de pe Olimp focul și l-a dăruit oamenilor. N-are importanță cum a murit Prometeu. A rămas peste veac opera sa, gestul său nemuritor. Devenind stăpînii focului, oamenii s-au cunoscut pe sine și i-au distrus pe zei. Ei înșiși s-au transformat în zei. Și de atunci istoria se repetă mereu, la nesfîrșit, cu alți zei, cu alți oameni. Ce-au fost altceva Argonauții decît un echipaj de iscoade trimis, cu mare taină, cu mare cheltuială, tocmai în celebra Colchidă, să caute, să fure de acolo, să aducă, să înhațe cu orice preț legendara *„lînă de aur“?* Dacă astăzi un laborator de cercetare, un laborator ultrasecret, un savant chimist, dintr-o țară sau alta, ar inventa un fir nemuritor, un fir etern ca și aurul, desigur s-ar naște alți argonauți și alte legende ar dăinui peste veac. Oricum, epigoni a ceea ce au fost cîndva argonauții se găsesc destui și în timpurile noastre, împînzesc meridianele și paralelele Terrei, n-au odihnă zi și noapte, se zbat, se agită, scotocesc, cotrobăie, sabotează, corup, șantajează, sechestrează și asasinează, mînuiesc cu dexteritate pumnalul, pistolul și emițătoarele laser, cu aceeași îndemînare otrava, gazele toxice și culturile microbiene, caută cu înverșunare, caută nu lîna de aur, nu purpura cetăților Tir și Sidon, nu secretul focului grecesc, dar ca și înaintașii lor de altădată se consumă, se dizolvă, pier în uriașul creuzet al hoției universale, căci ce este spionul, la urma urmei, decît un fur: fură invenții, fură proiecte, fură formule în care sînt tezaurizate sute de mii de ceasuri de efort și creație și sacrificiu, fură liniștea oamenilor, fură pîinea de la gura altora, le fură putința de a scruta viitorul, le fură trecutul, le fură spiritul de propășire, fură inteligența umană, fură siguranța oamenilor, prosperitatea lor, le fură puțin cîte puțin din suflet, din gînduri, din cuget, fură puterea

oamenilor, vatra oamenilor, matricea și devenirea lor, spionul te lasă în sapă de lemn, te lasă de izbeliște, spionul te face din om neom, de vreme ce toate acțiunile sale sînt guvernate de un principiu inalterabil: „*Homo Homini Lupus*". Spionul îi spoliază pe oameni de liniște, de gînduri, de visuri, de convingeri, de materie cenușie. Spionul modern e furul în urma căruia rămîne o lume aservită, o lume de sclavi. Acesta e datul biologic al speciei noastre: oscilăm, pendulăm între două alternative, stăpîni sau sclavi. Chiar dacă, în vreme, nuanțele se schimbă, culorile semantice se interferează, sonurile capătă alte amplitudini, chiar dacă stăpînul se cheamă astăzi patron, om influent, bancher sau senator, chiar dacă sclavul se cheamă astăzi conțopist, miner sau agent de bursă, pauper sau șomer, esența rămîne aceeași: serviți și aserviți. Așadar, trăim într-un univers infernal, unde spionezi sau ești spionat, unde trebuie să spionezi ca să nu fii spionat!" și-a încheiat întîia sa prelegere, întîiul meu profesor de la școala aia ciudată, clandestină, dintr-unul din subsolurile divinului Salonic. Aveam doar douăzeci și unu de ani atunci. Eram student. Un student strălucit, dar sărac. Bursa se ducea toată pe manuale, pe cursuri, pe chirie.

În 1946 terminasem studiile liceale și, prin bunăvoința unei persoane de la Crucea Roșie, fusesem angajat la o agenție de turism. Persoana de la Crucea Roșie era o văduvă de război, respectabilă, dar scăpătată, pierduse pe front soțul, copiii, averea. Îi rămăsese doar numele. Blazonul. Încă influent. Și o mare pasiune: Eu. Eram fantele ei, peștele ei, amantul ei. Eram pupilul ei. Nebunia ei tîrzie. Femeia aceea trăia doar pentru mine. N-aveam ce face. Trebuia să răzbat.

Agenția de turism m-a preferat și pentru că știam, vorbeam curent cîteva limbi străine: grecește, românește, franțuzește. Abia în facultate am învățat germana și engleza. Subtilitățile limbii române le-am deprins de la un institutor din Veria, un orășel din apropierea Salonicului. Veria, aveam să aflu mai tîrziu, era locuit în majoritate de români cu o puternică conștiință a limbii materne. Adeseori, chiar în piețele Salonicului, auzi graiul limpede, cu o duritate specifică, al românilor din Macedonia. Veria însuși a fost, în vremuri de demult, capitala Macedoniei, după distrugerea vechii reședințe imperiale Pella...

Una dintre casierițele agenției de turism, o blondă răscoaptă, planturoasă, era odraslă princiară. Am aflat întîmplător, la început n-am crezut, nici nu era prea ușor de crezut. Asta-i bună, o prințesă casieră la o agenție de turism?! Războiul a lăsat în urma lui însă o lume bizară, a modificat multe lucruri, multe tradiții, a schimbat curgerea timpului, a gîndirii, a valorilor. Tîrziu, mult mai tîrziu, aveam să realizez integral ceea ce înseamnă, de fapt, un război mondial. M-am uitat la casieră, la început, cam într-o dungă, m-am obișnuit, m-am informat colo și colo, o vorbă, o privire, un surîs, apoi mi-au încolțit niște gînduri. Casierița avea un concubin, un om în vîrstă, venerabil, stilat, venea adeseori cu mașina la agenție, un „Chevrolete" negru, decapotabil, bine întreținut, bine lustruit, își lua prințesa și pleca să mănînce biftec la un restaurant luxos, să se plimbe la șosea... Bătrînul amant era profesor universitar, șef de catedră la facultatea de filozofie, om cu o poziție socială țeapănă, ușor de invidiat, greu de clintit.

Știți voi ce înseamnă să fii singur, să ai 19 ani, să fii absolvent de liceu, să-ți reamintești încă proaspete, vii, cumplite, bătăile din orfelinat, să-ți reamintești încă gustul amar al pesmeților vechi, gustul de bromură al ceaiului, izul de creolină și var al latrinelor, mirosul aspru de sodă al păturilor, al hainelor? Știți voi — voi copiii cu părinți, copiii cu frați, copiii cu surori, cu bunici și bunicuțe blînde, calme, iubitoare și înțelegătoare, voi copiii cu mătuși și unchi și verișori, chiar ai dracului dacă sînt, chiar săraci dacă sînt, chiar lipiți pămîntului dacă sînt, dar sînt ai voștri, sînteți ai lor, sînteți împreună, ai de cine te sprijini într-o clipă de nebunie, de prostie, de necaz, ai la cine striga, ai pe cine să chemi, are cine te asculta, are cine-ți da un sfat, o vorbă bună, un zîmbet bun, are cine-ți cîrpi o palmă necesară, părintească, frățească atunci cînd calci în străchini — știți voi ce înseamnă să fii singur, singur pe lume, singur între străini, singur?! Fără trecut. Fără viitor. Ai doar un prezent incert, execrabil. Desigur, nu caut explicații. Desigur, nu țapi ispășitori caut eu acum. Nu toți orfanii pămîntului ajung lichele, ajung asasini, paria, spioni sau apatrizi. Un orfan însă e un mare mutilat. Un mutilat etern. Spaima de junglă îl învață legile crude ale junglei. Spaima de foame îl învață legea răbdării. Spaima de oameni îl învață canalie să fie, fariseu, cinic, prefăcut. Nu se are decît pe sine. El și marea lume necunoscută. El și

lumea nepăsătoare, exclusivistă și digestivă. Iar între el și lume un destin de care habar nu are, nu știe ce-l așteaptă, nu știe încotro e bine, încotro să se îndrepte, nu-i spune nimeni, sau nimeni nu-i spune dezinteresat, nimic nu i se dă pe gratis. Aici, nici speranțele nu sînt gratuite. Nu-ți poți permite, ca vrabia aia din proverb, să visezi la *marele mălai*. Aici visul costă bani, costă parale și nervi, costă libertate, costă conștiință, ca să poți visa e nevoie adeseori să te vinzi pe tine însuți. Cine are nevoie de un tînăr palid, cu trăsături efeminate, slab, cu ochii mari, triști și obrazul alb, parcă bolnav de oftică? Pe cine să intereseze un astfel de individ fragil, fără maniere, fără cultură, fără bani? Pe cine altcineva decît pe mine însumi. Cînd ajungi la concluzia asta nu mai ai nouăsprezece ani, ci te simți bătrîn. Eram bătrîn la nouăsprezece ani. Un copil bătrîn care vroia să ia viața în coarne, să izbutească, să lupte și să învingă, fără scrupule, neprecupețind nici un mijloc. Abia în facultate, descoperindu-l pe Machiaveli, mi l-am făcut patron. Abia atunci comportamentul meu a devenit știință, fiecare gest rezultatul unei gîndiri îndelungi, al unui permanent autocontrol, fiecare mișcare, fiecare efort numai și numai pentru mine, spre folosul meu exclusiv. Piară o lume întreagă, eu să rămîn, eu să rezist, să mă înalț printre oameni, prin oameni, peste oameni, deasupra lor și să-mi înfig acolo steagul pe care am scris cu literele negre ale foamei, și ale spaimei, și ale singurătății, și ale neputinței, și ale visului, și ale ambiției, și ale gîndurilor deșarte, cu literele și vorbele patronului meu: *„Scopul scuză mijloacele"*. Dar pînă atunci mai aveam încă doi ani. Abia împlinisem nouăsprezece, lucram de cîteva săptămîni la o agenție de turism. Eram coleg cu o casieriță, domnișoară veche, învechită, aproape fată bătrînă, ultima spiță a unei familii princiare. Un profesor universitar era amantul casieriței. Un tînăr privea la cuplul acesta cu niște speranțe absurde. Nu tot ceea ce credem noi însă că-i absurd, este într-adevăr absurd. Prințesa a început să mă învăluie cu alți ochi. I-am șoptit cîte ceva, azi o istorie, mîine alta, la început puțin, o privire timidă, un surîs melancolic, un aer deprimant. Eram tot timpul singur. Fără prieteni, fără anturaj. Știam să povestesc frumos, patetic, sfîșietor chiar. Eram persuasiv, insistent, aveam darul convingerii. Încă de la șaisprezece ani știam chestiile astea. Și iată că, într-o bună zi, prințesa a descoperit în mine rostul ei în viață.

Casierița s-a procopsit, așadar, cu doi amanți și cu un singur țel: să propulseze pe verticala socială o tînără speranță — Liviu Sarava.

Văduva de la Crucea Roșie, care mă urmărea cu gînduri de gelozie oarbă, a aflat, s-a retras, a dispărut. Nici un reproș. Nici o privire urîtă. O săptămînă mai tîrziu, presa de seară publica, cu aldine, o știre scurtă despre o bătrînă aristocrată, scăpătată, care se spînzurase în iatacul ei, rece și dezolant, de stîlpii de la baldachinul patului. Fusese descoperită abia după trei zile de lăptarul casei. Încheiasem un capitol.

Casierița m-a prezentat drept un nepot al ei, bătrînul dascăl m-a mîngîiat pe creștet și m-a trimis să încălzesc apă. Avea un obicei profesorul, înainte de a face amor se spăla pe picioare. Am venit cu apa, i-am pus ligheanul lîngă sofa și n-am așteptat secunda aia în plus, care se cheamă secunda ezitării, ci am îngenunchiat numaidecît și l-am spălat pe picioare. Atunci a intrat prințesa. Se afla exact în spatele bătrînului, mă privea fix, pălise îngrozitor. De indignare? De furie? De umilință? Decăzusem într-atît? Nu știu! Dar n-a scos un cuvînt. A venit lîngă mine, a zîmbit drăguț, m-a dat încetișor la o parte. „Du-te și studiază — mi-a zis — deseară să fii la timp la masă“ și a continuat ea să spele tălpile universitare.

Seara tîrziu, după cină, cînd am rămas singuri, prințesa m-a pălmuit, mi-a strigat vorbe arse de-o cumplită crispare: „Auzi, niciodată să nu mai faci ce-ai făcut, auzi, niciodată!“ și a izbucnit în plîns, apoi m-a cuprins în brațe isterică, fierbinte, sărutîndu-mă, cerîndu-și o nesfîrșită iertare.

Prințesa mă iubea posesiv. O iubire nebună, totală. Sufocantă. Dar și bătrînul profesor mă iubea. Altă iubire. Așa cum îți iubești pechinezul, sau pisica, sau ficusul. Era ciudat bătrînul ibovnic al prințesei mele. Privirea mea de slugă devotată, poate aspectul meu firav, poate întreaga mea expresie totodată servilă, umilă și inteligentă i-au încălzit inima uscată și m-a ajutat să intru la facultate. Așa am ajuns student. Am părăsit slujba mizeră de la agenția de turism, casierița și-a dezgropat bijuteriile și vechile relații, a ajuns co-directoare la acea agenție, eu studiam, eram stipendiatul prințesei, bibeloul ei, hoby-ul ei.

Dar nu asta era important, ci important era că ajunsesem student, că încheiasem anul întîi cu nota maximă, că fusesem remarcat de profesori, că mi se dăduse o bursă,

că scriam articole la un ziar local și la o revistă lunară de specialitate. Important era că escaladasem — cum, necum — un țarc social.

Prințesa înflorise, se îngrășase, îi pria trupul meu, făcuse șolduri enorme, toate sutienele vechi le azvîrlise chicotind zvăpăiată, n-o mai cuprindeau, își împrospătase garderoba, folosea farduri scumpe, își mobilase cu piese noi, moderne, locuința, prospera. Prospera pentru mine. Îi făcuse vînt, cu tact, cu pricepere, profesorului, eram numai noi, rămăsesem noi doi — eu și prințesa. Într-o zi m-a luat de mînă și m-a dus la primărie. „Liviule, acum sînt a ta pe veci, te bucuri?“ m-a întrebat ea tandră, euforică, cu lacrimi de fericire în ochi, după ce am ieșit. Coboram scările primăriei aiurit. Eram căsătoriți. Prințesa aranjase totul. Era infernală. Iubirea ucide uneori la fel ca și ura.

Înainte de a începe noul an universitar, anul doi, era pe la începutul lunii septembrie, am avut primul meu contact cu imperiul spionajului. Citisem pînă atunci destule cărți polițiste, de spionaj, de contraspionaj, de aventuri. Care tînăr nu le citește cu o febrilă plăcere? Eram extrem de receptiv la toate chestiile astea, dar nu visasem niciodată să pătrund în acest imperiu. Era un teritoriu rezervat numai celor aleși, numai inițiații puteau pătrunde acolo. Ca atîtea și atîtea milioane de cititori, de admiratori, priveam din afară și întrezăream, dincolo de porți, dincolo de ziduri, o lume terifiantă, uluitoare, frumoasă și captivantă, o lume strălucitoare, o lume superioară, o lume bogată. Nu ineditul și aventura m-au atras aici, ci speranța de a deveni puternic și bogat. Veneam de la bibliotecă, mă reîntorceam acasă umplut cu lecturi, cu fișe, cu studii despre sistemul filozofic al lui Democrit, mă aștepta prințesa în sufragerie cu masa uriașă încărcată de minuni culinare — grase, excitante, suculente — mă aștepta cu șoldurile ei uriașe, ca o crupă cabalină, cu sînii ei uriași și moi ca niște perne, cu ținuta ei uriașă, posesivă, strivitoare. Trecusem de piața Sfîntul Marcu, tocmai intrasem pe o străduță liniștită, pustie, cînd în dreptul meu s-a oprit o limuzină superbă, argintie, a coborît un individ elegant, cu pălărie, cu mănuși subțiri din piele fină.

— Domnul Liviu Sarava?

— Exact! am replicat eu înțepat, cu gîndurile încă la bibliotecă.

M-am uitat mai atent la individ, avea trăsături plăcute, mă privea binevoitor. Mi-am revenit, l-am chestionat amabil.

— Cu cine am onoarea?

S-a legitimat, era ofițer de poliție, m-a rugat să-l însoțesc la sediu, sînt de clarificat acolo niște treburi urgente în legătură cu persoana mea. Este în interesul meu. Merg?

N-am pus întrebări. Nu mi-am pus întrebări. Am urcat și am plecat. Nu mă gîndeam la nimic. La drept vorbind, eram doar curios. Atît.

În ziua aceea am fost recrutat într-o organizație de spionaj. Bineînțeles, fusesem verificat și puricat de mult, descusut pe toate părțile, oamenii aceia cunoșteau totul despre mine, absolut totul. Erau edificați. Eu însă nu. Cînd am înțeles despre ce e vorba, ce trebuie să învăț, ce trebuie să fac, ce mă așteaptă, am spus simplu — DA! — n-am șovăit, m-am ridicat în picioare, omul din fața mea, altul decît cel care mă pescuise pe stradă, s-a ridicat și el rapid, m-a privit, i-am susținut privirea și am rostit.

— Cu o condiție.

— Care? m-a întrebat el calm, neutru, fără interes.

— Să mă scăpați de prințesă! i-am șoptit eu.

Omul din fața mea, un om în puterea vîrstei, văzuse multe în viața lui, auzise multe în viața lui, s-a holbat la mine.

— Cum, adică?!

— Simplu, am replicat eu arid, dacă vreți să vin la voi, să fac ce vreți voi, scăpați-mă de prințesă!

Am salutat scurt și am plecat. Nu mi-a răspuns. Nu i-am așteptat răspunsul. Am plecat. Nu m-a reținut nimeni. Am ajuns acasă, mi-am văzut de treburile mele, au început cursurile, eram un student conștiincios. Prințesa zicea: eminent. Prințesa. Nu i-am pronunțat niciodată numele. Nu-l pronunț nici acum. Nu-l scriu. La ce bun? Toți trăim cățărați, mai mult sau mai puțin, unii pe spinarea altora, unii deasupra altora. Adeseori nici nu știm, sau nu vrem să știm, cînd cei pe care stăm pier. Adeseori trebuie să piară ei, cei dedesubt, ca să nu pierim noi, cei deasupra. Cineva trebuie să piară. Toți sîntem muritori. Între noi și ceilalți ca noi colcăie o haită de lupi. Cine vrea, cine dorește cu totdinadinsul să fie devorat primul? Toți vrem cît mai tîrziu. Sperăm, cît mai tîrziu. Toți sperăm. Nu izbutesc însă decît cei mai puternici, cei mai iscusiți. Oare izbutesc în-

tr-adevăr? O, *sancta simplicitas!* cînd oamenii înnebunesc, trebuie neapărat legați, trebuie vîrîți în cuști, în recipiente cu spirt, și arătați, spre luare-aminte, copiilor, nepoților, strănepoților lor, că rațiunea și bunul simț triumfă întotdeauna...

Într-o zi, cineva de la secretariatul facultății mă chemă jos, la decanat, aici mi se aduse la cunoștință, pe un ton grav, sobru, că soția mea se află la un spital, în comă, că a fost grav accidentată pe stradă de o mașină, că ăștia cu mașinile lor umblă ca turbații pe străzi, că poliția nu-și face datoria, că sînt bărbat și trebuie să-mi țin firea și că, dacă doresc, să mă duc la spital să-mi văd nevasta... Prințesa... Cînd am ajuns la spital eram deja văduv. Abia împlinisem douăzeci și unu de ani. A doua zi am primit un telefon și m-am întîlnit iarăși cu bărbatul acela elegant, cu pălărie și mănuși subțiri, din piele fină. Ne-am urcat în mașina argintie și am plecat. Se ținuseră de cuvînt. Așa am devenit spion. Adică, deocamdată, elev al unei școli de spionaj. Odios? Mizerabil? Secătură? Sînt cel mai josnic fiu al pămîntului? Vedeți-vă de treabă. Sînt alții și mai urîți ca mine. Am văzut destui criminali în fotolii ministeriale, și tipii ăștia nu striviseră un țînțar în viața lor. Într-o anumită lume, la un anumit nivel, se operează cu telefoane, dictafoane, butoane, prin interpuși, legături, influențe, ordine. Alții execută ordinele. Vorba are alt statut, altă calificare decît rafala unei arme automate, pneurile unui automobil, sau lama unui pumnal. Adeseori nici nu e nevoie să pronunți cuvîntul. Înclini doar fruntea, și ochii care te urmăresc cu atenție au înțeles, dispar, aleargă să execute sîngerosul consemn. Cine e mai urît? Cine poruncește, sau cine execută? Cine e mai odios?

În fața clipei supreme trebuie să fim cinstiți cu noi înșine. Pînă la capăt. Clipa supremă — finală — e clipa confesiunii. Clipa adevărului. Are dreptate căpitanul Bobeică. Între noi n-a mai rămas decît adevărul...

*

Cînd mi-am luat licența în filozofie, am terminat și cursurile școlii de spionaj. La douăzeci și patru de ani mi se părea că sînt unul din micii stăpîni ai pămîntului. Aveam o diplomă universitară în buzunar, un post sigur de redactor special la un mare cotidian din capitala acelei pro-

vincii, călătoream frecvent în străinătate pe banii ziarului, mă întorceam doldora de informații. Încă de la început — din anii de stagiatură, introduc esem o nouă miză în materie de spionaj: *Naivul*. Mizînd pe naivi niciodată nu pierzi. Riscul e mic. Aria de mișcare, de cuprindere, e nesfîrșită. Volumul de informații obținute satisface și cele mai exigente capete din *Centrală*. De obicei, majoritatea informațiilor sînt obținute de la persoane în mintea cărora cuvîntul „spionaj" se referă exclusiv la secrete militare, la armată și armamente. Dintr-o anumită literatură polițistă, din filme, și chiar din manualele școlare, el, cetățeanul de rînd, cetățeanul obișnuit a reținut că spionii culeg informații cu caracter militar. Iar dacă agentul nostru, de la bun început, în discuțiile sale, în contactele sale, dă de înțeles că nu-l interesează, nu se vîră în probleme militare atunci opreliște nu mai există. Naivul își dă drumul la gură. De unde să știe bicisnicul de el că pentru spionajul modern producția de jucării, cea de cărămizi sau șosete bărbătești, producția de postavuri și piele, rețelele de comunicații, rețelele energetice, stabilitatea sau fluctuația prețurilor sînt la fel de importante ca și producția de tancuri sau rachete balistice? O discuție nevinovată, o bîrfă oarecare despre calitățile, sau defectele, sau necazurile unui inginer, ale unui specialist, ofițer, tehnician sau om politic, administrator sau medic, funcționar public sau economist, poate constitui punctul de plecare într-un amplu proces de recrutare, de corupere, de șantajare — atunci cînd se impune declanșarea unei astfel de acțiuni. Spionul modern este interesat deopotrivă de relațiile de muncă într-un anumit sector social, de animozitățile născute acolo, grupurile formale sau informale ce se ciocnesc acolo, de cercetările făcute în secția-cutare, de nivelul tehnic al unei întreprinderi economice, de cerințele stringente, presante ale unui mare combinat chimic, de tonusul psihic al unor persoane într-un anumit moment, de comentariile ce se fac pe marginea unui eveniment politic, ca și de mișcările de trupe ale țării, producția de grîu, producția de avioane, de televizoare, capacitatea de asfaltare a drumurilor, capacitatea de mobilizare rapidă a oamenilor.

Sînt suficiente cîteva observații măgulitoare despre inteligență, despre cultură și memorie, despre bogatele-i cunoștințe și naivul — marele anonim — se transformă într-o inepuizabilă sursă de informații.

De fiecare dată reveneam în golful Salonic cu tolba plină. Întîi treceam pe la *Centrală* — așa numesc toți agenții pămîntului locul acela din univers unde veghează șefii lor — lepădam acolo marfa, încasam onorariul, apoi îmi scriam reportajele. Munceam cu rîvnă. Studiam. La douăzeci și șapte de ani mi-am luat doctoratul în filozofie. Rectorul universității m-a invitat în cadrul catedrei de filozofie, oferindu-mi postul de conferențiar. Eram dotat, spuneau ei. Eram făcut pentru catedră, pentru studii. Am refuzat politicos. Ce înseamnă un post universitar? Ce înseamnă un profesor universitar? Mă gîndeam la un bătrîn căruia îi spălasem cîndva picioarele. Ce-avea de gînd *Centrala* cu mine? Se înțelege că meseria de ziarist era doar o acoperire pentru adevărata mea vocație și pregătire: spionajul. Trei ani de studii și desăvîrșire, în subsolul unui club sportiv, trei ani de efort tenace, continuu, disperat, acei trei ani de plămădire, tortură și izbîndă n-am să-i uit niciodată. Ei m-au modelat. Rodul lor sînt. Eu — adevăratul — sînt fructul acelor trei ani. Restul e mască, afiș meschin, firmă înșelătoare. Restul nu sînt eu. Ce are de gînd *Centrala* cu mine?

CAPITOLUL 5.

Trebuia să ajung la Iaşi, să mă vîr într-o cabină telefonică, să formez un număr şi să întreb: „Anişoara e acasă?“ Dacă mi se răspundea scurt: „Nu!“, apoi, după o pauză de tuse: „E plecată la băi“, însemna că urmează să ridic materialul informativ, a doua zi, din locul dinainte ştiut, convenit între noi, şi gata. Dacă însă răspundea cu harţag: „Du-te dracului“, deduceam că „007“ are nevoie de instrucţiuni suplimentare într-o chestiune presantă şi, ca atare, organizam rapid o întîlnire. Iar dacă răspunsul telefonic era: „Aţi greşit numărul“, eu trebuia să înţeleg că agenta mea are nevoie urgentă de bani, trebuia să las, în locul de unde ridicam informaţiile, un plic cu bani, niciodată mai puţin de cinci mii. Sistemul funcţiona perfect. De la Iaşi, aşteptam întotdeauna veşti bune, consistente. Anişoara mi le sistematiza, sublinia anumite date mai importante, de asemenea, îmi atrăgea atenţia asupra unor informaţii neverificate încă, dar pe care ea mi le furniza, totuşi, dintr-un anumit spirit de previziune, de anticipare a unui fenomen sau altul, adeseori notele ei abundau în amănunte, un torent de amănunte picante, şocante — sarea şi piperul informaţiilor atunci cînd solicitam date complete despre cutare sau cutare persoană.

N-aveţi idee ce-nseamnă un dosar complet, un set complet de informaţii care închide în el întreaga biografie a unui om, traiul său de pînă atunci, pînă în clipa cînd a devenit obiect al interesului meu, existenţa lui, viaţa lui: cu ruperile, cu înaintările şi refulările ei, căderile şi ridicările, cu visurile, închipuirile, dorinţele şi slăbiciunile acelei vieţi. Se găsesc acolo nu doar fişa cu datele de identificare, de stare civilă, fişa profesională, fişa familială, neamurile, prietenii, duşmanii, fişa studiilor, ci mai ales fişele care ne particularizează, ne dezvăluie structura spirituală, sistemul acela de valori atît de labile şi totuşi atît de caracteristice, care ne individualizează, care fac din fiecare pămîntean un unicat, o piesă irepetabilă: înclinaţiile

şi năravurile, pasiunile, gusturile, tabieturile, emotivitatea şi gradul de influenţare, simţămintele, ce ne place mai mult, ce nu ne place deloc, ce iubim, ce urîm, ce lepădăm, ce preferăm, ce ascundem, ce nutrim tainic în forul nostru interior, adeseori depozităm acolo gînduri ascunse, întrebări nerăspunse, adultere şi delaţiuni, rîvniri, idei urîte, porniri ancestrale abia frînate de bunul simţ al omului modern, al civilizaţiei moderne, fiecare dintre noi ascundem, mai mult sau mai puţin, ceva urît, ceva execrabil, un sîmbure de neîmplinire, un gînd invidios, insidios, un orgoliu nesatisfăcut, trufie, aroganţă, naivitate, dorinţa aia smintită şi fierbinte şi devorantă care ne sufocă, ne taie respiraţia cînd priv' n la un lucru, la un anumit lucru, la un obiect, la o fiinţă, la o anumită fiinţă, sau la faptele cuiva, sau la izbînzile cuiva, sau la o privelişte străină, luxuriantă, tipărită color pe un carton de ilustrată poştală, ori la banii cuiva, ori la averea cuiva, ori la femeia cuiva, ori la casa cuiva, ori la puterea cuiva, ştiind, ştiind foarte bine acolo, în sufletul nostru, în străfundul cugetului nostru, că nu vom putea niciodată atinge, stăpîni, mînui sau poseda, folosi, iubi, pipăi, mîngîia ori împlini vreunul din visurile şi rîvnirile acelea. Ăştia sîntem, aşa sîntem, dacă vecinul are o capră cu lapte iar noi n-avem, nu ne rugăm lui Dumnezeu să ne dea şi nouă una, ci ne rugăm să moară şi capra vecinului, să ajungă şi el ca noi, gîndul acesta ne potoleşte arşiţa invidiei. Pentru că simţirea noastră astfel e croită. Asta e măsura noastră. Măsura gîndurilor, măsura faptelor, etalonul acela care se multiplică la infinit şi ne măsoară zilele, ceasurile, anii, ne măsoară viaţa, o închide între nişte parapete uriaşe, de netrecut, o jalonează, pe unde să curgă, cum să curgă, cît să curgă, pe unde să se scurgă — secundă cu secundă — fiecare cu măsura lui, cu drumul lui. Şi dorinţa aia smintită şi fierbinte şi devorantă degeaba îţi taie respiraţia, degeaba te îndeamnă să rupi, să sfarmi jaloanele alea, să escaladezi parapetele, zidurile vieţii, zadarnic vei încerca, nu poţi, ştii prea bine că nu poţi, şi atunci închizi în tine o lume refulată, o lume a dorinţelor neîmplinite, veşnic neîmplinite, şi iată că devii atît de fragil, vai! atît de fragil şi vulnerabil...

Căpitanul Bobeică mă priveşte uneori îngîndurat, uşor încruntat şi nu-mi spune nimic. Îl simt că mă urăşte de moarte în clipele alea, se uită la mine cu o duşmănie grea, pentru el sînt incredibilul, sînt imposibilul, peste un ticălos ca mine

n-a mai dat el niciodată în cariera lui, eu sînt experiența lui capitală. Nu-mi spune nimic. Întrebarea e mută, o culeg bine de pe chipul lui, din ochii lui.

— Domnule Velican, dumneavoastră v-ați temut vreodată de cineva, iar acum, astăzi, vă e frică de ceva, de cineva, vă încearcă vreo spaimă?!

Ca să-i răspund n-am nevoie de cuvinte, ducă-se dracului vorbele.

— Singurul de care mă tem acum sînt eu însumi, căpitane. Mai înainte trebuia să mă fi temut de dumneata, trebuia să-mi fi închipuit că exiști pe undeva, că pîndești, ascuns, pitit, și că vînezi, și că întinzi capcane. De vreme ce apărusem eu, trebuia să mă fi gîndit atunci, în urmă, poate chiar la început, să mă fi gîndit că trebuia să apari și dumneata prin apropiere. Este o lege a echilibrului universal. Dar nu m-am temut, și, deci, nu m-am gîndit. Acum e prea tîrziu. Acum mă tem de mine, mi-e frică de mine însumi. Nu milă, nu oroare, ci fri-că. Dacă nu m-ar fi cuprnis această cumplită frică, n-aș fi scris un rînd. Să știi, căpitane, că nu de dragul acelui *„scrieți, domnule Velican, scrieți“*, nu de dragul ochilor dumitale, nu de teama dumitale, nu sper în nimic, nu mai aștept nimic, eu, de fapt, am dispărut de mult, mi-e frică însă de mine, de clipele cînd rămîn singur, și de aia scriu . . .

Radu Bobeică zîmbește obosit, dușmănia din priviri i-a secat repede, au rămas acolo doar întrebările, nerostitele întrebări.

Căpitanul încă n-a aflat ce trebuia, n-a aflat ce-a vrut el de la mine. Va afla vreodată? Cît voi rezista?

Omule, atît de fragil și vulnerabil ești! Bobeică ți-a intuit perfect starea de spirit, jocul apărării, și-a imaginat exact lumea aia funestă din tine, în spatele căreia te-ai ascuns toată viața, și-a ales armele de luptă cu precizie. Nu e suficient să prinzi un spion. Uneori poți da peste el din întîmplare, alteori, de cele mai multe ori, căutîndu-l cu o tenacitate drăcească și descoperindu-l la capătul tuturor eforturilor, de acolo mai departe începe epuizarea. Nu este însă deajuns. De abia după ce l-ai prins începe lupta strînsă, acerbă, lupta înverșunată pentru fiecare centimetru pătrat de adevăr. Trebuie cîștigat războiul, nu o simplă bătălie. Iar Bobeică și-a ales o armă infailibilă: *Horia Velican.* M-a asmuțit pe mine împotrivă-mi, m-a asvîrlit pe mine însumi

contra mea. Cum şi în ce fel să lupt eu împotriva lui *Horia Velican?*

Omule, teme-te de tine însuţi, teme-te de lumea dinăuntrul tău, de universul acela din tine al cărui stăpîn absolut te crezi tu că eşti, îţi place să te crezi şi să te ştii stăpînul atotputernic al acelei lumi interioare, şi-ţi zici că, la urma urmei, aşa şi e, că tu eşti stăpînul, demiurgul tău, că eşti liber, că faci ce vrei, faci ce crezi tu că este bine să faci, cum te îndeamnă inima şi gîndurile tale, că eşti propriul tău suveran, aşa crezi, cînd, de fapt, nu eşti decît supusul, servul total al acelui univers de dorinţe, ambiţii, de cultură, de plăceri şi năzuinţe, de satisfacţii şi convenienţe, de ruşine şi neruşinare care sălăşluiesc în tine, eşti robul acelei ciudate şi uimitoare naturi subterane, al celei de a doua naturi din tine pe care n-ai s-o poţi stăpîni niciodată, ci mereu te vei afla sub puterea ei, pentru că cea de a doua natură a noastră, în care ni se mişcă inima şi cugetul, în care ne agităm, se cheamă *educaţie.*

Toate informaţiile despre educaţia unui om, începînd cu *„cei şapte ani de acasă“* şi terminînd cu *„şcoala vieţii“*, strînse cu migală, tezaurizate cu grijă şi exploatate cu fler, cu talent, toate acestea sînt arme teribile, sînt arme înfricoşetoare, arme de temut în mîna unui spion, atunci cînd îşi propune să recruteze pe cineva, să-l intimideze, să-l vîre în sperieţi, să-l corupă, să-l şantajeze sau să-l înnebunească pînă în pragul sinuciderii, şi chiar dincolo de acest prag.

Anişoara era coafeză, o chema Ana Alexiu, mică, brunetă, inteligentă, cultivată, îşi terminase studiile universitare cu peste zece ani în urmă. Se îmbrăca tot anapoda, n-avea simţul eleganţei, punea pe ea ce se nimerea, cum se nimerea, nu se preocupa de fleacuri femeieşti, nu se dădea în vînt după ele, o atrăgeau lecturile savante, comentariile profunde, despre un eveniment sau altul, despre oameni şi faptele lor.

Terminase facultatea de istorie la cursurile fără frecvenţă, pe vremea aceea era activistă sindicală, undeva prin Banat. Munca la Consiliul sindical şi studiile o acaparau total. Se căsătorise cu un economist, mai în vîrstă ca ea, un tip carierist, rutinat, contabil şef pe un şantier de construcţii. Cîteva încercări de a deveni mamă fuseseră ratate, pierduse de fiecare dată sarcina, complicaţii, necazuri, renunţase definitiv la ambiţii materne. După terminarea studiilor universitare i s-a încredinţat conducerea unei secţii la primăria

raională. De aici începe ascensiunea și, totodată, degringolada unui destin ciudat. Nu toată lumea știe, sau își închipuie, sau își mai amintește exact ce însemna acest angrenaj prodigios, această instituție socială care se chema primărie de raion. Erau alte vremuri, alte gusturi sociale, obișnuințe, tendințe. Trebuia să ai un spate bine asigurat, un spate-beton, pentru a-ți permite luxul să scormonești cu sabia dreptății prin toate putregaiurile, prin toate structurile ierarhice. Sau, dacă n-aveai, stăteai cuminte în banca ta, aveai familie, aveai o pîine de apărat, stăteai liniștit și căscai gura la scaunul superior să vezi ce-i trebuie: vroia zi însorită, îi dădeai zi însorită, vroia ploaie călduță, îi dădeai ploaie călduță, de aia e superior, să ceară și să i se dea. Chestia asta putea, desigur, al naibii de urît, putea cam peste tot, dar cine mai avea timp atunci, în graba istoriei, cine mai avea timp să strîmbe din nas?...

Prima ciocnire, Ana Alexiu a avut-o cu un director de întreprindere locală, inginer bătrîn, cu experiență, cu oamenii lui, cu relațiile lui, cu tabieturile lui. Directorul i-a vorbit, la început, cu blîndețe, cu un soi de blîndețe paternă, sfătoasă, grijulie, că nu e bine să-și ridice lumea în cap, că e o tovarășă tînără, un element de viitor, cu frumoase perspective și că, deci, trebuie să fie atentă, foarte atentă, pe unde calcă și mai ales cum calcă, oameni perfecți nu găsești nicăieri, fiecare are lipsurile lui, bătăturile lui, un pas greșit pe bătătura cuiva, un pas astăzi, mîine altul, doare, ustură, oamenii încep să vadă stele verzi și atunci lucrurile se schimbă, pot lua o întorsătură nefericită, chiar foarte gravă pentru Ana Alexiu, nimeni nu dorește să i se tulbure apele — susura moale, insinuant, glasul bătrînului inginer —, sînt obișnuințe vechi, deprinderi vechi, direcția intreprinderii le știe și ea demult, le cunoaște, dar *producția* merge, și asta ne interesează, asta primează, *producția*, restul...

Ana nu l-a mai răbdat pe directorul acela, n-a mai putut răbda, l-a oprit cu un gest scurt, l-a privit revoltată, jignită, și l-a repezit cu vorbe dure, să-și facă datoria cum trebuie acolo, în întreprinderea lui, că dacă și pe viitor va mai găsi aceleași neajunsuri, aceiași chiulangii acolo, aceleași matrapazlîcuri, ea, șefa secției raionale, va organiza o ședință și va spune tot, va da în vileag chiar atitudinea retrogradă a directorului, să se ducă vestea, să se ducă buhul pînă sus, la regiune, că-și fac de cap, că vor să intimideze puterea locală, că vor să gîtuie critica și că... „Mucoaso!",

i-a strigat bătrînul inginer uluit și a ieșit ca din pușcă din clădirea primăriei. I s-a părut Anei, sau directorul a mai urlat de dincolo de ușă, pe coridor, „otravă dracului"?!

Au urmat apoi alte frecușuri, alte intervenții, alte puneri la punct, cu sau fără tact, cu sau fără mănuși, de la unul și altul, șefi mai mari sau mai mici, anonimi sau obraze cu trecere. A încercat să renunțe la noua ei carieră, să lase baltă secția, primăria, era acum profesoară de istorie, ce-ar fi să intre în învățămînt? Scapă de balamuc. N-a reușit. A fost chemată sus, la conducere, a fost felicitată pentru exigența ei, pentru spiritul ei de combativitate, i s-a reproșat, totodată, că dă înapoi în fața greutăților, în lupta cu vechiul, cu fenomenele negative, cu anchiloza, că așa sînt oamenii, nu toți reacționează la critică cu zîmbete, cu temenele, multora li se zbîrlește părul, li se zbîrlește sufletul și ripostează de pe poziții neprincipiale, dar că ea, tovarășa Alexiu, tocmai de aceea a fost pusă acolo, în fruntea acelei secții foarte importante pentru economia raionului, ca să dovedească și în continuare, ca și pînă acum...

Ana Alexiu a ajuns acasă năucă. Soțul a privit-o chiorîș, aflase și el cîte ceva, primise unele telefoane interesante, binevoitoare, s-a răstit la ea.

— De ce nu-ți vezi tu de treburile tale, de ce te vîri peste tot în viața oamenilor, ce-ai cu ei, dragă? Lasă-i dracului în pace! Nu ești tu Cristos să le știi pe toate, să le îndrepți pe toate. Așa sîntem toți, fiecăruia ne lipsește cîte ceva, toți avem defecte, dar tu vezi numai părțile rele din om, ce-i frumos în el, în munca lui, tu nu vezi. De ce, măi Anișoară, vrei să mă nenorocești?...

Ana a tresărit ca pălmuită. S-a uitat fix în ochii soțului, omul i-a ocolit privirea, a oftat, nevasta a rămas mută, interzisă. A înțeles. Nu a izbucnit în plîns. Nu-i plăceau slăbiciunile tipic muierești. Și-a privit doar bărbatul cu o imensă compasiune și a tăcut.

Un an mai tîrziu raioanele s-au desființat, tăvălugul înnoirii administrative apăruse pentru unii ca un pretext nesperat de lichidare a unor polițe, insolvabile pînă atunci, oamenii erau mutați de colo-colo, Ana Alexiu a fost repartizată într-o nouă funcție: administrator la casa de cultură. S-a opus disperată, s-a dat cu capul de pereți, s-a justificat că nu se pricepe, că nu știe ce să facă ea acolo, a bătut pe la toate ușile, nu i-a răspuns nimeni. Noul primar al orașului a liniștit-o că e ceva provizoriu, că altceva pe

moment nu s-a găsit, că dînsa e un cadru de nădejde, și de aia el, primarul, nu-i de acord ca ea să plece, să-și caute slujbă în altă parte, că e mare nevoie, aici în oraș, de oameni destoinici și vigilenți, așa ca tovarășa Alexiu, dar că acum, fiind și sfîrșit de an, toate posturile sînt blocate, iar postul de administrator e un mare noroc că e vacant, s-a nimerit să fie vacant, și să nu-și facă tovarășa gînduri negre, e doar o situație pasageră, să fie cuminte, să fie înțelegătoare și să muncească deocamdată aci, „unde prea mare brînză, dealtfel, nici nu e de făcut" — subliniase primarul, zîmbind tranșant, și se ridicase din fotoliu. Gestul era clar. Audiența se terminase.

După cinci luni, peste capul Anei a picat inventarul. Erau acolo efecte sportive și culturale, erau covoare, și mobilier, și oglinzi, și tablouri, și cărți, și draperii, și perdele, și lampadare, era acolo o avere de peste două milioane lei. Ana Alexiu semnase tot felul de hîrtii, de facturi și procese verbale, intrări, ieșiri, transferuri, dotări, casări, habar n-avea de ele. Inventarul a scos-o lipsă cu un sfert de milion. Cînd i s-a adus la cunoștință, a zbierat ca din gură de șarpe: „Ce-ați înnebunit? Mai verificați o dată, nu se poate, nu se poate!" ...

Între timp, soțul se transferase cu serviciul la alt șantier, în alt capăt de țară. A fost o lovitură cumplită pentru Ana. Femeia simțise mai de mult că bărbatul se îndepărta treptat, se înstrăina de ea, îi ocolea privirile, devenise tăcut, mohorît. Simțise, dar nu crezuse niciodată cu adevărat. Acum avea certitudinea ruperii, a pierderii. Nu trebuia să plece tocmai acum. Doamne, și cît l-a iubit! Cît îl mai iubește încă! A fost primul bărbat al fecioriei ei tîrzii, întîiul și singurul bărbat. Se agățase de el cu o iubire totală, nebună, iubire dincolo de care, sau în absența căreia, urmează vidul, dezastrul. Dar chestiunea aceasta, eu aveam s-o înțeleg cum trebuie mai tîrziu, abia peste cîțiva ani.

O delapidare de un sfert de milion nu-i glumă. Au urmat anchete, expertize, contraexpertize. Sumele oscilau, descreșteau. Ultima verificare ajunse la o lipsă în gestiune de numai zece mii. După o hărțuială turbată de două luni, i s-a desfăcut contractul de muncă, pierderea urmînd s-o suporte statul. Casa de cultură nu se constituise parte civilă. Ana Alexiu scăpase de pușcărie. Ajunsese însă pe drumuri. Și nu oricum. Ci, cum se spune în astfel de împrejurări, cu tinicheaua de coadă. Sancționată, exclusă de peste

tot, fusese împinsă, cu brutalitate şi gînduri vindicative, la periferie, departe, cît mai departe. Să-i fie învăţătură de minte...

Soţul o părăsise. Fără divorţ, fără scandal. Omul îşi vedea de cariera lui, ei îi era lehamite de viaţă, de bărbat, de tot. Pretutindeni numai uşi încuiate, şoapte penibile, priviri lăturalnice. Ana ar fi vrut o privire directă — chiar urîtă şi rea, chiar o privire ticăloasă — dar să fie o privire deschisă, o privire azvîrlită în mijlocul frunţii şi pe care ea s-o înfrunte făţiş, să-i urle în faţă că ei nu-i pasă de nimic, nu-i pasă, că pe picioarele ei s-a ridicat şi se va ridica iarăşi, că nu cerşeşte nimănui nimic. Dar inima omului e fragilă, cît de fragilă e!... Ana Alexiu suferea îngrozitor.

Într-o astfel de clipă am intervenit eu în destinul femeii. Eu, salvatorul. Îmi alegeam întotdeauna momentul potrivit, clipa prielnică pentru interesele mele. Îmi alegeam, de fiecare dată, prada după un studiu temeinic, îndelungat. Ştiam exact secunda în care trebuia să atac. Ana Alexiu mi s-a abandonat cu oarbă încredere. I-am propus să intre în învăţămînt. Puteam să-i aranjez o afacere ca asta. A ezitat obosită, speriată încă, apoi, cîteva zile mai tîrziu, mi-a spus că are o cunoştinţă, este coafeză, cîştigă bani mulţi şi fără probleme, fără necazuri. Nu s-ar putea?... Am rămas stupefiat. Ana era, într-adevăr, o femeie practică. Am ajutat-o să urmeze un curs de calificare coafură-manichiură, a fost acceptată cu greu, nu mai era tînără, dar a fost acceptată, cu bani şi cele mai delicate probleme se rezolvă. După ce şi-a luat certificatul, am sfătuit-o să se ducă la Iaşi, să se fixeze acolo, în oraşul acela n-o cunoştea nimeni, cu ambiţia ei, cu rîvna ei, — şi bineînţeles, cu sprijinul meu — se putea realiza rapid. M-a ascultat, s-a dus. După un an de zile avea maşină personală. Anul următor îşi cumpărase garsonieră.

Ana Alexiu era o informatoare abilă, înţeleaptă, dotată cu un deosebit simţ al observaţiei. Primise indicativul „007“. Dacă vrea, dacă se pricepe, o coafeză poate cunoaşte în orice moment pulsul unui mare oraş. Un atelier de coafură şi manichiură constituie un vad generos pentru un spion. Cîte femei nu gravitează în jurul unei coafeze? Şi ce femei? Soţii de judecători, de generali, de doctori, de profesori şi ingineri, de directori, de arhitecţi, de econo-

mişti, neveste suspuse, cu ifose de parvenite, încărcate cu brăţări de aur chinezesc, de aur turcesc, cu ghiuluri şi inele scumpe, cu tupeu şi orgoliu, încărcate cu cele mai diverse şi interesante informaţii. Ana le exploata comod, fără vreun efort deosebit, le verifica pe unele prin altele, îşi redacta conştiincios rapoartele...

În ziua aceea trebuia să ajung la Iaşi, să intru într-o cabină telefonică, să formez un număr, să dau şi să primesc o parolă, după toate calculele mele, Anişoara trebuia să fie „la băi". Am ajuns, am sunat, am întrebat: „Alo, Anişoara e acasă?". O replică acidă mi-a zgîriat auzul: „Du-te dracului" şi tranc, mi-a închis telefonul. Cu Ana, va să zică, se întîmplase ceva. Vroia să-mi vorbească, să mă întîlnească, lămuriri, instrucţiuni, ce naiba vroia? Am trecut la organizarea întîlnirii.

Am făcut autostopul pînă la Tg. Frumos, aici o escală de-o jumătate de zi, m-am plimbat, am căscat gura colo şi colo; după amiază, cu o altă maşină, tot de ocazie, am ajuns la motelul „Stîna Poeni". De departe, pe marele perete alb al clădirii, litere înalte de un metru asvîrleau deopotrivă un poem şi avertisment: „Intră cine vrea, pleacă cine poate". Inspirată chestie! Am mîncat pe săturate. Se gătesc aici nişte specialităţi de casă cum numai moldovenii se pricep, cum numai ei se pricep şi ştiu să pregătească celebra lor tochitură, am ras două pahare cu lapte, am plătit şi am revenit la şosea. Mi-am consultat ceasul. Era timpul. Am privit cu atenţie în lungul drumului. Spre Iaşi se apropia, gonea în trombă o maşină galbenă. Am ridicat braţul, am făcut semnul clasic al autostopistului, un minut mai tîrziu eram în maşină. Ana Alexiu mă privea palidă. Conducea crispată.

— Ce s-a întîmplat?

— Bărbatu-meu.

— Ce-i cu el?

— A venit după mine.

Dialogul era strîns, încordat. Între noi se furişase un abur iritant, iscoditor. Nu ne priveam. Ana îşi înfipsese ochii în parbriz, stană de piatră, conducea reflex. Nu era deloc în apele ei. Am întrebat-o scurt.

— Şi?

— Regretă cele întîmplate, şi-a cerut iertare în genunchi, zice că nu mai poate trăi fără mine.

Femeia tace, o sclipire interioară îi luminează chipul o secundă — fulger ciudat — apoi dispare, se întunecă, tace. Insist.

— Şi ce mai zice?

Pauza se aşterne lungă, aspră. Ana are chipul pămîntiu, absent. Revin.

— Ce mai zice bărbatul tău?

Ana Alexiu tresare, se reculege repede, respiră adînc, iute, devine ţîfnoasă, rea.

— Dă-l dracului! Vede acum că am bani, am casă, am maşină, sînt încă, după lege, nevasta lui, ce şi-o fi închipuit, i-a să-ncerc, poate pot s-o-ncalec iar. A uitat că sînt nărăvaşă...

— Tot contabil-şef e?

— Tot.

— Unde?

— La Sibiu. Zice că trebuie să renunţ la ce-am agonisit aici, să vînd garsoniera, mobila, şi să mă duc cu el acolo, să fim iarăşi pe un loc, să fim împreună. Porcul! După ce s-a săturat de fufe să mă duc eu să-i spăl izmenele...

— Şi de ce-mi spui mie toată istoria asta?

— Dar cui vrei să-i spun? şopteşte femeia. Cui să mă plîng? În cine mai am eu încredere? Horia! se întoarse ea spre mine, avea priviri triste, obosite. Horia, aş vrea să... Nu! Nu ştiu... Sînt atît de nehotărîtă, atît de neajutorată... Ce să fac?... De asta te-am chemat, să ne sfătuim, să te întreb ce să fac?...

— Şi unde-ţi e bărbatul acum?

— A plecat la Sibiu. Alaltăieri a plecat.

— Eşti sigură?

— Ce întrebare-i asta?! mă fixează ea neliniştită. Sigur că a plecat.

— Tare tulburată trebuie să mai fii, de ţi-ai pierdut controlul în asemenea hal.

— Ce vrei să spui? Nu înţeleg...

— Chiar nu înţelegi, nu observi în jurul tău nimic?

Femeia încetineşte, dezambreiază, frînează, trage pe dreapta. De jur-împrejurul nostru pădure. Mă priveşte îngrijorată, contrariată.

— S-a întîmplat ceva?

— Da! Se întîmplă că, de cînd m-am urcat în maşină, de cînd am plecat de la „Stîna Poeni", sîntem permanent urmăriţi de un autoturism bej, un „Moscvici" cu număr de

Iași. Fi-lați! am silabisit eu cu gînduri sumbre. Pricepi ceva din chestia asta? Poți să-mi explici și mie?

Femeia păli îngrozitor, se urîți la chip, avea un chip mizerabil cînd intra în panică, apoi privi în spate peste umăr. Șoseaua era pustie. Încercă un zîmbet strîmb. Zîmbet neîncrezător.

— Nu se vede nimeni. Nu-l văd, unde e urmăritorul? Nu cumva glumești?

Îmi venea să-i trag palme. N-o știam gîsculiță. Au femeile niște hachițe ale lor pe care nu le afli toată viața. I-am răspuns pe un ton neutru, detașat, de pură constatare și atît.

— Se află exact în spatele nostru. A oprit și el mașina. E după curbă, în pădure. Ce așteaptă el acolo, Anișoară, ai putea să mă lămurești? Abia acum am devenit rău, corosiv. Hai, încearcă!

— Horia, pentru numele lui Dumnezeu, ce-ți închipui?!

N-am scos un cuvînt. Mi-am privit informatoarea cu ochi de călău. Nu s-a înspăimîntat. Nu trădase. Nu securitatea era pe urmele noastre. Înseamnă că altceva era la mijloc, altcineva. Ce era? Cine era??

Am coborît din mașină, am intrat în pădure, m-am afundat în lăstăriș, am făcut un ocol larg, am dispărut. Cînd, lîngă mașina Anei, bară la bară, a apărut o altă mașină, un „Moscvici" bej, cu număr de Iași, și, cînd din mașină am coborît eu, Ana era înnebunită, se holba la mine, mă privea albă ca varul. Recunoscuse autoturismul. A îngăimat.

— E mașina lui Tudor! Tîmpitul, idiotul, cretinul de el, de ce-a făcut el asta? De ce? se văicărea cu ciudă, cu milă, cu ură.

Înțelesesem. Am întrebat-o, totuși.

— Cine-i Tudor?

— Un prieten ... îmi face curte ... ne întîlnim uneori ... întîlniri platonice ... Zurliul! Nu-l bănuiam așa gelos. Apoi, întrebă speriată: Dar unde e? Unde e Tudor?

— Pe canapeaua din spate.

Dădu să se repeadă într-acolo, am apucat-o strîns de braț.

— Nu te duce! Lasă-l în pace! Doarme vreo trei sferturi de oră și gata. Cînd se trezește sîntem departe. Și nu-și va explica niciodată ce i s-a întîmplat.

Eram în liziera pădurii. Se însera. Drumul pustiu. Am răsucit-o brusc pe Ana spre mine, i-am ridicat bărbia. I-am șoptit printre dinți, crud, rar.

— Fetițo, jocul nostru nu e un joc de-a hoții și vardiștii. Nu ne distrăm! Nu facem aventuri! Ci facem spionaj! Înțelegi? Pentru o treabă ca asta ne așteaptă plutonul de execuție. De ce nu-ți păzești fundul? De ce nu te uiți pe unde mergi? Dacă zgîiai ochii cum trebuie ți-ai fi descoperit amantul care te urmărea. Probabil că se ține de tine încă de la Iași. I s-a părut curios că pleci ca o nebună, că nu te oprești nicăieri, apoi stopezi în mijlocul șoselei, întorci și refaci drumul către oraș. Din dreptul „Stînei" pescuiești un individ necunoscut, ești femeie, ești singură în mașină, înseamnă că individul pe care-l iei cu tine nu-ți este indiferent. Cine este bărbatul pe care l-ai luat de la motelul „Stîna Poeni"? Cine este tipul? Se va întreba înfierbîntat, ofensat, trădat, ibovnicul tău. Cunosc această specie de masculi, geloși pînă în vîrful unghiilor, ăștia n-au somn, n-au odihnă pînă nu-și află virtualul, posibilul rival. Pe viitor scapă de el cum știi. Te pricepi, cred, în chestii de-astea. Și prudență, maximă prudență! Anișoară, tu ești o fată cuminte și isteață, trebuie să mă înțelegi. În spionaj, ca și în traiul cel de toate zilele, două elemente ne sînt fatale: imprudența și sentimentalismul. Pentru fiecare adeseori plătim tribut barbar. Acum, să mergem, n-avem vreme de pierdut...

Am plecat. Ana Alexiu n-a privit înapoi, a demarat lin, conducea cu grijă, concentrată asupra drumului sinuos, periculos, tăcea. I-am aprins o țigară de la bordul mașinii, i-am întins-o, n-a schițat nici un gest de mulțumire, s-a aplecat doar puțin spre mine, a prins țigara între dinți, i-am simțit fălcile încleștate, a fumat-o cu sete, cu înverșunare, într-o deplină liniște. Avea un profil de marmoră cenușie. Tăcerea Anei mă furnica neplăcut. Nu am intuiția pericolului. Ci descopăr primejdia, întotdeauna la timp, prin rațiune, prin calcul. Căpitanul Radu Bobeică zice că e un pasionat, un mare pasionat după matematică. Îl cred. Un bun spion, ca și un bun contraspion, trebuie să aibă un cap analitic. Numai analiza matematică — rece, lucidă — te poate salva de la dezastru. Iar femeile au, nu de puține ori, cele mai ciudate, cele mai neprevăzute reacții.

*

Aflîndu-mi cîndva solidele convingeri ateiste, Ana Alexiu s-a mirat, s-a uitat lung la mine, m-a învăluit cu o privire atentă, prevenitoare, apoi a zîmbit cu timiditate,

dar un fel de timiditate nestatornică, așa ca o apă iute, învolburată, vecină bună cu viclenia, cu șiretenia, cu farsa. Abia după primele cuvinte a devenit gravă, de o gravitate aproape solemnă, religioasă. Acum îmi reamintesc perfect cuvintele acelea. Atunci, însă, nu le-am reținut, nu le-am dat importanță. „M-am ferit să-l defăimez, vreodată, pe Dumnezeu, îmi spsese Ana Alexiu atunci. Dacă există e periculos s-o fac, dacă nu există e de prisos". Interesant, foarte interesant raționament. Cine i l-o fi vîrît în cap? Cînd? O astfel de gîndire, o asemenea optică, te divulgă pînă la ultima fibră. Și uite că totuși mie mi-a scăpat atunci. Greșeală pe care aveam s-o plătesc scump.

Pe vremea aceea încă n-o cunoscusem pe Lia Proper. Lia a apărut după Ana. *După!* Să fi lăsat Ana Alexiu vreun plic cuiva, vreo scrisoare, vreun raport informativ? Să fi aflat încă de pe vremea aceea Bobeică despre existența mea? Oare aici să fie greșeala finală, fatală, de care m-am temut toată viața? Nu cred. Ana Alexiu a fost supravegheată atunci de mine, pas cu pas, minut cu minut, i-am interceptat convorbirile telefonice, de fapt n-a dat decît trei telefoane, unul la Sibiu în aceeași seară, după ce ne-am despărțit, altul a doua zi la serviciu, la atelierul de coafură, să se scuze, să-și ceară învoire, că are o migrenă urîtă și nu poate veni, al treilea tot la Sibiu și atît. Îi plantasem deja în casă cîteva microemițătoare, nu înregistrasem nimic suspect, n-a ieșit nicăieri, n-a primit pe nimeni, nici o vizită. Dimineața am sunat-o la telefon. N-a răspuns. Ana nu ieșise din casă. Am sunat iar și iar... Apoi, m-am hotărît, m-am dus, blocul în care locuia se afla undeva pe lîngă Grădina Copou, am plecat de la hotelul „Unirea", am mers pe jos, de regulă merg pe jos cînd vreau să mă verific, folosirea mijloacelor de transport în comun, să sari dintr-unul în altul, să cobori din mers, sau să te urci în ultima secundă, să te agăți de ușile care se închid și să te uiți dacă nu cumva mai face și altcineva ca tine, tocmai bine că bate la ochi povestea asta și te vîri singur în bucluc, așadar am plecat pe jos, se însera, am ajuns, am urcat la etajul nouă, soneria țipa zadarnic, am descuiat repede ușa. M-a izbit un aer închis, greu. Am cercetat garsoniera pe îndelete, bob cu bob, am scotocit peste tot, mă pricep să cotrobăi cînd caut neapărat ceva. Locuința Anei era curată. Nu lăsase acolo nimic compromițător, nici un capăt de trădare, de acuzare. Nimic altceva decît gestul ei disperat. Monstruos. Am plecat tîrînd după mine niște gîn-

duri urîte, m-am retras fără urme, fără zgomot, ca o nălucă, am dispărut în noapte, dimineaţa eram la Bucureşti. Cînd a aflat căpitanul Bobeică de mine? Atunci? Altădată? Cînd? Dacă mă avea în palmă de aşa multă vreme, de ce n-a strîns pumnul? De ce nu m-a arestat? În fond, ce-a cîştigat el aruncîndu-mi-o în plasă pe Lia Proper? Oare să fie într-adevăr Lia Proper ofiţer de securitate? Doar aşa, că zice căpitanul? Te poţi încrede în cuvîntul lui? Iţele sînt mult mai complicate. Altceva se ascunde în toată istoria asta. Altceva urmăreşte Bobeică. Eu ştiu ce gîndeşte el. Dacă aş fi fost în locul lui tot un asemenea plan mi-aş fi făcut şi eu. Dacă izbuteşte, felicitări. Îşi merită laurii. Numai că laurii ăia n-o să-i poarte niciodată atîta vreme cît Liviu Sarava, alias Horia Velican, va avea un cap întreg pe umeri şi va scrie ce vrea el, va declara ce vrea el. Ce vrea el, nu ce vrea Bobeică. E un pic de diferenţă aici. Ei bine, tocmai de diferenţa asta atîrnă nişte lauri rîvniţi cu atîta ardoare. Întrebarea mă sîcîie, mă umple de nelinişte, roade în adînc, întrebarea aceasta surpă şi năruie temelii, şi tării, şi virtuţi, şi voinţă, această întrebare devine obsedantă: *Unde am greşit?* Cînd voi afla răspunsul, voi afla şi cît anume ştie Bobeică despre mine, în care anume moment al vieţii a intervenit el pe traiectoria mea, modificînd-o, imprimîndu-i alt sens. Iar cînd voi cunoaşte acel moment, cînd voi ajunge acolo, nu-mi mai pasă. Atunci voi şti exact cît am pierdut. La fel de exact voi şti însă şi cît am cîştigat. Iar în meseria mea, oricît de mic ar fi cîştigul, nici un sacrificiu nu-i prea mare.

Imediat după ce s-a despărţit de mine, în seara aceea tulbure şi încordată de la Iaşi, Ana s-a dus ţintă acasă, a telefonat la Sibiu, a întrebat de Marin Alexiu, nu l-a găsit. A doua zi şi-a sunat iarăşi bărbatul la serviciu, cineva i l-a adus la telefon, şi-au vorbit. Ana era patetică, lacrimogenă, s-au înţeles să se întîlnească. Femeia nu i-a spus soţului nimic concret, nimic precis, i-a zis doar că e tare înspăimîntată, că s-a săturat de viaţa asta nefericită, pustie, că a meditat îndelung la viaţa ei, la viaţa lor, şi că ea îl iubeşte încă, îl iubeşte mult, şi trebuie să se întîlnească amîndoi, să vorbească amîndoi, să trăiască amîndoi. Trebuie! L-a implorat Ana cu lacrimi în glas. În bărbat s-au trezit atunci vechile orgolii, vechile dureri, vechea mîndrie, şi trufie, şi vanitate. La urma urmei, el e bărbat, ce naiba, nu trebuie să cedeze aşa de uşor, aşa de repede la avansurile ei, la rugă-

minţile ei cam pripite, şi Marin Alexiu a început să-i reproşeze nevestei, la telefon, că din vina ei şi-a stricat el viaţa, că, de cînd o ştie, colţoasă şi rea o ştie, că l-a neglijat, că l-a uitat, că l-a minţit, că nu l-a iubit, că i-a otrăvit zilele, apoi a fugit în lume, că ea, Ana, a crezut că viaţa e o putină umplută numai cu miere, iar cînd s-a terminat pojghiţa aia de miere şi a dat de rahat, gata, tot la el, la bietul Marin, dă fuga, s-o ocrotească, s-o iubească, şi-acum tot la el vine, că el e ca boul, rabdă orice, şi uită, şi iartă, şi...

— Idiotule! i-a strigat femeia disperată, umilită, şi i-a închis telefonul.

Marin Alexiu va avea remuşcări toată viaţa. În aceiaşi zi, în garsoniera ei luxoasă, plină cu sulimanuri scumpe şi peruci din pachet, Ana Alexiu s-a sinucis cu *verde de Pâris*. Banal şi stupid. Asta e! Preţul greşelilor noastre nu noi îl fixăm, nu noi îl alegem. Dar preţul izbînzilor?

CAPITOLUL 6.

N-am fost niciodată în satul Blidari. Trebuie să fie un sat frumos. Este un sat frumos, un pumn de oameni într-o găoace de piatră. De jur-împrejur pădurile, nesfîrşitele păduri din Ţara Vrancei. Cunosc perfect aceste locuri, doar aici m-am *născut,* nu? în comuna Cîrligele, satul Blidari. Am învăţat foarte bine lecţia asta, ani de zile n-am făcut altceva decît să învăţ, pe de rost, o singură lecţie: *biografia lui Horia Velican.*

Am devorat munţi de dosare, cu date, cu amănunte, cu detalii din viaţa unui om, destinul unui om fusese disecat, fusese tranşat, fusese compartimentat în diviziuni şi subdiviziuni, în felii şi feliuţe, periodizat pe ani, pe luni, pe săptămîni, pe zile, trebuia ştiut tot, asimilat tot: preocupări, înclinaţii, beteşuguri, studii, neamuri, întîmplări, colegi, nenorociri, bucurii, prieteni, gusturi, mersul, ţinuta, preferinţele, comportamentul, temperamentul, caracterul, gesturile, un anumit fel de a privi, de a vorbi, de a umbla, de a mînca, de a dormi, acel aer propriu fiecărui om care face din el o persoană distinctă, neconfundabilă. Am vizionat kilometri de peliculă, am audiat zeci de casete cu benzi magnetice, sute şi sute de fotografii am examinat, am analizat, am comparat, toate ale unui singur om: *Horia Velican.* Orice risc trebuia, dacă nu cu desăvîrşire eliminat, cel puţin diminuat, redus la o cîtime neglijabilă, minusculă.

În ţinutul Vrancei am fost, în satul Blidari nu. I-am dat ocol pe departe, l-am ocolit, l-am evitat, am amînat la nesfîrşit clipa trecerii mele prin satul Blidari. De ce? Nu ştiu! Nu ştiu şi nici n-am înţeles vreodată pînă la capăt această chestie. Mi s-a părut că cer prea mult, că forţez prea mult mîna destinului, mîna norocului, mîna hazardului. Oricît de deştepţi ne-am crede, oricît de ai dracului şi de grozavi ne-am crede, oricum am cîntări şi-am drămui faptele, viaţa, oricît de savant ar fi planul pe care îl facem, nu putem exclude niciodată integral hazardul, teribila întîmplare, veşnica şi suverana întîmplare. Omul însuşi nu este altceva decît fructul

raportului dintre întîmplare și necesitate!... Cînd toate afacerile ne merg strună zicem că avem noroc. Ține de hazard norocul? Ține de teoria aia a probabilităților? Sau ține de știința cum ne pricepem să facem cutare sau cutare lucru? Cine poate răspunde la aceste întrebări precis, fără echivoc? Cine-și poate aroga privilegiul absolut al adevărului? Adeseori greșelile noastre, eșecurile și ruinele noastre nu sînt altceva decît proiecțiile propriilor noastre limite, depășim adeseori linia pe care scrie *interzis*, ar trebui să știm că există un hotar al potențelor, un hotar biologic, în afara căruia nici forța, nici inteligența, nici norocul nu te mai salvează, ar trebui să știm, încă din pîntecele mamei, că există, undeva pe traiectul existenței și rezistenței noastre, o limită dincolo de care se întinde o zonă interzisă, un spațiu interzis. Pasul următor nu s-ar mai produce. Pasul următor înseamnă căderea. Cînd am săvîrșit eu acest pas? Cînd s-a produs căderea? Acolo, pe scările de marmoră ale blocului „Minerva"? Atunci, în dimineața aceea de septembrie, cînd mă îndreptam spre aeroport? Nu, Nu! Căderea se produce în timp, căderea are început și are sfîrșit. Clipa căderii din fața blocului „Minerva" a fost, de fapt, clipa impactului, clipa finală. Obîrșia căderii se află însă mai înainte, mult mai înainte, cînd?...

Cîte drumuri pleacă din Golful Salonic? Cîte din drumurile astea au fost ale mele? Drumul către Horia Velican a fost cel mai lung? Cel mai greu? Drumurile sînt ca ramurile, cresc unele din altele. Să fie acesta ultimul meu drum?

Am făcut gazetărie în Golful Salonic patru ani. Gazetărie? Desigur, un elegant eufemism. Ca reporter special al mai multor gazete continentale, călătoream frecvent în străinătate, călătorii lungi, îndepărtate, călătorii misterioase în Europa Occidentală, în Africa Septentrională, în bazinul Filipinelor, călătorii obscure, fără zurgălăi, fără tamtamuri, un periplu incognito, cu obiective secrete, pe drumuri secrete. Cîteva succese rapide, solide, m-au fixat definitiv în centrul atenției șefilor mei. Izbutisem! La bursa informațiilor eram cotat printre cei mai buni agenți. Locuiam într-o vilă superbă, pe malul mării, o cumpărasem de la văduva unui senator, bătrîna emigrase în Statele Unite ale Americii, a fost un chilipir pentru mine, o ocazie rară, văduva dorea bani peșin, în dolari, aveam un cont la bancă destul de substanțial, i-am plătit, am încheiat actele, devenisem proprietar. În spatele vilei un crîng de mandarini, în față apa

liniştită a golfului. Era un cartier de lux, i se spunea chiar cartierul „*Luxor*". Cu alte cuvinte, făceam de acuma parte din înalta societate. Eu — fiul unui pietrar brăilean, orfanul mizer de pe ţărmul Vardarului, ultima spiţă din neamul Saravilor. Duceam însă o existenţă retrasă, cenuşie, mai degrabă mediocră decît enigmatică, în mijlocul unui desfrîu orbitor, al dezmăţului rafinat, deşănţat şi strălucitor, în vîrtejul căruia se consumau şi se agitau frenetic, în chiolhanuri şi escapade amoroase, proaspeţii îmbogăţiţi de după război. Acolo nimeni nu te întreba de trecut, cine-ai fost, ce-ai făcut, cum ai ajuns aici. Era un consens general. Un fel de conspiraţie a tăcerii. Nimeni nu te întreba, pentru că nimeni nu dorea să fie întrebat. Aveai bani, erai bogat: *erai cineva*. Restul nu conta, nu interesa pe nimeni. Chiar pe nimeni?

Într-o zi am primit de la *Centrală* ordinul să mă informez, cu toată discreţia, să mă apropii de un tînăr, să mă ocup adică de el: cine era, ce-nvîrtea, de unde avea bani. Era un tînăr atletic, belgian de origine, volubil, cu faţa plină de coşuri, cu ochi care ardeau ciudat de o neostoită febră lăuntrică, se afla într-o stare de excitaţie permanentă, organiza baluri zgomotoase, concursuri sportive. L-am urmărit săptămîni întregi, eu şi oamenii mei, fără ca cercetările să dea vreun rezultat. Trebuia să pătrund în anturajul său apropiat. Tipul îşi recruta însă şi-şi verifica personal prietenii, dispunea de nişte *gorile*, nişte haidamaci, care-l însoţeau pretutindeni, îi bănuiam înarmaţi pînă în dinţi, nu mă puteam apropia de el. Atunci am recurs la veşnicul *Cal troian:* am infiltrat, pe lîngă unul din cerberii săi, o femeie, o dansatoare de cabaret. Astfel, am aflat că tînărul cu faţa plină de coşuri vizitează uneori un tripou de lux din cartierul Port-vest. Acelaşi tripou era însă luat cu asalt, în acelaşi timp, şi de nişte curieri diplomatici. Purtătorii de secrete ai miniştrilor plenipotenţiari soseau la intervale diferite unii de alţii, veneau plini de morgă, ţepeni şi cu servietele sub braţ, intrau şi dispăreau în labirintul de odăi parfumate ale clădirii, se destrăbălau şi plecau cuminţi şi mulţumiţi şi anonimi. Ultimul se retrăgea tînărul cu gorilele după el. Va să zică, reuniuni conspirative. *Spionaj:* a fost primul meu gînd. Curierii diplomatici se bucurau de imunitate. Trebuia să lucrez atent, foarte atent, cu tact. Apoi, tînărul nu trebuia speriat. Printr-una din animatoarele tripoului am pus ochii pe unul din

curierii diplomatici, unul care mi s-a părut mie mai slab de înger, fata i-a aţinut calea, s-a frecat cu fundul de el, omul se grăbea, se temea, el venise cu alte scopuri în speluncа aia, dar o fată e dracul gol cînd îşi pune ea în cap ceva, i s-a atîrnat de gît, l-a ameţit, l-a aţîţat şi în cele zece minute de amor fierbinte, pripit, i-am cotrobăit prin servietă. Medicamente! Zeci de flacoane cu drageuri, numai drageuri de diferite culori şi mărimi, cu diferite dedumiri ciudate, sofisticate. Le-am fotografiat, le-am pus repede la loc. Se impuneau două concluzii: ori se desfăşura aici un comerţ clandestin cu medicamente extrem de scumpe; ori, sub înfăţişarea banală a medicamentelor, se ascundeau stupefiante. Trebuia să verific numaidecît ambele versiuni. Şefii erau nerăbdători, mă presau.

Se apropia *„sărbătoarea portocalelor"*, un soi de ceremonie stradală, fastuoasă, nesfîrşite cortegii cu tarafuri lăutăreşti, costume folclorice din diferite zone ale pămîntului, dansatori, cîntăreţe, şi peste tot grămezi de portocale, rîuri de portocale, toată nebunia asta costisitoare încheindu-se cu un fel de orgie a portocalelor, oamenii devorau portocale, se băteau între ei cu portocale, consumau sucuri şi siropuri de portocale. Oficialităţile se îngrijeau cu toată străşnicia ca festinul să decurgă fără alcool, fără incidente. Îşi anunţau subscripţiile multe personalităţi de vază, oameni cu dare de mînă, se ştie că fondurile publice nu sînt niciodată îndestulătoare, poporul vrea distracţii copioase, banii primăriei nu sînt prea mulţi, aşa că orice ajutor privat era bine venit. Tînărul cu faţa plină de coşuri se anunţase deja cu încărcăturile a două vapoare: una de portocale, alta de butelii cu sucuri de portocale. Portocalele şi sucurile lui veneau tocmai din Alger. Urmau să sosească peste cîteva zile. Am expediat imediat un om în portul Alger, să verifice. A doua zi, primeam un mesaj radiofonic. Din Alger se încărcaseră numai sucurile. Portocalele veneau mai de departe, probabil din Mali sau Congo. Mai exista o ştire, neconfirmată, ca vasul cu portocale să fi plecat chiar din Republica Sud-Africană. Portocale din Mali, din Congo, din Republica Sud-Africană? M-am gîndit la drageurile din servieta curierului diplomatic. Dacă era ce gîndeam eu, tînărul ăsta bubos îşi putea pune de pe acum ştreangul de gît...

În ajunul *„sărbătorii portocalelor"* a avut iarăşi loc reuniunea de la tripou. Se înţelege că am apelat din nou la

serviciile animatoarei ăleia focoase, curierul diplomatic se dedulcise şi rîndul trecut, cunoştea drumul către secretele plăceri, nu fusese rău de loc, nu-l costase nimic, preoteasa iubirii din tripoul ăla de lux zicea că-i place de ochii lui şi de aia, nu de alta, face ea ce face, că are şi ea dreptul la viaţă, la o clipă de nebunie, că-şi poate şi ea permite o extravaganţă cu cineva care-i cade ei cu tronc, şi că singurul bărbat-bărbat, din viaţa ei, el este, curierul diplomatic, ceilalţi nu sînt altceva decît *clienţi*, şi, bineînţeles, au urmat cele zece minute de iubire năvalnică, pătimaşă, răstimp în care am descoperit iarăşi în servieta diplomatică binecunoscutele flacoane cu drageuri. Eram de-a dreptul emoţionat. Am desfăcut un flacon, am scos cîteva drageuri şi am încercat, precaut, să sparg unul. L-am spart. În lumină a ţîşnit un sîmbure de diamant. Un diamant veritabil. Asta era, deci, nici medicamentele, nici stupefiantele, ci o filieră internaţională care comercializa clandestin *diamante*. O intreprindere uriaşă, cu ramificaţii subterane în numeroase ţări. Iar tînărul cu faţa acneică era unul din marii ei intermediari. În aceeaşi noapte au fost operate, simultan în diferite state, mai multe arestări. Captura era fabuloasă. Presa urla, oraşul fremăta, oamenii comentau în fel şi chip afacerea din cartierul „*Luxor*". Nimeni n-a ştiut însă niciodată — nici măcar interpolul, care are agenţi pretutindeni, ale cărui tentacule se întind şi pipăie întreaga planetă, pentru că în veci nepătrunse vor fi căile pe care se plimbă nestingherit dumnezeul spionajului — nimeni n-a aflat niciodată că cel ce a organizat şi pus la punct, pînă în cele mai mici amănunte, această lovitură, a fost un gazetar obscur, cam trăsnit, cu trăsături emaciate, care se învîrtea de colo-colo, firav şi cenuşiu, ca atîţia şi atîţia pierde-vară sclivisiţi, spilcuiţi, agăţaţi de cîte o slujbă derizorie, abia tîrîndu-şi zilele desfrînate, rozînd la ciolanul vreunei moşteniri mai mult sau mai puţin curate.

De fapt, nu pentru asemenea treburi fusesem eu *pregătit, instruit*. Se pare însă că tocmai acest lucru m-a ridicat în ochii şefilor. Mă adaptam rapid, oricărei împrejurări, oricărei acţiuni. Recompensa primită în afacerea cu diamantele mi-ar fi ajuns să trăiesc liniştit şi fără griji materiale tot restul vieţii. Speram însă mai mult. Eram încă tînăr. Mă covîrşeau ambiţii înalte — mă simt atît de caraghios astăzi, atît de ridicul, nu atît un înfrînt, cît mai ales un

ridicul, tîrînd după mine acest soi de amintiri, de speranțe, pietre de moară pe care le-am cărat în spinare toată viața! — dar atunci simțeam în mine o putere tainică, tiranică, să urc, să urc, aveam presentimentul succesului deplin, total, stăpîneam o energie care trebuia să mă propulseze sus, cît mai sus în lumea marilor bancheri ai lumii. Trebuia să ajung un om putred de bogat, și atunci să dispar subit, să mă retrag undeva, la capătul pămîntului, la marginea pămîntului, să mă retrag într-un teritoriu calm și blînd, cu oameni cuminți, și cumsecade, și liniștiți, să mă fixez acolo, singur, fără urmași, medicii mi-au spus că nu voi avea urmași niciodată, spița Saravilor se va stinge cu mine, prin mine, dar eu voi fi fost apogeul acestui neam, culmea lui strălucitoare și intangibilă, de vreme ce ajunsesem unul din regii neîncoronați ai finanțelor mondiale, de vreme ce puteam destitui ori cumpăra cabinete ministeriale, de vreme ce-mi puteam permite, prin forța banilor, să guvernez imperii fără hotare, să-mi dirijez de la distanță consorțiile transnaționale, de vreme ce puteam să dictez, în fiecare dimineață, la orele unsprezece și trei minute, GMT, prețul unciei de aur. Vroiam, apoi, să-mi scriu memoriile. Ultimul meu drum erau memoriile. Asta speram la douăzeci și cinci de ani, la treizeci de ani. Drumul către Horia Velican încă nu-l făcusem. Habar n-aveam de el. Alte drumuri mă așteptau atunci, alte traiectorii...

*

Orașul *Haarlem* se află înfipt de secole într-una din coastele Mării Nordului. Pilon de marmoră, beton armat și sticlă. Sclipitor și prosper. Ca toate orașele olandeze.

Nu știam că aici, în Haarlem, funcționa pe vremea aceea o modestă fabrică de vopsele și lacuri. De asemenea, nu știam că între zidurile acelei fabricuțe își desfășoară activitatea un mic laborator de cercetare, că inima acelui laborator este un inginer bătrîn, că acest inginer bătrîn, aproape de pensie, e un tip ciudat, ambițios, fără familie, fără prieteni, care și-a vîrît, pentru toată viața, în cap o singură idee: *lacul etern*. Desigur, lacul etern n-avea să-l descopere niciodată bătrînul savant, inventase însă de curînd o peliculă de vopsea extrem de rezistentă, testările

aveau să fie terminate în cîteva săptămîni și făbricuța aia va deveni peste noapte o celebritate...

N-am știut nimic din toată istoria asta pînă într-o anumită zi cînd a trebuit să aflu. Am fost informat cu detalii, mi s-au explicat în amănunt procesele tehnologice ale cîtorva mărci de emailuri și lacuri rezistente la corosivi industriali, mi s-a sugerat să citesc unele cărți de specialitate, mi s-a pus la dispoziție un set de pliante documentare ale Haarlemului. Apoi am primit *ordinul*. Aveam deplina libertate să-l execut cum cred eu. Nu eram încorsetat decît de *timp*. Trebuia să acționez rapid. Orice întîrziere putea compromite întreaga afacere. Mi-am schițat numaidecît un plan, n-am meditat prea mult asupra lui, l-am corectat, l-am adaptat pe parcurs. N-aveam timp. „*Time is money*" nu sînt doar simple vorbe după care se dau în vînt amatorii de maxime, iar în spionajul economic cuvintele astea capătă valoare de postulat, pentru că aici timpul se măsoară, într-adevăr, nu în minute, ci în aur. Și nu-ți este îngăduit să pierzi, să ratezi. Nu-ți poți permite să ieși pe locul doi. Locul doi e un loc periculos, foarte periculos, nu de puține ori locul doi, în acest rapt universal, înseamnă locul de veci. Cunosc perfect regulile jocului.

Am luat prima cursă de avion către Statele Unite ale Americii. America e țara tuturor posibilităților, acolo poți să-ți cumperi și blazon de *papă*, dacă vrei, plătești, îți iei blazonul și pleci, nimeni nu se uită chiorîș la tine, nimeni nu te suspectează dacă ai sau n-ai dreptul să porți mitra pontificală. Două zile mai tîrziu, reveneam în Europa, via Amsterdam. Altă rută, altă identitate.

La Amsterdam m-a întîmpinat *secretara*, o valonă blondă, pistruiată, șofa perfect, cunoștea perfect franceza, olandeza și germana. De la Amsterdam la Haarlem drumul e scurt, nici n-ai vreme să admiri cum trebuie gambele secretarei, abia izbutești să te informezi asupra chestiunilor curente, locale, că ai și ajuns de partea cealaltă a peninsulei, în Haarlem. La hotelul „Lilla Torgat" ne așteaptă două apartamente luxoase, în vechiul stil suedez Gustav Adolf al II-lea, patronul hotelului fiind chiar un suedez inimos, politicos, dornic și el să cîștige cît mai multe parale într-un fost imperiu atît de prețios, pretențios ca Olanda. Apartamentele sînt la etajul doi. Tot la etajul doi, exact între cele două apartamente, se instalase de curînd o agenție publi-

citară. Placa din bronz şlefuit: *„Sommer şi fiii“*, fixată deasupra uşii, degaja deopotrivă sobrietate şi discreţie.

Cunoşteam întocmai interiorul agenţiei — holul cochet, primitor, salonul de aşteptare cu fotolii moi, comode, din piele veritabilă, cu cele două măsuţe joase, lungi, cu vrafurile de reviste tehnice, albumele policromatice cu mostre de emailuri şi vopsele, anticamera cu obişnuitele telefoane şi pupitrul secretarei şi, în sfîrşit, *biroul şefului*. Adică, biroul meu. Căci eu eram şeful proaspetei sucursale din Haarlem, a renumitei agenţii publicitare „Sommer şi fiii“. Ne-am instalat — eu şi secretara mea pistruiată, cu gambele ei superbe —, am deretica încolo şi-ncoace prin încăperi, le-am verificat, tăcuţi şi meticuloşi, în vederea detectării unor eventuale şi nedorite microfoane, chestia asta unui spion trebuie să-i intre în reflex ca spălatul pe dinţi.

A doua zi, într-unul din cele mai populare ziare ale oraşului, la obişnuita rubrică de publicitate, a apărut următorul anunţ: *Angajăm urgent director tehnic la compania de vopseluri şi coloranţi sintetici „Orlando and Co. Ltd“.* După care urma numărul de telefon al agenţiei noastre. N-am aşteptat prea mult. Secretara n-avea altceva de făcut decît să planifice solicitanţii, la termene diferite, cu maximum de amabilitate.

Făbricuţa de emailuri şi vopsele, din Haarlem, avea cinci ingineri chimişti, fără savantul acela bătrîn şi ambiţios. El era al şaselea. Pe el nu contam. Toţi ceilalţi însă au luat cu asalt telefonul agenţiei. Secretara i-a invitat, pe rînd, cu tact şi bunăvoinţă, la hotelul „Lilla Torgat“. Discuţiile le-am purtat eu. Ore întregi de discuţii...

Capcanele unei conversaţii confortabile sînt nebănuite, sînt infinite, după cum infinite sînt combinaţiile născute din cuvinte, după cum infinite sînt sensurile acestor combinaţii, infinite gîndurile pe care le declanşează şi le ridică la suprafaţă din adîncuri şi le expulzează în timpanele partenerului, te vîri printre gîndurile celuilalt cu o eternă satisfacţie, care nu este altceva decît beţia aceea dulce şi oarbă că te ştii ascultat cu atenţie, cu plăcere, că eşti cineva, că eşti un om interesant, inteligent şi bine informat, că produci uimire şi fascinaţie aproapelui tău, cu ideile tale, cultura ta, cu bagajul tău profesional, că, la urma urmei, eşti o personalitate şi, de ce nu?, chiar un erudit, că eşti profund şi multilateral documentat, că ai o minte cutezătoare care impresionează, uluieşte, năuceşte, care îl dă gata pe insul

de lîngă tine, și afacerea asta îți merge de-a dreptul la inimă, te răcorește de ceasurile cenușii, de nesfîrșitele ceasuri cenușii, te lepezi de zilele alea multe, multe și strivitoare și sufocante, zile de tăcere, zile de închistare, zile de bună ziua, zile de ce mai faci, fariseisme, rutină, obișnuințe calde, toate cenușii, toate plate, banale, comune și șterse, fără perspectivă, fără un orizont către care să tinzi, să năzuiești, să te îndrepți însetat, ci doar munca de laborator, aceeași și aceeași trudă de ocnaș între retorte și eprubete, aceleași experiențe de ani și ani de zile, același miros de gudroane arse, același colcăit al recipienților fierbinți, aceleași rezultate pe care bătrînul inginer, posac și încăpățînat, le notează în niște fișe lungi, și săptămînile se scurg la fel, monotone, plictisitoare, aride, fără speranțe, fără eșecuri, fără victorii, toate săptămînile sînt la fel, la fel, la fel. Și, deodată, vine o clipă cînd însemni ceva în ochii *nu-știu-cui*, cînd ești întrebat despre tine însuți și cînd ești ascultat cu luare aminte, cînd ți se arată adevărata măsură pe care o ai, pe care o meriți, și atunci beția, ori nebunia aia dulce și oarbă te cuprinde în mrejele ei și spui și țîța care-ai supt-o de la biata maica, și te încîntă chestia asta într-atît încît nu-ți lipsește prea mult ca să te crezi buricul pămîntului...

Am discutat cu fiecare din cei cinci ingineri chimiști, am făcut exact aceeași promisiune fiecăruia, că are toate șansele pentru funcția de director tehnic, dar că problema angajării e de competența Consiliului de administrație al companiei, și că i se va comunica rezultatul acasă, desigur, la momentul oportun.

Dispuneam de cinci note informative. Fiecare, luată separat, doi bani nu valora. Toate la un loc — *o avere*. Bătrînul savant putea de-acum să-și dea foc laboratorului, să arunce fabricuța în aer, sau să-și ia cîmpii. Treaba lui.

Agenția de publicitate „*Sommer și fiii*" a dispărut peste noapte, secretara a dispărut și ea, la treburile ei diurne, anodine, în alt capăt de țară, eu am revenit la matcă. Și, nu după multă vreme, pe un alt meridian al Terrei, un alt producător chimist avea să împînzească piața cu un nou sortiment de vopsea extrem de rezistentă la corosivi industriali...

Mă îndreptam implacabil către un destin precis: *Horia Velican*. Drumurile noastre aveau să se întîlnească undeva, cîndva — nu prea departe, nu prea tîrziu —, dirijate deopotrivă de puterea hazardului și puterea oamenilor, de pu-

terea acelei întîmplări care construiește clipa prielnică gestului uman, de puterea acelor oameni care, folosindu-se magistral de această clipă, știu plăsmui atît de uimitor biografii comune, identități comune, încît natura însăși, societatea însăși n-ar putea deosebi copia de model, ambele perfecte în banalul lor, perfecte în firescul lor, aidoma în ceea ce au acele biografii, mai banal și mai comun în substanța lor. Horia Velican sau Liviu Sarava? La urma urmei, cine sînt eu?

CAPITOLUL 7.

De ce mama dracului îmi reamintesc toate aceste amănunte acum? Tocmai *acum!* La ce bun?! Dimineaţa mi-am petrecut-o în biroul căpitanului Bobeică. Aparent, o discuţie agreabilă. Aparent! În realitate, o hărţuială cumplită, cu un zîmbet calp, îngheţat pe buze. Un război necruţător. Sînt în mîinile lui. Mă aflu la discreţia lui. Asta nu înseamnă însă că sînt un dezarmat. Şi mai ales nu înseamnă deloc că ofensiva e întotdeauna de partea căpitanului, că numai lui, anchetatorului, îi aparţin iniţiativele atacului. Nu înseamnă nicidecum că războiul dintre noi s-a terminat... Umila mea persoană — în fond, un pumn de ţărînă — poate fi uşor distrusă, poate fi lesne risipită, *opera* mea însă nu. Ea trăieşte. Ea funcţionează. O rotiţă în angrenajul universal şi etern al spionajului. Opera mea va dăinui, preluată de alţi oameni de legătură, alţi şi alţi spioni travestiţi în alţi şi alţi ziarişti, sau curieri diplomatici, sau actriţe, sau comercianţi, sau turişti, sau sportivi, sau... Spionajul n-a început şi nu se va încheia cu mine. Ce sînt eu? Nimic altceva decît un moment, o clipă oarecare în istoria spionajului. Şi nu vreau, în ruptul capului nu vreau ca această clipă să fie mizerabilă şi efemeră. Toţi aspirăm la nemurire, toţi vrem să ne prelungim numele, existenţa, urmele prin ceva, prin cineva. Sînt un spion prins. Dar nu sînt un spion distrus. Încă nu sînt. La ce-ţi foloseşte să arunci laţul, să-l arunci şi să-l strîngi în jurul gîtului unui spion care stă cuminte şi răspunde supus întrebărilor tale? La ce-ţi foloseşte laţul ăla cînd ştii, cînd ştii sigur că răspunsurile pe care le primeşti sînt răspunsuri sterpe, răspunsuri care nu vor rodi niciodată? Cine împuşcă lupoaica înainte de a descoperi haita întreagă e un vînător prost. De fapt, nici nu-i vînător, ci un căutător de lauri, unul care vrea să vîndă pielea lupului pe un preţ cît mai bun, ceea ce schimbă fundamental datele problemei.

De aceea războiul continuă. Necruţător. Pînă cînd? Cu dovezile pe care le deţine, Bobeică mă poate azvîrli ime-

diat în boxa de judecată şi, de aici, în temniţă sau în faţa călăului. Ce mai aşteaptă? Ce mai vrea de la mine? În afară de cît cunoaşte el acum, astăzi, nu va şti, nu va afla niciodată mai mult. În privinţa aceasta sînt edificat. Orice mărturisiri aş mai face, situaţia mea rămîne la fel de gravă: *un spion prins*. În cel mai fericit caz, încasez douăzeci de ani puşcărie. Adică, o viaţă de om, adică o viaţă întreagă să lîncezeşti, să putrezeşti încetul cu încetul într-un sicriu din beton armat, adică să ai iluzia că trăieşti, cînd, de fapt, tu nici măcar umbră pămîntului nu mai faci.

Radu Bobeică mă cunoaşte bine, a reuşit, a izbutit să mă cunoască foarte bine, îmi cunoaşte convingerile, puterea, principiile, ştie că, dacă aş avea prilejul să-l ucid şi să scap de aici, aş face-o fără să clipesc, după cum la fel de bine ştie că nu mă tem de moarte, de propria-mi moarte! Atunci, de ce naiba mă mai sîcîie, mă mai încolţeşte de fiecare dată, de ce mi se vîră printre gînduri, de ce construieşte el acolo staţii de observare, posturi de pîndă, de ce instalează el peste tot capcane şi mă împinge într-un decor mincinos? De ce întreprinde el incursiuni atît de obositoare şi atît de inutile, în sufletul meu? Ce are de gînd cu mine? Nici măcar nu am statutul unui arestat. Cureaua de la pantaloni e încă la locul ei, şireturile la fel, chiuveta e alături, apă rece, apă caldă, oglindă, o latrină turcească dincolo de perdea, patul soldăţesc din fier, salteaua groasă din paie, cearşeafuri, pături, scaunul şi masa. Risipă de confort, risipă de spaţiu, desigur, nu este, dar nici celulă nu se cheamă încăperea în care huzuresc. Dacă fereastra n-ar fi atît de sus şi atît de mică şi zăbrelită, dacă uşa n-ar fi atît de grea şi zdravănă şi cu vizeta aia caracteristică din mijlocul ei, m-aş crede chiar în garsoniera unui hotel de mîna a treia. Ce să însemne, la urma urmei, siropul ăsta? Ce-aş face eu dacă aş prinde un spion? Aş începe imediat să-l dau cu capul de toţi pereţii? I-aş vîrî pumnul în beregăţi, aş zbiera la el — spui, mă, tot ce ştii sau te jupoi de viu? Unii spun. Unii se lasă recrutaţi a doua oară, devin agenţi dubli, trădează, o vînd şi pe mă-sa numai să li se ofere această ocazie, apoi răsuflă uşuraţi, se cred grozavi, se cred abili, pe cîtă vreme noii lor stăpîni meditează, cu degetul pe trăgaci, la un dicton străbun: *cine a trădat, va mai trăda*. Alţii nu rezistă şocului, gîndului îngrozitor că au căzut, că totul s-a sfîrşit, nu rezistă anchetei şi se spovedesc numaidecît ca la popă, se leapădă de ei înşişi, de faptele lor, de zilele lor, după

care se prăbuşesc încetul cu încetul, se usucă pe picioare, şi nu de puţine ori pier chiar înainte de a li se pronunţa verdictul. Se înţelege că sînt şi spioni vicleni, perfizi, de o şiretenie care atinge adevărate virtuţi artistice, sînt genialii perfizi care şi-au pus la punct pînă în cele mai mici detalii, întreaga colecţie de scenarii pentru cînd vor fi prinşi, dar la un tip de calibrul lui Bobeică viclenia nu ţine, e un produs extrem de perisabil. Afli noutatea asta în primele zece minute ale anchetei, te simţi în faţa lui de parcă ai sta gol-puşcă într-o piaţă, lumea se uită la tine ca la urs şi tocmai atunci te taie o diaree cumplită. Nu ştiu dacă asta am vrut să spun neapărat, dar sentimentul pe care-l ai în faţa căpitanului — cînd vrei să-ţi debitezi repertoriul ăla învăţat pe dinafară, studiat şi tocit pînă la asimilare — e un sentiment execrabil.

Alţi spioni, în clipa cînd sînt prinşi, se sinucid. Sînt pregătiţi de mult pentru gestul acesta final. Metode, mijloace sînt multe. Ca să-ţi iei viaţa fulgerător, ca s-o retezi dintr-o dată şi în orice moment vrei, nu e nevoie de cine ştie ce fantezie. Ceea ce contează e să vrei. Atît. I-am urît întotdeauna pe sinucigaşi. Mai mult, i-am dispreţuit. Motivul? Nu e nici o filozofie în chestia asta. E foarte simplu. Pe laşi nu i-am iubit niciodată. Să-ţi priveşti moartea în faţă, să nu-i dai cu tifla, să nu rîzi de ea, ci să lupţi cu ea, să lupţi pentru viaţă, pentru fiecare picătură şi pentru fiecare secundă, indiferent de şanse, asta da, ţine de esenţa umană. Laşul nu este decît avortonul acestei esenţe.

Există apoi spionii din convingere, mai degrabă dintr-un soi de credinţă, dintr-o anumită religie a lor, asta e credinţa lor, nu sînt plătiţi pentru aşa ceva, îşi îndeplinesc misiunile fără crîcnire, oricare ar fi ele, n-au preferinţe, se supun orbeşte poruncii *Marelui Şef*. Aceştia sînt exaltaţii. Şeful lor nu e un simplu om, un om cu sarcini de conducere, de organizare, de coordonare. El e stăpînul. *Stăpînul absolut.* Aceştia trebuie anchetaţi de psihiatri, dacă nu de tatăl ceresc însuşi. Se lasă sacrificaţi cu o dăruire totală, neînţelegînd niciodată rostul lor, munca lor, viaţa lor, dominaţi ireversibil de porunca stăpînului: Spionaţi, cu orice preţ, spionaţi! De la aceştia nu scoţi nimic chiar dacă-i faci sandviş.

Tot spioni din convingere sînt şi spionii patrioţi. Dar la antipodul exaltaţilor. Spionul patriot nu atacă, el se apără. El nu-şi vîră nasul peste tot, nu-l interesează blidul omenirii, ci doar blidul inamicului. N-are odihnă, n-are pace şi

răgaz pînă nu află, pînă nu se convinge cum stă și cum trăiește aproapele său care se pregătește să-i cotropească țara. Vrea să vadă și să numere, vrea să știe precis cîte tunuri are invadatorul, cîte rachete, cîte hambare și cîți soldați, cîte fabrici, cîte bombe și cîtă pîine. Pentru el și pentru neamul său, a fi permanent și corect informat despre capacitatea de atac și intențiile inamicului este de-acum o chestiune de supraviețuire, un act vital, fundamental, în afara căruia nu se întrezărește decît condiția de rob. Aceștia sînt iluștrii spioni pe care, în secret, i-am invidiat întotdeauna. Sînt cele mai luminoase figuri ale breslei noastre...

Breaslă blestemată, hulită de toată lumea. Veșnic suspectată de trădare, veșnic privită cu ochiul îndoielii, deopotrivă de prieteni și dușmani. Inamicul te vînează pretutindeni, nu te cunoaște încă, dar știe că exiști, că trebuie să exiști, spionajul e apa subterană a pămîntului, a lumii, și, fără apele astea care circulă de colo-colo, lumea n-ar mai fi ceea ce știm că este, asta e umanitatea, umanitatea fără iluzii, fără ramuri de măslin, în materie de spionaj războiul nu se stinge niciodată, și ești vînat mereu, căutat mereu, depistat, anihilat, distrus. Bucuria asta ți-o face inamicul. Dar prietenii? Dar colegii? Dar șefii? Pentru nici un spion care se respectă nu-i un secret că și prietenii, și colegii, dar, mai ales, șefii îl urmăresc, cu mai multă sau mai puțină discreție, îl supraveghează suspicioși, cu ghiara bănuielii agățată de suflet, ca nu cumva *„să treacă dincolo“*. Așadar, de jur împrejur neîncredere, și încordare, și hăituială. Blestemată breaslă.

Nu de puține ori, și nu în puține locuri ale Terrei, un spion prins devine imediat obiect al torturii. Vînătorii de spioni, unii dintre ei, se grăbesc, n-au timp să umble cu finețuri, cu polițețuri, cu principii morale, vor să afle de îndată, dintr-o dată, absolut totul, pressingul e înspăimîntător, rațiunile vin de sus, sînt rațiuni înalte, trebuie luate măsuri urgente, măsuri eficiente și urgente, de contracarare, de preîntîmpinare a unor nenorociri, a unor catastrofe ce s-ar putea declanșa, ce-ar putea surveni ca urmare a acțiunilor de spionaj de pînă atunci, spionul trebuie strîns cu ușa, cu cleștele, strîns să-i iasă ochii din cap, să-i iasă și sufletul, n-are importanță, dar să-i iasă, totodată, la lumină și informațiile care zac în el, pînă la ultimul strop, spionul trebuie să mărturisească, trebuie determinat să mărturisească rapid, spionul trebuie golit de informații pînă la *capăt*, și

la capătul ăsta — știu! — se ajunge, adeseori, pe drumul cel mai scurt: drum dur, drumul torturii. Cîți rezistă torturii? Cîți spioni prinși au tăria să reziste, au suflul necesar să meargă pînă în *pînzele albe?* Care pînze albe? Ale cui? Ale anchetelor? Ale vieții? Ale supliciului? Oare, eu aș rezista torturii? N-am fost confruntat niciodată cu această tiranie. Tirania torturii. Tirania durerii. Atunci durerea devine îngrozitoare. Durerea prelungită cu știință, întinsă exact atît cît trebuie, modifică metabolismul, comportamentul, schimbă ordinea firească a gîndurilor, transformă carnea în propriul tău inamic, devii propriul tău dușman, și deodată viața începe să capete alt sens, alt curs, altă albie. Canalia din tine atinge sublimul, își devorează propriile-i principii, certitudini, speranțe și adevăruri. Nu zmulgerea unghiilor, nu bătaia cu lanțuri, sau cu frînghii ude, nu agățarea în chingi de abator, ori zdrobirea falangelor, sau crestarea, sau ințeparea, sau arderea pielii, nu urletul cărnii mă înspăimîntă, nu durerea cărnii m-ar covîrși, nu loviturile bestiale, sau luminile orbitoare, sau zgomotele asurzitoare, nu biciuirea barbară a simțurilor, cu gaze pestilențiale, sufocante, ori cu licori vomitive și ticăloase ca să-ți verși și mațele din tine, zile și săptămîni la rînd, nu diabolică picătură chinezească, ci modelarea unor drumuri noi în sufletul meu, a unor ziduri noi, a unor porți și ferestre noi, zămislirea unui nou univers în sufletul meu mă înspăimîntă. Drumurile, și zidurile, și porțile, și ferestrele nou plămădite nu le deosebesc de celelalte, nu le poți deosebi de cele ce-au fost pînă atunci, nu mai știi care sînt ale tale și care nu, și te cuprinde îndoiala, și te cuprinde teama, ți-e frică, începe să-ți fie frică de tine însuți, nu mai știi pe care drum să apuci, care-i poarta pe care trebuie s-o deschizi și să fugi, să te salvezi, să te ascunzi de hărțuiala și întrebările anchetatorului, poate fi un drum fals, o poartă falsă, pot fi drumurile, ori porțile, ori zidurile construite acolo, plăsmuite acolo de inamicul tău și n-ai de unde ști, nu poți să afli niciodată adevărul într-un război psihologic...

Oare, cum aș proceda eu în cazul în care aș prinde un spion? Ce mai aștepți de la un spion prins? De ce bat cîmpii, de ce neapărat mă agăț de motivații himerice? La ce-mi folosesc întrebările și căutările astea care nu duc nicăieri? În clipa cînd l-ai prins știi multe lucruri urîte despre un spion, trebuie să știi foarte multe lucruri urîte despre el.

În primul rînd, suficiente capete de acuzare, adică incontestabile probe materiale, încît să-i poți spune pe șleau: „În numele legii, ești arestat!". *În al doilea rînd,* trebuie să știi ce legături are, în ce medii se învîrtește, cum trăiește, cum își camuflează activitatea de spionaj. *În al treilea rînd,* ce hram poartă, adică al cui e, pe cine slujește, cine-l plătește. Cel puțin aceste elemente trebuie să le cunoști atunci cînd te hotărăști să-l arestezi. Dacă nu dispui de acest minimum de informații, dacă te pripești, dacă nu ai răbdarea, și flerul, și puterea să aștepți, să afli, să depistezi, ci, dimpotrivă, te grăbești și dai buzna peste el, zornăindu-ți cătușele, atunci lasă vînătoarea de spioni pe seama altora. Nici Dumnezeu, nici Norocul, nici Hazardul nu te mai ajută!...

Să-și fi făcut și Radu Bobeică exact același raționament? Cît știe el despre mine? Pînă unde mă cunoaște? Pînă cînd? Încotro se îndreaptă? Ce mai așteaptă căpitanul de la mine? Își închipuie că mai scoate ceva? I-o fi trecut cumva prin cap ideea unei duble recrutări? Vrea să mă convertească la credința lui? Vrea să-i ofer plocon întreaga agentură? Vrea mărturisirea totală? Ce dracu vrea?! Dacă și-a vîrît în cap vreuna din întrebările astea, înseamnă că e un nătărău. Or, mie nu mi-a lăsat nici o clipă această impresie. Și sper că încă sînt în toate mințile. Un deștept poate juca magistral rolul prostului. Asta e sigur, e foarte sigur. Invers, este imposibil. Doamne, de-aș cunoaște ce-i în capul lui! Dar în capul meu? Mă cunosc eu îndeajuns? Își cunoaște oare cineva, sub soarele ăsta, limitele și potențele, măsura exactă a valorii sale, a reacțiilor sale de astăzi, de mîine, măsura exactă a judecăților sale de astăzi, de mîine? Pînă unde poți sonda adîncul din tine? *Pînă unde sînt Liviu Sarava și de unde începe Horia Velican?*

Dacă eu aș fi căpitanul Radu Bobeică, ofițer în Securitatea României, și aș prinde un spion de talia mea, un spion de anvergura mea, ce aș face? Cum aș proceda? Cum aș instrumenta acest caz? Aș merge după tipic? Declarații, mărturisiri, confruntări, nesfîrșitele procese verbale de audiere, martorii, probele materiale, faptele și încadrarea lor juridică, învinuirea, punerea concluziilor, justiția, acuzarea, apărarea, pedeapsa și gata? Spionul a fost prins, justiția și-a făcut datoria, pedeapsa a fost aplicată cu maximă severitate, ofițerul de securitate și-a îndeplinit misiunea! Oare și-a îndeplinit-o, într-adevăr? *Oare aici se oprește misiunea unui contraspion?* Eu, unul, nicidecum nu m-aș opri aici.

De abia de acum începe drumul — sinuos, alunecos, periculos —, adevăratul drum al unui vînător de spioni. Fiecare meserie își are riscurile ei, obsesiile ei, virtuțile, eșecurile, dar și victoriile ei. Prinderea unui spion și azvîrlirea lui în temniță, sau azvîrlirea lui pe lumea cealaltă, nu este neapărat o victorie. Dar ce este?!

Am început să gîndesc în cerc, într-un cerc vicios. Aceleași gînduri, aceleași întrebări. Aceleași idioțenii. Și ieri tot așa gîndeam. În prima zi a anchetei, aceleași întrebări îmi zvîcneau în cap. Ce urmărește căpitanul cu mine? Cît știe? Ce vrea să afle? Ce rost au *confesiunile* astea? Confesiune? Spovedanie? Inepții!... De ce scriu? De ce nu mă opresc? Am ceva de spus? Trebuie să spun, într-adevăr, ceva? Să apăr? Să ascund? Să divulg? Cine mă va crede? Cine va crede o iotă măcar din aceste mărturisiri? În situația mea, chiar cînd spui adevărul gol-goluț, ești suspectat de la bun început că minți, că te aperi, că fabulezi, că timpul trece, jocul continuă și mai cîștigi o zi. Sinistră Șeherazadă!! În ce cursă mă atrage căpitanul? Ce-ar fi să rup aceste netrebnice hîrtii, să le fac fărîme, dincolo de perdea e closetul turcesc, trag apa și se duc dracului toate aiurelile astea. Ce mai aștept? Oricum, destinul meu e pecetluit. Oare, să nu mai fie nici o nădejde? Interogația însăși conține, în miezul ei, sîmburele speranței.

Revin aceleași întrebări obsedante. Ce urmărește căpitanul? Cît știe? Încotro mă împinge? *Întrebările începutului.* De atunci a trecut parcă un veac. Oglinda îmi azvîrle în obraz niște ochi străini, reci, îndepărtați. Îmi recunosc chipul cu greu. E altul. Numai întrebările au rămas neschimbate.

Cînd vor veni *întrebările sfîrșitului?*

CAPITOLUL 8.

Aşadar, toată dimineaţa, pînă spre prînz, mi-am petrecut-o în biroul căpitanului Radu Bobeică. Asta nu e birou de anchetator. Dacă nimereşti întîmplător aici, şi nu ştii pe ce lume te afli, te poţi crede într-un salonaş modern, confortabil, la o şuetă cu amicii. Oare, toate birourile — clădirea e mare, un mastodont cu patru laturi şi curte interioară, un careu imens din cărămidă şi beton, cu opt etaje — oare toate încăperile astea, ca într-un uriaş fagure, sînt la fel?

— Ştiaţi că avem un prieten comun?

Bobeică şade pe un capăt de canapea, către uşă, eu într-unul din fotoliile de lîngă măsuţa cu telefoane. Fotoliile sînt elegante şi bizare, ca nişte jumătăţi de ou, capitonate cu buret şi pluş moale, mătăsos, în care te pierzi cu totul, te abandonezi cu totul, într-un aer de intimitate calmă, deconectantă. Cafeaua e fierbinte, paharul cu Biborţeni este brumat, întrebarea căpitanului cade cu limbă de amfitrion sensibil. Răspunsul ca de la capătul pămîntului.

— N-am avut niciodată prieteni, domnule căpitan.

Bobeică surîde uşor, îi simt zîmbetul subţire, insinuant, furnicîndu-mi pupilele, nu e un zîmbet rău, nu e rînjet, ci e surîsul acela care flutură o clipă pe chipul celui care cunoaşte scenariul de la un capăt la altul, ştie ce urmează, n-are emoţia, sau crisparea aşteptării, în faţa necunoscutului. Şi nu e doar surîsul actorului care şi-a învăţat cu temeinicie rolul, care e stăpîn pe text, cît mai ales este aici surîsul celui ce-a construit textul.

Replica lui Bobeică are în ea un abur de francheţe nedisimulată.

— Există totuşi, nu se poate să nu existe, şi oameni care, hai s-o spunem pe drept, care, în naivitatea şi-n sfînta şi omeneasca lor credulitate, se mai consideră încă şi astăzi prietenii dumneavoastră. E în firea lucrurilor, nu? Chiar dacă aparenţele acoperă o lume de tenebre...

Să fie oare o greşeală, doar o simplă greşeală de exprimare a căpitanului?! Răspund cu gînduri biciuite dintr-o dată de fierbinţeala îndoielii.

— Putem afirma că, eventual, *au existat* astfel de oameni, de prieteni. Au existat, nu mai există! Condiţia mea actuală cred că e clară pentru toată lumea...

— Vă înşelaţi, domnule Velican! Nimeni nu ştie că sînteţi arestat. Pentru toată lumea, ziaristul Horia Velican se află încă plecat, undeva în străinătate, în interes de serviciu...

Tăcerea se întinde între noi rece, îndepărtîndu-ne. Bobeică îşi face de lucru cu ceaşca de cafea. Ştiu acum cîte ceva despre el. Lui îi place cafeaua călduţă, aproape rece. Mie, fierbinte. Eu am savurat-o de mult. El face treaba asta abia acum, cu gesturi absente. Îi citesc concentrarea pe chip. La urma urmei, chipul căpitanul poate fi şi el sondat, cu vremea te obişnuieşti cu el, îi pîndeşti reacţiile, jocul abia perceptibil al sprîncenelor, al ridurilor, tremurul subtil al pleoapelor, arcul mobil al buzelor, intensitatea privirii, te obişnuieşti cu toate şi începi să le desluşeşti, uneori pricepi cîte ceva. Bobeică simte că-l privesc cu ochi iscoditori, nu-i pasă, caută mai departe idei, ştie că toate drumurile, toate punţile dintre noi sînt minate, şi are nevoie, îl cred că are o imperioasă nevoie de idei, ca să nu dea peste vreuna din mine. Acesta e raţionamentul lui. În locul lui şi eu aş gîndi la fel, aş proceda la fel. Unde vom ajunge? Cît va mai dura? Formăm un cuplu monstruos, un tandem bizar, absurd. Amîndoi pedalăm. Eu într-un sens. El în celălalt sens. Pedalăm frenetic, pedalăm demenţial, efortul nostru este debordant, mistuitor, ne consumăm pînă la epuizare, ne urmărim încordaţi, încleştaţi, ne supraveghem amîndoi mişcările, sudoarea, dinţii strînşi. Şi totuşi, ciudat, uneori am senzaţia că pedalez în acelaşi sens cu Bobeică. E uluitoare senzaţia aceasta, mi se face o greaţă cumplită, refuz să cred, refuz să-mi explic. Cînd şi cînd, senzaţia asta idioată îmi dă tîrcoale, şi atunci zvîcneşte în mine un gînd de nebunie...

Aproape că tresar la întrebarea căpitanului. Întrebare şoptită, nuanţată.

— Şi chiar nu sînteţi curios deloc, deloc să aflaţi cine-i prietenul nostru comun?

Mă ascund sub aceeaşi nepăsare. Ţin la firmă.

— La ce mi-ar folosi?!

Nu ştiu dacă mă crede, cît mă crede. Bobeică însă e prins în hora motivaţiilor, se explică, insistă, depune un soi de diligenţă bizară, cu încăpăţînarea unui şcolar ce vrea să demonstreze o teoremă pe care toată clasa o ştie. Vrea cu tot dinadinsul să mă stîrnească, să mă ambiţioneze, să explodez. Ştiu! Căpitanului îi plac oamenii care ard. Lui îi priesc doar temperaturile înalte. Mă apăr. Rezist. Deocamdată, rezist. Dar mai tîrziu?! Îmi cunosc adversarul. Oare, îl cunosc îndeajuns?

Îl ascult, îi adulmec vorbele, afişînd aceeaşi calpă indiferenţă.

— Cîte din curiozităţile noastre, domnule Velican, ne folosesc la ceva? Curiozitatea e omenească, se află în fibra tuturor oamenilor, şi nu întotdeauna ne pricopsim cu ceva de pe urma ei. Asta nu înseamnă însă că nu sîntem curioşi. Zău, haideţi, să jucăm cinstit, rolul ăsta de blazat, de om sfîrşit, complet imun la misterul zilei de mîine, nu vă prinde, nici un pic nu vă prinde...

E dat dracului Bobeică. Auzi: „*Misterul zilei de mîine*"! Zîmbesc relaxat. Am nevoie de relaxare. Într-adevăr, zîmbesc relaxat, hotărît să-i fac hatîrul. Dar trebuie să caut, să caut, întîi şi-ntîi trebuie să caut răspunsul la întrebare... Îmi aleg cuvintele cu grijă, sub privirea învăluitoare, incitantă a căpitanului. Poate cu prea mare grijă îmi aleg cuvintele.

— Există în caricaturile ce apar în presa occidentală o veritabilă tradiţie în a-l reprezenta pe cetăţeanul englez sub înfăţişarea unui bătrînel durduliu, prosper şi prestant — celebrul John Bull; pe cetăţeanul Statelor Unite ale Americii sub chipul unui bărbat rubicond, iradiind de mulţumire, purtînd cilindrul înstelat şi jiletcă învărgată în culorile naţionale, întotdeauna cu un trabuc în colţul gurii; iar pe cetăţeanul german în ipostaza unui tip comod, în cămaşă de noapte şi cu scufie pe cap, preocupat parcă doar de satisfacerea unor agreabile tabieturi. Ei bine, domnule căpitan, dacă cineva mi-ar solicita vreodată o idee despre cum ar trebui să arate caricatura-model, caricatura-marcă a vînătorului de spioni perfect, a contraspionului redutabil, extrem de reprezentativ, extrem de periculos, extrem de eficient, i-aş sugera un ins cu chipul jovial, plăcut, cu un aer hîtru, de om de lume, o fizionomie bonomă şi reconfortantă, cu trăsături inofensive, nu neapărat blajine, dar nici dure, mai degrabă construit în linii şi unghiuri spor-

tive, cu priviri de filozof și ținută impecabilă de avocat ce pledează la bară. Și tot acest amalgam caricatural l-aș proiecta pe veșnicul dosar informativ, cu scoarțe cenușii, parafat *„strict secret“*, care închide în el toate mizeriile pămîntului, toate erorile, ororile și isprăvile speciei umane. Ce ziceți de viziunea aceasta, îm?!

— Nu mi-ați răspuns încă la întrebare, domnule Velican. Sau încă n-ați găsit răspunsul? Aștept! Mă încăpățînez să aștept.

Bobeică a intuit exact că, în tot acest timp de divagații și înseilări verbale, n-am făcut altceva decît să caut, să alerg ca un disperat cu gîndurile pe toate cărările minții și să caut un răspuns rezonabil acelei banale, aparent banale întrebări: „Știați că avem un prieten comun?“ Bobeică nu pune niciodată întrebări gratuite. Trebuie să fiu sincer! Mînuită cu un anume meșteșug, și sinceritatea poate deveni o armă, mai bine zis o pavăză, un scut.

Recunosc cu un glas moale, obosit. Și nu mint cînd spun că sînt obosit.

— Așa este, încă n-am găsit răspunsul, un răspuns care să mă satisfacă pe deplin. De aceea fabulez, ocolesc, bat cîmpii...

— N-ar fi mai bine să batem împreună la poarta adevărului?

— Care adevăr, domnule căpitan? mă agăț eu rapid de o explicație, cer o explicație, îmi privesc anchetatorul cu ochi întrebători, pîndesc răspunsul, știu că Bobeică îmi va răspunde, dar eu nu de răspunsul lui am nevoie, ci de timp, de timp...

— Adevărul cel de toate zilele! îmi răspunde încet căpitanul. Are o asprime neobișnuită în glas. Pur și simplu, adevărul. Nu există decît unul singur: adevărul vieții. Restul e joc de interese...

Bobeică detaliază, pătrunde în amănunte, dialogul se întinde, se amplifică, îmi convine. Dar dacă îmi întinde o capcană? Un prieten comun?! Ce-a vrut să spună? Ce urmărește? Abia reușesc să mă țin de vorbele lui, atent, atent la marginea prăpastiei. Cine să fie *„prietenul comun“*? Cu ce cheie se deschid vorbele astea? Cînd Bobeică va pronunța un nume — desigur, îl va pronunța pînă la urmă, cu toate că *mă plimbă*, nu se așteaptă el să-l scoată de la mine — ei bine, cum voi reacționa eu cînd voi auzi numele acela? De ce această *„plimbare“* inutilă? Putea foarte bine,

putea de la bun început să-mi spună: „Uite, măi omule, îl știi pe Cutărescu? Ați fost prieteni, așa-i? Ați fost colegi și prieteni. Află că tipul era și prietenul meu din copilărie, sau din liceu, ori era prietenul meu de vînătoare, habar n-ai avut tu cine-ți purta sîmbetele, te-am vînat împreună, ai picat, asta e viața, unii pică, alții-i culeg. Punct!“ Oare, într-adevăr, inutilă să fie *„plimbarea“* aia?!

Deodată căpitanul plonjează pe urmele unei idei și apa dialogului se tulbură.

— În fond, ce sîntem noi, domnule Velican, ce sîntem altceva decît doi luptători? Unul din ei a învins, celălalt e învins. Nimic nou sub soare. Cît lumea e lume, vor fi învingători și învinși. Nu neapărat de soiul nostru, dar asta n-are nici o importanță. Și iată că învingătorul întinde mîna celui căzut. Ridică-te, îi spune, și povestește-mi cum ai ajuns aici, cum ai luptat, cum ai pierdut, ce ai de gînd? Este o mînă, nu-i prietenească, se înțelege că nu poate fi prietenească mîna care te-a doborît, chiar dacă te ajută apoi să te ridici, dar omenească este, e omenească pentru că te înalță iarăși cu fruntea în soare. Aceasta este clipa adevărului. Dincolo de ea pîndește neantul. De ce-l preferați adevărului?

— Ce știm noi despre adevăr, domnule căpitan? Nicicînd învinșii și învingătorii n-au avut același adevăr...

— Vă considerați neapărat un învins?

— Dumneavoastră ați stabilit termenii, nu eu.

— Credeam că m-ați înțeles. Gestul brațului întins către cel căzut, gestul acela bărbătesc și onest, grație căruia poți privi iarăși cerul și lumea și pămîntul, te poți privi și măsura pe tine însuți, ca om, ca măsură a tuturor lucrurilor, vreau să spun că gestul acela simplu și totodată fundamental șterge definitiv distanța dintre învins și învingător. În clipa acestui gest nu pot încăpea mai multe adevăruri. Este clipa unui singur adevăr.

Se închega o notă stranie din frazele căpitanului. O deslușeam din ce în ce mai bine. Bobeică lăsa impresia confuză, mai degrabă în contradicție cu spiritul discuției noastre, că nu vrea să fie convingător. Că nu se dă în vînt după așa ceva. Atunci, ce-l preocupă? Încotro se îndreaptă? Ca să aflu, trebuie să nu mă îndepărtez de el.

Îmi vine pe limbă o replică cu colți. Rînjesc.

— Dar dacă cel căzut refuză brațul întins?

Bobeică e prompt.

— Aş fi observat acest refuz din capul locului. Ştiu să mă uit la un om. Şi nu mă înşel. Îi simt braţul încleştîndu-se de al meu, cu putere, cu nădejde.

Împing discuţia pe un teren labil. E un truc vechi pentru a afla ţinta către care înaintează celălalt. Rînjesc în continuare.

— Cine poate şti cu precizie ce-i în capul unui învins, ce-i în mintea lui?! S-au văzut cazuri cînd muribunzii tîrăsc după ei în prăpastie mîna salvatoare, sau înecaţii trăgînd după ei în vîltoare, în adîncuri, braţul care li se întinde şi de care se încleştează cu ultimul spasm, cu ultimul gînd diabolic. Învinşii au ciudăţeniile lor, domnule căpitan. Nu sînt plămădiţi din aceeaşi materie ca învingătorii...

— L-aţi descoperit?

Întrebarea căpitanului răsună sec, aproape metalic. Nu sînt surprins. Răspund cuminte. Cu o tristeţe cuminte.

— Nu! Încă nu... Oricum, toată istoria asta nu-mi aduce nici un folos. O fac numai şi numai pentru plăcerea dumneavoastră. Trebuie să-mi achit cumva nota de plată, să-mi plătesc cafeaua, aerul de civilizaţie şi bunăvoinţa de aici. Fac conversaţie. Atît! Mă gîndesc, totuşi, adică mă întreb, prietenul nostru comun o fi fost înainte sau după Leontina Greceanu. Dacă a fost *după*, n-are nici un haz. Tot ceea ce am făcut după întîlnirea aceea de la „Şura Dacilor" sînt rebuturile vieţii mele.

— Singurele rebuturi? se interesă, zîmbind ţeapăn, Bobeică.

Doamne, de s-ar sfîrşi odată pînda asta sălbatică, devorantă, care ascute simţurile pînă la pervertire. Încropesc un răspuns plauzibil.

— Pînă atunci n-am pierdut niciodată, domnule căpitan! Leontina Greceanu a fost un *moment*. Din momentul acela am început să pierd, a început prăbuşirea. Momentul final, impactul, a fost cel de pe scările „Minervei", arestarea. Ştiţi ce înseamnă să nu pierzi niciodată? E un sentiment care te aşază alături de Dumnezeu. Aici greşesc oamenii. Greşeli adeseori fatale. Infatuarea, orgoliul, beţia succesului!... Sînt tot atîtea capcane în care ne prindem, ne pierdem, în care pierim.

Pe chipul căpitanului dăinuie acelaşi zîmbet ţeapăn. Aud lucruri interesante. Extrem de interesante.

— Şi de ce neapărat vă inventariaţi dumneavoastră rebuturile din momentul în care aţi cunoscut o femeie tînără,

frumoasă, isteață, despre care eu, întîmplător sau nu, am afirmat cîndva c-ar fi locotenentul de securitate Leontina Greceanu? Am azvîrlit vorbele alea poate dintr-un capriciu, dintr-o inspirație ciudată, inexplicabilă, mi se întîmplă uneori, cui nu i se întîmplă? sau poate dintr-un ordin venit de sus, plecat din rațiuni superioare, poate ca urmare a unor îndelungi meditații, ori poate că n-a fost decît o simplă combinație personală, de conjunctură, un joc nu prea complicat în care m-am vîrît brusc, făcînd pe misteriosul, să văd intră, vine cineva după mine? Sincer să fiu, nu mă așteptam la o reacție atît de promptă, atunci, din partea dumneavoastră, domnule Velican. M-ați urmat cu ochii închiși în șotronul ăsta, agățat de un personaj fictiv: *Leontina Greceanu.*

Cred că am făcut o mutră jalnică de idiot. Idioțenia zace în noi, se ascunde și zace în fiecare dintre noi, și nu întotdeauna știm cînd are ea chef să se dezmorțească un pic și să țîșnească în lumină, și nu întotdeauna vrem sau putem s-o alungăm din bîrlogul ei, sau s-o îngropăm definitiv acolo.

Abia am îngăimat.

— Bine, dar femeia aceea de pe culoar... cînd am ieșit din lift... care a trecut... era...

— Bineînțeles, era Lia Proper. Atît, și nimic mai mult! Lia Proper, una din informatoarele dumneavoastră, domnule Velican. Cum am ajuns la ea? Asta e, de-acum, altă poveste. Dar, una e să ai pe lîngă tine, să ții în preajma ta un ofițer de securitate travestit în propriul tău agent, și alta este ca agentul, un simplu agent și nu altceva, odată cu căderea rezidentului să încapă și el pe mîna Securității, să cedeze mai ușor și să-și asume alt rol. E o diferență, nu? Așa că, n-are importanță de cînd datează prietenul ăla comun al nostru, de dinainte sau de după Lia Proper...

Bobeică e grijuliu, explică răbdător, mi-ar face mai bine să-l văd rînjind, să-mi întoarcă aceeași monedă. Și totuși, nu mă convinge deloc, parcă intenționat strecoară, colo și colo, printre cuvinte, cîteva note false, derutante, ca și cum mi-ar spune: „Vezi-ți de treabă, domnule, nu sînt nici grijuliu, nici răbdător!“

Întrebarea căpitanului mă imboldește, mă cheamă aproape, tot mai aproape.

— Ei, acum îmi puteți răspunde la întrebare?

La urma urmei, trebuie nă mă hotărăsc odată. Căpitanul Bobeică a prins aripi uriașe, viguroase, și bate puternic din ele, gata să-și ia zborul într-o direcție pe care încă n-o cunosc. Nu singur, ci cu mine în ghiare. Mă tentează un gînd orgolios.

— E greu, domnule căpitan, aș zice chiar că este imposibil să vă răspund. Și nu înțeleg de ce insistați atît. Doamne-dumnezeule, atîta risipă de energie, de timp! ... Vă imaginați poate că mă aflu într-un punct mort, și vreți să mă urniți cumva, să mă antrenați pe un făgaș oarecare?! Zadarnic. Efortul dumneavoastră rămîne steril. *Steril!* Acesta-i cuvîntul. Cine pariază pe mine, pariază pe un cal mort. Eu am ieșit definitiv din cursă. Nu mai pot concura niciodată. De ce-mi prelungiți agonia? Încep să invidiez soarta cailor în agonie, un pur-sînge care agonizează are dreptul la un foc de pistol în cap, nu se mai chinuie. Eu n-am acest drept, iar dumneavoastră vă încăpățînați încă să pariați pe mine. La naiba, mă tot sîcîiți de azi-dimineață cu o întrebare stupidă, despre un ipotetic prieten comun. Ce mă interesează pe mine? De unde să știu? Ar trebui să disec un timp destul de îndelungat, să-l împart în fragmente pe care să le pot măsura dintr-o singură privire, ar trebui apoi să trec prin ciur și prin dîrmon un cerc de relații obositor, complex, o treabă inutilă, căpitane! Zău, iartă-mă că-ți vorbesc astfel, dar sînt mai bătrîn ca dumneata, am văzut mai multe ca dumneata. Te rog ceva, ca între parteneri egali. N-am spus loiali. Ci egali. Loiali nu sîntem decît cu noi înșine. Și nici cu noi, întotdeauna. Există în noi înșine un soi de perversiune care ne îndeamnă uneori să ne suspectăm chiar propriul suflet, propriile gînduri și credințe. Cam așa stăm cu loialitatea, în acest secol deopotrivă putred și grandios. Egali însă putem fi cu cineva, cu unul sau cu altul, egali între noi putem fi. Egali în viclenie, în prostie, în speranțe, egali în răutate, în deșteptăciune, în experiența vieții, în răbdare, în edificare, egali în luptă. Am sau n-am dreptate? Dacă am, dă-mi, te rog, dreptul la o revanșă. Mi-l dai? E-n regulă, căpitane.

Am savurat un moment de așteptare. Încă aveam timpul să mă opresc. Sau să inventez o poveste. Ori, pur și simplu, să mă răzgîndesc. Bobeică ar fi făcut o noapte albă, spărgîndu-și capul cu o mie de presupuneri. Eu m-aș fi lipsit de plăcerea unei revanșe. Era un lux pentru mine. Lux? Sau mai degrabă ultima dorință a condamnatului? Oricum,

contul pierderilor era lichidat. Iar cel al cîştigurilor, epuizat pînă la ultimul sfanţ. Îmi încheiasem socotelile de mult. Pentru mine n-aveau să mai existe, de acum încolo, nici pierderi, nici cîştiguri. Ci doar un joc inofensiv de lumini și umbre, imateriale proiecţii a ceea ce am fost cîndva, a ceea ce am năzuit, zămislit şi zidit în lumea din noi şi-n lumea din jurul nostru.

Secundele aşteptării, întinse la maximum, subţiate de încordare, se consumaseră. Trebuia să vorbesc. Bobeică nu mă privea. Nu se clintise din capătul acela de canapea. Nu spusese nimic. Aştepta. Se pricepea să aştepte căpitanul! Nici cînd am început să vorbesc nu şi-a schimbat poziţia, părea cuprins de toropeală, cu obrazul destins, respiraţia calmă, ușoară și ochii lenevoşi. Mofturi! Reprimîndu-mi un fior neplăcut, înaintam grăbit către o ţintă precisă.

— Într-adevăr, Lia Proper nu a fost și nu este ofiţer de securitate. Am ştiut cu precizie, încă de la început acest lucru. Eu am ştiut, într-adevăr, această chestie — demonstraţia o voi face mai încolo —; dumneata, căpitane, n-ai ştiut însă că nici informatoarea mea nu a fost. Lia Proper n-a fost agenta lui Horia Velican, alias Liviu Sarava. Este? Afli istoria asta abia acum! Lia Proper n-a fost decît o momeală; nu pentru vînat, ci pentru vînători. La vremuri de ananghie. Lia Proper a fost omul meu de sacrificiu. Unul din ei. Şi-a făcut datoria cu prisosinţă. Fără să ştie, fără să aibă habar de intenţiile mele, şi-a jucat rolul magistral. La drept vorbind, Lia n-a jucat nici un rol, n-a jucat, ci a trăit aevea ceea ce a crezut ea că e realitate, că e viaţa ei, că e greşeala ei. Lia Proper a fost dumicatul ăla irezistibil şi apetisant, la care te repezi orbeşte, dar care ţi se opreşte în gît, se pune acolo de-a curmezişul, cîş, se încontrează să urmeze traiectul normal şi te blochează, mulţi se sufocă de pe urma unei astfel de îmbucături, vreau să spun că-şi pierd capul, slujba, cariera, alţii, mai norocoşi, mai isteţi, se opintesc şi scapă de el, îl înghit sau îl leapădă, timpul însă curge, curge ireversibil, şi curge în favoarea adversarului, adică a mea, căpitane. Lia Proper avea un singur destin: să-ţi încurce treburile. Reaminteşte-ţi ziua cînd m-ai arestat. Era într-o luni, mai precis, luni, 26 septembrie. Dimineaţa. Mă pregăteam să ajung la aeroport. Călătorie strict profesională. Nu era prima mea ieşire peste graniţă. Mă refer la Horia Velican. Un ziarist trebuie să alerge mereu. Călătoria nu era decît un voiaj profesional,

un banal periplu de ziarist care-şi cîştigă pîinea alergînd toată viaţa. Căci ăsta e un ziarist: un condamnat la fugă! El trebuie să fie primul în cutare loc, să afle primul cutare chestie interesantă, şocantă din spectacolul diurn al lumii. Opinia publică pe ţurloaiele lui se sprijină, şi pentru privilegiul acesta el trebuie să alerge toată viaţa ... Aşa, ziceam să ne reamintim ziua aia de luni. Am coborît din blocul „Minerva", în faţa scărilor aştepta getaxul comandat telefonic, m-am urcat şi ... am ajuns aici. Totul s-a desfăşurat rapid şi fără nici un pic de zarvă. Căderea mea n-a fost observată de nimeni, n-a devenit eveniment public. Va să zică, Horia Velican se află în străinătate, face parte dintr-o delegaţie, trimite reportaje de acolo, istoria asta se poate lungi oricît ... Nu e un lucru prea greu de realizat. Dacă am fost urmărit îndeaproape, dacă securitatea a pus ochii pe mine mai demult — desigur, a făcut-o cu artă, cu desăvîrşită pricepere, nu ştiu unde şi cînd am greşit, unde şi cînd am devenit obiect de studiu pentru voi, chestia asta mă roade mai cumplit decît căderea însăşi — sînt convins că am fost descusut pe toate părţile, analizat, fişat şi implementat în circuite electronice, au fost emise mai multe variante, iar calculatorul a ales-o pe cea mai optimă. Varianta cu cele mai puţine riscuri de eşec. Varianta care asigură succesul aproape sută la sută. *Aproape!* Nu integral. Cîtimea aia care lipseşte pînă la integral reprezintă şansa mea. Şi astfel — trei zile mai tîrziu — adică pe 29 septembrie, undeva într-un birou de miliţie se primeşte un telefon, o sesizare telefonică. O voce feminină, o voce revoltată, cinstită şi mai ales anonimă, femeia n-a vrut să-şi dea numele pentru că nu vrea încurcături, nu vrea să fie pusă de martor, nu vrea un duşman în plus. O turnătoare onestă şi laşă, în veacul nostru, e la modă, e în mare vogă specia asta de delatori. Cetăţeanca a sunat la miliţie, a reclamat că este vecină cu o zurlie, cu una de-alea vopsite, care atentează la morala noastră socialistă, o cheamă Lia Proper pe fufa asta, că s-a săturat cît tămbălău face cu hăndrălăii ei, şi de ifosele pe care şi le dă, că umblă numai cu străini de la care procură sulimanuri şi tot felul de fineţuri muiereşti, bijuterii, chiar şi medicamente, şi că are oamenii ei prin care le plasează pe sub mînă, le vinde la negru, că e înhăitată mai ales cu un ziarist din Bucureşti, unul Velican, care vine cu regularitate, încarcă sarsanaua cu ilicituri şi dispare în Capitală. Da ce, asta-i ţara nimănui, face fiecare

ce vrea, e țară fără stăpîn? Ce face miliția, doarme, iar paraziții sociali își fac de cap? Clic și gata. Sesizarea telefonică s-a terminat. De la miliție afacerea a avansat repede în birourile Securității Statului. Relații cu cetățeni străini, Lia Proper lucra într-un obiectiv economic de importanță deosebită, ziaristul Horia Velican e plecat în străinătate de cîteva zile, cazul capătă dintr-o dată, pentru miliție, o turnură gravă, alt făgaș, alte competențe. Și, într-o bună zi, nu prea tîrziu de la telefonul anonim — cu chestii din astea trebuie să fii operativ, extrem de operativ — iată că sesizarea ajunge pe masa de lucru a căpitanului de securitate Radu Bobeică. Un mecanism prodigios, complex și rafinat este pus numaidecît în funcțiune. Lia Proper este verificată, supravegheată cu atenție, urmărită o vreme pas cu pas, apoi interceptată. Rezultatul? Lia Proper cedează, se sperie, se pierde cu firea, e îngrozită de ce i se întîmplă, află de arestarea mea, cedează și divulgă totul. Da, așa este, întreține niște relații speciale cu Horia Velican, dar nu l-a ajutat decît o dată, o singură dată, și nici atunci n-a știut despre ce este vorba, l-a ajutat doar să fotografieze cîteva documente, niște hîrtii din servieta directorului, într-un hotel din București, altceva nimic, nimic. Apoi, încolțită, zăpăcită, își reamintește că mai e ceva, că i-am lăsat, mai demult, o agendă micuță, o agendă de buzunar, cu coperți albastre, din vinilin, sînt acolo niște însemnări, niște adrese, Velican i-a cerut să păstreze carnețelul acesta în secret, cu grijă, ca pe lumina ochilor să-l păstreze, pînă cînd i-l va cere el, poftim, ăsta e carnetul. Sînt sigur că ați privit la amărîta aia de agendă ca la sfintele moaște. Mai multe adrese, nume și telefoane, cîteva parole — întrebare și răspuns — și niște carouri cu cifre. Pe scurt, ați descoperit în agenda aia un filon de aur. Este căpitane? Nimănui nu-i cade bine la burtă o înfrîngere, uneori te simți atît de mizerabil încît te apucă greața. Te cred că suferi. Cunosc perfect culorile suferinței. Mi-ai acordat revanșa, ascultă-mă pînă la capăt! Puteam să intru cu povestea asta în pușcărie, sau în pămînt. Ar fi pierit, ar fi putrezit odată cu mine. Dar n-am vrut. Nu-mi plac enigmele nerezolvate... Am așteptat săptămîni întregi, am așteptat torturat de îndoieli, de gînduri negre, așteptam, speram să ajungeți cît mai repede la Lia Proper. Mă întrebam înnebunit, nu de puține ori exasperat, dacă sistemul n-a funcționat perfect, dacă n-ați primit telefonul ăla anonim? Dacă nu cumva miliția

a uitat, sau a pierdut prin sertarele ei o asemenea informaţie? Dacă Lia Proper va rezista cu stoicism, şi mă va apăra, şi mă va acoperi, şi nu va sufla o vorbă, nu va trăda, dacă află că va fi arestată şi va distruge agenda aia? dacă, dacă... Îndoielile şi aşteptarea şi tăcerea mă sufocau, simţeam că-mi pierd minţile aşteptînd, strivit sub propriile-mi gînduri nebune, haotice. Apoi, am întîlnit-o pe Lia Proper. Am întîlnit-o aici, pe culoar, în apropierea biroului dumitale. Eram împreună. Am tresărit. Într-adevăr, am tresărit atunci involuntar. Ai observat şi dumneata şi, bineînţeles, ai făcut imediat nişte deducţii interesante, logice şi interesante. Resortul intim al acelei tresăriri era însă altul. Mecanismul pus la punct de mine funcţionase, deci, ireproşabil. Asta însemna că întreaga mea reţea de agenţi fusese avertizată, primise consemnul să intre în conservare. Cum? Cu ajutorul dumitale, căpitane. Ingenios, nu? Dumneata şi colaboratorii dumitale m-aţi ajutat să-mi desăvîrşesc opera, s-o pun la adăpost. Marile idei sînt cele mai simple idei. Este de la sine înţeles că toate adresele şi persoanele şi telefoanele alea din agendă au fost verificate bob cu bob, cu maximă atenţie, cu maximă conştiinciozitate, investigaţii, vizite, confruntări, audieri, adică tacîm complet, serviciu complet. Nu detaliile mă interesează. Interesant este că toţi, absolut toţi oamenii aceştia observaţi şi chestionaţi de dumneata sînt nevinovaţi, nu mă cunosc, habar n-au de mine, nu sînt implicaţi în nici una din treburile mele. La această concluzie ai ajuns şi dumneata, şi nu după multă vreme, dar a trebuit să verifici mai întîi totul, să pui în cîntar toate datele din nenorocita aia de agendă, şi abia după isprava asta s-a instalat convingerea că te-ai aventurat pe o pistă falsă, c-ai nimerit într-o fundătură. Dar de ce, de ce? Aşa e că v-aţi spart capul cu toţii, neîntrerupt, zile şi săptămîni la rînd, cu această întrebare? De ce? De ce ni s-a vîrît cu tot dinadinsul pe gît o asemenea versiune? De ce Horia Velican ne-a împins pe un drum mincinos? Desigur că a urmărit ceva, a ţintit un scop precis. Dar care? Nu ştiu dacă aţi ajuns la vreun răspuns cît de cît rezonabil. O imaginaţie înfierbîntată poate dezghioca de aici nenumărate răspunsuri. Tentaţia-i prea mare. Cine rezistă — dar cîţi rezistă? — descoperă pînă la urmă uşa către adevăr. Ideea în sine nu-i cine ştie ce grozavă. Un banal sistem de alarmă. Undeva, pe traiectoria investigaţiilor dumitale, ca să descîlceşti adresele alea din agendă, am instalat un clopoţel. Un eufemism,

bineînțeles, principiul e însă același. Clopoțelul a fost atins și s-a declanșat alarma de sus și pînă jos, pînă la ultimul agent. Pînă la *Centrală*... Și în materie de spionaj guvernează aceeași disciplină de fier, ca și în contraspionaj. Asta e, căpitane? Mai mult decît cuvîntul *clopoțel* nu pot să pronunț. Nu vreau! Și eu știu să mă sacrific pentru un ideal, ca și dumneata...

Mi-am oprit șirul gîndurilor, al cuvintelor. Așteptam din partea căpitanului o replică, un șut. Vroiam, doream o ripostă, o izbitură, simțeam nevoia să mă înfrunte, să fiu pălmuit cu vorbe dure, corozive. Bobeică, nemișcat, încremenit în aceeași poziție de la început, privea pe lîngă mine, dincolo de mine, o privire albă, fără adresă, un chip inexpresiv, absent.

Mi-am reluat monologul, nu fără o undă de avertizare, care mi se născuse în suflet atunci, în clipele acelea, ca un ecou al unor primejdii ascunse.

— E absurdă chestia asta, e absurdă și șocantă de la un capăt la altul povestea asta, e scandaloasă chiar, de vreme ce eu, în însemnările mele de pînă acum, am scris cu totul și cu totul altceva. Am semănat în jurul meu zeci de întrebări nerăspunse, m-am arătat îngrijorat de soarta Liei Proper, am tremurat pentru propriile-mi zile, pentru ziua de mîine — va mai fi un *mîine,* sau nu? — am înghițit fără să crîcnesc hapul acela cu Leontina Greceanu, ofițer de securitate...

Ți-am cîntat în strună, căpitane. Am scris, am lăsat să se înțeleagă în *Spovedania* mea că sînt uluit, aiurit de căderea Liei Proper. De ce mascarada aceasta?! Dar, domnule Bobeică, am eu certitudinea că însemnările astea nevolnice ale mele nu-și răsfață goliciunea ideilor și sub alți ochi decît ai mei? N-am avut și nu am această certitudine. Nu poate exista o astfel de certitudine! E limpede, e cît se poate de limpede, atît pentru mine, cît și pentru dumneata, hora în care ne învîrtim, sarabanda asta dementială! Nu există pauză, nu există îndurare. Și atunci, scriu ce vreau eu, scriu ce trebuie și cînd anume trebuie. Nu ocolesc întotdeauna adevărul, spun și lucruri adevărate, pot fi confirmate de alții, de faptele lor, de faptele mele, dar numai cînd doresc eu, cînd cred eu că e momentul să recunosc, să afirm, să divulg, cînd vreau eu, nu cînd mi se cere. După cum vezi, mi-am făcut din *Confesiunile* mele o armă. Ce-i drept, nu e o armă prea grozavă, dar tot e ceva. În situația

mea, înseamnă mult. Nu eu îmi aleg armele de luptă. Mi se oferă. Iau ce mi se oferă. Dumneata mi-ai dat hîrtie și toc. Mărinimie? Interes? Experiment? Mă îndemnai draconic *„Scrieți, domnule Velican, scrieți tot ce vreți dumneavoastră!“*, și aveai un zîmbet ștrengar, de copil care pune la cale o șotie. Ești un monstru, căpitane! Ești în afara logicii. Real și paradoxal. Te manifești prin acțiuni ce par iraționale, aberante, absurde. Par, nu sînt! Depun eforturi uriașe, epuizante să te înțeleg, să pricep între ce repere te miști, ce impulsuri îți canalizează, îți controlează energia, după ce legi acționezi, lupți, trăiești. Adeseori am senzația stranie că ești nebun, că stăm amîndoi într-un balamuc, și atunci mă îngrozesc că nu știu să lupt, nu știu cu ce și cum să lupt. Cu armele dumitale nu m-am confruntat niciodată, niciodată nu le-am mai întîlnit aiurea, în peregrinările mele de-o viață, nu le cunosc, meșteșugul lor îmi scapă, nu le-am încercat niciodată. Cu ce să lupt?! Împotriva unui zîmbet nu poți trage cu pistolul. Iar o privire de nebun deopotrivă incită și paralizează, te tulbură, te inhibă și, totodată, te scoate din sărite, te azvîrle afară din tine însuți, din lăuntrul tău, și simți atunci între tîmple tirania demenței. De azi-dimineață, dumneata nu faci nimic altceva decît să mă întrebi, din cînd în cînd, rar, invariabil și cumsecade, cu glas îngeresc: „Știați că avem un prieten comun?“ Atît! Iar eu am vorbit tot timpul, am sporovăit ca o cumătră, cum dracu de nu mi-am dat seama pînă acum? Am clămpănit vrute și nevrute, am făcut pe grozavul, ți-am cerut o revanșă. Revanșă îmi trebuia mie?! Ești un monstru, căpitane! Trebuie să mă apăr, nu cu armele mele, ci cu armele dumitale. E singura mea șansă. N-am încotro. Vezi ce sincer sînt? Ce prost, și prăpădit, și sincer sînt? Scriind, supraviețuiesc, rezist, mă apăr! ... De aceea mint cu nerușinare, colo și colo, printre rîndurile acestei *spovedanii*. Mă apăr și eu cum pot. Trebuie să exist, să respir, să trăiesc. Ce pot să fac altceva? Trebuie să trăiesc! Nu-mi plac lașii. Mă cramponez de viață, de libertate, pînă la ultimul strop de putere, de speranță. Deși semnul sub care îmi duc zilele, aici, în acest imperiu unde dumneata ești unul dintre stăpîni, este semnul îndoielii. Trebuie să te îndoiești de orice. Nu numai în știință. Ci și pe cîmpul de luptă. Mă aflu în bătaia puștii, și oricînd cineva poate apăsa pe trăgaci. Pac, și gata. Uneori, nu de puține ori, se pot întîmpla și erori. Un deget tremură prea tare, o mînă este prea grăbită, trăim

un timp pripit. În asemenea situație, cînd se află pe linia mirei, un om normal fuge, se ascunde, caută scăpare înspăimîntat, instinctul de conservare îi poruncește apără-te, fugi, ascunde-te! Un spion nu este un om normal, căpitane. Cred că adevărul ăsta îl știi de cînd erai sublocotenent. El poate să-ți țină un discurs despre șansele sale de scăpare, chiar și în cătarea puștii...

Bobeică a început deodată să rîdă încet, un rîs frînt, puțin trist, puțin ironic, așa cum îndeobște rîdem cînd facem haz de necaz. S-a ridicat de pe canapea dintr-un salt, și-a plesnit palmele copilărește, cu stîngăcie, cu ciudă, rîdea molipsitor, nu rîdea în hohote, ci liniștit și franc, s-a apropiat repede de mine și s-a răsturnat în celălalt fotoliu. S-a prăbușit, gemînd încetișor, și rîsul i s-a stins brusc, așa cum se iscase. M-a privit necăjit, deschis, parcă făcîndu-mă părtaș la necazurile lui.

— Așa stau lucrurile, domnule Velican! Din păcate, așa stau, exact cum le-ați expus dumneavoastră. Numai că dumneavoastră aveți un mod aparte de a reda evenimentele, viața, puneți suflu și culoare în fiecare cuvînt. Ziaristul pasionat se trădează și de astă dată. În esență însă, realitatea e aceeași așa cum o cunosc și eu și dumneavoastră. Mă refer la *realitatea* dintre noi doi. Asta-i situația. N-am avansat prea mult în cazul *Horia Velican.* Am alergat ca disperații după adresele găsite la Lia Proper. Cădeau una după alta. Îmi reamintesc, parcă înnebuniserăm cu toții. Un fiasco mizerabil. Incredibil. Am revenit apoi la Lia Proper. O gîsculiță oarecare. Am refăcut, am reconstituit totul, clipă cu clipă. Astăzi, femeia aceasta nici măcar nu poate fi pusă sub acuzare. N-a trădat, n-a participat la nici o acțiune de spionaj. Povestea de la hotel, cu directorul întreprinderii, salata de ciuperci chinezești, procedeul de nichelare rapidă nu a fost decît o farsă pusă la cale cu tîlc. Lia Proper trebuia să trăiască întocmai aventura și spaimele activității de spionaj. Tot ceea ce avea să declare femeia mai tîrziu trebuia să fie veridic, dar pentru aceasta era necesară modelarea unor convingeri corespunzătoare în mintea ei. L-ați adormit pe director și i-ați fotografiat documentele din servietă. Dumneavoastră le-ați fotografiat, nu Lia Proper. Ea avea de lucru cu un proiector de lumină, ațintit de la cîțiva pași asupra hîrtiilor. Și numai dumneavoastră ați cunoscut precis ce ține directorul în servietă, nici un fel de documente secrete, nici un fel de nichelare

rapidă, ci simple facturi de decontare pentru o cabană, o casă construită într-o zonă montană, şi pentru care omul primise toate aprobările legale. Am verificat totul, o muncă uriaşă, complicată, ca să ne reîntoarcem de unde am plecat, adică *zero*. Nu mai ştiam încotro-s-o apucăm, toate ipotezele şi drumurile noastre se împotmoliseră, eram încrîncenaţi nu de oboseală, nu de pierdere, ci de un sentiment teribil: inutilitatea. Atunci mi-am reamintit de un proverb: *prietenul la nevoie se cunoaşte*. Şi numaidecît m-am pregătit de o călătorie mai lungă. Prietenul acesta al meu se află oleacă mai departe, într-alt capăt de lume. Am ajuns, ne-am îmbrăţişat, ne-am pupat, nu ne văzuserăm de mult, clipele de efuziune s-au consumat repede şi l-am privit cu gravitate şi cu încredere în ochi. M-a simţit îngrijorat. I-am povestit necazul, m-am uşurat, i-am cerut părerea, ce să fac, ce mă sfătuieşte? Cum să procedez mai departe? Am petrecut împreună o noapte albă lîngă două sticle cu palincă. Nu duce lipsă de idei prietenul acesta al meu. Idei care de care mai interesante, mai cuceritoare, unele vulnerabile, altele nu. Şi deodată mi-am luat inima în dinţi, am riscat şi i-am suflat la ureche un nume. Puteam să pierd, puteam să ratez, prietenii din specia noastră se pot scălda în multe ape, stai veşnic cu bănuiala înfiptă în suflet, am riscat şi i-am şoptit un nume: *Liviu Sarava*. A sărit în sus, m-a înşfăcat de guler, m-a bătut peste umeri, a chiräit uluit, mirat cîteva secunde nesfîrşite, s-a holbat la mine cu mutra de-un cot, apoi s-a liniştit.

— Liviu Sarava, zici?! Păi, am fost cîndva prieteni la cataramă... Naiba ştie pe unde-o fi dispărut... Era corespondent de presă la mai multe ziare din Europa occidentală, un tip cam trăsnit, cam într-o dungă, dar... Să vezi, odată m-a rugat să mă-mprietenesc cu un comisar de poliţie...

El este, domnule Velican, prietenul nostru comun. Vă mai reamintiţi de *Lionel Solunca?*...

Bobeică mă privea hipnotic, neîndurător, mă privea fix în mijlocul frunţii. Curioasă chestie, în clipa aceea nu-l uram, nu mă temeam de el, aşa cum nu te poţi urî şi teme de tine însuţi. Îngrozitoare clipă! Oare, sinucigaşii sînt, într-adevăr, nişte laşi?...

CAPITOLUL 9.

Părintele Eugen Georgescu din Valea Unghiului — un sat între două păduri —, om cumpătat și evlavios, de o statură impunătoare, a cărei severitate era dezmințită numaidecît de privirea blajină, cu copiii mari, dați la rosturile lor, la casele lor, s-a trezit într-o bună zi deslușind în ochii nevestei un sclipăr ciudat, răutăcios, un firișor de lumină vînătă, o uitătură zbanghie, ca atunci cînd ești pîndit cu cine știe ce urîte bănuieli. Nu l-a răbdat sufletul și-a întrebat-o fără zăbavă: „Da ce-i, bre fimeie, ce-i asta?!“ Preoteasa, mamă a doi feciori cît bradul, unul învățător în comuna Vintileanca, taman dincolo de Buzău, celălalt, mai mare, judecător la Focșani, l-a privit pe sfinția sa o clipă numai, o privire aprigă, lepădată scurt, peste umăr, apoi, depărtîndu-se la treburile ei de-o viață, cu mersul ei tocat mărunt, tropăind ușurel încoace și-ncolo pe dușumelele odăilor, slăbuță ca un spiriduș, a scos deodată un țipăt bizar, un fel de „ai“ gîtuit, sau „îi“, sau „ei“, ori toate vocalele astea la un loc, un țipăt iute, strident și aspru ca o sudalmă, după care a spus doar atît: „Maricica“, și-a dispărut din ochii popii, trîntind în urma ei ușa cum nu mai auzise niciodată părintele o ușă trîntită de nevasta lui.

Maricica era servitoarea din casă, văduvă de pădurar, o femeie cu trup de marmoră și priviri triste, nesfîrșit de triste, tăcută și harnică, ținea de ani de zile acareturile popii într-o desăvîrșită curățenie. Fugise de pe malul Siretului, dintr-o familie de grădinari, se lăsase răpită de un pădurar care venea de două ori pe lună la tîrg, la Măxineni, cu marfă meșterită din carnea pădurilor, a plecat ca o nebună, ca o zurlie a plecat cu bărbatul acela aproape necunoscut. Și-a petrecut întîiele clipe de iubire, acel timp ireversibil al primei dăruiri, sub coviltirul căruții, într-o margine de pădure, părinții au blestemat-o, au renegat-o, nu-i păsa, era fericită lîngă bărbatul ei, într-o casă de munte, într-o lume pe care n-o bănuise pînă atunci. Fericirea s-a spulberat însă brusc — după nici un an de zile — într-o

duminică. Tînărul pădurean fusese adus acasă pe brațe, înjunghiat, se încăierase la cîrciumă cu un altul, s-au spus acolo vorbe grele, vorbe de ocară, bărbații s-au azvîrlit unul asupra altuia cu pumnalele, s-au spintecat, pînă în seară s-au prăpădit amîndoi. Asemenea vărsare de sînge nu se mai pomenise niciodată în satul acela de munte, între oameni care se cunoșteau și se înrudeau între ei, de cînd lumea. Drama se iscase în jurul tinerei neveste adusă tocmai din lunca Siretului, careva făcuse o glumă porcoasă pe seama „muierilor de la baltă“, din partea cealaltă a cîrciumii a țîșnit iute înjurătura fierbinte a soțului ofensat, apoi au țîșnit în lumină cuțitele, apoi . . .

A doua zi Maricica a fost alungată din sat. Nu cu pietre — precum în alt ev vrăjitoarele — ci pur și simplu i s-au vîrît în mînă cîțiva poli mototoliți, o bocceluță cu haine, merinde, și sfătuită să-și caute norocul în altă parte. Iar destinul a vrut ca tînăra văduvă să treacă dincolo de deal, dealului acela îi zice și astăzi Măgura Albă, să ajungă în satul Valea Unghiului, și preotul Eugen Georgescu să aibă trebuință de servitoare nouă, întrucît pe cea veche o îngropase de curînd, servitoare și doică bătrînă moștenită de la celălalt Georgescu, seniorul, tot preot și el în această vale calmă, și liniștită, și binecuvîntată, cu zapis de întemeiere încă de pe vremea Sfîntului Ștefan.

Au trecut de atunci aproape zece ani. Copiii popii au ajuns oameni la casele lor, la slujbele lor, preoteasa a încărunțit, sfinția sa a făcut burtă. Și deodată nevasta popii a observat cu uimire că burtă a început să facă și Maricica. Burtă, grețuri, semne nu din cale afară de ciudate . . . Nu i-a trebuit prea mult să smulgă mărturisirea sfinției sale. Părintele Georgescu era încă vîrtos, vînos, Maricica la început a înghețat de rușine, l-a respins și ea cum a putut, cum s-a priceput, a plîns ca o proastă, popa a mîngîiat-o, a insistat, măcar numai o dată să-ncerce, tînăra femeie a cedat, l-a primit pînă la urmă în patul ei — chestia asta se întîmplase încă de acum patru ani, preoteasa fiind internată într-un spital, la Galați, cu beteșuguri muierești — l-a primit prima dată îngrozită, umilită, apoi l-a primit cu vrere, cu patimă, și păcatul s-a întins ca o apă subterană și insidioasă, repetîndu-se și izbucnind în anumite zile, cu fereală, cu frică, după un anumit calendar femeiesc, amîndoi temători să nu care cumva, doamne ferește, să rodească taina dintre ei.

Femeie înțeleaptă, preoteasa n-a dat foc casei, n-a strigat, n-a zbierat s-audă tot satul, nu s-a tînguit nimănui, a trîntit doar ușa o dată, o singură dată, de s-a făcut glasvandul zob, și-a revenit, s-a liniștit, noaptea următoare a fost noapte de consiliu. Dimineața, Maricica părăsise cuminte ograda parohială, în vîrful unui car încărcat — agoniseala ei de zece ani. Se îndrepta, năucă și plînsă, către satul Blidari, departe, lîngă munții cei mari și povîrniți, unde părintele Georgescu avea o sfoară de pădure și cîteva case în paragină. Moștenise averea asta de la unchiu său, ofițer de cavalerie, mort în '916, neînsurat, fără copii. Bătrînul cavalerist îi lăsase pădurea și casele lui Eugen, cu limbă de moarte să nu le vîndă niciodată. Noul stăpîn n-avea cum să le gospodărească de la o distanță așa mare, casele ajunseseră o ruină, de pădure abia că se îngrijea directorul școlii din sat, un fel de arendaș care căzuse la învoială cu popa. Maricica avea să locuiască într-una din case, să nască și să locuiască acolo, treaba ei cum va trăi, avea scrisoare de recomandare către directorul școlii, unde fusese inventată o poveste de dragoste nefericită, ca atîtea și atîtea necazuri de iubire între fete și flăcăi, că băiatul cu care se încurcase era de familie bună, și că, și că . . .

Agata Velican, nevasta directorului școlii din Blidari, după ce a citit și ea scrisoarea, i-a spus femeii pe șleau: „Va să zică, te-a lăsat popa borțoasă, bun, să vedem ce e de făcut". Și a angajat-o femeie de serviciu la școală. Directorul, Teodor Velican, era o așchie de bărbat, sucit și răsucit cum vroia Agata. Maricica a născut un băiat, l-a botezat Horia, pentru că așa a vrut Agata, ea nu s-a împotrivit, n-o interesa ce și cum, își vedea de treburi. Adeseori ne înhămăm la viață ca la jug, prea puțin ne pasă cum trăim, tragem căruța timpului după noi fără să ne pese încotro, pînă cînd și de ce. Patru ani mai tîrziu, Maricica s-a îmbolnăvit de tifos, boală cruntă, după două săptămîni s-a prăpădit.

Agata și Teodor Velican n-aveau copii, l-au înfiat pe Horia, se obișnuiseră cu el, băiatul era isteț, era sensibil, și-a găsit părinți. A fost purtat la școli înalte, cu ambiție și cheltuială. Deși era vreme de război, copilul și-a văzut de carte. În 1950 termină facultatea și este numit profesor de limba română la Buzău.

Teodor Velican, directorul școlii, pierise încă din vremea războiului, răpus undeva prin Cehoslovacia. Agata moare și

ea, bărbătește, mult mai tîrziu, într-o împrejurare deopotrivă tragică și stranie. Către sfîrșitul anului 1953, într-o dimineață, Agata se afla în holul primăriei să întrebe dacă n-a primit cumva vreun rînd de la Horia. Discuta cu poștașul, șeful postului de miliție îl informa ceva pe primar, în toată primăria nu erau decît ei patru, cînd au năvălit înăuntru trei bărbați înarmați cu pistoale mitralieră, zbierînd: „Toată lumea la perete". Oamenii din primărie au încremenit uluiți, au ridicat brațele și s-au lipit cu fața de pereți. Automatul milițianului, un pistol rusesc, cu tambur, se afla alături pe masă, Agata s-a repezit la el, o mișcare fulgerătoare, nimeni nu se aștepta, s-a răsucit către cei trei bandiți și i-a secerat cu o rafală. Unul singur a mai avut timp să riposteze, eliberîndu-se cu greu din stupefacție, și Agata s-a prăbușit și ea împușcată în frunte. O săptămînă mai tîrziu, într-o noapte, primăria și școala au ars pînă la temelii, fără a se afla vreodată autorul sinistrului.

Horia Velican se afla pe vremea aceea redactor la un ziar regional. Spirit febril, ardent și nestatornic, părăsise catedra și intrase în gazetărie, strălucind, uimind, generînd în juru-i, în același timp, speranțe și invidie. Deși plăpînd, clocotea de o energie frenetică, miraculoasă, contagioasă. După nici un an de zile pleacă pe un șantier de muncă al tineretului, un șantier în munți, între munți, se spărgeau acolo tuneluri, se trăgeau pentru prima dată fire de cale ferată, era zbucium și entuziasm în munca aceea tenace, era un efort molipsitor și temerar, nu lipsit de sacrificii, nu lipsit de primejdii. Horia Velican a plecat pe șantier, s-a integrat lui, oamenilor lui, scriind de acolo reportaje senzaționale, mobilizatoare, lansînd chemări vibrante, incendiare. După o jumătate de an însă, tăcerea bruscă și totală a prodigiosului reporter stîrnește nedumerire și îngrijorare la redacție. Horia Velican răcește la plămîni, se îmbolnăvește grav de plămîni, rămîne țintuit la pat, boala e galopantă, devorantă, medicii zic că e tuberculoză, bolnavul este purtat prin spitale și sanatorii ani de zile. Intră apoi într-o lungă, într-o nesfîrșită convalescență, se plimbă la aer curat, aer aseptic, se hrănește consistent, se odihnește, butelia cu oxigen este nelipsită de lîngă patul său, medicii îl înconjoară cu afecțiune, îl încurajează, și totuși Horia simte că se stinge, slăbește încet și ireversibil, are chipul alb, pufos, străveziu, măcinat de boală.

Într-un sanatoriu, prin 1955, se îndrăgostește nebun de o tînără infirmieră, îi recită versuri, îi scrie versuri, o cucerește prin exaltare și suferință, femeia se aprinde repede, se iscă în sufletul ei sentimente ciudate, și-l înconjoară grabnic cu o iubire aproape maternă, maladivă. Infirmiera e fiică de ciobani înstăriți, cu turme și tîrle numeroase în Munții Apusenilor, o bîntuie niște gînduri fierbinți, trebuie să-și salveze iubitul cu orice preț, nu are încredere în medicamente, în ce spun doctorii, în zidurile albe, înspăimîntător de albe, în zidurile strălucitor de albe, și obositoare, și sufocante ale sanatoriului. Horia Velican trebuie dus la munte, trebuie s-ajungă sus la munte, în mijlocul oilor, între brazi, și pietre, și cer, și liniște, și dragoste. Horia Velican va trăi și va redeveni bărbat numai acolo sus, în necuprinderea și-n puritatea munților. Și astfel, un an mai tîrziu, cei doi îndrăgostiți fug ca niște zurbagii, părăsesc sanatoriul într-o noapte, pe furiș, aleargă fericiți și nebuni către sihla munților, infirmiera caută cărări știute odinioară, redescoperite acum, și aleargă sus către stîna părintească. Horia, aproape epuizat, o urmează ca un somnambul, ar fugi după ea pînă la capătul lumii, pînă la capătul pămîntului, tîrît, împins, absorbit de o voință căreia i se supune orbește, integral.

Horia Velican era încă, la vremea aceea, Horia Velican. Liviu Sarava avea să apară mai tîrziu, nu prea tîrziu. Îl cunoșteam însă pe Velican, știam totul despre viața lui, îl studiasem, mi-l asimilasem. Întreg supliciul pe care i-l oferise un destin nemilos, absurd și crud, devenise pentru mine obiect de studiu și cercetare, știam că Horia Velican se află cu un picior în groapă. Cu un sfert de plămîn nu poți respira prea mult, nu poți spera să trăiești prea mult, să trăiești un timp a cărui scurtime să n-o poți măsura cu precizie. Îi urmăream de departe periplul prin munți, agonia și stingerea sub privirile posesive ale infirmierei. . .

A trecut aproape o jumătate de an. Boala evolua mai încet, mult mai încet, aici în munți, Horia se îndrepta totuși inexorabil către un sfîrșit fatal.

Și deodată, pe cînd se plimba singur prin pădure, Velican întîlnește o femeie tînără, de o frumusețe seducătoare. Au intrat în vorbă, au schimbat cîteva cuvinte, s-au privit îndelung, apoi femeia i-a dezvăluit înfiorată că ea îl cunoaște de mult, că de fapt ei doi se cunosc de mult, că l-a întîlnit întîmplător acum cîteva zile prin împrejurimi și l-a recu-

noscut, şi de atunci îl caută, că ea nu locuieşte prea departe de aici, ci undeva în apropiere, la o cabană, că în facultate era mai mică decît el cu un an şi că el o fascinase încă de pe atunci cu privirile lui iuţi, adînci şi tulburătoare, dar că el era pierdut mai tot timpul în cărţile şi fişele lui, şi că acum e uimită, şi fericită, şi...

Horia Velican o privea extaziat, se agăţa de viaţă cu ultimii stropi de putere, n-a pregetat, şi-a făcut vînt şi iluzii şi s-a lansat într-o nouă aventură. A doua zi şi-a părăsit infirmiera, a dispărut fără urmă, fără un cuvînt, fără vreo explicaţie. Ciobanii l-au căutat disperaţi zile şi nopţi, infirmiera l-a aşteptat cîteva săptămîni, umflată de plîns, pierdută şi îngrozită de cine ştie ce nenorociri i se putuseră întîmpla iubitului ei, apoi i-au ajuns la urechi nişte vorbe ciudate, nişte vorbe-săgeţi, otrăvite săgeţi, despre o fostă colegă de-a ziaristului, despre un amor mai vechi înnodat aici în munţi, că Horia a fugit cu zurlia aia cine ştie unde, cine ştie încotro, treaba lui, dracu să-l ia de fustangiu, de tebecist, într-o lună-două crapă el dacă face pe craiul, ducă-se!... Şi tînăra samariteancă s-a reîntors la vechiul ei loc de muncă, cu pereţii strălucitori şi albi, odihnitor de albi.

Abia doi ani mai tîrziu, Horia Velican reapare în alt capăt de ţară, într-un Sanatoriu de pe Valea Prahovei. Este încă debil, palid, aproape străveziu, trăsăturile i s-au durizat, privirile i-au asprit, au acum o căutătură stranie, o voinţă tenace sclipeşte în străfundul lor, o voinţă supraomenească de a se agăţa de viaţă cu ultimele puteri, cu ultimile speranţe. Şi miracolul s-a produs. Încet, încet, necruţătoarea boală a fost învinsă. Horia Velican revine printre oameni. Timid, cu stîngăcie, neîncrezător încă în forţele sale sleite, toropite de îndelungata suferinţă, cere să muncească, să-şi umple timpul cu o muncă pe măsura puterilor secătuite. Astfel, în 1962 este încadrat ca activist într-o casă raională de cultură, iar anul următor numit redactor la un ziar local. Din 1965 lucrează ca reporter la o gazetă centrală. Şters, anonim, un redactor cenuşiu şi cuminte. Rareori un suflu fierbinte mai răbufneşte în el, stîrneşte uimiri, apoi focul se stinge repede, redevenind sfios şi plăpînd şi conformist, aşa cum se obişnuiseră toţi să-l cunoască. Horia Velican se reintegrase perfect timpului, profesiei, oamenilor.

Dar acesta nu mai era Horia Velican, cel din satul Blidari, bastardul unei servitoare, copilul adoptiv al lui Teodor și Agata Velican, ci eram eu, *Liviu Sarava*. Era izbînda unor îndelungate și periculoase eforturi de pătrundere și adaptare clandestină într-un teritoriu și într-o lume unde aveam un singur statut: acela de spion; o singură misiune de îndeplinit: organizarea unei rețele de spionaj.

De atunci au trecut cincisprezece ani. Ce-am izbutit în tot acest timp? Am scris pare-mi-se, undeva mai înainte, sau am avut de gînd să scriu, ori poate am sugerat doar, nu știu, nu-mi reamintesc, n-am cum să-mi recitesc confesiunile, să verific, i le-am împrumutat lui Bobeică, mai degrabă aș zice că Bobeică le-a împrumutat de la mine, e altă nuanță, nu? mai aproape de adevăr, el zice că nu-i material de anchetă, că mi le va da înapoi, dar cine știe cînd? Și la ce-mi folosesc însemnările astea?! Ce vroiam să spun adineauri? A, da, ziceam că undeva, mai înainte, nu-mi reamintesc, am scris, sau am făcut vreo aluzie numai, cum că aș fi recrutat o rețea de spionaj numai din agente. Vax. Poveste ieftină de sîmbătă seara. Cum, adică, numai din agente?! Femeile, desigur, prefer femeile în acțiunile mele, ele sînt tot ce are umanitatea mai fascinant, dar ce ne-am face dacă întreaga umanitate ar fi alcătuită numai din elemente fascinante?? Cred că Radu Bobeică a rîs cu gura pînă la urechi, citind invențiile alea...

Se înțelege că n-am stat cu mîinile în sîn cincisprezece ani. Mi-am făcut cu prisosință datoria față de patronii mei. Am creat și pus la punct, pînă în cele mai mici amănunte, o mașină de spionaj modernă, suplă, eficace, permanent capabilă să funcționeze ireproșabil. Oamenii doar aparent sînt niște ființe ciudate, complexe, insondabile, în realitate sînt guvernate, toate, fără excepție, de cîteva trăsături mai mult sau mai puțin ascunse, mai abil sau mai puțin abil escamotate, trăsături ancestrale, travestite, grație culturii și educației, în noțiuni de caracter, de suflet, de inimă, trăsături nobile, frumoase, înălțătoare: cinste, devotament, abnegație, altruism etc. etc. Un proverb chinezesc, zămislit dintr-o înțelepciune multimilenară, rezumă întreaga istorie a umanității în cîteva cuvinte de un cumplit adevăr: *„războiul trece prin burta soldatului"*. Asta e, căpitane Bobeică, mă înțelegi ce vreau să spun, adevărul acesta îl știi și dumneata foarte bine. Așa încît vei fi de acord cu mine cînd afirm că am izbutit să creez mașina aia infernală care se cheamă

rețea de spionaj, capabilă oricînd să explodeze, o explozie lentă, lungă, cu bătaie lungă, explozia aceasta se întinde cît o viață de om. Iar într-o viață de om cîte nu se pot întîmpla?! Desigur, o parte a acestei rețele ai descoperit-o, altfel nu mă arestai, altfel nu ajungeam aici. De ce n-ai mai avut răbdare, exact răbdarea necesară, căpitane? Am fi ajuns amîndoi bătrîni, doi bătrîni foarte bătrîni care se hărțuiesc de moarte, dar care mai au încă dramul de umor în fața prostiei: tu, descoperindu-mi ultimul agent; eu, sfîrșind epuizat și învins; tu, învingător, dar la fel de epuizat. De fapt n-am fi, n-am rămîne decît doi învinși pe cale de a deveni lucruri: iar lucrurile, prin forța lor materială, n-au convingeri, n-au conștiință...

Am început să bat cîmpii? E posibil. În situația mea, alții ar fi început mai de mult. Încă mă țin tare. De vreme ce-mi recunosc eșecurile, de vreme ce pot încă să-ți spun — tranșant — că rețeaua mea informativă există, că se află în mîini sigure, că această plasă uriașă țesută din bărbați și femei, țesută de mine cincisprezece ani la rînd, este creată după reguli pe care eu le-am conceput, pe care nu le-am învățat de la nimeni, pe care le-am plămădit ca un artist, ori ca un om de știință — cine poate trasa cu precizie granița dintre artă și știință în materie de spionaj? — de vreme ce-ți spun toate acestea înseamnă că încă îmi știu rostul, că sînt lucid, înseamnă că încă mă țin tare de vreme ce pot să-ți rîd în nas că te-ai împiedicat, că te-ai agățat într-una din nenumăratele mele capcane întinse, plantate de-a lungul rețelei, ai avut revelația descoperirii, și atunci ți-ai zis: „Gata, puișorule, ești al meu, te-am prins“, și haț! ai înfipt mîna în mine. M-ai prins! Dar, de la capcană încolo, rețeaua este intactă, a rămas intactă, căpitane. Așa-i că mă țin tare? Dealtfel, ai tot interesul să fiu lucid, să fiu în toate mințile, să fiu întreg, știu!, mă cultivi, veghezi statornic la sănătatea mea mintală, dacă aș lua-o razna n-ai mai avea nici-o șansă să afli vreodată ceva de la mine. Știu că nu te mulțumești cu puțin. La fel aș proceda și eu. Veghează, căpitane, veghează ca mintea să-mi fie limpede! La drept vorbind, aceasta e șansa mea. Și-ți mai destăinui un secret: îmi place teribil să trăiesc. Chiar și în cămăruța aceasta cu iz de hotel provincial, cu preocupări confesionale. Iar cine mai are încă în vine gustul vieții, se ține tare. Așa-i că-s dat dracului?

Oamenii aceia, bărbații aceia și femeile acelea, agenții mei, nici nu știu măcar că sînt prins, că am capotat. Și chiar dacă ar ști, chiar dacă ar afla din ziare, de la televizor, tot n-ar crede, ori și-ar face alte socoteli, pe care eu le-am programat să le facă, ar rîde ca de o farsă, ca de o „chestie“ pusă la cale cu tîlc, ar intra și mai adînc în anonimat și și-ar vedea mai departe de treburi. Pentru că nici un teren nu e mai labil, mai alunecos ca acel de spionaj. Nu vei ști niciodată, cu precizie, cu certitudine, cine pe cine vînează, dacă ești vînat sau vînător, dacă furi sau ești furat, dacă trădezi sau dacă ești trădat, dacă vinzi sau ești vîndut. Cine intră în jocul acesta își asumă toate riscurile. Iar agenții mei au învățat, i-am învățat la timpul potrivit, să se îndoiască de orice, chiar și de propria lor existență, atîta timp cît nu vor primi semnalele convenite, semnalele mele, într-o anumită ordine, după anumite reguli, ca într-un ritual biologic, unde nu s-ar putea descurca nici un computer, pentru că omul a introdus în mașinile sale o realitate mistificată, sublimată la esențe, simbolică și complicată, pentru că nimic nu e mai simplu decît înlănțuirea normală a lucrurilor, a fenomenelor, unele decurgînd firesc din altele într-un echilibru universal — dobîndit pînă și de formele rudimentare de viață — ori, noi oamenii, mulți dintre noi, tocmai aici greșim, substituind adeseori realitatea închipuirii noastre, judecății noastre, gustului nostru, educației noastre, comandamentelor noastre profesionale, siluind faptele, înghesuind întreaga natură din lăuntrul și din afara noastră în *patul lui Procust*, această sinistră moștenire pe care o tîrîm după noi din familie, școală, societate. *Procust* însuși ar rîde în hohote de îndeletnicirile noastre. Desigur, nu se înțelege mai nimic din însăilările astea, ba chiar s-ar putea spune că e o filozofie chioară, că mă ridic împotriva științei, a tot ceea ce a cucerit mintea omenească pînă acum, că sînt un retrograd, un tip arierat care nu înțeleg, sau resping evidența legilor sociale, istorice, fizice, naturale. Treaba lui, cui vrea să creadă ce-l taie capul. Pe mine atît mă duce mintea și, la urma urmei, ce am vrut eu să demonstrez cu semnalele convenite între mine și agentură, între rezident și rețea, am demonstrat, sînt convins că Bobeică m-a înțeles, strînge din dinți — pentru a cîta oară? — și-și spune cu obișnuita-i sinceritate brutală ce-l caracterizează: „Iar mi-a scăpat printre degete!“ Așa e, căpitane? N-am ce-ți face, domnule

Bobeică. Mă răcoresc și eu cum pot. Dumneata ai avut ideea acestor însemnări, nu eu. Mie îmi convine. Dealtfel, ce sînt eu altceva decît o ființă oarecare, ce se bucură și ea cum poate de orice clipă cîștigată vieții?! Dumneata îți închipui că aplici în dialogul cu mine cine știe ce formulă genială de anchetă de la care aștepți totul, speri totul, eu îmi închipui că rezist, că trăiesc, discutăm, ne facem confesiuni și timpul trece... E-n regulă, nu?

Dar ce s-a întîmplat cu Horia Velican adevăratul? M-am luat cu vorba și nu ți-am spus. De fapt, nu m-ai întrebat niciodată. De ce, domnule Bobeică? Oare, n-ai fost curios?! Fata aia din munți, fosta colegă a ziaristului, era singura fiică a unui cabanier. O cabană rătăcită undeva pe spinarea munților. Starea sănătății lui Horia s-a înrăutățit, declinul s-a produs brusc. Cabanierul era un fost comerciant, un tip uns cu toate alifiile pămîntului, a slujit în viața lui mai mulți stăpîni, apoi s-a retras aici, așteptînd vremuri mai bune pentru el. Patronii mei n-au făcut altceva decît să vină în întîmpinarea acestor așteptări. Horia Velican a murit cîteva săptămîni mai tîrziu, sfîrșit firesc, implacabil. Cabanierul l-a îngropat în pivnița clădirii. Eu însumi i-am săpat mormîntul, cît mai adînc în măruntaiele pămîntului. Jocurile erau făcute.

Și, în vreme ce noul Horia Velican se interna într-un sanatoriu de pe Valea Prahovei, undeva în munții Semenicului, în miez de noapte, o cabană a luat foc, arzînd ca o torță pînă la ultimul tăciune. Din nefericire — aveau să constate autoritățile a doua zi — cabanierul și fata lui au pierit amîndoi, în acel dezastru, rug pentru spălarea păcatelor, dar și pentru nașterea unei noi identități.

Oare, chiar n-ai fost curios deloc, deloc, căpitane Bobeică?...

CAPITOLUL 10.

Înainte de a-l cunoaşte pe Horia Velican, pe vremea cînd încă nu devenisem Horia Velican, am întîlnit un om, a cărui privire, cuminte şi blîndă, mă urmăreşte şi astăzi. Cu un pic de burtică, aşa cum au de obicei funcţionarii provinciali, cu gesturile calme, mîinile durdulii şi chipul veşnic surîzător, mai degrabă hîtru decît surîzător, mare amator de bancuri suculente pe care ştia să le asculte ca nimeni altul, cu răsuflarea tăiată, cu ochii fierbinţi, îmbujorîndu-se uşor, ca un adolescent, la expresiile mai deochiate, prevenitor şi serviabil, elegant cu discreţie şi sensibil, improviza cu uşurinţă la pian, în cîrciumi de lux, scheciuri picante, desena pe şerveţelele de masă caricaturi hazlii, declamînd apoi, patetic şi aiurit şi profund, versuri filozofice în toate limbile pămîntului. Avea acea rară capacitate de a se face, nu doar de a se face, ci de a fi, de felul lui, întotdeauna util altora, mereu folositor, ca un baston cînd nu eşti prea sigur pe picioare, ca un antinevralgic cînd te bîntuie durerile de cap, ori ca un dicţionar cînd vrei să afli sensul exact al unui cuvînt, ori ca un talisman împotriva duhurilor negre ale destinului, ori ca o agendă cînd cauţi disperat o adresă, un număr de telefon, un nume, o reţetă şi afli numaidecît, în omul de lîngă tine, nedespărţit şi imponderabil ca o umbră, afli exact ceea ce-ţi trebuie, exact ceea ce-ţi lipseşte, şi te simţi bine, şi te simţi formidabil, ca şi cum o parte din grijile tale, din erorile şi ororile tale ar trece pe umerii lui.

Omul acela se numea *Lionel Solunca.* Chipul lui mă urmăreşte şi astăzi ca o fantomă...

Ce-a vrut să spună căpitanul Bobeică despre *„prietenul nostru comun"*? Se cunoşteau încă de atunci? Mai înainte s-au cunoscut? Sau după? La urma urmei, ce hram poartă Lionel Solunca? Să fi devenit agentul căpitanului? Oare de cînd mă urmăreşte Bobeică? Sînt un idiot! Odată ce-ţi scapă din inimă astfel de întrebări, înseamnă că ai început să te

temi, să fii nesigur, să te simţi încolţit de nelinişti, de frică pentru ziua de mîine, de spaimă pentru propria-ţi piele, şi de aici începe declinul interior, alunecarea, prăbuşirea în hăul acela negru şi nesfîrşit şi pustiu din lăuntrul nostru, pe care-l purtăm în noi fără să ştim, fără să bănuim prăpastia deasupra căreia trăim, zidim şi ne punem întrebări idioate...

Niciodată n-am avut sentimentul că-l cunosc prea bine pe Lionel Solunca, deşi în repetate rînduri l-am verificat, l-am urmărit, oamenii mei l-au supravegheat pas cu pas, i-am scotocit locuinţa... Aveam nevoie de el într-o combinaţie. Mi l-am apropiat, ne-am împrietenit. Era pe atunci funcţionar la o agenţie comercială franceză într-un orăşel din Golful Persic. Am organizat împreună beţii cumplite şi m-a cărat în spinare, la hotel, crezîndu-mă beat-mort, şi m-a culcat ca pe un prunc, aţipind şi el, grijuliu, pe sofaua din hol, fără gînduri ascunse, fără să trişeze, deşi tentaţii erau destule, plantasem acolo, în apartamentul meu din hotel, capcane şi tentaţii alcătuite astfel încît, viclean sau necinstit dacă ar fi fost, Solunca s-ar fi dat de gol, atunci ori mai tîrziu, iar eu m-aş fi descotorosit de el, abandonîndu-l, lepădîndu-l.

Dar nu, Solunca se dovedise cuminte şi nepăsător şi onest, aşa cum îl vroiam, adică un tip curat din punctul meu de vedere.

Şi totuşi, cum a ajuns Bobeică la el? Ce fel de relaţii s-au închegat între ei? Cîţi ani au trecut de-atunci? Un veac, o viaţă de om. Ce i-o fi spus Solunca despre mine? Ce-a ştiut Solunca despre Liviu Sarava? M-o fi vîndut? A avut ce vinde Lionel căpitanului Radu Bobeică? Dar dacă chestia asta cu *„prietenul comun“* nu-i decît o capcană, un clenci de-al căpitanului, un scenariu în care eu să joc rolul prostului?! Ce vei zice, domnule căpitan, cînd vei citi rîndurile astea? Avem sau n-avem un *„prieten comun“* în Lionel Solunca? Dacă ţi-o fi şi dumitale prieten cum mi-a fost mie, sîntem chit. Ne putem înjura sau felicita reciproc.

Pînă cînd m-am hotărît să-l introduc în combinaţie, am ezitat îndelung, îmi spuneam adeseori că Lionel Solunca e prea cumsecade, e prea nimerit pentru treburile mele. Cînd sînt prea sigur de ceva, de cineva, mă înţeapă aşa un fel de nesiguranţă paradoxală, mă îndoiesc deşi n-am motive, aştept naiba ştie ce, mai verific o dată, şi încă o dată, iar

cînd m-am hotărît afurisita aia de îndoială încă mai arde în mine, mocnit, sub o spuză care de fapt nu se răcește niciodată.

•

Orășelul acela din Golful Persic nu era altceva decît o îngrămădeală de dughene, case de raport, palate și cocioabe mizere, bulevarde luminate feeric și fundături mocirloase, întunecate, tripouri, aziluri de noapte, cabarete unde se făcea strip-tease, bordeluri, taverne și hoteluri dubioase, stabilimente de lux și tractiruri împuțite, zgîrîie-nori din sticlă și metal, spelunci hidoase în ușile cărora spînzurau vulgarități țipătoare. În acest univers deopotrivă pitoresc și venal, brutal și rafinat, suav și pestilențial, violent și năzuros, mișuna neîntrerupt, într-o nesfîrșită deplasare și frămîntare, o lume frenetică, veșnic însetată — de putere, de avere, de glorie și distracții — o lume eterogenă și însetată de informații, rotindu-se demențial într-o căutare ale cărei rosturi și resorturi sînt guvernate de o lege unică: *legea junglei*. Aici, lipsa de scrupule și cruzimea sînt cerințe inerente ale succesului, îmi spunea un tînăr comisar de poliție, pe care pusesem ochii și în care investisem timp, bani și speranțe...

În partea de jos a orașului, către port, se lățea o mahala macabră, murdară, mustind a petrol, alcool și dejecții umane, populată de haite de derbedei, marinari măslinii, cu mersul lor legănat și săltăreț care traficau în văzul lumii țigări de hașiș sau pliculețe cu heroină. Se învîrteau peste tot, într-o zbatere haotică, tot soiul de huligani, cartofori și codoși, prostituate, proscriși, șarlatani și proxeneți, asasini și prelați, polițiști și hoți de buzunare, șantajiști și mardeiași, spărgători, ocnași, teroriști, o lume interlopă bizară, în care violența Americii și rafinamentul Europei se închegau într-o stranie osmoză cu răbdarea și viclenia spiritului asiatic. Evoluăm nu numai în virtuți, ci și în vicii!...

La periferia acestei mahalale, chiar lîngă buza canceroasă a apei, prelungindu-se deasupra apei cu o platformă solidă, durată din cîteva straturi de scînduri gudronate sprijinite pe stîlpi din beton armat, folosită nu rareori și ca debarcader pentru tăinuite afaceri de contrabandă, răsărea clădirea sumbră, lată, fără etaj, a unei cîrciumi renumite, întemeiate încă înainte de război de un sicilian întreprinzător, și mai ales curajos. Cîrciuma se chema pe atunci „*Omerta*"

și gîndul te ducea numaidecît la una din regulile de fier ale Mafiei: păstrarea desăvîrșitei tăceri față de autorități. Sicilianul a făcut avere și a plecat, cîrciuma trecînd prin mai multe mîini, într-o jumătate de veac, pînă cînd a ajuns sub patronajul lui Ted O'Breen, un irlandez naturalizat în fertila cîmpie a Mesopotamiei.

Ted era un tip interesant, era voinic, gras și greoi, arțăgos, cu pungi sub ochi și obrajii buhăiți, purta perucă, chelise total în urma unei boli de tifos și purta o perucă roșcată, era numai aparent greoi, se mișca în realitate, cînd ataca, asemenea unei feline, trăgea precis din orice poziție. Niciodată nu-și ratase ținta. Mînuia cu ambele mîini și pistolul și pumnalul. Era un asasin perfect. Un profesionist rasat.

Aici, în spelunca lui Ted O'Breen l-am cunoscut pe Lionel Solunca.

În celălalt capăt al orașului, dincolo de colina pe care se revărsa centrul comercial, dincolo de bulevardul Abd El-Kader, ce strîngea ca într-o centură spațiul urban, policromatic și gălăgios, populat cu negustori din toată lumea, se întindeau Grădinile Emirului, de fapt un parc imens, străjuit de vile superbe, cochete, abia deslușite sub coroanele ample ale arborilor seculari, deopotrivă străjuit de bărbați discreți, care patrulau încoace și-ncolo cu o alură extrem de sportivă, anulată întrucîtva de inestetica umflătură a hainei de sub brațul stîng.

Aici funcționa de vreo cinci ani un club select, un club rafinat, smochingul și goma occidentală, eleganța sobră și serviciul protocolar crescuseră, izbucniseră aici peste noapte dintr-o opulență nesperată, bani, devize și aur se aglomerau, se acumulau, se concentrau în mîini abia deprinse a număra biletele de bancă, lumea se metamorfozase, bogăția lustruise asperitățile, șlefuise gesturile, gusturile, deprinderile, caracterele, totul strălucea în limpezimi decantate pripit, dar cine mai lua în seamă atunci graba unor proaspăt înbogățiți, graba de a purta melon, papion și smoching într-o omenire atît de grăbită să ajungă undeva?...

Clădirea clubului se ridica albă, maiestuoasă, cu trei nivele, degajînd un aer grav de soliditate, de masivitate rece, nicăieri o pată de culoare, totul era de un alb strălucitor, zidurile, pilaștrii, scările, acoperișul, ferestrele, mai ales ferestrele iradiau un alb adînc, monstruos de alb și de adînc, sticla geamurilor nefiind o sticlă obișnuită, ci suprafețe

întinse de oglinzi marmorene. Spaţiul din faţa clădirii închidea un cerc de nisip cenuşiu din centrul căruia se înălţa stelajul întunecat al unei sonde, era chiar scheletul implantat acolo al unei sonde veritabile, simbol ostentativ şi dur intersectat la mijloc de o uriaşă placă de argint şlefuit pe care se aflau gravate două cuvinte: *„Manama-Club"*.

Ideea se născuse în capul unei tinere englezoaice. Patricia Johnson fusese protagonista cîtorva filme cu mare priză la public — un public sătul de pistoale, cadavre şi scene sexy —, filmele Patriciei erau filme de largă respiraţie socială. Deşi tînără, actriţa se alăturase unei echipe de cineaşti vîrstnici, lucizi, cu experienţă şi convingeri politice nu tocmai măgulitoare pentru ilustra societate de consum. Modestă şi anonimă, severă şi energică, nu frumoasă, ci mai degrabă irezistibilă prin jocul scăpărător al ochilor, mai degrabă şocantă şi cuceritoare graţie unui anumit mod de a discuta, de a aborda cele mai cumplite subiecte pe un ton frust, banal, tern, Patricia îşi făcuse un debut strălucitor în templul celei de a şaptea arte, cînd, deodată, stupid şi brusc, s-a retras din faţa reflectoarelor, a reziliat unipersonal contractele încheiate, a plătit pe loc daunele provocate caselor de filme rămase cu buza umflată, şi a dispărut definitiv din austerul ei apartament, de pe Bury Walk Street, din cartierul londonez Chelsea.

Cîteva ziare au început să urle numaidecît, se făceau insinuări şi speculaţii scandaloase, apoi — ciudat! — nimeni n-a mai scos un cuvînt, n-a mai suflat o vorbă, lumea văzîndu-şi mai departe cuminte de treburile ei, alte treburi decît tenebrele stelelor.

Patricia Johnson se căsătorise în taină cu un arab — Mauro al Mauro — trecut vîrtos de prima tinereţe, neajuns, suplinit însă cu prisosinţă de o respectabilă avere, arabul fiind proprietarul unor întinse terenuri petrolifere în regiunea Golfului Persic.

Ideea fondării clubului „Manama" fusese a Patriciei. Arabul o acceptase ca pe un capriciu al drăgăstoasei sale soţii, ca pe un divertisment venit să-i umple timpul cu ceasuri de plăcere. Patricia ţintea însă mai departe. Şi astfel, în numai cîţiva ani, „Manama-Club" devenise centrul politic, cultural şi sportiv al regiunii. Clubul „Manama" organiza reuniuni diplomatice şi concursuri hipice, spectacole de gală şi vernisaje, antrena şi lansa boxeri, ciclişti, atleţi şi trăgători de elită, finanţa excursii şi congrese politice.

Mauro al Mauro intrase în conflict cu principalele societăți petroliere locale, încheiase acorduri pe termene scurte, foarte scurte, arabul manevrînd și exploatînd rapace prețul nestatornic al petrolului. Iar cînd societățile locale n-au mai putut plăti, Mauro al Mauro, consiliat de nevastă-sa, a găsit numaidecît debușeu în Europa, tratînd direct cu celebrul consorțiu cunoscut sub numele de *„Cele șapte surori"*. A doua zi după semnarea tratatului pe termen lung, proaspătul milionar se volatilizează la zece mii de metri altitudine, împreună cu pilotul său personal și un ziarist italian, la o oră și opt minute după ce decolaseră din capitala Marii Britanii. O explozie distructivă s-a produs în timpul zborului pe cînd traversau bătrîna, misterioasa și vicleana Europă.

Cînd l-am cunoscut eu pe Lionel Solunca în cîrciuma lui Ted, trecuseră aproape doi ani de la moartea arabului.

Patricia administra cu mînă forte și simț gospodăresc imensa avere moștenită, nu se recăsătorise, nu-și lepădase încă veșmintele de doliu. Roiau în jurul ei ambasadori, șefi de partide și mari industriași, judecători, miniștri, prinți moștenitori și prea sfinte obraze bisericești, generali, directori de bănci. Zumzăia în clubul „Manama" o lume politică eterogenă și totuși era un clan perfect închis.

La „Manama-Club" se țeseau cu repeziciune și se desfirau la fel, se spulberau ori se consolidau iluzii politice, interese politice, aici se înălțau și se prăbușeau, într-o continuă torsionare, marionete politice, credințe politice, speranțe politice, presiuni politice, se făceau și se desfăceau, se reglau și se dereglau subtile și instabile jocuri politice.

Lumea politică e o lume stranie, colcăitoare și fierbinte. Niciodată nu poți fi sigur de prietenul tău, de agentul tău, de omul tău de încredere. Bursa politică înghite și devorează totul — sentimente, jurăminte, principii și norme de drept — nelăsînd în urma ei decît dîra lipicioasă, sufocantă a puterii, dîră în care se aruncă și se zbate o vermină neînchipuit de vorace, neînchipuit de rapace, o vermină de trepăduși, agenți, deputați și membrii de rînd... În lumea aceea încinsă la roșu, labilă și întrețesută cu înrudiri, caste, cercuri, lucrul cel mai greu era să te menții la curent cu relațiile atît de capricioase, atît de mincinoase dintre un partid și altul, dintre o grupare și alta, dintre o persoană și alta, întrucît camarazii de azi mîine jurau pe alt statut, pe alt drapel, încasau altă leafă, se despărțeau, se vînau

și se vindeau reciproc, și atunci încîlceala aia de supunere și trădare și cîrdășie se destrăma și oscila trecînd spre o nouă structură tranzitorie.

De ce m-a atras tocmai Lionel Solunca? De ce tocmai el? Puteam să-mi aleg pe oricare altul din puzderia de tipi sclivisiți, cultivați, talentați și ratați ce mișunau între „Omerta“ și clubul „Manama“. Pe oricare altul puteam să mi-l aleg, să mi-l apropii pentru treburile mele, pentru scopurile mele, scopuri secrete, scopuri pasagere. Debarcasem în orășelul acela, în portul acela prosper din Golful Persic cu ordine precise, știam prea bine ce am de făcut, timpul — ca de fiecare dată — îmi era drămuit de alții, aveam un anumit timp la dispoziție să-mi pun planul la cale, să-mi găsesc oamenii care-mi trebuiau, eu singur știam rostul fiecăruia, întreaga misiune, întreaga afacere îmbrăcînd hainele terne ale banalului, obișnuitului, ale faptului diurn, hainele firescului, așa cum am fost programați din familie, din școală, așa cum societatea întreagă ne programează să înțelegem firescul. Nu trebuia să las în urma mea decît gesturi firești, o comportare firească, chiar dacă eram un pic excentric, un pic țăcănit, la urma urmei un ziarist, un corespondent de presă trebuie să iasă cu ceva în evidență, ăsta e firescul lui, un corespondent de presă străin nu trebuie să fie nici prea sobru, nici prea taciturn, nici prea ascuns, nici prea reticent, nici prea normal, ci trebuie să scînteieze într-un fel anume, să fie mereu în ochii publicului, în ochii poliției, altfel e bănuit că umblă cu dedesubturi, filmele astea de spionaj sînt în vogă, sînt la modă, filmele și cărțile de spionaj au creat un public anume, au creat cîteva tipare de eroi, de spioni celebri, și asta e, că te poți trezi vîrît peste noapte într-unul din tiparele alea, grădina lui Dumnezeu e mare! . . .

Și totuși, de ce m-am oprit la Solunca? De ce, din cei patru-cinci candidați, tocmai la Solunca m-am oprit? Retrospectiv, la distanța anilor trecuți, lucrurile, faptele noastre capătă alte dimensuni, sensul lor devine extrem de nuanțat și alta e cuprinderea lor în judecata noastră de acum . . .

Poate că de Lionel Solunca mă legau firele tainice ale limbii, ale neamului, părinții lui Solunca fuseseră români ca și ai mei, Lionel cunoștea limba română ca și mine, avea o privire bună și albastră în care te puteai cufunda liniștit ca în nopțile albastre ale Brăilei. Lionel Solunca suferise ca și mine în copilărie, urmase însă o altă traiec-

torie, avusese mai tîrziu parte de o educaţie aleasă, era altă fire, îl aştepta un alt destin. Părinţii lui, sămînţă din spiţa boierilor moldoveni Solunca, părăsiseră locurile natale — scăpătaţi, cu ultima brumă a unei averi forfecată între prea multe neamuri — încă înainte de primul război mondial.

Lionel îşi făcea veacul în cîrciuma lui O'Breen. Irlandezul îşi organizase bine spelunca, săpase două rînduri de beciuri suprapuse în stînca dură a malului, astfel încît cîrciuma avea de fapt trei nivele: cel mai adînc era destinat depozitării băuturilor şi laboratorului culinar, al doilea jocurilor de noroc şi cabinetelor de amor, iar parterul cuprindea estrada, mesele, ringul de dans şi barul. Primul dintre beciuri dispunea de o ieşire secretă pe sub debarcader, în largul apelor golfului.

Ca funcţionar la agenţia comercială franceză din localitate, Solunca nu avea un program de lucru prea încărcat. Cunoşteam statutul unor astfel de funcţionari, ştiam prea bine despre micile lor învîrteli, aranjamente din care mai ciupeau cîte ceva, leafa nu era leafă de ambasador şi se ducea al dracului de iute pe apa marilor tentaţii orientale.

Solunca nu era căsătorit, ştiam însă că întreţine, într-o garsonieră de lux, o cuconiţă europeancă, nostimă, durdulie, blondă, un trup încă pietros şi proaspăt în ciuda celor peste patruzeci de ani, din care aproape jumătate fuseseră consumaţi la catedra de limbă engleză a unui gimnaziu local. Soţul ei, mult mai în vîrstă, militar de carieră, ieşise la pensie în urmă cu cinci ani. Bătrîna cătană îşi dezmorţea ciolanele prin parcuri, gusta din plin libertatea, aerul seducător al libertăţii, scăpat definitiv din chingile profesionale, de sub presiunea ordinelor profesionale, a principiilor profesionale, şi tot gustînd încoace şi-ncolo i s-au aprins călcîile şi gîndurile după nevasta creolă, tînără, aproape fragedă a unui camionagiu din cartierul indian. Camionagiul l-a prins şi l-a scopit ca pe un vier, nevasta însă şi-a păstrat-o întrucît o cumpărase cu bani grei — după un obicei mai vechi al pămîntului — şi alţi bani, pentru altă muiere, n-avea.

În acelaşi an, profesoara de engleză a rămas văduvă, iar de cîtva timp încerca să-şi refacă în taină viaţa şi economiile cu Lionel Solunca.

Se întîlneau cu regularitate în garsoniera ei cochetă, era cuminţenie în iubirea lor, cuminţenie şi acceptare, şi înţe-

legere era, nu era nebunie, nu era extravaganţă. Solunca ştia să fie tandru şi blînd şi, de ce nu?, chiar pătimaş în sentimentele sale.

Convingerile astea mi se formaseră în luni de zile de supraveghere, de înregistrare, înregistrasem totul — pe fişe, pe benzi magnetice, pe peliculă — toate legăturile lui Solunca, toate relaţiile lui, faptele, traiul, viaţa lui de zi cu zi. Era curat. Din punctul meu de vedere, era curat, ceea ce vrea să însemne că nu era implicat în nici o activitate de informaţii, în nici o afacere secretă, deşi agenţiile comerciale mişună de informatori secreţi, vin şi pleacă sub cele mai diverse travestiuri.

Ceva inefabil mă apropia, mă atrăgea lîngă Lionel Solunca. Mă temeam, mă îndoiam totuşi, îndoiala mă strîngea de inimă, de multe ori îndoiala ne salvează de la dezastru. De multe ori! Nu întotdeauna...

La urma urmei, puteam să-l folosesc pe Solunca în orb, nu trebuia neapărat să-i spun ceva, să-l rog ceva, să-l şantajez, să-l constrîng, sau să-l cumpăr, să inventez o legendă în care să-l vîr, ci pur şi simplu să ne împrietenim, să bem împreună un păhărel, să organizăm o şuetă între prieteni comuni, o agapă, un taifas amical, mici escapade inocente, sau nebunii cu dame de consumaţie, ori chiolhanuri năpraznice, firescul, hazardul rezolvă mult mai multe probleme decît o realitate calpă, contrafăcută, decît un scenariu din care, oricîtă trudă s-ar investi, oricîtă inteligenţă, nu poţi exclude niciodată cu desăvîrşire riscul unor fisuri, posibilitatea unor nepotriviri, elementul şocant, derutant al surprizei, un actor sau altul ratează, clachează, şi trebuie să fii tot timpul cu ochii în patru, să-ţi adaptezi mereu scenariul, să-l ajustezi, să-l modifici, şi nu de puţine ori chiar să renunţi la el şi s-o iei de la capăt, ca un ocnaş care a greşit tunelul scormonit, săpat pe sub zidurile puşcăriei, şi trebuie să-l refacă pe alt traiect, dar cu aceeaşi speranţă, cu aceeaşi cumplită încăpăţînare.

Desigur, asta era, trebuia să las lucrurile să se desfăşoare în voia lor, în largul lor cel de toate zilele, banal, obişnuit, şi să intervin doar atunci cînd se impune o corecţie — o corecţie asupra propriilor mele acte — pentru a le potrivi exact, pentru a le suprapune exact celorlalte acte pe care mi le oferă şansa unei vieţi normale.

În cîrciuma lui Ted poţi auzi toate limbile pămîntului, nu-i de mirare, nimeni nu se miră, fiecare îşi vede de paha-

rul lui, de partenera lui, de afacerile lui. Cînd auzi totuşi un cîntec în limba copilăriei, tresari fără voie şi te zgîieşti nebun şi uluit, şi asculţi năuc şi încîntat vorbele copilăriei, cuvintele cele dintîi de care te-ai agăţat — zbierînd şi plîngînd şi rîzînd — urcînd, urcînd către tine cel de astăzi...

Auzind, într-o seară tîrzie şi răcoroasă, seară de toamnă tîrzie şi umedă, auzind la o masă din apropiere o frîntură de cîntec murmurată pe româneşte, şoptită, plînsă şi strivită între dinţi ce puţeau a whisky, îngînată cu oboseală, cu uitare de sine şi depărtate aduceri aminte, Lionel Solunca se întoarse înfiorat, se întoarse smucit, aproape violent, sticlind o privire tulburată, răvăşită către insul de la cealaltă masă, elegant, subţirel, cam pipernicit, cu un diamant veritabil scînteind la acul de cravată, cu trăsături efeminate, care cînta încetişor, lepădînd cuvintele şi melodia cu o duioşie amară, cu lacrimi în ochi, deasupra unui pahar de „Ballantines" golit pe jumătate.

... A venit aseară mama,
Din sătucu-i de departe,
Să-şi mai vadă iar feciorul,
Astăzi domn cu multă carte...

În seara aceea ne-am cunoscut. Lionel crăpa în el „Picon Blanc", căci era hotărît să facă seară de lichior, altceva nu mai vîra în el, lichior şi gata. După miezul nopţii, cînd ne-am despărţit, ne tutuiam deja.

Lionel era un obişnuit de-al localului, Ted îl ştia prea bine şi-i făcea toate hatîrurile. Un funcţionar de agenţie comercială nu era de azvîrlit pentru un cîrciumar de talia lui O'Breen. Iar Lionel Solunca nu era doar, nu era numai ceea ce scria pe cartea lui de vizită, ci era şi un tip extrem de sociabil, cînd vroia electriza întreg salonul cu nebuniile lui selecte, sofisticate, şocante. Improviza la pian scheciuri explozive, debita anecdote porcoase de pe toate meridianele planetei şi roşea adolescentin tocmai la poanta cea mai deşuchiată, sporindu-şi farmecul şi popularitatea. Împărţea cu nonşalanţă celor din jur caricaturi sinistre, hidoase în care totuşi cei vizaţi se recunoşteau şi ţopăiau ca smintiţii, arătîndu-şi unul altuia desenele obscene, arătîndu-se unul pe altul cu degetul şi icnind de rîsete homerice se azvîrleau ca nişte căpcăuni însetaţi asupra meselor pe care se răsfăţau cu opulenţă irezistibile şi rafinate băuturi ame-

ţitoare, băuturi scumpe, ceea ce convenea grozav patronului „Omertei", alteori desluşeau în acele caricaturi nuduri ştiute, redescopereau trupuri ştiute, linii armonioase şi semne tainice, senzuale şi strigau aţîţaţi: „Asta e Rita", „Asta e Lola", „Asta e...", şi coborau înfierbîntaţi şi isterici un etaj sub pămînt, către secretele şi parfumatele cabinete de amor, şi iarăşi cădea nemaipomenit de substanţial chestia asta lîngă inima lui Ted O'Breen...

Solunca era spontan şi cuceritor, era mai ales patetic şi sensibil, în ciuda ieşirilor sale zgomotoase, arborînd uneori o surîzătoare insolenţă, alteori un aer de anxietate; era în realitate mistuit de o neîmplinire lăuntrică, mistuit de o fierbinţeală ciudată pe care i-o regăseai în priviri şi nu puteai şti prea bine dacă e spontaneitate în gesturile lui, ori calcul prin care te eliberezi din singurătatea lăuntrică, sau te ascunzi în singurătatea lăuntrică, era trist, Lionel Solunca în ciuda firmei pe care spînzura un chip surîzător, cuceritor, chefliu.

Încet-încet, se închegase între noi un soi de prietenie curioasă, mai degrabă un ataşament maladiv, Lionel înconjurîndu-mă cu obedienţă şi afecţiune fraternă. Cînd mă *îmbătam* ca un porc, mă ocrotea, supus şi devotat; a doua zi mi se raporta că Solunca mă privise tot timpul cu iubire, ca pe fratele lui mai mic, mai nevolnic, ca pe un copil răsfăţat şi ştrengar care a făcut o prostie, că aproape mă ridicase în braţe şi mă dusese apoi la hotel, mă culcase şi nu mă părăsise pînă în zori, aţipind şi el, iepureşte, pe canapea, mai mult veghindu-mi somnul alcoolic, agitat.

Era bizară comportarea lui, era devoţiune şi abandonare, dăruire şi grijă era în comportarea lui Solunca, dar nu mă deranja, nu mă sinchiseam. Lionel nu se prefăcea, deci n-aveam motive de temere, ori dacă se prefăcea, era magistral, era desăvîrşit, şi iarăşi n-aveam motive să mă tem, atîta timp cît scenariul era al lui, nu al meu. Îi stimulam afecţiunea; dacă într-adevăr mă iubea, era bine, dacă mă credea un cretin, iarăşi era bine, ambele variante servind cu aceeaşi forţă scopurilor mele, rostului meu în acel capăt de lume, unde se închegau încă de pe atunci interese cu bătaie lungă. Se confruntau acolo, se năşteau şi se epuizau, se căutau cu lumînarea, se inventau şi se azvîrleau peste bord interese divergente, interese contradictorii, antagoniste şi acaparante, vizînd, sperînd, nutrind zone şi sfere de putere conform unui principiu bătrîn ca şi lumea: *care pe care.*

De cîteva săptămîni ziarele din regiune țineau cap de afiș numele unui comisar de poliție, tînăr, superb, sportiv, provenind dintr-o familie modestă, cu o morală severă, austeră. Comisarul se ridicase prin munca lui, studiase în Europa, revenise în patrie, fusese numit în magistratură, apoi în poliție, de aproape două luni fiind șeful unei direcții în poliția regională.

Nu de crime dusese dorul pînă atunci orășelul acela prosper, luxos și fetid de pe malurile Golfului Persic, ci de rezolvarea lor. Orășelul era, de fapt, o răscruce de drumuri, către lumea întreagă. Veneau oamenii aici de pretutindeni, veneau împinși, chemați, mînați, mințiți, tîrîți, atrași de același tainic resort al unei vieți mai bune, chemare calpă și chemare stearpă care și mai amarnic îi încremeneau, îi înrăiau. Veneau înfometați, soseau crispați, ațîțați de belșugul reclamelor, luminilor, vitrinelor, hotărîți să lupte, să se încaiere, să lustruiască pantofi, să spele farfurii și să sape șanțuri, erau deciși să-și vîndă brațele, puterea, îndemînarea, cultura oricui, pentru orice fel de treabă. Nu de puține ori se înhăitau în bande și se azvîrleau unii asupra altora, împuținîndu-se unii pe alții, cei rămași, cei scăpați teferi împărțindu-și și reîmpărțindu-și iarăși și iarăși între ei sectoarele, pîinea, aurul, străzile, fundăturile, casele de raport, prăvăliile, repetînd, copiind, reproducînd la scară mică exact ceea ce făceau și stăpînii, patronii, marii lor suverani: divizau planeta în zone de control. Și-n zbaterea zeilor pentru putere, dispăreau țări și popoare, umanitatea recompunîndu-se de fiecare dată, după alte tratate și convenții, așa cum în lumea interlopă se fac și se desfac alianțe nestatornice, subterane, pierind fără urmă în haznaua acestor cîrdășii oameni a căror moarte va rămîne un veșnic mister . . .

Crimele se înregistrau la poliție, și atît. Se constata crima, se întocmea o fișă și se aplica faimoasa ștampilă tocită de atîta folosință: „*autor necunoscut*". Rareori poliția izbutea să dea de firul adevărului, de urma autorului, prindeau asasinul, îl arestau, îl anchetau. Ancheta se lungea, se lățea, interveneau avocați și trepăduși, opera dreptul cauțiunii, după care cel eliberat pe bani dispărea pentru totdeauna din oraș, din țară, de pe fața pămîntului, sau, cînd cauțiunea se ridica la o sumă prea mare și nu renta plata ei, se întîmpla ca arestatul să sucombe subit de infarct, de

apoplexie, de comoţie cerebrală înainte de a ajunge la tribunal.

Şi deodată, în ultimile săptămîni, tînărul comisar de poliţie reuşeşte performanţa uluitoare a prinderii unor periculoşi crimnali, căutaţi de mult, ucigaşi de meserie, tăinuiţi sub nume şi profesii onorabile. Un informator necunoscut furnizase telefonic poliţiei, telefonase personal tînărului şi proaspătului comisar de poliţie, livrîndu-i anonim şi gratuit date certe, fapte, locuri şi nume, adrese, martori. Totul izbucnise fulgerător, se derulase aproape instantaneu pentru spiritul acelor locuri: asasini prinşi fără zgomot, fără tămbălău, fără zăngănit de arme, prinşi ca-ntr-o capcană de şoareci, luaţi unul cîte unul cu mîna şi vîrîţi în duba — cu blindaj dublu — a poliţiei judiciare; au fost depistaţi martori, probe materiale, dovezi de necontestat ale actului criminal; anchetele se precipitau, poliţia în sfîrşit jubila, zadarnic avocaţii solicitau amînări, inventau vicii de procedură, faptele, probele erau zdrobitoare. Judecarea criminalilor devenea de-acum iminentă, tribunalul gemea de lume de parcă însuşi şahul Persiei s-ar fi aflat pe banca acuzaţilor; sentinţa a fost capitală; definitivă şi executorie. Simultan, în cîteva case din lumea bună au fost semnalate sinucideri scandaloase, sinucideri cu tîlc străveziu. Ziarele urlau. Presa îl elogia pe tînărul comisar. Cele mai bune reportaje şi interviuri le scrisesem eu. Eu furnizasem opiniei publice un erou local: comisarul de poliţie.

Ştiam că voi fi căutat. Comisarul era un gentlemen, om cu maniere alese şi caracter frumos, fusese educat în internatele europene, vroia, desigur, să-i fie recunoscător, să-i vorbească şi să-i întindă o mînă prietenească acelui talentat corespondent de presă străin — străin şi totuşi atît de apropiat intereselor acestei ţări — să-i mulţumească celui care făcuse atîta senzaţie pe altarul adevărului...

Aşteptam mîna prietenească a comisarului. Am prins-o. Am apucat-o zdravăn. „Sînt Liviu Sarava, i-am spus, şi vă consider o mare autoritate în treburile poliţiei. Am mulţi prieteni la Interpol, m-am confiat eu, sînt obişnuit cu atmosfera profesiunii dumneavoastră, dar dumneavoastră, domnule comisar, şocaţi prin două elemente inedite: naturaleţea şi rapiditatea acţiunilor. Sub mîna dumneavoastră totul se desfăşoară ca sub o baghetă magică, fără împuşcături, fără dispariţii misterioase, fără anchete obositoare, interminabile. Dumneavoastră aveţi darul de a merge direct la ţintă, de a

scutura orașul de criminali cu gestul natural al lucrătorului — onest și incoruptibil — care scutură pomul de merele viermănoase. Felicitările mele, domnule comisar!“

Din ziua aceea ne cultivam reciproc prietenia, fiecare cu interesele lui. Fiecare ne străduiam ca celălalt să se simtă cît mai bine în ceasurile comune de taifas, de flecăreală, de plimbare. Comisarul era în sufletul său, în convingerile sale, un tip sobru, un tip ascet, restrîns la trebuințele strict alimentare, strict funcționale, dar ambițios în cariera profesională. Nu pusese o picătură de alcool pe limbă în viața lui, era un solitar, autodidact și misogin din convingere. Își consacra puținul timp liber filateliei. Acesta era comisarul pe care-l cultivam cu rîvnă și așteptare...

Așteptam răbdător. Eram instruit să aștept oricît. Chiar și ani de zile. Așteptarea se numără printre primele arme din arsenalul unui spion. Dacă nu știi să aștepți, șansele se reduc simțitor, periculos de simțitor.

Și iată că, într-o zi, comisarul de poliție mă vizitează alarmat, palid, oboseala și panica topindu-i-se în priviri.

Pe sus, pe la căruța politică a statului, se schimbaseră niște vizitii, plecaseră unii, veniseră alții, coborîseră și urcaseră din mers, căruța guvernamentală trebuie să meargă mereu. La Departamentul poliției fusese numit un nou consilier de stat, un ins muieratic, bețiv rafinat și mare amator de cancanuri, de bancuri nerușinate. Iar el, comisarul, atîrna acum de acest consilier. El, care în viața lui n-a ținut o tîrfă pe genunchi, n-a spus un banc, n-a ras un pahar de rachiu. Doamne-dumnezeule, cine l-o fi pus pe bețivul, pe curvarul ăla acolo sus?! Comisarul se tînguia năuc, aiurit. Bineînțeles că a rîs și el cînd a auzit, întîmplător, un banc bun, dar l-a uitat repede... Femei, băutură, bancuri? E monstruos, e un vis monstruos... El nu-i om de cîrciumă, el așa a fost crescut, religia lui nu-i permite desfrînarea, lumea de azi a înnebunit, nu mai știe de credință, de bunul simț, de nimic. Acum gata, cariera lui s-a terminat, mai departe n-are nici o speranță. Au venit alte vremuri, alți stăpîni, nu știe încotro s-o apuce. De aceea a venit la mine, să se plîngă, să se liniștească, să ne sfătuim, ce să facă? Ieri primise o invitație. O catastrofă, cum îi zicea el. Peste cîteva zile noul consilier de stat de la Departamentul poliției îl invita la clubul „Manama“, în cocina aia luxoasă, aurită, înțesată de miniștri, miliardari, diplomați și generali de armată, ce să facă el acolo? Desigur, va face o figură

nenorocită, o figură execrabilă. Gata, cariera lui în poliţie s-a sfîrşit, pentru că oricum nu va fi pe gusturile consilierului. „Ce să fac, *Liviule?*". Am tresărit. Comisarul mă tutuise pentru prima dată şi acesta era semnul cel bun...

Atunci l-am introdus în scenă pe Lionel Solunca. I-am istorisit despre comisarul de poliţie, despre succesele şi necazurile sale. Lionel ştia numai despre succesele poliţistului, citise şi el ziarele, observase şi el conul strălucitor de lumină pe care-l proiectasem asupra comisarului, a bănuit că sîntem prieteni, despre ce necazuri e vorba?... A, domnul comisar e uşă de biserică, e puritan, de ce mama dracului nu s-a făcut pastor? Ce caută în poliţie cu aerele astea de călugăr franciscan? Foarte bine, noul consilier de stat, şeful lui, vrea să-l cunoască, şi ce-i cu asta?! E dreptul consilierului. Mai mult, este spre onoarea comisarului. Se înţelege că vor fi ajuns şi la urechile consilierului vorbe despre rapidul succes profesional al unuia dintre subordonaţii săi, doreşte omul să-l cunoască, şi unde să-i dea întîlnire dacă nu la „Manama-club"? Să zică mersi! Ce-ar fi vrut, să-i dea *„randevu"* la templul budist, sau la capela protestantă?! Apoi, rîzînd ca un diavol, sticlindu-i ochii de o plăcere stranie, Lionel Solunca mi-a sugerat că l-ar putea ajuta pe comisar, că, dacă poliţistul vrea, îl iniţiază el în „misterele succesului de public", nu-i trebuie decît două-trei zile, azi e marţi, pînă sîmbătă e timp destul. L-ar învăţa cîteva poante năstruşnice, o anumită atitudine voluntară, senină, cîteva gesturi „stil", i-ar face o listă cu vreo 50 de bancuri, să crape consilierul de rîs, aşa, ce-ar mai trebui? Să ţină minte cîteva celebre mărci de băuturi, de ţigări, de parfumuri, să nu rîdă niciodată cu gura pînă la urechi, ci cu discreţie, să pară distrat şi spontan, ceea ce înseamnă că trebuie să fie mereu încordat, să stea mereu la pîndă, să-şi autocenzureze reacţiile, să...

L-am privit, o fracţiune de secundă, pe Solunca, l-am privit fix, în mijlocul frunţii, un gînd confuz licărise şi sub propria-mi frunte... am izbucnit în rîs. Rîsul astupă toate fisurile stîngăciilor noastre, rîzînd justificăm adeseori un gol din noi înşine, motivăm, acoperim un gest scăpat de sub control, deturnăm fondul unei greşeli în mincinoasele haine ale intenţiei bune. Rîdeam şi chiţcăiam îngrozitor, ştiam că am un rîs mizerabil, strident. Mi-l închipui, pe comisar, i-am spus lui Solunca printre sughiţuri, mi-l închipui executînd lecţiile tale, şi o clipă l-am văzut

în mijlocul unui anturaj select, la „Manama“, screminîndu-se buimac, chinuindu-se jalnic cu poanta unui banc, nu-i reuşea, o uitase şi disperat scotoceşte, caută hîrtia prin buzunare, pe masă, pe sub masă, adulmecă febril peste tot, în patru labe, ca un copoi cu priviri hăituite, sub nasul domnului consilier stupefiat, perplex, consternat...

Lionel Solunca n-a rîs, nu mi-a ţinut isonul, ci m-a retezat grav, tăios, că aşa ceva nu trebuie să se întîmple, că de un prieten nu trebuie să rîzi niciodată, chiar dacă întreg pămîntul s-ar prăpădi de rîs pe socoteala lui...

Reuşisem. Izbutisem să realizez deturnarea unei reacţii necontrolabile. De rest nu-mi mai păsa. În fond, Lionel avea dreptate, iar observaţia lui severă îmbrăcase deja travestiul pe care i-l oferisem, rîzînd prosteşte ca să ascund un gînd primejdios, perfid...

În aceeaşi seară l-am sunat pe comisar, ne-am întîlnit, i l-am prezentat pe Solunca. Comisarul de poliţie şi-a luat în serios rolul de elev în „tainele înaltei societăţi“. Trei zile, Solunca şi comisarul aproape că nu s-au despărţit. Vineri seara, în ajunul reuniunii de la „Manama-club“, ne-am reîntîlnit cu toţii la mine la hotel. Solunca era jovial, comisarul îngîndurat. Abia după ce pentru prima oară în viaţa lui s-a îmbătat zdravăn, comisarul a recunoscut că totuşi îi este teamă, că niciodată n-a crezut povestea aia că de frică poţi face pipi în pantaloni, dar senzaţia asta stupidă îl stăpîneşte acum, că mîine sigur se va încurca, se va bîlbîi, va călca în străchini, cum se spune, nu cunoaşte pe nimeni acolo, la dracu, parcă s-ar duce la spînzurătoare, nu la o recepţie în lumea demnitarilor. Cu lacrimi în ochi, s-a apropiat apoi de Solunca, rugîndu-l să-l însoţească la club, să-l ştie alături, atît! să-l ştie doar undeva, prin apropiere, în preajma sa şi atît. I-a procurat şi lui o invitaţie, l-a costat o avere...

Îl admiram pe comisar. Mereu învăţăm de la cei pe care îi credem mai proşti decît noi. Descopeream în comisarul de poliţie trăsături pe care nici măcar nu i le bănuisem. Trebuia să fiu atent, foarte atent.

Clubul „Manama“ era o cetate inexpugnabilă. Aici se pătrundea numai cu invitaţii speciale, numai pe bază de recomandări temeinic verificate. Zi şi noapte, de jur împrejur patrulau poliţişti şi detectivi particulari. Nu oricine se putea lăuda că a respirat „Farouche“ în saloanele Patriciei, unica marcă de parfum tolerată de tînăra milionară. Nu

oricine se putea mîndri că a fumat „Reemtsma R-6“, singurele țigări „Extra-leicht“ care se găseau într-un singur loc din regiunea Golfului Persic: „Manama-club“.

A doua zi, Solunca și comisarul, puși la patru ace, în smoching, cu melon și papion, bățoși și gravi, urcau scările ample din marmoră albă, obsedant de albă, ale clubului „Manama“. De fapt, se mișcau într-un decor artificial, manipulați de o forță străină lor, mai presus decît ei...

De cele mai multe ori necazurile vin dintr-acolo de unde le aștepți cel mai puțin. Sau nu le aștepți deloc. Habar n-ai că din locul cutare, din căpățîna cuiva, se îndreaptă către tine un gînd urît, o ură neagră, neiertătoare, habar n-ai că cineva îți numără zilele și gîndul ăsta urît se transformă cu vremea într-un soi de primejdie imponderabilă, pe care o simți ca pe un frig ciudat în capul pieptului.

De aproape două săptămîni Lionel Solunca nu mai călcase în cîrciuma lui Ted. „Omerta“ îi ducea dorul. Irlandezul pierduse un spectacol gratuit de pe urma căruia profitase. În ultimele două săptămîni profitul se cam subțiase, iar unii mușterii mai arțăgoși, mai curajoși îi rînjeau lui O'Breen direct în față, rînjeau ridicoli și răi: „Te-a părăsit peștișorul de aur, patroane!“...

Patronul „Omertei“ mai avea și alte interese în care se simțea lezat. Un funcționar de agenție comercială, cu întinse legături și relații în traficul internațional de mărfuri, bine informat în orice clipă asupra prețurilor, asupra cererii și ofertei, trebuia să ți-l faci prieten, să ți-l păstrezi, să ții cu dinții de el. Ted O'Breen spúmega. De ce-l părăsise Lionel Solunca? Unde s-a ascuns? De ce nu-i mai calcă pragul casei? Și, azvîrlind încolo și-ncoace niște bani, a aflat despre un oarecare gazetar, cică e corespondent de presă venit din străinătate, scrie pentru niște ziare din Europa, dar mai semnează și-n ziarele noastre, de curînd a scris despre un comisar de poliție, l-a ridicat în slăvi, ce-are ziaristul cu polițaiul ăla? Ce caută Solunca în compania ziaristului? Ziaristul, comisarul de poliție, Solunca? Hm! Aici nu-i treabă curată!... Și Ted O'Breen s-a mai lipsit de niște gologani, tatonînd, scormonind, pînă cînd i s-a conturat o idee în cap: ziaristul străin trage toate sforile. Deocamdată nu știe ce urmărește, nu știe ce învîrtește, dar știe precis că ziaristul i l-a suflat pe Lionel, se plimbă împreună, se vizitează, pun țara la cale... Cineva i-a șoptit lui Ted că l-a văzut pe Solunca urcînd scările de marmoră ale clu-

bului „Manama“. Atunci ideea abia conturată în capul irlandezului a devenit o idee asasină: să piară ziaristul, să fie lichidat...

Cînd mi s-au raportat prăpăstioasele intenții ale cîrciumarului am rămas interzis. Era uluitor, era extraordinar, de neconceput era să afli că puteai pieri dintr-o prostie, că un nenorocit de șoarece prea curios, prea furios, putea roade, putea nărui un edificiu care sfida însăși forța executivă a statului...

Cîteva seri mai tîrziu, în cîrciuma lui O'Breen și-au făcut apariția trei bărbați eleganți; sobri; aere de seniori. Cu pălăriile pe cap, cu pardesiile pe ei, s-au dus direct la bar, s-au cocoțat pe scaunele înalte, caraghioase, incomode — naiba știe cine le-a inventat și cum de s-au răspîndit în toată lumea — au cerut trei pahare cu apă minerală, atît, apă minerală au cerut și au așteptat cuminți și scorțoși să fie serviți. Barmanul le-a pus în față o sticlă cu sifon, apoi altcineva, mai tîrziu, le-a adus și paharele, barmanul neacordîndu-le prea mare atenție.

Lumea e plină de ciudățenii, oamenii trebuie luați așa cum sînt ei, nici prea buni, nici prea răi, nu trebuie să-i superi. Mai ales într-o cîrciumă. Dar parcă poți să fii mereu pe placul tuturor!...

Timpul se derula în matca lui obișnuită. „Omerta“ zumzăia monoton. Încă nu era ora de vîrf. Localul devenea sufocant, neîncăpător abia către miezul nopții.

La un moment dat, unul dintre cei trei bărbați smuci brațul dincolo de tăblia îngustă a barului, îl apucă strîns pe barman de pieptii vestonului din catifea roșie, săltîndu-l fulgerător deasupra scaunelor înalte, deasupra sticlei de sifon și a paharelor goale încă.

— De ce nu servești, puișorule, hm, de ce nu pui în pahare? De ce-ți bați joc de noi, îm? Dacă n-ai apă minerală, spui: n-am apă minerală și te scuzi politicos, pentru asta ești plătit, să zîmbești. Și să onorezi comanda clientului. Sifon ți-am cerut noi, îm? Hai, zîmbește te rog, zîmbește puiule, sau patronul nu te-a învățat regula jocului! Îm? Știi care-i regula? „Clientul nostru, stăpînul nostru“. Îm, ce-ai de spus?...

Toate sfaturile astea fuseseră șoptite cu o blîndețe înfiorătoare, răceala dură plutea încă în urma lor, tensionînd întreaga atmosferă a salonului. Numaidecît se așternu o liniște adîncă, încordată, privirile tuturor erau ațintite asu-

pra barului, cîteva scaune scrîşniră nervos, şi se auziră imediat mai multe „ssst"-uri repetate pripit, slobozite din gîturi întinse pătimaş, ţîşnite dintre buze strînse cu înverşunarea curiozităţii absolute.

Lumea e dornică de spectacol, acesta-i un adevăr etern ca şi lumea...

Braţul s-a destins ca un arc şi barmanul a fost proiectat în raftul cu sticle, răstignit o clipă de-a curmezişul raftului, apoi s-a prăbuşit într-o zuruială de infern, cu sticlele în cap, în tăcerea aceea cumplit de adîncă.

Cei trei bărbaţi înalţi, eleganţi, cu pardesiele încheiate decent la toţi nasturii şi pălăriile pe cap, drepte, perfect orizontale, se ridicară simultan de pe scaunele lor, schiţară un salut către publicul încremenit, retrăgîndu-se ţepeni şi importanţi către ieşire.

În acelaşi timp, din spatele barului îşi făcu apariţia Ted O'Breen, cu două pistoale în mîini, înaintă agale, strigă „hei, hei!" şi se opri crăcănat şi calm în mijlocul salonului. Nimeni nu clipise. Nimeni nu se clintise din loc.

Toată suflarea oraşului îl ştia de ce-i în stare cînd are două pistoale în mîini. Era un ţintaş rasat. Nimeni nu-şi reamintea ca Ted să-şi fi greşit ţinta vreodată. Era pur şi simplu o prostie să-l înfrunţi, să nu-l asculţi cînd era înarmat. De aceea, cînd în mîinile celor trei bandiţi luciră brusc nişte puşti bizare, cu ţevile retezate, largi, ca nişte hăuri negre, concentrate asupra irlandezului, se auzi un oftat scurt, spaimă colectivă zvîcnită, săltată în gîtlejuri uscate de încordare.

Unul dintre bandiţii de la uşă, cel din mijloc, rîse sacadat, mai degrabă isteric, făcu doi paşi în faţă, se întoarse cu arma către rafturile barului şi slobozi într-acolo o rafală, ca un urlet de uragan, făcînd zob întregul perete.

Simultan, în palmele cîrciumarului fulgerară pistoalele, nişte pliciuri seci, fără ecou... Izbucniră trei răcnete prelungi, răguşite, bărbaţii aceia înalţi şi eleganţi din dreptul uşii se răsuciră ca nişte marionete, scăpară puştile din mîini şi se prăbuşiră acolo, jos, chirciţi, crispaţi în ghearele morţii.

Ted O'Breen îşi vîrî la loc pistoalele în buzunarele bluzei sale din foaie de cort, nu înainte de a le controla încărcătoarele, cu un soi de nedumerire crestată adînc în colţurile gurii, se încruntă, apoi zîmbi timid, ridică din umeri şi aruncă o privire iute asupra asistenţei care-şi revenea încet, începea să murmure, să se foiască. Spuse doar atît: „Aţi

văzut bine, am fost provocat, n-am avut încotro", şi, oftînd, se îndreptă către barul făcut țăndări, strigă unei picoliţe după un pahar, picoliţa dispăru undeva în odăile din spate şi reveni repede, prea repede, poticnindu-se, călcînd cu grijă printre cioburi, cu un pahar plin ochi cu whisky. Ted aproape că-l smulse din mîna picoliţei şi-l goli dintr-o sorbitură. Instantaneu, fără un geamăt, fără un gest, se prăvăli inert la picioarele picoliţei. Iar cînd, din dreptul uşii, zvîcniră în picioare, ca nişte strigoi, cei trei bărbaţi doborîţi de O'Breen, culegîndu-şi puştile de pe jos şi dispărînd grabnic în noapte, localul fu inundat de ţipete stridente, se iscă o hărmălaie asurzitoare. Lumina se stinse în toată clădirea şi abia atunci se dezlănţui vacarmul. Cînd s-au reaprins plafonierele fluorescente, prin „Omerta" parcă trecuseră hoardele lui Gingis-Han.

Irlandezul zăcea în acelaşi loc — un cadavru uriaş, voinic, cu obrajii buhăiţi şi semnele clasice ale otrăvirii... Cineva însă, nimeni nu observase cine, îi aranjase hainele cu grijă, îi întinsese frumos braţele pe lîngă trup, şi-i vîrîse sub cap o pernuţă delicată, moale, brodată cu fir de aur. Era cartea de vizită a *„onorabilei societăţi"* ...

Învăţasem încă de pe băncile şcolii din Salonic, încă de tînăr fusesem educat să ştiu că un spion nu trebuie să dispreţuiască nici o armă.

*

Nici nu ştii cum trece vremea, cînd ai atîtea treburi de făcut! Mi se pare că am mai spus vorbele astea undeva, cu alt prilej, în altă pagină, încercînd să mă apăr, să lupt, să rezist, să supravieţuiesc. Mă repet! O nesfîrşită repetare fiind însăşi propriile-mi zile, o reluare de la capăt, o revenire asupra cuvintelor — proiecţii ezoterice ale unor fapte care m-au implicat, în care am fost implicat cîndva — o revenire asupra faptelor pe care eu le-am săvîrşit, eu le-am declanşat, faptele mele sînt, şi totuşi mi se par străine, îndepărtate, parcă le-am citit undeva, parcă mi le-a povestit cineva, parcă timpul acela, care a trecut prin mine, a supt, a extras din mine sentimentul duratei.

L-am întîlnit, într-adevăr, pe Lionel Solunca? L-am cunoscut, într-adevăr, cîndva, undeva, într-un orăşel pierdut dincolo de nisipurile Peninsulei arabe? Posibil! Înclin chiar să cred că Patricia Johnson l-a acceptat în anturajul ei, l-a

acceptat mai ales după ce i-a făcut cadou o uriaşă amforă sculptată în piatră de jad. Amfora m-a costat o groază de parale, dar cunoşteam slăbiciunile Patriciei, iar Solunca mă asculta cuminte, surîzător. În fond, ştia şi el că nu doream decît să-l propulsez în cercurile înalte. Aşa cum am bănuit, aşa cum am dorit, amfora a fost amplasată în budoarul focoasei milionare. Şi cîte taine nu se leagă şi nu se dezleagă în budoarul unei tinere văduve cu sînge albastru? Tehnica ultraminiaturizată a ascultării convorbirilor de la distanţă şi străvechea artă egipteană se pare că întruchipau o simbioză perfectă, ideală, în amfora din jad, de vreme ce-mi puteam permite să fiu depozitarul tuturor acelor taine, pe care însuşi Dumnezeu le-ar fi rîvnit. Tîrziu, mult mai tîrziu, cînd eu plecasem deja, am aflat că Solunca fusese expulzat din clubul „Manama". Tîmpitul, încercase să obţină o favoare de la un grangur, o favoare grasă care să te scape de sărăcie pentru cel puţin două generaţii, dar grangurul nu se lăsase şantajat, nu se lăsase jumulit, a cerut ajutorul Patriciei. Iar stăpîna clubului i-a pus lui Solunca amfora în braţe şi i-a făcut vînt pe scări în jos. Apoi, cineva, l-a sfătuit două lucruri, tranşant, fără drept de apel: să-şi ţină limba şi să părăsească pînă mîine oraşul. În caz contrar, e bine să ştie domnul Solunca Lionel că nu i se vor face funeralii naţionale. Solunca a vîndut amfora şi dus a fost. I-am pierdut urma. Nu mă mai interesa. De fapt, m-a interesat cu adevărat, vreodată, Lionel Solunca? Dar Ted O'Breen? Dar comisarul de poliţie? Mi-a stîrnit, într-adevăr, interesul Patricia Johnson? Eu n-aş prea înclina să cred o chestie ca asta. N-aş crede neapărat aşa ceva. La drept vorbind, nu cred deloc. Aceşti oameni nu m-au interesat niciodată. Cine-au fost ei? Habar n-am. De ce i-am adus în lumină? Nu ştiu. Dealtfel, nu eu i-am împins în faţă, la lumina zilei, ci ei singuri şi-au făcut loc, cu coatele, cu picioarele, cu dinţii. Cu mijloace mai mult sau mai puţin sofisticate. Fiecare, cum a putut, a căutat să răzbească. Patricia şi-a omorît soţul pentru a-l moşteni. Ted O'Breen a vrut să mă omoare pentru a şi-l păstra pe Solunca. Solunca a vrut să parvină, folosindu-se de banii mei, de combinaţiile mele; sînt sigur că Solunca bănuia că în spatele meu se aflau interese covîrşitoare, se aflau forţe de temut, dar se mai afla acolo şi putina cu miere, posibilitatea unei rapide îmbogăţiri, nu de florile mărului îmi zîmbea Lionel atît de drăgălaş. Comisarul de poliţie dorea să-şi menţină mai

departe rangul și slujba, și de dragul lor, l-a cărat cu el pe Solunca la „Manama". Ei, acești oameni, ei singuri s-au vîrît în față, au țîșnit în lumina rampei, a norocului, a parvenirii, nu eu i-am împins. Eu doar m-am folosit de ei. Atît. I-am folosit pe fiecare, după împrejurări, după puteri, după scopul și interesele fiecăruia. Oricum, trebuia să-mi ating țelul. În capătul acela de lume, țelul meu se concretiza în persoana ilustră a unui ambasador, răsfățatul Patriciei. Ambasadorul reprezenta o mare putere politică, o putere ce se afișase în ultimul timp cu multă morgă și risipă de virtuți morale, o putere care se bucura, pe atunci, de un solid credit politic.

Într-una din zile, i-am făcut o vizită ambasadorului. I-am solicitat audiență, m-am dus și i-am înșirat niște banalități în legătură cu publicarea cîtorva fotografii turistice, din țara sa, în cadrul unor acțiuni publicitare de interes internațional. Ambasadorul m-a ascultat vag atent, m-a privit cu detașare o clipă-două, apoi, revenind, mi-a zîmbit onctuos și mi-a întins o mînuță albă, călduță, asigurîndu-mă de gratitudinea etc. etc. I-am întins un cartonaș, am salutat respectuos și am plecat, ducîndu-mi conspirativ degetul la buze, atrăgîndu-i din priviri luarea aminte asupra cartonașului...

Pe bucățica de carton dactilografiasem cîteva rînduri lapidare: „Domnule ambasador, vă aștept mîine, orele douăzeci, în fața magazinului de antichități, într-un Ford-Mustang cafeniu. Avem de discutat ceva foarte important. Dacă nu veniți, ori dacă nu păstrați secretul absolut al întîlnirii, voi fi nevoit să informez guvernul dumneavoastră despre faptul că unul din reprezentanții săi plenipotențiari este mituit de societatea World-Corporation".

*

Oare, de ce căpitanul Bobeică m-a întrebat ieri despre Ana Alexiu? De ce a revenit asupra ei? M-a chemat sus, la el în birou, și m-a întrebat scurt: „Sînteți convins că Ana Alexiu s-a sinucis?". „Da!", i-am răspuns eu. M-a privit lung, m-a crezut, nu m-a crezut, nu știu... A zis: „Mulțumesc!" și am revenit jos, la subsol, la masa de scris. Mi-am reluat amintirile despre Solunca, despre clubul „Manama", gîndindu-mă, de fapt, tot timpul la întrebarea căpitanului. Să fi ajuns Bobeică atît de departe?

CAPITOLUL 11.

M-am obişnuit cu drumul. Îl ştiu cu ochii închişi. L-aş putea parcurge fără greş, legat la ochi, sau prin bezna cea mai adîncă. Știu fiecare colţişor, fiecare scobitură, fiecare linie, aş recunoaşte şi peste o mie de ani uşile, scările, coridoarele, liftul, zgomotele. Aceleaşi zgomote la aceleaşi ore. Aş recunoaşte glasurile de dincolo de uşi, mirosurile. N-am avut habar pînă aici, nu mi-am închipuit pînă acum că fiecare încăpere are mirosul ei specific, fiecare culoar miroase altfel, pereţii, uşile, birourile au fiecare un iz particular, insesizabil pentru un pasager, pentru mine însă nu. Eu nu sînt trecătorul, ci locuitorul acestor pereţi, uşi, coridoare.

Acelaşi şi acelaşi drum zilnic. Nu e obositor. Nu e stresant. Nici derutant nu este acest drum. Drumul din celula mea cu confort sporit, de jos, de la subsol, pînă sus, sus de tot, în biroul căpitanului Bobeică, e pur şi simplu *un drum*. Un spaţiu obligatoriu de trecere, de parcurgere. Drumul nu face parte din anchetă. Reprezintă un element în sine. Indiferent de scop, drumul e acelaşi. Un element de sine stătător. Că eşti anchetat sau anchetator, însoţit sau însoţitor, păzit sau păzitor, drumul oricum trebuie să-l faci, să-l refaci, să-l duci pînă la capăt. Ancheta se poate modifica, ori prelungi, sau întrerupe. Se poate suspenda, ori se poate sfîrşi. Se poate schimba anchetatorul. Alţi anchetaţi, alţi anchetatori. În vreme, cine ştie cînd, clădirea poate căpăta chiar altă destinaţie, magazin universal, cămin de studenţi, primărie sau muzeu, drumul va rămîne însă acelaşi. Celula. Uşa. Un coridor lung, cu lumină difuză, cu linoleum pe jos, curat, lustruit, cu pereţii cenuşii. Coridorul e curbat, vine dinspre dreapta şi dispare către stînga. Nu ştiu ce e spre stînga, unde ajunge, nu ştiu unde se sfîrşeşte. Întotdeauna am mers spre dreapta, am fost îndrumat, mi s-a permis să merg numai spre dreapta. Acum ştiu drumul singur. După opt paşi apare o uşă pe stînga, noi — eu şi subofiţerul — trecem înainte, după alţi unsprezece

pași, altă ușă în zidul din dreapta. Apoi scările. Scări care urcă. Șase scări, acoperite cu același linoleum vernil, îndoit, mulat cu grijă pe unghiurile scărilor și fixat acolo, sub fiecare treaptă, cu niște vergele din fier trecute prin cîte două inele implantate în betonul vechi. Clădirea e veche, e trainică, are pereți groși și scări înguste. Dincolo de scări, după cinci pași, de fapt sînt cinci pași și jumătate, coridorul este retezat brusc, este barat de o ușă metalică, masivă, luminată puternic de o lampă cu vapori de mercur. Îngerul meu păzitor, subofițerul uriaș, cu mustăți enorme răsucite și ascuțite la vîrfuri, apasă de două ori pe un buton răsărit undeva în stînga ușii, cam în dreptul umerilor. Știu ce va urma. Ar fi trebuit să se audă soneria, dincolo de ușă, undeva prin apropiere. Dar nu se aude nimic. Cine știe unde, n-am putut afla, nici nu mă interesează, dar acolo, în încăperea aia, nu prea departe de aici, cu siguranță că zbîrnîie o sonerie, sau se aprinde o lumină, se declanșează un semnal oarecare, cine știe ce fel, ofițerul de serviciu aude sau vede semnalul, ori și una și alta, știe ce are de făcut. Controlează pe un monitor TV cu circuit închis cine a lansat apelul, cine se află în spatele ușii metalice, privește atent, foarte atent, se lămurește omul despre ce-i vorba și face un gest, o mișcare profesională, în spațiul din fața pupitrului de control. Abia atunci se aude un fîșîit ușor și ușa masivă, grea, se despică exact în două, cele două părți egale dispărînd în pereți și revenind iarăși, ermetic, în urma noastră. De unde știu că sîntem supravegheați? Într-un fel m-a ajutat chiar mustăciosul. Nu de la început m-am prins. Mai tîrziu. Subofițerul apăsa pe buton, aștepta, se deschidea ușa, ne vedeam de drum. Apoi, în alte zile, pe același drum, am observat că, după ce sună, subofițerul privește cîteva secunde, se uită cam pe furiș într-o parte, zîmbește o clipă și parcă își înclină fruntea puțin, a încuviințare, sau poate că mi se pare mie, după care ușa se deschide. Verificînd mai atent, cu altă ocazie, direcția privirii subofițerului, am descoperit în canaturile ușii, în stînga și-n dreapta, niște rozete metalice, din fier forjat, elemente obișnuite, cu funcții decorative. Orificiul central al uneia dintre rozete, aceea înspre care privea subofițerul de fiecare dată, ei bine, orificiul era puțin mai altfel și nu era chiar atît de întunecat. Se putea ghici, se putea deduce nu cu prea mare greutate, se putea desluși acolo montura lenticulară a unei micro-camere TV. Asta e! N-am

făcut cine știe ce descoperire. Poate chiar m-am înșelat. O iluzie crescută pe solul unei permanente încordări. Copilul unei imaginații febrile. Atît! Un joc al închipuirii. Dar pentru monotonia zilelor mele tot e ceva. Un punct de reper. Un divertisment. Cu puțină imaginație îți poți face viața mai ușoară. Viața care pendulează între capetele unuia și aceluiași drum: celula mea și biroul căpitanului Bobeică...

După ce trecem de ușa metalică, biroul căpitanului e încă departe. Pînă acolo, ca să ajungem acolo, trebuie să luăm liftul, să mai parcurgem cîțiva pași pînă la lift. Un lift micuț. O cabină doar de trei persoane. Două persoane stau lejer aici. E un lift de modă veche, urcă încet, dar urcă sigur, parter, mezanin-unu, mezanin-doi, etajul unu, doi, trei, patru... șapte. Pînă la etajul șapte timpul se scurge încet. Timp de reflecție. Timp de observație și reflecție. La etajul doi sînt multe dactilografe; se aude țăcănitul mașinilor de scris, o horbotă de sunete seci, înfundate, o ploaie măruntă de sunete, un ropot mărunt și des care se aude pînă aici, care pătrunde pînă aici, în cabina liftului, ca un freamăt ciudat, deopotrivă moale și metalic, seamănă mai degrabă cu zumzetul războaielor de țesut; se țese la etajul doi o întreagă istorie deasupra nesfîrșitelor cîmpuri de hîrtie albă. La etajul patru e liniște, o liniște deplină, nu se aude un pas, un glas, o ușă scîrțîind. Ce-o fi la etajul patru? De la mezanin-doi răzbat discrete și apetisante mirosuri. Bufetul. Uneori predomină mirosul ațîțător, învăluitor, mirosul de pîrjoale fierbinți, alteori cel dulceag și blînd, înțepat colo și colo ca de un fior ascuțit, seducător, mirosul irezistibil de cremvurști cu muștar. Mirosul fin al șuncii de Praga, miros delicat, suav, plutește și el adeseori, subțire și diafan, ca un simbol al esențelor gastronomice. Omleta miroase gras, vîscos, abur vîrtos care domină cu putere, cu forță de sugestie lumea micului dejun. După orele zece, se furișează percutant, cuprinde rapid și guvernează ample teritorii aroma răscolitoare a cafelelor. Bufetul îmi reamintește de viață, de oameni, de libertate. Bufetul e un mic univers. Aici, la bufet, lumea își repetă, în mic, marile ei gesturi, preocupările ei fundamentale: diplomația devine bîrfă; recepțiile se reduc pînă la farfuria cu gustări; discursurile despre starea națiunii se cheamă aici taclale; războaiele îmbracă hăinuța cu țepi a maliției, a micilor șicane; marile construcții ciclopice ale umanității, planurile ei grandioase capătă alura unor efemere proiecte casnice, domes-

tice — „după amiază fac piața“, „deseară mă duc pe la frate-meu“, „trebuie să-mi repar mașina de spălat rufe“; întrebările cruciale, întrebările radicale cu care se confruntă și se frămîntă pămîntul de sub noi, întrebări de care depindem și noi și pămîntul, împrumută, aici în bufet, rezonanța unor inocente și cumsecade interogații despre sănătate, despre vreme, despre „ăla micu“, despre „Dacia-1300“, despre filmul de sîmbătă seara, despre sezonul de pescuit, întrebări fără de care, desigur, putem trăi, dar fără de care am fi profund nefericiți. Ehei, bufetul își are rosturile lui. Nu toate rosturile lumii le înțelegem, însă le pricepem cum trebuie. Dinspre etajul cinci răzbate, din cînd în cînd, o larmă strunită de glasuri îndepărtate, auzi rumoarea vocilor prin pereți, prin uși, prin ferestrele duble, se aude ca un susur sincopat foșnetul intermitent al pașilor pe covoare, se simte mirosul puternic de tutun. Undeva, la etajul cinci, se află sala de ședințe. Și chiar atunci cînd oamenii nu sînt în pauză, pentru o țigară, chiar și atunci cînd stau liniștiți și cuminți în fotoliile lor din sala de ședințe, le simți prezența de departe, în eter plutește un fel de încordare, o presiune bizară, vibrează parcă o strună interioară în tine și — cu puțin antrenament — știi atunci că undeva, în apropiere, se află un grup de oameni sub tensiune, se ține o ședință. Se pun multe în cîrca secolului nostru. Toate tipurile de revoluții și explozii și crize. Se uită însă, cu desăvîrșire se uită, se ignoră caracteristica definitorie a veacului douăzeci: *ședința*. Reuniuni, congrese, conferințe, simpozioane, festivaluri și recepții, adunări generale, plenare, întruniri, mitinguri și consfătuiri, ce sînt toate acestea și încă multe altele, ce sînt ele altceva decît ședințe? Diferite chipuri de ședințe. Aceeași Mărie cu altă pălărie. Dacă vrei să distrugi pe cineva, convoci o ședință. Dacă vrei să-l promovezi, ții o ședință. Dacă vrei să minți și să fii crezut, în ședință o poți face magistral. Ai greșit și vrei să-ți pui cenușă în cap? Foarte bine. Îți faci autocritica în ședință. Un eminent dramaturg nota într-unul din jurnalele sale — deci, tot confesiuni — îmi reamintesc că zicea, că scria el acolo, că pasionant în ritualul autocriticii este jocul de ipocrizii. Cel ce-și face autocritica simulează sinceritatea, iar sala care îl urmărește se preface că-l crede. Întocmai însă ca între niște oglinzi paralele, jocul se mai răsfrînge o dată: cel ce-și face autocritica știe că nu e crezut, iar cei din sală sînt și ei conștienți că

14—53

interpretează un rol. Şi totuşi, jocul continuă, şi covîrşeşte, şi maltratează, şi traversează secolul nostru cu o superbă şi calpă seriozitate. Vrei să dai de lucru înţelepţilor? Azvîrli cu piatra în baltă şi să vezi apoi dezbateri, nesfîrşite dezbateri. Doreşti cumva să laşi impresia că eşti preocupat, că te absoarbe, te captivează, că te frămîntă o anumită proplemă profundă, gravă? Organizezi o şedinţă şi te produci. Vrei să arunci pe piaţa morală, militară, economică, politică — nu are importanţă ce fel de piaţă, important e să vrei, să ai un interes să arunci pe piaţă — insinuările cele mai perfide, aluziile cele mai otrăvite? Pui la cale o şedinţă. Prosperitatea, propăşirea, dezvoltarea se nasc sub formă de proiecte, planuri, tot în şedinţe. Războaiele şi pacea apar şi pier în şedinţe secrete, sau mai puţin secrete, sau deloc secrete. Prea multe şedinţe? Prea puţine? Cine poate formula verdictul? Întîmplător, absolut întîmplător, îmi răsare în minte acum una din ilustrele idei ale marelui om de acţiune — Napoleon. Dacă vrei, spunea împăratul — soldat, dacă vrei ca o idee, oricît de generoasă şi frumoasă ar fi ea, dacă vrei s-o îngropi, s-o distrugi, să nu germineze, creează urgent o comisie şi dă-i spre studiere ideea respectivă. Se va declanşa numaidecît un interminabil şir de şedinţe, iar ideea va pieri sufocată. Aşa procedăm întotdeauna: cînd avem un adevăr prea dur de exprimat, cînd adevărul acela ne poate strivi sub greutatea lui, ne grăbim să-i punem haine de parabolă şi-l agăţăm neapărat de gura unui ins celebru. Seneca a spus. Iorga a scris. Napoleon a zis aşa şi aşa . . .

Multe din gîndurile acestea mi-au fulgerat prin minte, făcînd şi refăcînd ştiutul drum, acelaşi drum: subsol — etajul şapte. Subofiţerul e tăcut, are o privire neutră, nu mă tulbură nici cu un cuvînt măcar, rareori mă fixează cu un ochi curios, o sclipire de interes, apoi mă abandonează indiferenţei. Mergem alături, aproape umăr lîngă umăr, în cabina liftului stăm chiar foarte aproape unul de altul, tăcerea însă ne distanţează, sapă între noi spaţii siderale. Sînt ca şi singur. Iar cînd sînt singur, mă potopesc gîndurile. Un gînd e o scînteie prin minte, dîra pe care o lasă e scurtă, e foarte scurtă, ceea ce rămîne după dîră e şi mai puţin. Ca să vorbeşti despre gîndul acela îţi trebuie timp, un timp infinit mai mare decît viaţa gîndului însuşi, decît umbra sau proiecţia lui în conştiinţa noastră. De cele mai multe ori nu izbuteşti să-i prinzi sensul, să-i înţelegi sem-

nificația, să ți-l explici. Cuvintele sînt simboluri, iar gîndul un univers concentrat într-o clipă, și cînd încerci să reții clipa, să revii asupra gîndului care s-a născut și a pierit pe loc, nu găsești decît urmele unei explozii. Ce-a fost înainte de explozie? Explozia însăși cum a fost? Ce chip a avut, ce încărcătură, sub ce semn s-a născut ea? Nu vom afla niciodată. Și atunci reconstituim, ne străduim să recompunem acel gînd, apelînd la cuvinte, ne place să credem că explicăm corect și convingător acel gînd, că-l redăm întocmai cum a fost el, cînd de fapt noi îl reinventăm, îl replămădim din substanța cuvintelor, care este alta, fundamental alta decît substanța ideilor.

Abia cînd liftul se oprește, tresar, mă reculeg, deși oprirea a fost lină, a fost lentă, o resimt pînă în adîncul ființei mele. Trebuie să fiu atent, extrem de atent. Gata cu reveriile. Gata cu hălăduiala gîndurilor. Nu-mi mai pot permite să bat cîmpii cu iluzii, cu întrebări, cu parabole. Sîntem la etajul șapte. Dincolo de ușa liftului, cîțiva pași mai încolo — sînt exact nouă pași dacă tai coridorul de-a curmezișul și doisprezece dacă mergi frumos, urmînd fîșia îngustă, lungă și roșie a covorului — deci, la capătul celor nouă sau doisprezece pași, se află ușa căpitanului Bobeică. Și nu-mi pot permite să intru la el, cu alt gînd în cap decît gîndul supraviețuirii. Amîndoi ne cunoaștem îndeajuns, ne-am cunoscut destul de bine ca să ne mai putem păcăli cu tertipuri de anchetă, să ne mai putem întinde inutile capcane spre împlinirea justiției. Bobeică are îndestulătoare motive să mă zvîrle pe banca acuzaților, iar tribunalul toate șansele să-mi organizeze întîlnirea pe care o aștept, de care nu mă tem, pentru care sînt pregătit de mult, riscul întîlnirii cu plutonul de execuție mi l-am asumat de mult. Și totuși, sper. Dispun încă, dispun totuși de speranțe. Nu-mi neg propriile-mi fapte — crime, după definiția codului penal — nu-mi regret faptele. Voi fi condamnat la moarte. Ei și?! Măsura nu poate fi decît justă. Astfel o consider și eu. Eu însumi aș dicta-o grefierului, dacă aș fi judecătorul. Și totuși, sper. Pentru mine, condamnarea la moarte n-are nici o importanță. Absolut nici una. Speranța însă e căldura aceea stranie, care nu știi de unde pleacă, de unde și cum se înalță în tine cînd toate drumurile sînt stinse și fără de care îți îngheață sufletul, chiar judecător sau călău fiind. Cu atît mai mult este necesară speranța osînditului.

Ca de obicei, Bobeică mă primește jovial, destins, cu un abur caracteristic de preocupare, de concentrare în priviri, mă primește politicos și iscoditor, detașat, croind cu brațele gesturi ample în spațiul încăperii. Nu se uită la mine de sus, niciodată nu m-a privit cu un aer superior, nu sînt pentru el o secătură, un netrebnic odios, bun de scuipat în față, nu sînt decît adversarul lui. Nici măcar prizonierul lui nu sînt. Și războiul continuă cu toate meandrele sale. Un război fără prizonieri. Pînă cînd?...

*

— Oare, vă mai amintiți, domnule Velican, vă mai amintiți în toate detaliile după-amiaza aceea de duminică, noaptea de iubire care a urmat, apoi ziua de luni pînă în clipa căderii?...

Întrebarea ofițerului de securitate curgea domol, așa cum nu curg întrebările, ci curgea ca un răspuns. Vadul întrebărilor era altul. Bobeică mă ignora, aveam strania senzație că nici nu așteaptă răspunsul meu. Dar parcă poți ști vreodată exact ce așteaptă Bobeică? Trebuia totuși să murmur, să șoptesc, să spun ceva. Nu trebuia să încalc regula jocului.

— Sînt obosit, căpitane! La ce mi-ar mai sluji un asemenea efort? A cîta oară abordăm noi, disecăm, întoarcem pe toate fețele timpul acela? Mai sînt secrete între noi?! Mai există între noi secrete?!! În afara agenturii de spionaj pe care am creat-o aici, cunoști totul despre mine. Nu-mi fac iluzii. După cum, destul de isteț te cred să nu-ți faci nici dumneata în privința agenturii. N-ai s-o descoperi niciodată! Înțelegi, ofițerule? Niciodată n-ai s-o descoperi! i-am șoptit eu, repetînd și neputîndu-mi struni, sau poate nevrînd să-mi reprim, un iz de răutate, de infatuare strecurat insidios printre cuvinte. Am continuat precaut, supraveghindu-i cu atenție reacțiile, suspectîndu-l de alte intenții decît sensul acelei întrebări. E opera mea fundamentală. Agentura din România e lucrarea mea fundamentală, căpitane. N-o pot distruge cu propriile-mi mîini. Altfel, în ce-aș mai putea crede? Știu că *ești* în stare să pricepi o chestie ca asta... Fiecare avem nevoie de un reazem, de o credință. Chiar și în fața morții vreau să stau drept. De ce să mă tîrăsc în întîmpinarea ei? Dumneata ai proceda altfel? Dimpotrivă, sînt convins că nici chiar sacrificiul suprem

nu ţi-ar clinti cu nimic convingerile, credinţa în *lucrarea* dumitale.

Bobeică nu se mişcase din locul său, în spatele biroului uriaş, înconjurat de dosare şi telefoane, cu braţele încrucişate strîns deasupra pieptului, uşor rezemat de spătarul înalt al scaunului, rezemat mai mult cu umărul stîng, puţin aplecat spre stînga, neutru, inofensiv. Singură presiunea privirii lui mă avertiza de pericol. Aproape că mi-a preluat imediat firul vorbelor, pe acelaşi ton, în acelaşi ritm, a pătruns fluid cu vorbele lui, fără pauză, în şirul celor abia zămislite de mine, continuînd o muzică bizară, pe care o ştiam a mea, pe care o cîntasem pînă atunci, încît nu sînt chiar aşa de sigur acum dacă vorbele căpitanului sau propriile-mi gînduri erau.

— Oricum, oamenii trebuie să comunice între ei, domnule Velican. De ce să vorbim despre moarte?! La urma urmei, moartea este cel mai grav eşec. Iar despre viaţă nu s-a spus încă totul. O viaţă de om nu poate fi povestită într-o viaţă de om. Uneori, generaţii întregi de cercetători nu pot epuiza filonul de fapte ale unui singur om. Noi înşine, despre faptele noastre, nu vom izbuti niciodată să spunem totul. Absolut totul. Întotdeauna mai rămîne ceva: o nuanţă, un gînd, un gest. Faptele noastre din memorie nu sînt de fiecare dată aceleaşi, nu ori de cîte ori ni le reamintim sînt aceleaşi. Deşi faptele, ele însele, rămîn ca atare. Nu, nu e un paradox, ci o realitate izvorîtă din uimitoarea capacitate umană de a se iscodi neîncetat, de a se interpreta, de a se reflecta pe sine însăşi, de fiecare dată, în oglinda timpului, de fiecare dată însă un alt timp la care se adaugă secunda trăită; oglinda fiind alta, nici chipul oglindit acolo nu mai este acelaşi, exact acelaşi pe care-l ştiam în clipa săvîrşirii faptelor noastre. Atunci, de ce ruperea tuturor punţilor de legătură între noi? Cui foloseşte? De ce să ne izolăm în convenienţe, în turnul sumbru şi conformist al convingerilor? De ce să credem neapărat că faptele noastre, odată consumate, împlinite, nu mai pot fi schimbate, că între noi s-a spus totul, că ne vom reaminti faptele noastre mereu aceleaşi şi aceleaşi?!

Replica a venit ca de la sine. Poate chiar că mi-a fost sugerată. Nu ştiu. I-am răspuns dur, gustînd în taină tonul uşor caustic.

— Încă din antichitate, căpitane, pînă şi omul de rînd ştia că în privinţa faptelor săvîrşite sîntem egali cu zeii.

Nici ei nu le mai pot *schimba*. Ceea ce s-a întîmplat nu mai stă nici sub semnul puterii lor, nici al oamenilor...

— Într-adevăr! a achiesat el detaşat, lejer. Îl simţeam pe căpitan cu gîndurile aiurea. Şi totuşi, urmărea cu încăpăţînare firul unei singure idei, de vreme ce repetă tranşant: Într-adevăr, domnule Velican, dar zeii nu pot opri curgerea timpului. Parafrazîndu-l pe Heraclit, putem spune că nu te poţi reflecta de două ori în oglinda aceluiaşi timp. Ai ridicat braţul înarmat cu secure şi ai doborît arbori să-ţi construieşti o casă, ori să-ţi faci pat, ori foc în vatră. Faptul în sine, gestul consumat rămîne de-a pururi acelaşi. Amintirea lui însă nu. Memoria îl va recepta de fiecare dată prin prisma timpului scurs. Se adaugă nuanţe noi, se şterg altele, unele momente se estompează, dispar, se conturează altele, memoria replămădind — de fapt — un alt gest, asemănător cu gestul primar. Nu te poţi apropia de trecut fără să ştii că fiecare zi e o zi mai puţin. Ceea ce schimbă fundamental datele întrebării: „Mai sînt secrete între noi?". Timpul modificîndu-se fără istov, se schimbă şi substanţa amintirilor. Ne putem ascunde de oameni, de fiare, de stihiile naturii, de memorie nu. În veci vom fi hăituiţi de ea. Cu mii de întrebări nerăspunse, cu nenumărate temeri, şi eşecuri, şi izbînzi, cu un hăţiş de elemente pe care le născocim acum, şi nu ştim că le născocim, ci credem că sînt amintiri, şi le suprapunem faptelor noastre de demult, cu un cortegiu nesfîrşit de analize, şi deducţii, şi analogii — *memoria* revine asupra noastră mereu şi mereu alta, se repede vorace către noi şi muşcă din carnea amintirilor noastre, şi fiecare muşcătură doare cumplit, şi locul gol se umple numaidecît cu alte amănunte, cresc acolo alte semnificaţii, noi şi noi detalii, şi păreri, şi gînduri... Iar între noi, domnule Velican, există, continuă încă să existe multe secrete, foarte multe secrete.

Bobeică se vroia cu tot dinadinsul persuasiv. Şi tocmai adresa asta precisă din vorbele lui m-a derutat. Nu mai vroiam să-i fac jocul. Iar el exact scopul acesta l-a urmărit: *să nu-i mai fac jocul.* Ci să-i dau cu tifla şi să mă grozăvesc sub nasul lui cu spiritul meu de prevedere şi reticenţă.

— Ciudat mod de a gîndi, căpitane. Tulburător de ciudat. Am fost chiar tentat să-ţi spun că speculezi, că supralicitezi gratuit o idee, că întregul dumitale eşafodaj nu-i decît un sofism, un raţionament fals din punct de vedere

al conținutului, dar corect din punct de vedere formal. Aş fi comis însă o eroare. Ți-aş fi dat satisfacție. M-aş fi implicat singur în hora motivațiilor. Te-aş fi repezit. Aş fi căutat febril argumentele și nu mă îndoiesc o clipă că le-aş fi găsit pe cele mai convingătoare. Și ți le-aş fi urlat în față, ca un nătărău. Ți-aş fi spus, căpitanule, că ești nebun, că-ți pierzi timpul degeaba cu mine. Că mai repede scoți un fîs de la un mort, decît o informație de la mine. Că faptele mele nu sînt amintiri, ci fapte extrem de concrete, fapte care-ți fac părul măciucă și nopțile albe, nopțile dumitale, căpitane. Și m-aş fi aprins ca un idiot. Și m-aş fi prins în capcana argumentelor, patinînd ca un smintit pe gheața asta frumoasă, superbă, dar subțire, jubilînd că te-am încuiat. Că te-am redus la dimensiunea semnului aceluia universal și rotund care pretutindeni simbolizează nimicul. Și m-aş fi prostit, rînjind satisfăcut, iar dumneata, căpitanule, chiar în clipa aia fierbinte și precară mi-ai fi strecurat calm: *Știți, domnule Velican, că am găsit servieta?*

Căpitanul Bobeică, mă privea fix, cu ochi îngustați. Nu erau ochi răi. Erau concentrați. Țintisem cu precizie, dar se ferise la timp. Aproape că aşteptase ultimele mele cuvinte: *„Știți, domnule Velican, că am găsit servieta?"* Nu a clipit, nu s-a mirat. Nu s-a clintit din scaunul înalt. Continua să mă privească încordat, într-o deplină tăcere. Eu pronunțasem cuvîntul *„servietă"*. Aşteptase Bobeică altceva de la mine?... Pînă unde își întinsese căpitanul hotarele investigațiilor? Dacă revenise cu ancheta lui la ziua de duminică, ziua de dinaintea arestării mele, înseamnă că servieta fusese găsită. Ne privim și ne hărțuim din priviri. Eu mă-ntreb: cît știe Bobeică? Iar în capul lui arde ecoul aceleiași întrebări: își închipuie spionul ăsta cît știu eu? Va să zică, fusesem urmărit. Oare, într-adevăr, fusesem urmărit în noaptea aceea de duminică spre luni?

■

L-am cunoscut pe Alexandru Tudora la teatru. În pauză. Se juca „Romulus cel Mare". Piesă densă, replici dure. Beligan era superb, era caustic, venind din străfundurile istoriei pentru a aținti un deget acuzator către vremile noastre. O însoțeam pe Adyna Coman, critic de teatru, o tipă încă șic, cu ten de vampă și gesturi de cow-boy, degajînd, în pofida alurii de frondă, o feminitate irezisti-

bilă, o feminitate apetisantă, trecută prin cîteva măritişuri, prin tot atîtea încăierări amoroase, licenţiată în drept, filozofie şi filologie. La patruzeci de ani Adyna îşi luase doctoratul în istoria artelor, la patruzeci şi cinci devenise un reputat şi colţos critic de artă, spaima dramaturgilor, a regizorilor, dar mai ales a conformiştilor de toate ierarhiile, care oficiau slujbe grase şi confortabile în templele artei. La patruzeci şi şase de ani îşi cumpărase un „Fiat"-850 şi divorţase de ultimul ei savant, un fizician gras, pîntecos, cu multe dioptrii, titluri şi diplome internaţionale. Un an mai tîrziu, Adyna Coman eşuase în patul meu de burlac înrăit. Şi se încăpăţîna să nu plece.

Ca să fiu sincer, aşa cum îi stă bine unui sipon prins, pe Alexandru Tudora îl vînam de mult. Ştiam că va veni la teatru. Ştiam şi cu cine. Tudora venise la teatru „în familie": el, nevasta, fratele nevestei şi nevasta fratelui nevestei sale. Punctul de atracţie era cumnata sa, Iosefina Oproiu, profesoară de judo la un club sportiv din provincie, pe care Adyna o cunoştea foarte bine. În pauză am manevrat în aşa fel, încît să declanşez surpriza. Fetele s-au văzut, s-au îmbrăţişat, au ciripit, erau date dracului, parcă nu s-ar fi apropiat de cincizeci, ci de treizeci de ani. Au fost făcute prezentările, a sunat gongul. Ne-am reîntîlnit după spectacol, efuziunea încă nu se consumase, n-am stat cu mîinile în sîn, ştiam undeva un loc dumnezeiesc de evadare... Am plecat de la „Bordei" după miezul nopţii. Prieteni la cataramă.

Alexandru Tudora era şef de serviciu la o întreprindere de comerţ exterior. Priceput, studios, elegant, serviabil. Avea relaţii întinse, legături de rudenie în lumea bună, spate de beton. Bine văzut, bine cotat, încă tînăr, nevastă-sa visa să-l vadă ministru. Căci toate rudele sus-puse erau ale ei. Şi poate că ar fi ajuns Alexandru Tudora acolo unde jinduia consoarta lui, dacă n-ar fi avut o sălbiciune. Una singură: *banii*. L-am studiat îndelung. Ştie şi Bobeică, ştie foarte bine cum se recrutează un agent. Nu trebuie să-i ţin eu acum o lecţie. Tudora făcea, în interesul serviciului, dese deplasări în străinătate. Aflîndu-se într-o astfel de împrejurare, într-un orăşel din California, unde se deschisese un tîrg internaţional al maselor plastice, Alexandru a fost acostat cu discreţie de către un bărbat respectabil, cărunt, cu ochelari în ramă de aur şi o privire ce degaja deopotrivă sobrietate şi gentileţe, care s-a prezentat nu-

maidecît cu un bariton profund, ușor alterat de tutun, de vîrstă, poate și de emoție: „Sînt doctorul Aurel Priscăreanu, m-am născut și am crescut în România, apoi evenimente deosebite, cu aproape jumătate de veac în urmă, m-au adus în Statele Unite. Sînt adînc afectat că vă cunosc, că întîlnesc un compatriot". După o scurtă introducere, Priscăreanu l-a invitat într-un local de lux, aflat întîmplător peste drum, tot întîmplător un separeu era liber, unde a început să-și depene istoria vieții. Lacrimogenă, tristă, întortocheată, lipsuri cumplite, zbatere, apoi norocul și bogăția, părinți despărțiți de copii, și iarăși jale, și la ce servește bogăția dacă... în fine, toată lecția. Nu insist. În concluzie, doctorul l-a rugat pe Tudora, aproape în genunchi l-a rugat, să-i ducă o scrisoare la fiul său din România. Cu poșta obișnuită ar lua o groază de timp, iar scrisoarea trebuia să ajungă repede, este vorba, de fapt, de un certificat de moștenire care trebuie semnat, și termenul de acceptare este pe sfîrșite, au fost o seamă de încurcături cu moștenirea, de aceea graba este mare, miza este mare, așa le potrivește destinul uneori încît fericirea unui om atîrnă de o singură șansă. Și că șansa lui, a fiului lui rămas în România, s-a nimerit să fie tocmai el, inginerul Alexandru Tudora. Iar el, doctorul Priscăreanu, știe că domnul inginer Tudora va pleca mîine cu avionul în patrie, a aflat de la un prieten care lucrează la serviciul de protocol al tîrgului internațional, și îl roagă, cu lacrimi de părinte în ochi, să-l ajute. Și, bineînțeles, pentru gestul domnului inginer, doctorul e dispus la un onorariu de zece mii dolari. Plătit pe loc. Zece mii?!. Alexandru Tudora a căscat ochii mari, a crezut că visează, ori că bătrînul de lîngă el e nebun. S-a uitat la doctor șocat, cu priviri interzise. „Să nu vă mirați, domnule inginer, l-a liniștit cu un calm olimpian doctorul, am muncit o viață întreagă în America, am fost norocos și am strîns o avere. Nu fiți îngrijorat. Sînt unul din milionarii acestei țări". Rugămintea bătrînului Priscăreanu era extrem de simplă. Tudora transporta scrisoarea în România și o depunea imediat la o căsuță poștală, oficiul cutare, din București. „Ne faceți un mare serviciu, mie și fiului meu", a adăugat doctorul, numărîndu-i dolarii. Alexandru Tudora s-a ținut de cuvînt. Ajuns în posesia mea, plicul din California mi-a semnalat cu precizie: Tudora mușcase din momeală. Cîteva săptămîni mai tîrziu, pe cînd inginerul se pregătea să plece la

Hamburg, a fost contactat din nou, de astă dată de către o femeie, care i-a mulțumit pentru scrisoarea trimisă de tatăl ei — doctorul Priscăreanu din California. Și pentru că Tudora se uita ca picat din lună, distinsa doamnă l-a lămurit de îndată că ea este *feciorul* bătrînului doctor, că este o ciudățenie a familiei lor împrăștiată prin toată lumea, nu o ciudățenie, mai degrabă o durere adunată ani și ani. Și durerea a rămas astfel, s-a consolidat, minciuna căpătînd mai tîrziu proporțiile neputinței, care tot durere este. Doctorul Aurel Priscăreanu nu știe că are o fiică în România, ci un fecior. Cîndva, într-o vreme de tristă amintire, așa cum tristă e orice clipă care te rupe de familie, tatăl ei a fost nevoit să fugă, să părăsească țara, lăsînd în urmă o tînără soție însărcinată. A venit războiul. A născut. Mama ei știa că soțul dorea cu ardoare băiat. Și chiar a întrebat-o, în prima lui scrisoare: „Ce face băiatul, e sănătos?“ Ca să nu-i amărască zilele, mama i-a cîntat în strună, i-a spus că are un băiat dolofan, sănătos și timpul a trecut și așa au rămas toate... Ce mai, o poveste cusută cu ață albă, o istorioară stranie, dar e de observat, și de luat aminte, că oamenii, în situații de vîrf, în momente critice, mai degrabă preferă, acceptă tot soiul de năzbîtii ciudate, încurcate, paradoxale, decît un adevăr simpluț, banal. *Este, domnule Bobeică?*

Dar parcă *eu* trebuie să rostesc adevărul acesta? Eu ar trebui să fiu ultimul om care să facă o așa afirmație. Oricum, în casa spînzuratului nu e recomandabil să vorbești despre funie. Și totuși, după discuția noastră de ieri, nu sînt nici prăbușit — mai prăbușit decît alaltăieri — și n-am ajuns nici conformist, nici mai prudent. Nu de adevăruri mă tem. Nu mă tem nici de singurătate. Moartea mă sperie cu atît mai puțin, te-ai convins, căpitane, ai avut timp destul să te convingi. Ci de mine însumi mă tem. Cumplit mă tem. Asta nu înseamnă nicidecum că mă și detest, ori că mă uit la mine și nu mă mai recunosc. Deși nu puțini indivizi înclină să spună deseori despre ei așa ceva. Eufemisme ridicule, rizibile. Mă tem de mine însumi nu pentru că nu m-aș cunoaște îndeajuns, ci dimpotrivă, pentru că știu exact — cu o exactitate pe care nu ți-aș dori-o s-o ai despre propria-ți piele, domnule Bobeică, și sînt convins că înțelegi sensul strict al acestor cuvinte, îl înțelegi foarte bine, și asta e neșansa mea, că mă înțelegi foarte bine — ziceam că dimpotrivă temerea se naște tocmai din fap-

tul că mă cunosc prea bine, că-mi știu exact măsura orgoliului, a încrederii, a puterii, măsura speranței și a rezistenței, măsura faptelor pe care le-am lucrat și măsura exactă a ocrotirii lor, știu cît trebuie să pierd, pînă unde să pierd — la drept vorbind, fiecare trebuie, mai devreme sau mai tîrziu, să ne deschidem un cont al pierderilor — totul e calculat cu precizie, aici nu încap iluzii, incertitudini, hazardul. Ori, tocmai precizia aceasta mă sperie, mă tulbură. Nu precizia în sine, ci imperfecțiunea ei. Nu imperfecțiunea, ca atare, pentru că ar fi o idioțenie să-ți închipui lumea altfel decît perfectibilă, ci neputința de a fixa în timp toate, absolut toate elementele riguros măsurate ale rațiunii și acțiunii umane. Marii eroi, marii martiri, nu s-au cunoscut niciodată pînă la capăt. S-au dăruit integral unei cauze, unei idei, iar dăruirea nu cunoaște măsură, ca, dealtfel, și pasiunea. Drumul absolutei dăruiri duce într-un singur sens și către o clipă precis determinată: clipa care te absoarbe total și în care te săvîrșești pe tine însuți. Nu cunoașterea — exactă, rece — îl împinge pe erou în cumpăna sacrificiului, ci fierbințeala credinței lui, dar *a crede* nu înseamnă *a cunoaște*. Mă voi închina veșnic în fața eroilor de pretutindeni, pentru că ei nu-și drămuiesc clipele, forțele, nu-și calculează exact izbînzile și eșecurile, și nu se opresc la timp, în pragul pieirii, pentru că nici nu cunosc și nici nu-i interesează un astfel de prag. N-am să ajung niciodată erou. Nici nu aspir. Ar fi chiar o împietate pentru casta ticăloșilor căreia îi aparțin. Din nefericire și spre spaima mea eu îmi cunosc foarte bine pragul spre care iremediabil mă îndrept, știu precis și unde mă voi opri, și ce voi face, și ce voi spune, și ce voi declanșa, inventa, ascunde, știu ce să lepăd și ce să ascund, îmi cunosc atît propriile-mi arme, cît și armele adversarului. Ceea ce nu știu însă precis este cînd voi obosi și ce voi face dincolo de această barieră. Pentru că iarăși neputința îmi dă tîrcoale, căci neputînd cuprinde timpul în măsurătorile mele exacte, nu voi ști niciodată cînd cade clipa oboselii. Oboseala — în sensul pe care îl înțelegem amîndoi, domnule Bobeică, — dereglează toate mecanismele rațiunii, toate elementele echilibrului. Dar și aici trăiesc sub semnul unui avantaj. Asupra acestui echilibru veghez nu numai eu, ci veghezi și dumneata, mai ales dumneata, căpitane. Cu un om irațional, dezechibrat n-ai mai avea ce face. Întregul dumitale efort ar deraia într-o prăpastie. Căci, ce este altceva nebunia decît o pră-

pastie? Știu, nu-ţi trebuie un nebun, ci un individ cu toate mecanismele raţiunii bine unse, bine puse la punct, perfect echilibrate...

Şi totuşi, mă tem. Cumplit mă tem. De fapt, amîndoi ne temem de mine: eu, pentru că ştiu exact ce trebuie să fac, pînă unde să merg şi unde să mă opresc, dar nu ştiu cînd voi ajunge acolo unde mi-am propus — timpul îmi scapă — şi din cauza aceasta mă suspectez mereu şi mă întreb mereu dacă nu cumva merg prea repede, sau prea încet, şi din nimic nu creşte teama atît de iute ca din suspiciune; iar temerea dumitale izbucneşte şi arde dintr-un alt fel de suspiciune, şi pe drept cuvînt trebuie să mă suspectezi şi să te temi de mine... Mai ales că nu întotdeauna *un adevăr simpluţ şi banal e crezut*. Ci, dimpotrivă, minciuna cea mai sfruntată. Cît să alegi? Cît să discerni? La urma urmei, ce este istorisirea unui fapt? Nicidecum faptul însuşi nu poate fi. Cît inventăm adeseori fără să avem habar de asta — şi cîtă realitate rămîne în urma cuvintelor? Realitatea însăşi, ce este ea altceva decît rezultatul percepţiilor noastre? Iar aici drumurile se despart în tot atîtea sensuri cîţi semeni sîntem...

Aşa că, istoria, cusută de la un capăt la altul cu *aţă albă*, despre drama familiei Priscăreanu, a fost crezută şi digerată cu gînduri oneste, inginerul Alexandru Tudora privind către distinsa doamnă cu o infinită compasiune. Sentimentul acesta nobil şi pur s-a metamorfozat însă curînd într-un interes profund pecuniar, cînd doamna în chestiune l-a rugat să-i ducă un plic la adresa cutare din Hamburg, tot pentru tatăl ei, care are acolo o persoană de încredere, şi care persoană îi va plăti la faţa locului, pentru deranj, chiar aşa pronunţase femeia, zîmbind cu discreţie, „pentru deranjul dumneavoastră“, suma de zece mii D.M., bani gheaţă. Tudora îşi privea interlocutoarea cu ochi febrili. Şi-l reamintea pe Priscăreanu din California, cele zece mii de dolari, acum îl aşteptau alte zece mii, de astă dată mărci vest-germane. Dă-l dracului, o fi vreun bancher zurliu care azvîrle cu gologanii pe fereastră. De ce să-i pice altuia în pungă? Cine are bani de pierdut, n-are decît. El, Alexandru Tudora, n-are ce să piardă din afacerea asta, ci numai cîştig. Un cîştig nebunesc, desigur, dar, dacă pe lume se mai găsesc şi nebuni cu atîta bănet, el ce vină are?! Fiecare cu damblaua lui — auzi, zece mii pentru o chestie pentru care poţi să spui simplu „mersi“ şi te achiţi de obligaţie! — aşa şi

cu bătrînul Priscăreanu, el preferă să plătească peşin, prompt şi copios orice serviciu, aere de nabab, e plăcerea lui, îţi vîră omul banii în palmă, de ce să-i vîre în palma altuia? Nu fac eu treaba asta acum, tot o va face altul altădată, se vîntură multă lume de colo-colo astăzi prin străinătate. Oricum, se găseşte un altul şi încasează paralele lui Priscăreanu. Lumea-i plină de ciudăţenii, şi nu de două ori în viaţă dă norocul peste tine...

Cam acest raţionament şi l-a făcut Alexandru Tudora, iar eu tocmai pe acest raţionament al lui scontasem. A luat plicul, l-a dus la Hamburg, a încasat banii, şi-a văzut de treburile lui şi s-a întors.

Mai tîrziu, Tudora a intrat complet în combinaţia noastră. Aceeaşi enigmatică femeie l-a contactat, au făcut împreună cîţiva paşi pe magistrala aglomerată — nicăieri nu te poţi ascunde mai bine ca într-o aglomerare umană — apoi au intrat undeva şi discuţia s-a legat repede. Astfel, inginerul a aflat — sec, fără menajamente — că ceea ce a făcut el se cheamă spionaj, adică, din punctul de vedere al cetăţeniei lui, trădare de patrie, n-are importanţă, pedeapsa e aceeaşi, că a înlesnit activitatea unor spioni, a devenit poşta lor şi a încasat bani grei pentru afacerea asta, i-a arătat cîteva fotografii cînd primea dolari sau mărci, cînd punea scrisoarea la căsuţa poştală etc. etc. Aşa cum mă aşteptam, Tudora nu s-a speriat prea tare. A meditat cîteva minute lungi, a oftat, şi-a revenit repede, apoi a spus un preţ. Un preţ destul de ridicat, plătibil lunar, ca orice leafă. Hotărît lucru, Tudora preţuia cum se cuvine banii. Era definitiv robit lor. În privinţa aceasta nu greşisem. Distinsa doamnă s-a declarat întru totul de acord, l-a instruit, inginerul a semnat un angajament, femeia avea instrucţiuni precise de la mine. De-acum Alexandru Tudora era agentul meu. Şi a fost un agent ireproşabil, ar fi fost, dacă însăşi lăcomia lui de bani nu l-ar fi pierdut. Dar asta avea să se întîmple abia peste cîţiva ani, exact cu o seară înainte de arestarea mea...

În duminica aceea de 25 septembrie 197.., ultima duminică de dinaintea căderii mele, nu s-a întîmplat nimic deosebit. M-am pregătit, ca de obicei, de plecare. O plecare obişnuită peste graniţă. Un voiaj profesional. A doua zi, luni, urma să plec, împreună cu un grup de confraţi, ziarişti, la o reuniune internaţională de la Berna. Nu aveam

de gînd să car nimic compromițător cu mine. Dealtfel, nu mă înhămasem niciodată la o asemenea treabă. Ar fi fost deopotrivă nebunie și prostie. Activitatea de spionaj este strict diversificată, compartimentată, executată riguros după reguli și canoane precise. Orice dereglare, orice depășire sau rămînere în urmă, orice asumare în plus ori neîndeplinire a sarcinilor poate conduce la o catastrofă, la un dezastru total. De aici și rapiditatea maximă cu care sînt eliminate, fără ezitare, dereglările, anomaliile, elementele indezirabile. Îmi reamintesc, de pildă, că un agent care se dovedise prea zelos, prea curios, depășindu-și atribuțiile, și se pregătea omul să ia un preț cît mai bun pentru zelul său excedentar, *întîmplarea* a făcut ca, nevastă-sa să amestece, din greșeală, Verde de Paris în laptele de dimineață, și au pierit fulgerător toți trei: el, nevasta și copilul. Atîtea și atîtea întîmplări tragice ne pîndesc de pretutindeni. Meseria de agent e periculoasă și nu-i de nasul oricui!...

Nu mi-am pregătit plecarea cu nici un fel de minuție. Vreau să spun că nu m-am pregătit deloc. Șarjam destinul? Bravam? Cert este că nu eram pregătit atunci să părăsesc România definitiv. Trebuia totuși să dispar. Puteam fugi oricînd. Dar n-aveam interes să las în urma mea un teritoriu ce putea fi defrișat cu ușurință, nici un teritoriu minat: ci un teritoriu comun, obișnuit, pentru că nimic nu derutează mai mult decît banalul. Mă hotărîsem abia în dimineața acelei duminici să fug. Gata!, mi-am spus. Mîine plec, adio! Era o plecare ca oricare alta. Știau de ea șeful, colegii, vecinii, prietenii. Comportarea mea nu se schimbase cu nimic. Aveam să călătoresc și atîta tot. Un ziarist călătorește mereu prin lume, prin toată lumea, un ziarist cantonat într-un anumit perimetru nu mai e ziarist, ci funcționar de presă. Mîine urma să plec la Berna. Peste o săptămînă lumea avea să afle că un ziarist român, o mediocritate aiurită, a rămas în străinătate, că a fost un bou care a căzut pradă mirajului străinătății, parcă în străinătate umblă cîinii cu covrigii în coadă, poftim, cică să mai ai încredere în oameni. Lumea bîrfește cît bîrfește, apoi uită. Iar Horia Velican ar fi dispărut în neant. Liviu Sarava și-ar fi încasat leafa... Nu mai sînt tînăr. M-aș fi retras, cuminte și anonim, sub altă identitate, într-un colț de lume calmă, de lume liniștită, și așezată, și lipsită de ambiții de parvenire, ambiții de spoliere și îmbogățire, ambiții

de putere, o lume lipsită cu desăvîrşire de influenţele nefaste ale jocului politic, ale sferelor de dominaţie şi dictat în numele calp al nu ştiu cărei societăţi zugrăvite sub culorile trandafirii ale promisiunilor şi deşartelor speranţe, aş fi căutat şi aş fi găsit, nu se poate să nu existe undeva, pe Terra, măcar un singur loc în care să nu izbucnească şi să nu crească superbele *„Flori ale răului“!* În această insulă de pace şi neprihănire mi-aş fi scris memoriile... Am depuse, în cîteva bănci sigure, mai multe milioane de dolari. Vor putrezi acolo. Cu ceea ce mai aveam să încasez, mă puteam număra, cu siguranţă, printre cele cîteva mii de bancheri zămisliţi de Europa. Memoriile mi le scriu. Tristă proiecţie a unor ambiţii de tristă amintire. Visurile de bancher s-au spulberat însă pentru totdeauna. Uneori am senzaţia că joc rolul unui bătrîn decrepit căruia i-a ars casa, iar el se încăpăţînează să adune cartoane şi cutii de conserve goale în nădejdea făuririi unui nou palat...

Ce s-a întîmplat atunci, în duminica aceea, noaptea care a urmat, apoi ziua de luni, pînă în clipa arestării? S-a produs, desigur, s-a consumat ceva deosebit, a intervenit hazardul, cineva a declanşat, întîmplător sau nu, un resort teribil, oribil, a îndreptat, a aţintit către mine nu un deget acuzator, nu ţeava unei arme, ci un proiector violent, orbitor, ori poate Bobeică a manevrat în aşa fel urmărirea — înseamnă deci că mă supraveghea mai de mult? — încît a intervenit exact cînd trebuia, a intervenit la limită, a intuit că-i scap din mînă, n-avea de unde şti că voi dispare, că n-am să mai revin în ţară, cu siguranţă că numai flerul său diabolic i-a ordonat: *arestează-l!*

Unde am greşit? Ce l-a determinat pe căpitanul Bobeică să mă aresteze tocmai atunci?! Nu ştia nimeni, absolut nimeni de intenţiile mele. Chiar dacă vreuna din *legăturile* mele m-ar fi vîndut, m-ar fi trădat, nimeni nu ştia însă că aveam de gînd să rămîn în străinătate. Puteam, dacă aş fi vrut, să rămîn cu cîteva luni în urmă. Sau să fi rămas anul trecut, cînd iarăşi fusesem plecat peste graniţă. Puteam lesne, puteam foarte bine. De ce n-am făcut-o? Practic, misiunea mea, aici în România, era terminată de aproape doi ani. Ce mă reţinuse? Aproape că mă înspăimîntă întrebarea: *ce m-a reţinut?* Sînt întrebări... Se ridică uneori şi astfel de întrebări, care pleacă din noi odată cu un crîmpei din sufletul nostru, din cugetul nostru, şi nu ştim

cît pleacă şi cît mai rămîne. Și poate că n-am vrea să aflăm niciodată răspuns acestor întrebări...

Bobeică mă priveşte încă surîzător, răbdător. El ştie ce vrea. Eu am încă îndoielile mele. El a ştiut de ce m-a arestat tocmai în dimineaţa aceea nenorocită de luni. Ce-a știut el? De unde? Cît? Va să zică, Bobeică a descoperit *servieta*, altfel n-ar fi revenit la clipa căderii. De unde știe? Obsesia întrebărilor, obsesia amintirilor... De unde ştie?

CAPITOLUL 12.

Am strania senzaţie, un gînd nebun mă inundă intermitent şi solitar, revine tot mai des asupra mea ca o apă tulbure, noroioasă, mă zbat ca un disperat cu noroiul lipit de mine, şi, cînd ajung la suprafaţa apei, am strania senzaţie că nu *asta* am vrut, că nu eu am vrut să ies la suprafaţa apei, ci am fost atras de o putere pe care n-o cunosc, o putere care mă covîrşeşte, există o forţă care mă atrage, mă absoarbe lent într-o direcţie de care mă înspăimînt şi către care totuşi — bezmetic şi paradoxal — tind, e o zbatere cumplită între spaimă şi dorinţă, ca într-un *joc dublu* în care eşti captat împotriva tuturor zvîrcolirilor tale, în care te roteşti ameţitor, tot mai ameţitor, în ciuda acelei porunci care urlă în tine necontenit: Stai! Opreşte-te! Întoarce-te!!!

Nu există *joc dublu.* Ci trădare. Există laşitate. Oare, căpitanul Bobeică mă crede, într-adevăr, un idiot?! La el jocul e convingere. Pentru mine este principiu. Nici el şi nici eu nu putem ieşi niciodată din ţarcul convingerilor, din ţarcul principiilor. Eterna contradicţie. Abel şi Cain. Cele două tabere veşnic asmuţite una asupra alteia. Fiecare luptînd, urînd, sacrificîndu-se: în numele convingerilor, în numele principiilor. Iar umanitatea, între timp, avansează. Vor fi alte şi alte tabere vrăjmaşe. Taberele vor fi altele, duşmănia aceeaşi. Istoria pămîntenilor nu este decît istoria unor nesfîrşite şi ostile confruntări. Compromis nu există. De fiecare dată, cu fiecare generaţie, cu fiecare epocă, taberele adverse sînt precis delimitate, precis determinate. Sfînta loialitate faţă de principii, faţă de convingeri, zămisleşte aceeaşi emulaţie pentru distrugerea adversarului. Loialitatea absolută! Dincolo de ea nu există decît trădare... Şi cel care trădează, şi cel trădat, şi cel ce primeşte fructul trădării — iată veşnicul triunghi al raptului universal! — toţi, absolut toţi au inventat pentru trădare un eufemism: *jocul dublu.*

Oare, Adrian Bunescu, poetul baladist, cu figura serafică, prelungă și palidă, cu trăsături de Crist și voce de stentor, a greșit? A trădat din greșeală? De ce-mi reamintesc tocmai acum de Adrian Bunescu?! Cupiditatea l-a împins la gestul trădării? Răutatea? Frica? Speranța? În ce mai speră un trădător? Pe Adrian Bunescu l-am cunoscut la Galați. În holul hotelului „Parc". Venisem să mă documentez pentru un reportaj din zona industrială a vechii urbe dunărene. De cîte ori mi se ivea prilejul, fugeam la Dunăre, alergam către apa ei, nesățios de mișcarea acelei ape, de freamătul ei molcom, chemat de amintiri care se încăpățînau să nu moară. Reîntîlnisem cîțiva prieteni, hoinărisem, am vizitat împreună colosul siderurgic al orașului, apoi, seara, în holul hotelului „Parc"... Divaghez. Adrian a devenit mult mai tîrziu agentul meu. Avea șarm poetul baladist, avea ochi iscoditori și avea întinse relații deopotrivă în lumea artistică și economică, era jurisconsult la o mare întreprindere bucureșteană. Schimbam uneori cîte un pahar de vodcă, opinii, bîrfă cuminte, spumoasă din lumea prea sofisticată a scriitorilor. Baladistul nu știa, de fapt, că este agentul meu, nu știa că eu dirijasem din umbră recrutarea lui, fusese racolat de către un rezident — recrutor, nu bănuia nicidecum că informațiile lui ajung, pînă la urmă, pe masa mea de lucru. Și totuși, Adrian Bunescu, cu flerul său extraordinar, a simțit imediat că ceva nu e în regulă, că dincolo de aparențe se ascund alte adevăruri, alte posibilități... și imaginația lui, permanent înfierbîntată, a început să opereze. Numai că, de astă dată, reprezentările sale plecau de la premise false... Iarăși, divaghez. Nu ceea ce a gîndit atunci, în secret, Adrian Bunescu despre mine contează în desfășurarea destinului său, nu părerea lui despre Horia Velican l-a împins în hora *dublului joc*... Bunescu se lăsase recrutat a doua oară, în serviciul unei alte oficine de spionaj, mai înainte de a-și formula niște gînduri și dorințe ciudate despre mine.

În perioada aceea, observasem, descoperisem uluit, că am început să fiu supravegheat, cu discreție și tenacitate, de către niște indivizi necunoscuți. Primul gînd a fost, desigur: Securitatea. Mi-am văzut însă liniștit și cuminte mai departe de treburile zilnice. Insistența urmăritorilor mei se prelungea. În situații de pericol, panica este inamicul numărul unu. Panica zămislește gestul pripit. Iar pripeala

te dă de gol, te împinge în arenă dezarmat. Trebuie, deci, să fii calm, să nu-ţi pese că eşti încolţit, urmărit, să nu-ţi schimbi tabieturile, obiceiurile, preocupările. Eram un om obişnuit. Trebuia să fiu şi să rămîn un om obişnuit. Omul anonim şi onest de pe stradă nu are timp şi ochi să observe asemenea tîmpenii: că cineva se ţine după coada lui, că-i numără paşii, că-i înregistrează convorbirile, opiniile, preferinţele. El n-are ce ascunde, nu-l interesează ce caută alţii. Nu ştie că este vînat, iar vînătorul îşi închipuie că este isteţ, grozav de isteţ...

O săptămînă mai tîrziu, am aflat că urmăritorii mei nu sînt ofiţeri de securitate. Cine erau şi ce voiau de la mine? De fapt, ştiam cine erau: o recepţioneră de hotel, un vînzător de ziare şi un funcţionar de la Administraţia domeniului public. Ce voiau însă de la mine? Pe cine reprezentau? Interesele cui? Al cui ordin executau? Ce scopuri comune îi reuneau, supraveghindu-mă cu înverşunare? Pe un teritoriu minat, orice pas greşit devine pasul fatal. Ultimul pas. Iar drumurile spionului sînt pavate cu cele mai ticăloase şi mai perfide mine. Nu-ţi este îngăduită nici o eroare. Fiecare clipă trăită înseamnă supravieţuire.

Lidia Oprişan, recepţioneră la hotelul „Negoiul", era o tînără fîşneaţă, picantă, divorţată. Întreţinea un copil din flori, un băieţel de cinci ani, copilul se afla la părinţii Lidiei, undeva într-o comună de pe lîngă Vaslui. Fostă nevastă de fotbalist, ştiuse să-şi cultive relaţii pretutindeni, călătorise de cîteva ori peste graniţă, era tipul foliculinic al femeii extravagante din calcul, avea mulţi curtezani pe care şi-i planifica cu grijă, cu spirit negustoresc şi gînduri de parvenire.

Vînzătorul de ziare era un ins înalt, robust, negricios. Ăsta trebuia să care cărbuni, nu ziare. Avea un nume de rezonanţă urbană: *Dumitru Buzoianu*. Se născuse într-un sat de lîngă munţi. Sămînţă de braconier. Taică-său murise prin puşcării. Maică-sa l-a părăsit, l-a abandonat într-un orfelinat din Buzău. Nu-l chema Dumitru Buzoianu, ci Dumitru Căcărează. Orfelinatul i-a schimbat numele, l-a dat la şcoală, la meserie, în 1960 s-a angajat ca electrician la o întreprindere din Capitală, undeva pe strada Baicului. Nu s-a căsătorit, nu şi-a văzut de treburi, a intrat curînd într-o gaşcă de traficanţi, de speculanţi, le furniza piese de radio furate din întreprindere, au fost prinşi şi vîrîţi la închisoare. Mai tîrziu s-a îmbolnăvit foarte grav de

plămîni, l-a ajutat o femeie, mult mai în vîrstă decît el, trăiau împreună, femeia lucra ca îngrijitoare la redacția unui ziar. S-a vindecat cu greu, bătrîna femeie l-a vegheat cu devotament, și l-a păstrat. Dumitru a rămas în căsuța ei coșcovită de la marginea metropolei. Femeia se uita la el ca la dumnezeul iubirii, a plîns, a rugat, s-a zbătut, l-a angajat ca vînzător de ziare. Cu vremea, au prosperat, bătrîna a primit în gestiune un chioșc de presă, de vreo doi ani vinde și țigări în chioșcul acela, Dumitru însă bate mai departe străzile, înalt, viguros, cu un neastîmpăr fierbinte în priviri, strigîndu-și marfa în frînturi sincopate, stridente, pătrunzătoare: „... mația! ... In-for-mația!" ...

Mihail Stoleru fusese ofițer în armată, ofițer de intendență, cu vreo douăzeci de ani în urmă. Căsătorit cu o învățătoare, aveau doi copii, fata era studentă la Politehnică, ultimul an, băiatul cocoșat, cu sănătatea și mintea cam șubrezite, lucra cismărie într-un atelier de pe Calea Moșilor. Locotenentul Stoleru a fost dat afară din armată pentru că a rupt cîțiva dinți unui grad mai mare. Amîndoi au fost beți, s-au luat de păr, scandalul a luat proporții, anchetă, consiliul de onoare: Mihail Stoleru a fost trecut în rezervă. A lucrat ca funcționar mărunt pe la diferite instituții, șters, fără personalitate, tăcut. A eșuat, către vîrsta senectuții, la Administrația domeniului public.

Cam acestea erau fișele personale ale celor care mă filau. Ce dracu vroiau de la mine? Cine-i asmuțise pe urmele mele? Încotro țînteau? Cea mai blîndă dintre variante îmi ridica fiori pe șira spinării.

Am mai spus asta, mi se pare: nu am simțul pericolului. Știu că există indivizi care presimt nenorocirea. Care adulmecă de departe o stare iminentă de pericol. Nu-mi dau prea bine seama cum se explică o chestie ca asta, nu știu, ține probabil de anumite coordonate biologice, psihologice, desigur și experiența atîrnă greu, contribuie substanțial la harul previziunii, cultura ascute și ea acest simț, ori poate că altfel se petrec lucrurile. Știu însă foarte bine că un om perfect informat și cu o judecată sănătoasă poate da oricînd cu tifla ceasului rău. Clipa de pericol, chiar forța hazardului avînd, nu-și atinge ținta cînd omul înalță în calea ei zidul cerebral al cunoașterii. Al informațiilor exacte ...

Am cheltuit multă energie și mulți bani, descîlcind toată istoria asta. Dacă de la bun început l-aș fi privit pe Adrian

Bunescu cu alţi ochi, dacă aş fi fost mai atent cu el, mai circumspect, dacă l-aş fi descusut mai bine, poate că i-aş fi depistat la vreme trăsătura aceea malefică de caracter, trăsătură morbidă care-l împinge pe ticălos în spaţiul plăcerilor perfide, al aventurii scelerate, el se vinde, minte şi trădează din plăcere, soiul acesta de oameni este rar, extrem de rar, o învălmăşeală sinistră de inteligenţă, cruzime, inocenţă, nepăsare şi desfrîu, oamenii aceştia au cugetul pervertit, orgoliul exacerbat, simţurile distorsionate, mintea lor lucrează contra naturii. Dacă i-aş fi descoperit din timp această linie de caracter demonică, secretă, abisală — mai degrabă maladie decît caracter — poate că aş fi izbutit să previn, să înlătur un deznodămînt tragic. Nu-mi plac dramele de nici un fel. De cele mai multe ori ele se nasc din complicaţii absurde.

Cînd am fost informat că Adrian Bunescu trădase, că poetul baladist se lăsase recrutat de rezidentul unuia din acele faimoase trusturi transnaţionale de presă, o puternică organizaţie anonimă care controla bursa neagră a ştirilor, am crezut că-i o eroare. O grosolană eroare. Adrian Bunescu *agent dublu?!* Am solicitat urgent reverificarea integrală a informaţiilor. A doua zi am primit de la *Centrală* confirmarea. Priveam stupefiat radiograma transmisă prin satelit. Va să zică, Bunescu devenise *agent dublu*. Trădase. Cele mai sumbre gînduri mă fulgerau. Trebuia să acţionez repede, foarte repede şi mai ales eficient. Trebuia să-mi abandonez numaidecît rezidentul-recrutor, unul dintre cei mai buni oameni ai mei. Se impuneau şi alte măsuri, unele de conservare, altele de lichidare, măsuri dure dictate sub imperiul necesităţii. Mă gîndeam apoi la urmăritorii mei. Ce ştiau ei despre mine? Cît aflaseră? În ce scop eram supravegheat? Lidia Oprişan se întîlnise în cîteva rînduri cu Bunescu. Discuţia dintre ei, scurtă, concisă, era fără echivoc. Tînăra femeie îi raporta de fiecare dată, cu meticulozitate profesională, rezultatul supravegherii mele. Dumitru Buzoianu şi Mihail Stoleru se aflau în serviciul Lidiei. Recepţionera de la hotelul „Negoiul" ocupa deci un rang superior în reţeaua de agenţi a trustului. Ceilalţi doi nu-l cunoşteau însă pe Adrian Bunescu. Şi nici acesta n-avea habar de oamenii Lidiei. Ce dracu se ascundea aici? Ce loc ocupa, în nenorocita aia de reţea, poetul baladist? Şi de ce acceptase cea de a doua recrutare? Fusese presat, şantajat? Fusese plătit mai gras, i se oferiseră avantaje mai

mari? Alte motive? Iar dacă a acceptat, de ce a divulgat apoi legătura lui cu rezidentul meu? Pe atunci încă nu știam că Bunescu trădase din plăcere, că suferea de morbul acela cumplit și imponderabil. I-am descoperit particularitatea aceasta, abominabilă, a caracterului mai tîrziu, cîteva zile mai tîrziu, la ultima noastră întîlnire, undeva, în garsoniera unei balerine...

Bunescu nu era ușor de pătruns, avea aplomb și vervă, captiva prin spontaneitatea replicilor, fermeca prin acuratețea ideilor și suculența bancurilor. Era voluntar și franc. Cel puțin așa părea...

Cum naiba de m-am prostit atunci în asemenea hal?! Îmi reamintesc că rezidentul avusese unele îndoieli, tergiversase recrutarea, invocase nu mai știu ce motive, incertitudini, și amîna, amîna, pînă cînd i-am ordonat: recrutează-l! Adrian Bunescu a fost rebutul meu cel mai urît. Un rebut scîrbos, mă cutremur și acum ca de greață și mă întreb de ce îmi reamintesc tocmai *acum* de el?! Ce vroia Bunescu? La urma urmei, ce aflase el despre mine? Că eram ziarist știa toată lumea. Era cartea mea de vizită. Adrian Bunescu mai descoperise și altceva? Ce? Întotdeauna, în situațiile derutante, am atacat primul. Avantajul primei lovituri. Ce taină tîra după el Adrian Bunescu? Eternul nod gordian?! Oricum, trebuia să retez, să lichidez mizeria asta de mister, de pericol, urgent, cît mai urgent. Dintr-o singură lovitură. Am elaborat scenariul rapid, am organizat punerea în scenă, eram pregătit pentru orice eventualitate. Bunescu făcuse recent o nouă cucerire sentimentală, era o balerină micuță, măslinie, delicată ca o gheișă. Îi telefonase lui Adrian că-l așteaptă în garsoniera ei, după spectacol, seara tîrziu, către ceasurile 23,00. Poetul a venit, a intrat, era înfierbîntat ca un armăsar, a dat cu ochii de mine. A alunecat într-un fotoliu, tăcut, cu pupilele reci, înghețate. Discuția a demarat brutal. I-am reamintit în slujba cui se află, că primește simultan trei lefuri: una de la statul român pentru funcția de jurisconsult, alta de la rezidentul *Cutare*, al cărui agent este de aproape un an și a treia de la un trust transnațional de presă, în serviciul căruia a pătruns de curînd prin ușa secretă. Ce mama dracului ai de gînd, domnule Bunescu? Unde vrei să ajungi? De ce încurci lumea? Adrian se holba la mine interzis, mă privea ca un căpiat, căscase ochii uluit, pierdut, obrazul i se alungise, devenise palid, livid.

N-a mişcat un deget. N-a scos un cuvînt. Abia cînd l-am întrebat de ce mă supraveghează şi ce rol joacă Lidia Oprişan, abia atunci a tresărit. A dat să se ridice din fotoliul în care se prăbuşise, l-am avertizat să nu facă vreo mişcare, a încremenit la loc, îngăimînd: „Cine eşti dumneata, domnule Velican? De fapt, cine eşti şi de unde ştii atîtea lucruri?" Adrian mă privea cu un amestec bizar de spaimă şi curiozitate. Nu eram, nu fusesem, desigur, nişte străini. Ba, într-un fel, chiar fusesem prieteni pînă atunci. Ultima dată ne întîlnisem la librăria „M. Sadoveanu", cu prilejul deschiderii decadei cărţii româneşti. Acum mă privea năuc, cu ochi rotunzi şi ficşi şi mă întreba, abia rupînd cuvintele: „De fapt, cine eşti dumneata, domnule Velican, şi de unde ştii toate lucrurile astea?". Avea o figură execrabilă Adrian Bunescu. La început, în ochi îi sticlise şi curiozitatea, acum rămăsese acolo, i se desluşea acolo, doar spaima. O teamă cumplită îi împăienjenea ochii, ca un abur rece, respingător. Am oroare faţă de laşi. Lipsa de credinţă şi laşitatea sînt surori gemene. Auzi, domnule Bobeică, am oroare faţă de laşitate! Iar chipul cel mai abject al laşităţii îl îmbracă *agentul dublu* ...

De ce îmi reamintesc toate mizeriile acestea acum? Ce-mi trebuie mie să mai refac drumuri abandonate? La ce bun? Sînt covîrşit de întrebări inutile, de frămîntări inutile. Căpitanul de securitate Radu Bobeică persevereează. Eu mi-am încheiat de mult socotelile. El mizează încă pe forţa de înrîurire, de modelare a aşteptării. Tiranică e forţa aceasta! Bobeică ştie să fie deopotrivă precaut şi răbdător. Lucrarea timpului e opera cea mai insidioasă din cîte se produc asupra omului. Aşteptarea operează subtil şi profund. Şi, ceea ce e mai trist, este că nu-ţi dai seama întotdeauna, nu sesizezi de fiecare dată mutaţiile induse în propria-ţi structură, în gîndire, în conştiinţă, în sentimente. Aşteptarea construieşte obiceiuri noi, plămădeşte idei noi, alte deprinderi şi alte credinţe. Cît poate aştepta un om? Cît poate rezista el nealterat? Cît poate rămîne el însuşi, singur, neschimbat, entitate precis determinată, ireversibil abandonată în spaţiul aşteptării? Cît mai poate păstra din proprietatea lui, din personalitatea lui? Cît mai reprezintă el, din ce a fost, în ochii altora, în mintea altora? Cînd aştepţi, cînd aşteptarea se dilată la infinit, nu mai ştii precis nici ceea ce eşti, nu mai eşti sigur nici de ceea ce ai, cu atît mai puţin ceea ce reprezinţi ... Şi atunci se produce catas-

trofa. Căderea. La drept vorbind, abia atunci capeți statutul de înfrînt. Cînd nu mai știi cine ești. Așa este, domnule Bobeică?! Aștepți răbdător, așa-i? Dumneata aștepți, eu îmi scriu *memoriile*, lucrarea timpului curge, sapă, surpă și... E diabolică așteptarea, căpitane. Pe această chestie ai mizat, ți-ai construit eșafodajul. Ai uitat însă un amănunt, l-ai neglijat, nu l-ai luat în calcul: Horia Velican nu mai așteaptă nimic. Absolut nimic. Ieri, alaltăieri mai speram. Necesitatea osînditului capătă uneori culorile speranței. Înțelegi ce vreau să spun? Am renunțat! De bună voie și nesilit de nimeni — așa se zice, nu? E ridicol poate ce spun. E pueril. E fără sens. Ia-o cum vrei: prostie, nebunie, viclenie. Treaba e a dumitale. Eu am renunțat. Am renunțat definitiv. Nu mai știu să aștept. Poate că nu am știut niciodată. Poate că am uitat... E înțelept pentru dumneata, căpitanule, e înțelept să știi că unui condamnat la moarte nu-i mai șade mintea la prostii, și cu acest cuvînt numesc astăzi iluziile, speranțele, încrederea. El nu mai poate fi nici fățarnic, nici laș, nici delator, nici ticălos. A fost. A fost, poate, din toate cîte ceva. Acum se grăbește și n-are timp de fleacuri. Nu-și mai poate îngădui să fie calp. Un condamnat la moarte spune adevărul. Alte adevăruri vor pieri cu el. Dar carate false nu mai poartă. E înțelept, domnule Bobeică, ține de cumințenie și ține de bunul simț să mai reflectezi, din cînd în cînd, la gîndurile unui muribund... Așa cum am mai spus, mi-am încheiat socotelile. Nu mai aștept nimic. Mă bucur de fiecare zi pe care o trăiesc, pe care o respir și-o încropesc în universul meu mititel, cam înghesuit ce-i drept, mă bucur și atît. Ca orice viețuitoare. Așteptare însă nu mai există. Zadarnic speri, domnule Bobeică! Știi cam cum arată chestia asta? Ca și cum te-ai așeza în fața unui perete cu un geamantan de șperacle. Ușa nu-i decît în închipuirea dumitale, căpitane, să nu zici că nu te-am avertizat. În perete nu e nici o ușă pe care s-o poți deschide vreodată...

Mi-am reamintit de Adrian Bunescu, văzîndu-te cum cari de colo-colo lada cu șperacle. Poetul baladist — înalt, frumos, cu chip de icoană și voce de stentor — se uita la mine, acolo în garsoniera balerinei, către miezul nopții, se zgîia la mine ca un idiot, cu ochi înfiorați de spaimă.

Cînd Bunescu mi-a mărturisit că vrusese, că-și pusese în gînd să mă recruteze ca agent de informații pentru noii lui stăpîni, am crezut pur și simplu că-și pierduse mințile.

S-a întins între noi o pauză lungă, încordată, teribil de încordată. Apoi s-a explicat. Adrian Bunescu primise însărcinarea să caute, să descopere și să recruteze un ziarist român, care să furnizeze trustului transnațional, cu regularitate și promptitudine, știri ce nu apar în presa internă, știri care vizau secrete de stat, știri din domeniile militar, politic, economic, social, adică tot spionaj. Iar nenorocitul s-a gîndit la mine. Horia Velican era o tentație prea mare, o șansă superbă pentru el: cuminte, modest, nebătător la ochi, necăsătorit, o figură gri și cumsecade, dar care se vîntura, ca ziarist, prin toată țara. Agentul ideal. Trebuia însă mai întîi să obțină cît mai multe date despre mine, să mă verifice, apoi să se apropie din ce în ce mai mult, să tatoneze, dacă nu cumva mă codesc și-am să-i refuz colaborarea, dacă nu cumva îl voi turna la securitate, trebuia să caute chiar și posibilități de șantaj, de presing, trebuia... dar cîte nu trebuie să faci și să dregi pînă cînd să izbutești într-o afacere ca asta. Riscantă afacere. Bunescu a raportat, a cerut, i s-a făcut legătura cu Lidia Oprișan, și gata, m-am trezit cu trei urmăritori în spinare. Sinistră istorie. Horia Velican ajuns obiect de studiu pentru unul dintre propriii săi agenți. O asemenea încurcătură nu mi-aș fi putut imagina niciodată. Grotesc și penibil. Absurdul situației mă demontase. M-am recules, mi-am revenit cu greu, am izbucnit în rîs. Rîdeam molipsitor, rîdeam cu gura pînă la urechi, cu ochii sticlind de lacrimi. Adrian Bunescu se liniștise instantaneu, aproape în clipa cînd am izbucnit eu în rîs. S-a ridicat din fotoliu, rîdea și el, îmi ținea isonul și m-a bătut prietenește, ca altă dată, peste umeri. L-am lăsat, m-am săturat de rîs, m-am răcorit...

Știam ce trebuie să fac, știam cu precizie. Scenariul se modificase, survenise o altă variantă, altă hotărîre trebuia să iau. Hotărîrea o luasem deja pe cînd rîdeam ca un bezmetic. Trebuia să mă grăbesc. Trecuse de miezul nopții și se apropia ora cînd balerina avea să revină acasă. Treburi neprevăzute o reținuseră cîteva ceasuri după spectacol. Nu-i nimic. Se mai întîmplă. Cîte destine nu stau sub semnul întîmplării!... Adrian Bunescu o va aștepta cuminte, în același fotoliu și-i va primi scuzele fără reproșuri, poate doar cu prea multă nepăsare, cu prea multă răceală...

Scenariul meu trebuia jucat pînă la capăt. Așadar, în aceeași noapte, poetul baladist i-a telefonat Lidiei Oprișan, cerîndu-i să înceteze imediat urmărirea ziaristului Ho-

ria Velican, că tipul e bețiv și curvar, că nu prezintă garanție și că afacerea e ratată și îngropată definitiv, și că el, Adrian Bunescu, se simte puțin cam răcit, poate că e gripat, are o insomnie rebelă și va rămîne cîteva zile în casă, urmînd să reia ulterior legătura conform consemnului știut. Asta era tot. Clic, și telefonul și-a făcut datoria. Iar în zori, cînd a revenit acasă, micuța balerină și-a găsit amantul, aproape răcit, prăbușit într-un fotoliu. Un stop cardiac îi fusese fatal în noaptea aceea de așteptare și taină. O noapte absurdă și barbară...

Am stat atunci mult în cumpănă, ce să fac cu cei trei urmăritori ai mei? Ce șanse am? Ce șanse au? Să-i lichidez? Să-i cruț? Pînă unde se întinde știința lor despre mine? În fond, nu știau altceva decît că sînt ziaristul Horia Velican. Un ziarist și atît. Tot cam atît știuse și Adrian Bunescu. Dar pe el nu l-am cruțat. Nu l-am putut cruța. Trădînd, și-a semnat singur sentința. Un agent dublu e un cîine turbat care poate mușca oricînd. Și ce poți face altceva cu un cîine atins de morbul turbării?...

Poftim, căpitane, să nu zici că nu te ajut să te afirmi. Tot, umbli dumneata să găsești o rețea, s-o duci pe tavă șefilor, plocon. Iată, îți dau pe mînă trei agenți — Lidia Oprișan, Dumitru Buzoianu și Mihail Stoleru — verifică-i, arestează-i, spală-te pe cap cu ei, poate că-ți vor folosi la ceva.

Și încă mă întreb: de ce mi-am reamintit de Adrian Bunescu tocmai acum?

CAPITOLUL 13.

Era o duminică posomorîtă, cenușie. Urîtă duminică. Întreaga săptămînă vremea fusese splendidă, vreme de hoinăreală, timp limpede și cald. Un gest generos al toamnei. Duminică însă toamna și-a contrazis, așa dintr-o dată, bunele sale intenții, potopind firea, întîi cu o burniță execrabilă, apoi, către prînz, cu un cer lipit de pămînt, un cer sufocant, apăsător. Toată dimineața am trîndăvit în pat, nu era în obiceiul casei, era o inerție capricioasă, o lene arțăgoasă se agățase de mine. Am vrut să citesc cîteva rînduri dintr-o revistă, am lepădat-o numaidecît.

Duminică dimineața televizorul este bun de pus pe foc, n-are pic de imaginație, pic de inimă, pic de vervă. Plictis domestic...

Mă uitam la vraful de cărți de pe noptieră și mă întrebam, cu sufletul trepidînd ciudat în găoacea lui, de ce naiba unele cărți sînt așa de groase, așa de stufoase? Oare ce a năzuit autorul mai mult? Să spună ceva? Să ascundă ceva? Stupidă îndeletnicire!...

Radioul mă sîcîia cu un reportaj din Maramureș. Reporterul scrisese cu nerv. Maramureșul este o țară de vis și de dor, și am priceput că sînt dat dracului în dimineața aia, că nu vremea hapsînă de afară mă crispează, mă țintuie la pat și nu din vina ei am închis radioul, zgribulindu-mă iarăși în așternutul răvășit. Ci mă stăpînea un gînd pe care nu l-aș fi vrut stăpîn atunci. Era un gînd la care meditasem îndelung, pe care-l cuibărisem ani întregi în mine, și-l hrănisem, și-l ocrotisem cu grijă, cu prudență, cu iubire. Gîndul final. Era gîndul plecării...

În dimineața aceea de sfîrșit de septembrie m-am hotărît brusc. Gîndul țîșnise brusc din tainița lui, invadîndu-mă cu neastîmpăr. E ciudat gîndul plecării. E cumplit. Există o suceală bizară în substanța lui, o contradicție internă, intensă, există respingere și concentrare totodată, o împletire stranie de energii inverse, una care te împinge, care-ți poruncește: „fugi, pleacă, du-te", alta care te ține, te fixea-

ză, te oprește: „stai, nu încă, mai stai, nu pleca". Aiurite gînduri... Nestatornic e spiritul omenesc. Un ghem de contradicții. Trebuia să plec. Trebuia să dispar. Îmi îndeplinisem misiunea și trebuia să fug. De ce n-am fugit pînă acum? Ce m-a reținut aici în acești aproape doi ani? Slăbiciuni omenești? Obișnuința, frica, neîncrederea, nepăsarea? Un exces de prevedere? Așteptare, verificare, fatalitate? Ce s-a întîmplat cu mine? Nu sînt un tip sentimental. Dimpotrivă, îmi repugnă profund orice sentiment uman. Cîndva, Bobeică mi-a șoptit palid, cu glas tremurat și trist: *„Sînteți un infirm, domnule Velican!"* Și l-am întrebat atunci, într-o clipă de sinceritate: *„Cui folosește povara sentimentelor?"* Căpitanul nu m-a privit, nu mi-a răspuns. De ce nu mi-a răspuns? De ce mai aștept și astăzi răspunsul acela?...

Cînd am primit ordinul să pătrund în România, pe cînd puneam la cale substituirea ziaristului Horia Velican, un director-adjunct al *Centralei* s-a îndoit că va izbuti o astfel de combinație, și-și perora îndoiala cu convingere și argumente și patimă derutantă, și mă privea cu un ochi mizerabil cînd își exprima motivele... Uite, cum se leagă între ele gîndurile!... Îmi reamintesc extrem de limpede că am zvîcnit în picioare atunci, în sala de consiliu și, contrar tuturor uzanțelor, tuturor normelor disciplinare, am aruncat agenda pe un birou, pe biroul șefului, și am părăsit năuc și nebun și întunecat clădirea *Centralei,* fără să fiu oprit de nimeni, fără o ripostă din partea cuiva, o întrebare, un gest de împotrivire. Nu-l uram, nu puteam să-l urăsc pe directorul-adjunct pentru refuzul său, pentru ochiul lui cel mizerabil, nu-mi păsa de sentimentele, resentimentele sau prejudecățile lui, dar știam precis că greșește, că săvîrșește o eroare gravă, grosolană, că mi se pune de-a curmezișul, că e greu de urnit din părerile sale și că nu am decît două alternative: ori să-l conving, ori să-l ucid. Dacă directorul-adjunct mi-ar fi respins, s-ar fi încăpățînat să-mi respingă pînă la capăt planul substituirii, însemna că în conducerea *Centralei* se strecurase un idiot, însemna că destinele multor oameni se aflau în mîna unui cretin și chestia asta n-aș fi îngăduit-o niciodată. Principiile profesiunii mele sînt dure, sînt un profesionist dur. Pentru că nu de puține ori, profesioniștii sînt conduși de funcționari imbecili, iar prețul plătit se măsoară în sînge, în dezastre... Am plecat din sala de consiliu, m-am azvîrlit în mașină și am demarat în

trombă, aiurea, nu știu pe unde am rulat, probabil că m-am învîrtit în cerc pe străzile marii metropole pînă mi s-a terminat benzina. Mă aflam în apropierea unui parc și peste drum sclipeau ascuțit oglinzile unei vitrine goale. Vitrina era imensă, soarele orbitor, oglinzile mari și așezate în unghiuri potrivite se răsfrîngeau unele într-altele, se multiplicau într-o infinitate de cadre, și adîncimea aceea artificială a spațiului creat și răsfrînt în apa falsă a oglinzilor, tocmai decorul acela, calp și strălucitor, a avut darul să mă remonteze și, în aceeași clipă, am știut precis ce aveam de făcut...

A doua zi, în anticamera care despărțea cele două somptuoase birouri — al directorului *Centralei* și al adjunctului său —, era zarvă mare. Liviu Sarava dispăruse. Directorul ordonase să fie căutat și adus urgent la ordine. Adjunctul se fîțîia încolo și-ncoace prin fața șefului, solicitînd furios, ofensat, ca Sarava să fie pedepsit în mod exemplar, că altfel se duce dracului întreaga autoritate a instituției, că aici nu face fiecare ce vrea, că indisciplina nu trebuie tolerată sub nici o formă, cu atît mai mult cu cît sînt în joc interese supreme de stat și, dacă nu se vor lua măsuri severe, extreme, imediate, el, directorul-adjunct, va fi nevoit — să ierte excelența sa, domnul director — va fi nevoit să informeze personal ministrul, deoarece... Și, exact în secundele acelea de agitare, și orgoliu, și afront, pe adjunct l-a sunat secretara, comunicîndu-i strict confidențial că îl caută soacra domniei-sale, că bătrîna doamnă este extrem de nervoasă, și cere să intre imediat la *„nătărăul de giner-miu“*, „vă rog să mă scuzați, am ținut să reproduc întocmai, vorbele doamnei, pentru ca dumneavoastră să înțelegeți exact starea de spirit în care se află și insistă să intre la dumneavoastră“, se precipita amabilă și un pic speriată secretara, iar directorul-adjunct o asculta atent și trăsnit și a trebuit să se liniștească subit. Soacra era nevastă de fost ministru, cu relații întinse, și nu-l prea înghițea pentru faptul că el, ginerele, nu se omora deloc să-i povestească, să stea la taifas cu ea și să-i spună, să i se confeseze, cu ce se ocupă, ce învîrtește el în clădirea cît un parlament unde se zice c-ar fi director-adjunct, că nu-i suficient că el aduce acasă bani mulți, bani mulți are și ea, nu-i trebuie banii lui, așa că degeaba face pe misteriosul, pe deșteptul, pe enigmaticul, rahat! Bărbatul ei era ministru, și-i spunea tot, și se sfătuiau împreună, și astfel

lua şi ea parte la guvernare, că ştie ea ce spune, aşa a rămas răposatul, aşa a putut rămîne el ministru în patru guverne consecutive, pentru că n-a făcut pe grozavul cu ea şi nu se ţinea cu nasul pe sus ca el care, pînă la vîrsta asta, n-a ajuns nici măcar director plin. Adjunctul vîrî o pilulă în gură, rase un pahar cu apă şi şopti strunit în dictafon: „Să intre". Încă din pragul uşii, apriga şi eleganta bătrînică, un pumn de femeie, slăbuţă, vioaie, cu umeri şi trup de adolescent, l-a luat numaidecît în primire, ţintuindu-l cu priviri arse de jarul unei întrebări: „Cunoşti că acţiunile companiei „*Rogers*" sînt în scădere?" „Da!" i-a răspuns el, contrariat. „Şi de ce, mă rog, nu mi-ai spus şi mie, nu m-ai pus la curent, de ce nu m-ai avertizat?", l-a chestionat soacră-sa strîns, neslăbindu-l din ochi. Adjunctul a ridicat din umeri: „N-am ştiut că te interesează, mamă!"... Auzindu-l, bătrîna doamnă se holbă la el, clipi repede din ochi, chipul i se făcu pungă, i se boţi îngrozitor, femeia explodînd isteric: „Da ce ştii tu pe lumea asta? A-ah... Spune-mi, ce ştii?"... Soacra se apropia de el dezlănţuită, ameninţătoare: „Spune-mi, o dată, ce ştii? Recunoaşte că ai ştiut şi nu mi-ai spus, recunoşti? A-ah!... Tu şi secretele tale... Ştii cît am pierdut?... Aproape două sute de mii... O avere! Două sute de mii... Ai ştiut... de ce, a-ah, de ce?" se văicărea tot mai dezlînat bătrîna doamnă, şi deodată se înmuie, se prăbuşi într-un fotoliu şi începu să plîngă încetişor, cu o mutrişoară bosumflată, cu sughiţuri scurte şi lacrimi domoale, cristaline, ca un copil jeluind briceagul pierdut, la care ţinuse atît de mult. Aiurit, încercînd să priceapă ceva din potopul incoerent de acuzaţii, adjunctul se apropie şi vru s-o liniştească şi să-i explice şi lui cum şi în ce fel s-a dus pe apa sîmbetei grămada aia de bani, poate că mai există totuşi posibilităţi de recuperare, poate că... Dar mama-soacră l-a repezit violent, cu glasul răguşit de plîns: „Cheamă-l pe director, să afle că dezastrul ăsta l-a atins şi pe el!..." Şi, pe cînd directorul *Centralei* pătrundea în cabinetul adjunctului său, curios de încîlceala cuvintelor spuse de acesta la telefon, ba chiar iritat într-un fel că e deranjat şi că nu înţelesese absolut nimic din vorbele, din explicaţiile, din rugămintea adjunctului, exact în momentul acela bătrînica a ţîşnit sprintenă în picioare, şi-a smuls peruca, ochelarii, hainele şi de sub batista roşie, amplă cît un cearşeaf, ştergîndu-şi cu gesturi pripite machiajul, se ivi chipul uscăţiv, efemi-

nat al lui Liviu Sarava. Şocul a fost total. Stupefacţia fără margini. Adjunctul se uita, se zgîia la mine ca un smintit, ca la un strigoi, directorul ne privea pe rînd, uimit, derutat, aşteptînd o explicaţie... Aşa am izbutit să-l conving, să-l determin pe directorul-adjunct al *Centralei* să-mi accepte planul de infiltrare în România. De ce îmi reamintesc, de ce tocmai *acum* îmi reamintesc amănuntele astea? Parcă putem răspunde tuturor întrebărilor noastre?!...

Cînd am pus la cale combinaţia de substituire, nu a stat la baza ei nici un sentiment: nici de ură, nici de iubire. Nu din ură pentru statul român am recrutat eu agentură pe teritoriul său. Nici din iubire pentru stăpînii mei, ori pentru lumea din care veneam. Nu a existat nici măcar sentimentul aventurii. Îmi exercitam pur şi simplu *profesia*. O profesie ca oricare alta. Desigur, o profesie detestabilă, o profesie îngrozitoare, o profesie al cărei unic rezultat se cheamă *crimă* în toate codurile penale ale Terrei. Totuşi, o profesie. Simpla ei încriminare nu înseamnă că duce neapărat şi la desfiinţarea ei, la abolirea ei, la dezavuarea exhaustivă a spionajului. Spionajul e un fel de ruşine a corpului social, cînd te vede lumea cu ruşinea descoperită, te arată cu degetul şi te condamnă. Cînd ruşinea nu se vede, deşi toţi o ştim că se află sigur într-un anumit loc, într-o anumită parte a organismului social, ne facem că plouă, ne zîmbim, ne întrebăm de sănătate şi ne plimbăm ipocrizia, de la un meridian la altul, cu nonşalanţă şi spirit pacifist. Deşi războiul secret continuă, continuă de cînd s-a născut cel de-al doilea om al planetei. Deşi profesionişti desăvîrşiţi duc pe umerii lor acest război subteran...

O iremediabilă contradicţie ne guvernează, spiritul, acţiunile, destinul, speranţa. Vroiam să plec şi totuşi amînam. Amînasem aproape doi ani. Dincolo de gîndul plecării se iţeau, la orizont, nişte întrebări nebuloase: *Încotro? De ce? Pînă cînd?* Nu de întrebări mă sinchiseam. Nici de răspunsurile lor. Ci existenţa lor, simpla lor prezenţă acolo, în geana orizontului, dincolo de gîndul plecării, mă derutau şi produceau tainice mutaţii în hotărîrea mea. Amînam. Îndepărtam clipa plecării. Inventam obstacole, cream un întreg univers de motivaţii, zămisleam argumente împotriva grabei, a plecării imediate şi amînam, amînam, înconjurîndu-mă de o lume rotitoare a refuzului, o lume nefastă elaborată subconştient, plămădită în zona afectivului, în

afara cîmpului rațional. Cînd mi-am dat seama, m-am cutremurat. Mă obișnuisem cu limba, cu locurile, cu oamenii. Oare, doar mă *obișnuisem?* Limba română găsea rezonanțe adînci în sufletul meu de copil, de cîte ori treceam prin Brăila rămîneam țintuit, minute lungi, cu ochii înfipți în Dunăre, și simțurile mi se încordau și mă chinuiau cu aduceri aminte împîclite, unele calme ca piatra marmorei. Simțeam uneori chiar miros de praf de marmoră în nări, altele sprințare și iuți ca o hîrjoană de puștani, altele sîngeroase... Auzeam întîmplător unele cîntece și parcă le știam de undeva, încet-încet pămîntul mă acapara, limba și oamenii de aici se strecurau în mine și insinuau acolo gînduri și întrebări nebuloase: *De ce? Încotro? Pînă cînd?* Și gestul amînării se amplifica, se repeta... Cînd am avut revelația completă a acestui teritoriu nemărturisit, în care mă cantonasem aproape doi ani, m-am înspăimîntat. Abia astăzi îmi explic de ce ocoleam instinctiv sătucul acela din ținutul Vrancei, de ce n-am călcat niciodată praful, sau noroiul, sau zăpada satului Blidari. Mi se părea că aș săvîrși un act de impietate, un sacrilegiu, călcînd urmele copilăriei. Mă gîndeam la copilăria lui Horia Velican, cu el mă identificasem pînă la integrare, îi luasem chipul, gîndurile, gesturile, felul de a vorbi și a se mișca, eram de fapt Horia Velican. Horia Velican *adultul.* De copilăria lui însă mă temeam cumplit, copilăria lui Velican mă ținea la distanță, era ca o icoană acoperită cu o draperie grea, compactă, și nu aveam nici curajul, nici dorința, nici nesăbuința să ridic acea draperie. Copilăria lui Velican mă tortura. La copilăria lui Liviu Sarava — ciudat — nu mă gîndisem o clipă. O clipă măcar nu încercasem să mi-o apropii, și tocmai această copilărie a explodat în mine insidios, deturnîndu-mi gîndurile, intențiile, hotărîrile. Cînd am înțeles resortul amînărilor mele, cînd am izbutit să descîlcesc hățișul de presupuneri și false motivații, cînd pericolul în care mă îmbăiasem pînă atunci mi s-a înfățișat în toată amploarea și goliciunea lui, am tresărit îngrozit, nu atît de spaimă cît de oroarea neputinței. M-a inundat o zvîrcolire fierbinte, un moment de scîrbă, de neputință. Aproape doi ani fusesem un învins, iau eu nu știusem nimic despre această învingere. Neputința umană are culorile cele mai ciudate. Cînd te crezi mai puternic, te pasc slăbiciunile cele mai perfide...

Ai pierdut un tren norocos, capitane Bobeică. Atunci dacă m-ai fi prins, poate că ai fi avut o șansă. Dar așa, astăzi, n-ai nici una, absolut nici una. Trenul a trecut, nebunia s-a dus, iar un alt tren, cu alt noroc, fii sigur, pentru noi amîndoi nu va mai trece niciodată!...

În dimineața acelei duminici posomorîte, cenușii, am înțeles pe deplin explozia copilăriei, capcana copilăriei care ne pîndește mereu, puterea morbidă a sentimentelor care ne înlănțuie rațiunea, și m-am crispat ca sub durerea unei cumplite lovituri, și m-am zvîrcolit în așternutul răvășit, dominat ireductibil de gîndul plecării...

Abia către prînz m-am ridicat din pat. De fapt, din pat m-a ridicat telefonul Adynei Coman.

— Ce faci, dormi?! m-a întrebat ea brutal, cu obișnuita-i franchețe dură.

— Tu chiar și cînd întrebi, faci o afirmație înțeleaptă! am parat eu cu stîngăcie, reprimîndu-mi un fior neplăcut, șocat de intuiția femeii.

— Așteptam să-mi spui cînd ne vedem, așteptam să-mi spui că ți-e dor de mine, că mă doreai în pat și de aia nu te-ai sculat încă și priveai cu ochi febrili ușa care nu se mai deschide, că pe unde umblu de nu sînt lîngă tine în clipa asta, așteptam mărturisirea unei dorințe nude, așa cum te știu dintotdeauna, dragule, iar tu încerci ceea ce nu ți-a reușit niciodată cu femeile: un compliment. Înseamnă, măi băiete, că te-ai sculat în sus cu obiectul ăla căruia i se mai zice și popou, și ca atare, ți s-a lăsat în partea ailaltă cine știe ce idee trăsnită. Hai că nu mă duci, sînt sigură că nu ți-ai făcut nici măcar gimnastica de dimineață... Adyna turuia ca o morișcă peste care curge un pîrîiaș prea zburdalnic.

Senzația că Adyna, cu flerul ei nativ de a se vîrî și scormoni peste tot, intuise că s-a produs o schimbare în căpățîna mea, că se fixase acolo, de curînd, un gînd pe care ea nu-l știa, senzația aceea mă zgîrîia ca o gheară de ger pe șira spinării, și instinctiv am strîns din umeri.

Trebuia să cobor pe aceeași pantă zgrunțuroasă către sufletul ei de femeie sublimă și păcătoasă, care se știa rîvnită cu ardoare, trebuia să ajung la ea — ca de fiecare dată — nu pe calea obișnuită a curtezanilor, ci sărind pîrleazul cu mărăcini și coborînd malul abrupt al vorbelor parșive, al dorințelor parșive, mimînd cît se poate de prost refuzul care o ațîța cel mai mult.

— Gîndeam că duminica e ziua mea liberă, ziua mea de repaos, sfînta zi de odihnă pentru care zeci de generații s-au sfîrtecat în aprige lupte de clasă, repaosul duminical nu lipsea de pe stindardul grevelor de altă dată, acum gata, l-am cîștigat, l-am dobîndit și credeam, speram să mă odihnesc, să pot scăpa de corvoada iubirii, barem astăzi, și cînd colo...

— Nu fi măgar! mi-a frînt Adyna Coman detenta retorică... Și-n glasul ei am regăsit aceeași notă maladivă pe care o așteptam.

De acum putem bîrfi cumsecade, pe orice temă, de la farfuriile zburătoare, la ultima expoziție de ceramică Oboga, de la dresura de cobre regale, pînă la filmele sexy, pînă la flagelul foametei care face ravagii în Sahel. Izbutisem să-i abat gîndurile, declanșînd resortul unei bizare pasiuni. Adyna avea pasiunea telefonului, voluptatea telefonului, vocația telefonului, nebunia telefonului. Te ținea legat de receptor zeci de minute, un ceas, două ceasuri, căpiai ascultînd-o, priveai cu ură la aparat, îți venea să te spînzuri de firul ăla nenorocit, Adyna îți istorisea, cu drăgălășenie, mai departe, nimicurile ei, cancanurile ei, rețetele ei culinare, șarjele ei vitriolice vizavi de piesa cutare, de vernisajul cutare, captată integral de sinistra posibilitate de a ți se destăinui de la distanță.

Ca de obicei, i-am lăsat inițiativa întîlnirii, mi-a propus să ne vedem după-amiază la „Bulandra". O piesă cu Ciulei. Trebuia văzută neapărat. Ciulei era un tip extrem de controversat, un tip de frondă, un tip cu idei, și pe Adyna tocmai ideile celebrului regizor o cucereau, și m-a tîrît cu ea la spectacol, habar n-am cum se cheamă, o replică măcar nu mai țin minte din el. Adyna era extaziată, transportată, era dusă, atrasă și închisă definitiv în lumea aceea alambicată, torsionată și sublimată a lui Ciulei, pe care ne-o propunea Ciulei, o viziune ultramodernă, ultrarealistă a spațiilor în care ne mișcăm, a relațiilor care ne pun în mișcare...

Pînă la întîlnirea de la „Bulandra" mai aveam timp destul. Timp de pregătire. Pregătirea plecării de mîine. Punerea la punct a tuturor detaliilor. Părăsirea definitivă a României implica, oricum, anumite măsuri prealabile. Pentru situația aceasta finală existau mai multe scenarii și, în funcție de împrejurări, de hazard, mă adaptam, foloseam o variantă sau alta. Fișele agenturii fuseseră expediate la

Centrală de mult, toate se aflau în regulă, informaţiile culese urmau traseele obişnuite, practic reţeaua informativă funcţiona normal; *funcţionează normal, domnule Bobeică.* Chiar dacă s-ar produce o ruptură undeva, o cădere, o dispariţie a unei verigi, aceasta nu ar împieta cu nimic asupra funcţionării întregului mecanism. Regret profund, căpitane, că nu-ţi pot demonstra în mod concret acest lucru. Nu-ţi rămîne decît să mă crezi pe cuvînt: agentura funcţionează ireproşabil. Şi totuşi, o seamă de măsuri urgente se impuneau. Acest organism viu pulsează, trăieşte, se produc la anumite intervale schimbări fireşti, modificări calitative legate de tonusul spiritual al fiecărui agent, de concepţii, de slăbiciuni, deprinderi, obişnuinţe, înclinaţii, au loc tot felul de acumulări, fericite sau nefericite, care trebuie reglate, corectate, extirpate, la urma urmei agenţii sînt taţi de familie, sau mame, sau burlaci care vor deveni părinţi, apar copii, se ivesc complicaţii familiale, complicaţii sociale, avansări sau căderi profesionale, îmbolnăviri, accidente, moarte, fugă, renunţare, acţiunea agenturii se amplifică ori se reduce, dar nu dispare cu desăvîrşire niciodată. Există în seifurile blindate ale *Centralei* fişe de agenţi, recrutaţi încă din perioada ultimului război mondial, care mai pîlpîie şi astăzi... Agenţii sînt de cele mai felurite nuanţe morale, sînt recrutaţi din cele mai diverse medii sociale. Un agent se poate naşte dintr-un palavragiu, dintr-un fustangiu, dintr-un beţiv, mizantrop, dintr-unul care este urmărit de mania persecuţiei, sau care s-a certat cu conducerea instituţiei unde lucrează, dintr-un nemulţumit, cîrcotaş, nefericit în căsnicie, ori avid de îmbogăţire, însemnate contingente de agenţi sînt recrutate din rîndul naivilor, bigoţilor, misticilor, al celor slabi de înger, din hulita castă a laşilor, fricoşilor, cartoforilor, un agent mai poate răsări şi dintr-un tip care are nevoie de ajutor, de înţelegere, de căldură sufletească şi nu află nicăieri o vorbă bună, un sprijin, o mîngîiere pentru necazul, pentru nenorocirea lui. O lume eterogenă, colcăitoare şi alunecoasă, o lume schimbătoare, o lume care trebuie ţinută în frîu cu putere, cu siguranţă, o lume cu zăbale forjate din oţelul cel mai pur, o horă halucinantă de tare omeneşti, de slăbiciuni, pasiuni, defecte, patimi, de interese, metehne, cusururi, vicii, obsesii, aceasta e lumea agenţilor de informaţii. Un univers uman care trebuie supravegheat permanent şi orice schimbare raportată *Centralei.* Periodic, în

fișele *Centralei*, se operau modificările survenite. Or, tocmai de înregistrarea, codificarea și transmiterea acestor modificări trebuia să mă îngrijesc.

Eu plecam luni dimineața, cu avionul, spre Berna. Peste unsprezece zile, într-o vineri, avea să plece și Alexandru Tudora în Italia, pentru perfectarea unor contracte economice. El urma să transporte microsetul cu ultimile modificări ale rețelei informative. Mai întîi însă trebuia să ajungă în posesia lor... Și astfel, în vreme ce eu mă delectam cu spectacolul lui Ciulei, admirînd pe furiș profilul de zeiță greacă al Adynei, cu nasul ei drept, tăiat în linii fine, delicate, buzele senzuale, ușor răsfrînte și pieptul generos, uluitor de generos și ispititor, în Gara de Nord, într-o cușetă de bagaje, cineva depunea grăbit, ca orice călător, o servietă din piele maron, tip „diplomat", puțin uzată, nu prea uzată, încă bună de folosit. Servieta era burdușită cu albituri de corp, un pulover, o trusă de bărbierit, obișnuitele articole de igienă personală, un prosop, cîteva reviste, tot calabalîcul care-l cară cu el un ins aflat în deplasare...

Aici, căpitanul, care, de obicei, în ultima vreme nu mă mai întrerupe, mă lasă de capul meu, mă ascultă, privind prin mine ca prin sticlă, privind dincolo de mine, am chiar strania senzație că nici nu e atent la vorbele mele, la sensul lor, ci mai degrabă la rezonanța lor, la timbrul vocii, la gesturile mele, pîndește parcă ceva, nu știu, așteaptă parcă ceva, compară, discerne adevăruri care îmi scapă, îl simt pe căpitan că altceva încearcă să afle, să culeagă de la mine acum, nu adevărul faptelor, pentru că măsura omului nu se regăsește doar în faptele lui, în adevărul faptelor sale săvîrșite, se regăsește, există și în acele fapte nerostite, neîmplinite, fapte pe care nu le împlinim niciodată, le purtăm însă cu noi în adîncuri toată viața, ca pe niște avortoni, și povara lor ne pecetluiește destinul, înseși împlinirile noastre aflîndu-se sub semnul acelei poveri, asta e, spuneam că, deși în ultima vreme nu mă mai întrerupe ca altă dată, mă ascultă de obicei cuminte, cu o concentrare calmă în priviri, cu o detașare strunită, ca atunci cînd te îndepărtezi puțin de obiectul ce te interesează, pe care l-ai studiat îndelung în toate amănuntele sale, iar acum te distanțezi un pic și-ți încordezi ușor pleoapele pentru a-ți fixa pe retină imaginea lui completă, integrală ca o definiție, totuși, aici, căpitanul Bobeică a ridicat mîna brusc. M-am oprit. Liniștea se insinua tot mai

densă între noi. Bobeică tăcea cu privirile îngropate într-un dosar şi aproape că am tresărit cînd i-am auzit vocea. O voce albă, rece.

— Cu prilejul unei audieri, v-am pus următoarea întrebare, domnule Velican: cum vă parveneau, prin ce căi, cu ce mijloace, în ce mod vă parveneau informaţiile de la reţea? Atunci, aţi formulat această replică: „Consideraţi, că o astfel de întrebare nu mi-aţi pus-o niciodată, pentru că niciodată nu voi răspunde la ea!“ Acum, doresc să-mi precizaţi: vă menţineţi acelaşi... răspuns?

— Exact, domnule căpitan! Vorbele mele au răsunat încet, sec, fără ecou.

Bobeică n-avea de gînd să-şi ridice nasul din dosarul acela.

— Aţi afirmat, domnule Velican, fără să vă ceară nimeni acest răspuns, fără să vă probeze nimeni acest adevăr, aţi afirmat, cu cîtva timp în urmă, că Alexandru Tudora a fost agentul dumneavoastră. Ce v-a determinat la această destăinuire?

— Păi, nu m-ai îndemnat chiar dumneata, căpitane, să-mi scriu confesiunile, să scriu ce-mi trece prin cap, trebuia să scriu ceva, nu?

— Şi totuşi, insist: ce anume v-a determinat să-mi mărturisiţi, aşa, tam-nesam, întreaga istorie cu Alexandru Tudora?

— Una din întrebările *anchetei!* am răspuns eu, cedînd nu stăruinţei căpitanului, ci unui gînd pustiitor care se iscase chiar atunci, reamintindu-mi brusc clipa halucinantă a căderii, scările din marmoră ale blocului „Minerva“, taxiul, arestarea, apoi secunda de nebunie, de iluzie, cînd, privind înapoi prin geamul din spatele maşinii, m-am revăzut coborînd aceleaşi scări, apoi taxiul, apoi...

Din pustiul acelui gînd m-a smuls interogaţia scurtă a ofiţerului.

— Care?

Trebuia să detaliez, dar trebuia să ajung la capătul acestui dialog cît mai repede, trebuia să cobor la mine în celulă şi să mă gîndesc acolo, în linişte, să mă gîndesc... Răspundeam precipitat, cu iuţeală nedisimulată.

— *„Sînteţi convins că Ana Alexiu s-a sinucis?“*, aceasta a fost întrebarea, domnule căpitan. Din momentul acela am ştiut precis că la Tudora acasă a fost descoperită o servietă, tip „diplomat“, din piele maron, şi că din servietă

n-a mai rămas fir pe fir nedescusut, nedesfăcut, pînă cînd ai ajuns la cei zece milimetri pătrați de celuloid ultrasensibil, împrăștiați, dispersați acolo, fixați acolo, în puzderia de obiecte pe care le cărăm cu noi prin viață, de care nu ne despărțim, așa cum nu ne putem dezbăra de obiceiuri, de năravuri, de moravuri, de credințe: mașina de ras, pijamaua, periuța de dinți, prosopul... Acesta a fost ultimul meu raport către *Centrală*. Zece milimetri pătrați, înghesuiți într-o servietă, vîrîți acolo într-o anumită ordine, reprezintă, desigur, o performanță, ideea nu-mi aparține, a fost ideea unui colaborator de-al meu, dar descoperirea și descifrarea depășește cu mult performanța camuflării. Felicitări, căpitane! În afara faptului însă că raportul acela confirma existența unei agenturi străine, alt folos nu-ți aducea. Un singur paragraf ți-a atras luarea aminte: *„Agentul 007 a fost suprimat ca indezirabil“*. Și te-ai dus numaidecît cu gîndul la Ana Alexiu, despre a cărei sinucidere vorbisem mai înainte...

Aplecat mai departe asupra dosarului, nu mișcase o filă, nu-și clintise privirea din hîrtii, Bobeică a întrebat imediat, poate prea repede țîșnise întrebarea lui, ca și cum, știind ce-am să-i spun, își elaborase cu mult înainte întrebările.

— Ce v-a determinat, în acest caz, domnule Velican, să-mi povestiți despre Ana Alexiu? Tot una din întrebările anchetei v-a împins la... destăinuiri?!

Gîndul fierbinte al căderii, gîndul acela pustiitor continua să mă înconjoare, să mă înlănțuie strîns, tot mai strîns, germinînd o bănuială îngrozitoare. *Nu! Nu se poate! Nu poate fi adevărat!!*... Trebuia să țip, să zbier, să mă dau cu capul de pereți. Uneori nervii cedează, luciditatea se topește extrem de ușor, luciditatea e un fruct extrem de alterabil. Să urlu ca un nebun trebuia. N-am putut. Căpitanul Bobeică așteptase răspunsul meu cîteva secunde lungi, fălcile mi se încleștaseră într-un spasm crunt, chinuitor, îl priveam pe căpitan țintă, mut, exasperant, și atunci și-a ridicat ochii spre mine. Mi-a zîmbit obosit, mi-a zîmbit cu înțelegere, eram surprins de reacția lui, total surprins. A făcut doi sau trei pași pînă la fotoliul în care zăceam rigid, îmi înțepeniseră nu numai fălcile, ci și gîtul, umerii, amorțeala cobora, cucerea noi teritorii din trupul meu, simțeam că mă sufoc, nu mai făcusem de ani de zile o asemenea criză, Bobeică s-a apropiat, m-a bătut ușurel pe spate, în-

țelegător, apoi s-a dus la un dulăpior de unde s-a întors cu un pahar de apă, mi-a vîrît în gură o pilulă gălbuie, cu gust dulceag, am sorbit crispat cîteva înghițituri lacome, apa era apă de „Biborțeni". Trebuia să-mi revin. Încet-încet m-am liniștit, am oftat, m-am foit un pic în fotoliu, i-am mulțumit căpitanului. Și pe cînd auzeam cizmele subofițerului cel mustăcios apropiindu-se, tropăind ritmic pe holul etajului șapte, Bobeică se apleacă spre mine, șoptindu-mi cu un zîmbet revanșard:

— Felicitări, domnule Velican! A fost un număr perfect izbutit. Încordarea progresivă a mușchilor pînă la pietrificare, ținerea permanentă sub control a sistemului neurovegetativ — de astă dată ați apăsat pe resortul parasimpatic, data viitoare poate declanșați ortosimpaticul — forța de simulare a crizei, toate acestea necesită deopotrivă antrenament și voință. Este o tehnică de înalt rafinament pe care, trebuie să recunosc, n-o stăpînesc. Și, rînjind angelic, îmi azvîrli peste umăr, îndepărtîndu-se: Oricum, comprimatul de amidon, pe care vi l-am administrat, era complet inofensiv...

Subofițerul a deschis ușa, cunoșteam lecția, n-așteptam invitații speciale, m-am smuls din fotoliu, sprinten, cu mutra celui care a pierdut un joc, dar partida încă nu s-a terminat, m-am îndreptat către ieșire, încă nu-i spusesem „la revedere" căpitanului, poate că nici nu aveam de gînd să-i spun — dă-l dracului, prea se crede buricul pămîntului — cînd i-am auzit glasul puternic, de o deosebită sonoritate, parcă ar fi strigat la mine de pe trotuarul celălalt.

— Și încă ceva, domnule Velican! Era să uit. Data viitoare, poate frunzărim împreună un *clasor filatelic*. Bine?...

Gîndul acela halucinant din clipa căderii mă ardea cumplit. N-am luat în seamă remarca ofițerului. Ei și?! Ce-o să facă el cu clasorul filatelic? Îl cred capabil să ajungă, să pătrundă oriunde, Bobeică e în stare să se furișeze și să iscodească, să cerceteze, cu minuția și patima investigatorului rasat, pînă și acele teritorii inefabile unde nu poți opera decît cu flerul, cu intuiția. Două locuri însă îi vor fi căpitanului de-a pururi inaccesibile: seiful *Centralei* și căpățîna lui Velican. Iar cum hazardul face ca acele două *chei* ale clasorului filatelic să se afle exclusiv în aceste locuri, Bobeică îl poate frunzări liniștit și ineficient pînă la adînci bătrînețe. O singură șansă îi rămîne: șansa îmbătrînirii... Doamne-dumnezeule, oare sînt chiar atît de

sigur? Încotro mă împinge căpitanul? Care din noi simulăm? Va să zică, aşa cum am bănuit, aşa cum m-am temut să nu se fi întîmplat, Bobeică n-a descoperit la Tudora numai *servieta*, ci şi *clasorul filatelic*. Ce s-a întîmplat în seara aceea, în duminica aceea, după ce Alexandru Tudora s-a sinucis? De ce oamenii mei n-au mai putut recupera servieta şi clasorul? Să fi avut Tudora vreo presimţire, să fi încercat el oare gestul disperat al salvării? Ce dracu se petrece cu mine? Ce-ar fi să pun punct tuturor acestor stupide şi inutile întrebări, destinului acesta stupid şi inutil de la un capăt la altul? *Ce mai vreau? Pînă cînd?* Sînt obosit. Sînt epuizat. Sînt bolnav. Oare ce mutră ar face Bobeică dacă ar şti că nu m-am prefăcut, că nu am simulat *criza*, că într-adevăr mi-a fost rău, că sînt un om bolnav, ce-ar spune?! Există aici două idei care se exclud reciproc. Dacă eu n-am simulat, cum de mi-am revenit dintr-o banală pilulă de amidon? Dacă Bobeică n-a ştiut că sînt bolnav, cum de mi-a administrat exact medicamentul care-mi trebuia? Să fi fost amidon? Să fi ştiut căpitanul Bobeică de crizele mele? N-a fost amidon. A fost întocmai calmantul necesar. Altfel nu mi-aş fi putut reveni aşa de repede, criza s-ar fi prelungit devorantă, mistuitoare, pînă tîrziu, îi cunosc perfect supliciile. Înseamnă că Bobeică ştia. Prea a avut medicamentul la îndemînă. De ce naiba a ţinut atunci cu tot dinadinsul să-mi spună că mă prefac? Ce urmăreşte el pe acest teren labil, nestatornic? De unde ştie Bobeică despre crizele mele? Şi iarăşi mă înspăimîntă gîndul halucinant din clipa căderii: de cînd ştie Bobeică despre crizele mele?

CAPITOLUL 14.

Șocul a fost mizerabil. Știu, a fost un șoc regizat. Un șoc planificat, construit cu migală și răbdare. Dar asta nu înseamnă că nu a fost mizerabil. Dacă m-aș fi aflat de cealaltă parte a baricadei, aș fi spus: Șocul a fost magnific. E ca și povestea cu cîinele rău. Așa scrie pe unele porți: „Atenție, cîine rău!“ Pentru cine-i rău? Desigur, pentru toți ceilalți în afară de stăpîn. Pentru stăpînul său, la drept vorbind, cîinele e cu atît mai bun, cu cît mai rău și-l închipuie ceilalți. Zău, ce-ar fi să scrie pe porțile alea: „Atenție, cîine bun!“ Așadar, pentru mine, șocul de ieri a fost mizerabil. Știți voi — cei care întîmplător sau nu veți descoperi aceste rînduri — știți voi ce înseamnă un șoc mizerabil? Nu e nici violent, nici brutal, nici crunt, nu e un brînci care năruie, care surpă, un șoc mizerabil nu te strivește, nu te stoarce de vlagă, nu te izbește cu fulgerul renunțării. Un șoc mizerabil ți se insinuează perfid și penetrant, ca o plasmă, în toată ființa, te pătrunde subtil și profund, ca o viroză, și-și desăvîrșește acolo, în adîncuri, opera de inducție, de transformare, modelîndu-te pînă la detestare, pînă la scîrbă, zămislind în tine, odată cu sentimentul de lehamite, dorința draconică de evadare către alte ținuturi, de expulzare în teritorii care te-au înfricoșat pînă atunci. După o chestie ca asta nu-ți rămîne prea mult curaj ca să răspunzi la întrebarea: *Cine sînt?*

Lumea în care ai trăit pînă atunci ți se dezvăluie în toată mizeria ei, capătă alte dimensiuni, alte valori, drumurile ei sînt altele, și mergi bezmetic prin ea, ca printr-un labirint, și nu știi unde ai să ieși odată, și nu știi dacă ai să mai ieși vreodată.

Desigur, mă eschivez. Bat cîmpii, fac teoria șocului, teoria cîinelui rău, teoria drumurilor, încercînd să amîn cu o clipă, cu două, amintirea zilei de ieri, detalierea și explicarea ei, nu vreau încă să leg faptele între ele, timpul de ieri cu cel de altă dată, alte evenimente se rostogolesc peste ziua de ieri, iar eu încerc să amîn impactul și bat

cîmpii cu teorii. Credeți că-mi este ușor? Rîvnește cineva la locul meu? Nu sînt de invidiat. Căpitanul Bobeică vă poate istorisi despre mine mult mai interesante și mult mai urîte lucruri decît o fac eu. Poate că-l va ajunge blestemul să-și scrie și el confesiunile. *„Spovedania unui ofițer de securitate"!* Captivant titlu, nu? Dincolo de rapoartele oficiale, dincolo de declarațiile oficiale, și expertizele, și confruntările, și probele, dincolo de dosarele oficiale pe care le deschide și le închide, înlănțuit și străjuit de sacrele reguli profesionale, aș vrea să-l aud confesîndu-se neoficial, disecîndu-și cariera nu cu instrumentele protectoare ale meseriei, ci cu altfel de unelte, infinit mai fragile, infinit mai perisabile, uneltele firave și friabile ale omului care se apără, care se justifică, juruit să dea socoteală de faptele sale, cînd asupra lui e ațintit, rece și nemilos, ochiul suspiciunii, degetul acuzării...

De la criza din biroul căpitanului, au trecut aproape două săptămîni. Săptămîni cenușii. În cîteva rînduri am fost chemat și însoțit, pînă sus, la etajul șapte, pentru unele precizări, reluări, explicații, completam cuminte cele ce mi se cereau, răspundeam, repetam sau tăceam. Bobeică mă privea îndelung, de fiecare dată se uita la mine de parcă ar fi vrut să-și aducă aminte ceva, ori să-și pună în gînd să nu uite ceva și să revină mai tîrziu asupra acelui gînd, dacă tăceam nu repeta întrebarea, sărea la altă idee, la altă întrebare, ancheta curgea pe același făgaș al vechilor căutări.

Ieri, ca de obicei, refăceam drumul către biroul căpitanului, însoțit de subofițerul cel mustăcios, l-am întrebat ce oră este, aseară am uitat să-mi întorc ceasul și a stat, ceasul subofițerului arăta orele 10 și 16 minute, mi l-am potrivit pe al meu, l-am întors, chiar ne-am și oprit un pic pe culoar ca să-mi potrivesc ceasul, ne aflam la etajul șapte. Ușa de la birou era întredeschisă, subofițerul a bătut în tăblia ei, a bătut de circumstanță, n-a mai așteptat răspunsul, m-a împins ușurel înăuntru, apoi s-a retras numaidecît, tăcut și imponderabil.

Căpitanul de securitate Radu Bobeică se afla pe scaunul știut, la locul lui dintotdeauna, făptura lui captîndu-mi integral privirile cu o atracție hipnotică. Frunzărea cîteva file dactilografiate, adnota acolo ceva, sublinia un rînd sau un cuvînt. Îl simțeam departe, distanțat, detașat, și totuși o încordare strunită vibra dinspre chipul său aplecat pe ju-

mătate asupra hîrtiilor, vibra într-un registru acut, ca un semnal de alarmă strident, răscolitor. Mi-a răspuns la salut, sec, preocupat de treburile lui, mi-a arătat cu gestul cunoscut, un gest vag, către oricare din cele două fotolii din fața biroului, nu și-a ridicat privirile, m-am așezat. Abia atunci, abia cînd m-am întors cu spatele la căpitan, ca să iau loc, abia atunci am simțit că ceva nu este în regulă. Șocul a venit o clipă mai tîrziu. Un șoc mizerabil...

Nu cu multă vreme înainte de a fi arestat, în primăvara aceluiași an, prin aprilie, am primit din *Centrală* un ordin urgent. Practic, misiunea mea în România se încheiase. Așa cum am mai declarat, scopul infiltrării mele în țară era de a pune pe picioare o amplă rețea informativă. Odată țelul atins, trebuia să mă retrag, să revin la *bază*, urmînd ca ulterior *Centrala* să însărcineze pe altcineva cu preluarea, dirijarea și exploatarea rețelei. Diviziunea socială a muncii operează și în acest sector tenebros al preocupărilor umane. Și totuși, încă mai adăstam. Așteptam ce? Nu știu prea sigur. Amînam de fiecare dată, invocînd, inventînd tot felul de motive, pentru mine le inventam, nu pentru altcineva, îmi ziceam că nu trebuie să mă grăbesc, să mă pripesc, poate că mi-a scăpat ceva din vedere, un amănunt, o nuanță și că trebuie să fiu atent — atent și să mai verific o dată un rezident sau altul, un agent, o căsuță poștală un mod de legătură, să mai refac o dată și încă o dată un cod, un cifru, o schemă de comprimare a informațiilor, știu că nu există rezidenți pe viață, agenți ideali, veșnic amorsați, cu timpul se uzează, se ramolesc, devin inutili, alții, și mai rău, capătă statutul de indezirabili, e un statut funest, barbar, dar asta e hora, însuși războiul acesta subteran e un război barbar, știu că nu există cifruri care să nu fie sparte, de aceea și sînt abandonate repede, unele chiar și numai după cîteva întrebuințări, ori sînt menținute doar pentru transmisii de informații false în vederea *intoxicării* unor eventuali și nedoriți interceptori, orice spion știe alfabetul ăsta, eu însă aveam orgoliul să las în urmă o lucrare cît mai rezistentă, apoi mai aveam... știu eu ce naiba mai aveam... erau niște gînduri confuze, aveam uneori o stare de sentimente împîclite, hașurate, gînduri și sentimente neclare dar care mă rețineau pe loc, mă îmbiau la amînare, căutam și găseam motive de amînare și așteptam. Nu plecam. *Centrala* se pare că mă înțelegea, sau îi convenea, nu mă presa,

aveam mînă liberă, puteam pleca oricînd. Atîta doar că, din cînd în cînd, eram solicitat să intervin direct și prompt în vreo acțiune care se împotmolise și care trebuia numaidecît urnită din loc, trebuia să urgentez executarea ei, să iau hotărîri de extremă urgență. Așa s-au petrecut lucrurile și în primăvară...

Pe la începutul lunii aprilie — era o vreme umedă, mohorîtă, încă friguroasă — am primit ordinul să preiau imediat conducerea operațiunilor de spionaj ce se concentrau asupra unui ultramodern obiectiv industrial, un prea rîvnit laborator de cercetări aero-spațiale. Cunoșteam cîte ceva despre existența imensului laborator, de fapt o veritabilă uzină, ziarele forfotiseră colo și colo cîteva rînduri elogioase, oamenii discută, comentariile se amplifică și vorba se întinde ca un duh peste spații fără hotare, nu s-a inventat încă secretul absolut. Dotarea tehnică era de ultimă oră. Românii au fost dintotdeauna pionieri străluciți în domeniul aparatelor de zbor. Lucrau acolo și cîțiva specialiști străini, reprezentanți ai unor firme de veche și orgolioasă tradiție aero-spațială, savanți reputați care-și cîștigaseră cu greu, prin concurs, locul de muncă și cercetare în laborator. Acestea erau cîteva date generale. Trebuia să mă informez în detaliu. Laboratorul constituia o țintă apetisantă pentru orice oficină de spionaj, tentația era prea mare. La capătul unor îndelungate eforturi, un anumit compartiment al laboratorului înregistrase performanțe spectaculoase în aplicarea *„efectului Coandă“* pe un anumit tip de reactor. Prototipul aparatului de zburat, în condițiile penuriei mondiale de energie, constituia o premieră absolută, la care priveau, desigur, cu jind, mulți rechini ai marilor companii transnaționale de aviație. Scopul acțiunii de spionaj era aparent simplu: micro-fotografierea planurilor de construcție a prototipului. Procedeul nu era nou. Istoria se repetă chiar și în formele ei cele mai obscure. Există, dealtfel, și un exemplu tipic în istoria spionajului modern: *Afacerea „Oscar“*. Vă reamintiți despre elvețianul „Oscar“?. Nu sînt prea mulți ani de atunci. Era șeful unei diviziuni tehnice a firmei „Sulzer S.A.“ din Winterthur, care fabrica, sub licență, avionul francez „Mirage“. De ce tocmai *acum* îmi reamintesc despre „Oscar“? Pentru că abia *acum* știu unde am greșit *atunci*, în aprilie. Nu trebuie să acorzi credit total nimănui. Fiecare trebuie să depindă de cineva, să fie controlat de cineva, să atîrne de gestul cuiva. Numai

astfel ai siguranța credinței. Afacerea „Oscar" mă obsedează tocmai prin credulitatea oarbă a firmei într-un om. Mă obsedează prin simplitatea ei. După declanșarea, în 1967, a conflictului din Orientul Apropiat, guvernul francez a refuzat să mai livreze Israelului avioane și piese de schimb. În această situație disperată, Israelul trebuia să și le fabrice singur. Și astfel, serviciul militar de informații israelian „Mossad" a întreprins o amplă acțiune de recrutare a cetățeanului elvețian „Oscar". Operațiunea s-a bucurat de succes. Atașații militari israelieni Nechemia Kain și Zvi Allon, plătind kash, plătind ca întotdeauna peșin, în bani gheață aproape un milion de franci elvețieni, „Oscar" le-a furnizat o imensă cantitate de documente. În cadrul firmei „Sulzer S.A." elvețianul se bucura de o încredere atît de mare încît era lăsat să distrugă singur, după microfișare, documente strict secrete referitoare la construcția avionului militar supersonic. Grație acestei grave încălcări a regulilor de securitate, „Oscar" a putut furniza nestingherit israelienilor 100 000 planuri ale procesului de fabricație a avionului „Mirage", 40 000 desene ale mașinilor-unelte folosite în activitatea de producție, 2 000 desene privitoare la detaliile reactorului „Atar 9-C", precum și peste 15 000 materiale cuprinzînd indicații tehnologice diverse. O cantitate impresionantă de documente. Cine își închipuie că în tehnica modernă, mai ales în tehnica aerospațială, documentația unui agregat poate încăpea doar în 20—30 de pagini, e spre binele lui să mediteze mai profund la condiția umană vizavi de explozia tehnico-științifică a lumii contemporane.

Laboratorul, asupra căruia trebuia să-mi canalizez rapid întreaga atenție, era o adevărată cetate. Izolat, păzit, supravegheat zi și noapte. Și totuși, cei de dinaintea mea, care inițiaseră operațiunea de subtilizare a documentației noului aparat de zbor bazat pe „retroconvertirea efectului Coandă", izbutiseră o pătrundere. Eternul cal troian. Eterna poveste de amor. O secretară de cabinet, demnă, severă, instruită și responsabilă. O femeie conștientă de răspunderea ce apasă pe umerii ei. Toate măsurile de precauție luate. Un singur amănunt neglijat. Onorabila femeie — 40 de ani bătuți pe muchie — rămăsese fată bătrînă. Nu fusese măritată. Nu cunoscuse fiorul iubirii. Vecinele îi spuneau domnișoara Procopie. Colegele de muncă, tovarășa Procopie. Într-o anumită împrejurare — n-au impor-

tanță detaliile — a cunoscut un bărbat serios, grav, prezentabil, cu tîmplele ușor încărunțite. Era maistru-constructor, pe unul din marile șantiere ale capitalei, a lucrat ani de zile în străinătate, la Arcom, soția și copilul i-au pierit într-un accident, o nenorocire care l-a lovit undeva prin India. A revenit în patrie distrus, bolnav. Și-a reluat lucrul de curînd, vrea să-și refacă viața, nu știe de unde să înceapă, cum să înceapă, are nevoie de înțelegere, de tandrețe, iar domnișoara Eliza Procopie este o fire sensibilă și are în ochi o undă de tristețe care o prinde de minune și că ei amîndoi, dacă ar fi posibil... Și tovarășa Procopie s-a îndrăgostit brusc pînă peste urechi. Dragoste tîrzie, sentimentele îndelung refulate, refuzate au explodat cu forța orbirii. Procedînd cu mult tact, experimentatul spion, care bineînțeles era maistru și lucra pe un șantier de construcții din Capitală, și familia îi pierise întradevăr într-un fatal și stupid accident de automobil, în străinătate, unde dealtfel și fusese racolat, izbutise a inspira secretarei o mare pasiune. Lucrurile au evoluat promițător pînă la un anumit punct. Oricum, o simplă secretară nu putea fotocopia întreaga documentație a aparatului prototip. Operațiunea trena. Maistrul constructor n-avea de gînd să se însoare cu domnișoara Eliza, cercetările și testările de laborator avansaseră, se derulau cu repeziciune, se apropiau de finalizare, cînd va începe producția în serie a noului aparat de zbor va fi prea tîrziu. Prea tîrziu pentru maistrul constructor, pentru patronii săi. În acest punct critic s-a apelat la serviciile lui Horia Velican. Ordinul *Centralei* cuprindea două alternative: microfișarea documentației de fabricație, sau distrugerea ei. N-aveam de ales. Ori una, ori alta. Dur. Fără echivoc. Nu sînt adeptul soluțiilor radicale. Întotdeauna poate exista și o cale de mijloc, mai convenabilă. Să distrugi e lesne. Și regretabil. Să recuperezi e mai greu și nu de puține ori imposibil. Și tardiv. De ce să distrugi o operă dacă nu ți-o poți însuși? Cui folosește acest exclusivism fanatic? Cine nu-i cu mine e împotriva mea, spune fanaticul. Or, spionajul nu se face cu fanatici. Arta informatorilor, așa cum am deprins-o eu, e un teritoriu interzis extremiștilor. Dacă lumea nu ne aparține, dispară lumea în neant! Așa scrie pe stindardul acestor nebuni născuți sub zodia distrucției. A fura, a subtiliza, a șantaja, a pune bețe-n roate adversarului, a-l face să piardă un concurs în care toate șansele

sînt de partea lui, a ți-l aservi, a-i dicta pretențiile tale — astăzi, pentru că mîine roata istoriei, roata norocului, a hazardului se poate schimba, nimic nu e statornic sub sfîntul soare — orice îți poți permite în materie de spionaj, orice, numai să distrugi nu. Undeva, în *Centrală,* se strecurase un fanatic. Aștia se vîră peste tot, apar pe nesimțite acolo unde te aștepți mai puțin, își fac loc și se cațără cu o energie demnă de invidiat, cu ambiții de neclintit și tendințe totalitare. Aștia nu mai sînt spioni, ci teroriști. N-aveam să execut niciodată un asemenea ordin. Țin la principiile mele. Imediat ce m-am documentat asupra situației operative, de la fața locului, am expediat *Centralei* un răspuns lapidar, ignorînd integral varianta distrugerii: în caz de eșec în sustragerea informațiilor, vom determina amînarea experimentului. Intuiam reacțiile de sus. Știam că mi se va da, ca de obicei, deplină libertate de acțiune. Și mi s-a dat. Timpul era însă scurt. Extrem de scurt. Periculos de scurt. Întreaga acțiune putea fi ratată de la o zi la alta. N-am izbutit să intru în posesia rezultatului cercetărilor. „Efectul Coandă“ va crea savanților insomnii încă pentru multă vreme. Ce inventaseră românii așa de formidabil? Ce chichiță genială ascundeau cuvintele de rebus tehnic: „retroconvertirea efectului Coandă“? Timpul presa nepăsător, neiertător. Experiențele cu prototipul puteau începe oricînd. Noul aparat de zbor era gata. Se afla, practic, în anticamera producției de serie. Amînarea experimentului trebuia declanșată urgent. Era un aprilie rece, umed, tăios. Nici că se putea o acoperire mai bună pentru intențiile mele. Așadar, executarea bătrîne gazetar...

În cadrul laboratorului funcționa un bufet elegant, asortat, garnisit cu toate bunătățile pămîntului. Un bufet nu e o chestiune deloc minoră într-o întreprindere, într-o instituție. Bufetul e cartea de vizită pe care citești cota civilizației atinse. Bufetul însuși e o instituție de sine stătătoare care, dincolo de virtuțile gastronomice, ascunde alte o mie de virtuți. Un bufet e ca o piață publică, e locul care polarizează majoritatea membrilor unei colectivități umane. Vrînd-nevrînd, aproape fiecare trece pe aici zilnic, la o țigară, la o cafea, la micul dejun sau, pur și simplu, însoțindu-și un prieten, un coleg. Bufetul era deservit de două femei. Una mai în vîrstă, trecută de 50 de ani, corpolentă, masivă, cu ochelari, inabordabilă. Mamă de marinar. Feciorul ei era ofițer secund pe un vas comercial. Cea-

laltă, mult mai tînără, abia săltase peste 20 de ani, absolvise liceul comercial, încercase în două rînduri la facultate, fără succes. Era nepoata șefului cabinetului medical din incinta laboratorului. A fost àngajată la bufetul unității, s-a înscris la cursurile serale ale școlii populare de artă, făcea piruete printre mesele înalte, fără scaune, sălta, se răsucea sprințară, zglobie, visa să ajungă solistă de muzică pop. Femeia! Veșnicul nostru aliat. Și la bine, și la rău. Întotdeauna am preferat femeile în acțiunile mele cele mai urgente, cele mai riscante... Și astfel, într-una din zile, în mîinile tinerei fete a apărut un „*Neckermann*“. Ultimul strigăt al modei. Care femeie nu vrea, nu dorește să fie modernă? Vestea s-a răspîndit ca fulgerul prin birouri, ateliere, secții, revista circula din mînă în mînă, se xeroxau modele, se comenta, se făceau planuri, femeile se consiliau reciproc, renășteau vechile afronturi, bîrfa și invidiile uitate. Așteptam rezultatul înfrigurat. În aceeași săptămînă, la început doar cîteva cazuri izolate, apoi brusc întinsă la proporții epidemice, în laborator a izbucnit gripa. Febră, tuse, dureri musculare, concedii medicale. Pentru moment experimentul era compromis. Trebuia amînat. „Neckermann“-ul, purtătorul de tulpini virale, își făcuse datoria. Îmi rămîneau la dispoziție cel puțin două săptămîni. Timp pe care l-am folosit din plin, judicios, calculat minut cu minut, secvență cu secvență. Urmăream, de astă dată, nu documentația de construcție a prototipului, ar fi fost o utopie, o utopie periculoasă, dacă mi-aș fi asumat asemenea sarcini, ci doar sustragerea informațiilor pertinente exclusiv invenției, acelui mister încifrat: „Retroconvertirea efectului Coandă“. Pentru aplicarea ei în practică puteau să-și bată capul și savanții *Centrului*. Am acționat rapid, insimultan pe mai multe planuri. Dispuneam de cîteva informații banale, aparent banale, fără importanță, fără perspectivă. Amănuntele zilei, amănuntele vieții, preferințele și banalele noastre dorinți, gesturi obișnuite, gusturi comune, gînduri cenușii, haine de rînd. Nimic mai înșelător pentru un ochi neavizat. Mulți, prea mulți, rămînem robii aparențelor. Peste cîteva zile, unul din ingineri își va serba ziua de naștere și nevastă-sa umbla, de mai multă vreme, să-i cumpere un stilou „Shaffer“, să i-l ofere cadou, de ani de zile își dorea inginerul un astfel de stilou. O laborantă citise pe undeva că japonezii au inventat un lac de unghii superb, sidefat, în toate nuanțele, care se regene-

rează pe baza căldurii emise de organismul uman. Ce n-ar da ea să-și procure o sticluță, o fiolă măcar din această minune. Și își tortura zadarnic manichiurista, coafeza, prietenele, cu extravaganțele și gusturile ei. Domnișoara Eliza Procopie îngrijea cu gesturi firești, era în firescul preocupărilor sale să îngrijească de paharul cu pixuri și creioane de pe biroul directorului tehnic, și strecurase acolo, adăugase acolo, încă două creioane obișnuite, să fie pentru orice eventualitate. La ziua sorocită, inginerul a intrat în posesia unui „Shaffer" lux, platinat, cu peniță din aur. Îl purta la el ca pe o bijuterie, fălindu-se, bucurîndu-se cu o sinceritate dezarmantă. Laborantei i-a surîs și ei norocul, mult visatul lac de unghii japonez se afla în fața ei, pe măsuța ei din laborator, un chilipir șic, nu prea scump, colegele crăpau de invidie... Miniaturizarea tehnicii de ascultare de la distanță, deși pe fiecare meridian al Terrei zilnic se face vîlvă despre ea, pe seama ei se toarnă filme, se țin conferințe și se scriu cărți, deși se iau măsuri de contracarare, de prevenire în toate sectoarele nevralgice, vulnerabile ale civilizației contemporane, totuși microradioemițătoarele, în formele cele mai sofisticate, îmbrăcînd chipul și silueta celor mai banale, mai uzuale obiecte, realizează încă o spectaculoasă carieră în aria spionajului. După aproape trei săptămîni, aflasem deja, strînsesem suficiente date, detalii tehnice pentru a elucida taina „Retroconvertirii efectului Coandă". La urma urmei, nu eu trebuia să descifrez misterul acesta. Nici n-aș fi putut. Erau acolo termeni specifici, cifre și dimensiuni, cote, simboluri, calcule și teorii noi în mișcarea aero-spațială, se pronunțau formule de materiale inedite. Tot acest amalgam sonor înregistrat trebuia preluat și interpretat de cadre specializate și de înaltă calificare în domeniul respectiv. Am solicitat *Centralei* un om de legătură. Nu vroiam să-mi expun pericolului vreun om din rețea. Cazul îl primisem spre rezolvare adiacent, secundar, în afara preocupărilor mele de bază din România. Dealtfel, în această acțiune, nici n-am luat parte în mod nemijlocit, ci prin interpuși, prin contacte indirecte și ordine transmise fie telefonic, fie prin consemn. *Centrala* mi-a comunicat datele de identificare ale unui tînăr, profesor de sport, arbitru de fotbal, necăsătorit, adresa, telefonul, parola de recunoaștere. Lui trebuia să-i predau benzile magnetice cu informațiile înregistrate. Procedeul urma să mi-l aleg singur. A doua zi îl observam, îl urmăream de

la cîţiva paşi distanţă pe tînărul profesor de sport, era o supraveghere conspirată, tatonam, eram curios, curios şi atît, n-avea rost să mă expun, ar fi fost nebunie, nesăbuinţă, fusese desigur avertizat de *Centrală* că cineva îl va contacta cît de curînd şi va primi nişte materiale, uneori cei ce transmit ordinele *Centralei* se grozăvesc şi mai adaugă, mai pun cîte ceva şi de la ei, o observaţie măruntă, o informaţie suplimentară pentru colegul care primeşte ordinul, se prea poate ca agentul de legătură să fi aflat că îl contactează un grangur din lumea spionajului, şi murea de curiozitate să cunoască şi el un grangur, măcar preţ de cîteva clipe, cît s-ar fi predat materialele alea, e o chestie, nu? lumea-i plină de surprize fatale. Îl filam cu discreţie pe bulevardul aglomerat şi-l priveam cu interes, era chiar mai tînăr decît mi-l închipuisem, un tip slăbuţ, cu trăsături fine, palide, regulate, tenul smead, fruntea înaltă, ochii adînci, insondabili. Îl simţeam vibrînd, furişînd priviri feline, iscoditoare în jurul său. Din datele ce-mi fuseseră furnizate, ştiam că se numeşte Matei Mitran, originar din Oltenia, dintr-o comună de pe lîngă Filiaşi. L-am supravegheat strîns cîteva zile, apoi, într-o seară, i-am telefonat. I-am spus parola de recunoaştere, mi-a răspuns prompt, politicos şi sobru. I-am comunicat că mîine, în jurul orelor 16,00, va primi un pachet de alimente prin Casa de comenzi „Berceni“, să achite nota de plată, sînt cîteva sute de lei, alimentele îi vor ajunge tocmai bine o săptămînă, pentru că săptămîna viitoare va pleca în Cipru să arbitreze un meci internaţional. Aşa au căzut sorţii. Adio, domnule Mitran . . . Parola era, mi-o reamintesc şi astăzi, „*Vasco da gama — 324*“. Iar în pachetul cu alimente, primit prin casa de comenzi „Berceni“, se afla bineînţeles şi o conservă cu sardele portugheze, marca „Vasco da gama“, seria 324. Matei Mitran ştia ce are de făcut. Mai tîrziu *Centrala* mi-a confirmat primirea benzilor magnetice, am fost felicitat, misiunea fusese îndeplinită. De atunci nu l-am mai văzut niciodată pe tînărul profesor de sport, nu m-a mai interesat persoana lui, destinul lui, n-aveam motive . . .

Pînă ieri, în biroul căpitanului Radu Bobeică. Mă pregăteam să iau loc, ca de obicei, în fotoliul devenit mie atît de familiar, în care îmi făceam veacul pe timpul anchetei, în care Bobeică mă invita întotdeauna, cu un gest vag, gest stereotip, m-am întors puţin cu spatele la căpitan, şi în clipa aceea am zărit, am observat pe latura opusă a încăperii

o măsuţă cu reviste, pe care n-o ştiam acolo, lîngă măsuţă un scaun pluşat şi pe scaun profesorul de sport Matei Mitran. Era el, în carne şi oase. L-am privit lung, împietrit. Nu mi-a acordat nici o atenţie. Era adîncit în lectura unei reviste bogat ilustrate, după toate aparenţele o revistă de sport străină. Minutele se scurgeau pustii, topite într-o deplină tăcere. Continuam să-l privesc încordat, fără jenă, cramponat de gînduri sumbre. Bobeică sublinia mai departe nestingherit pasaje întregi pe colile lui dactilografiate, profesorul nu-şi dezlipea ochii din revistă, iar eu simţeam, odată cu un dezgustător sentiment de lehamite, o dorinţă năprasnică de evadare către alte teritorii, către alte ţeluri, într-o lume cu alte dimensiuni şi alte valori, de unde nu ştiu şi nici nu vreau să ştiu dacă voi mai scăpa vreodată...

Căpitanul Bobeică aşteptase destul, se ridicase de la biroul său, venise către mijlocul încăperii, arunca acum priviri scormonitoare, cînd spre mine, cînd spre Mitran, apoi rupse tăcerea cu un aer voluntar şi hîtru de amfitrion amabil.

— Domnule Velican, vă rog să-mi permiteţi să vi-l prezint pe locotenentul de securitate Marin Chirică...

După un asemenea şoc, nu-ţi rămîne prea mult curaj ca să răspunzi la o întrebare fundamentală: *Cine sînt?*

CAPITOLUL 15.

Adyna era o brunetă fermecătoare, volubilă, se lipea de umărul meu cu tandreţe, cu neruşinare, în plină stradă. Era o fiinţă micuţă Adyna Coman, era chiar un pic mai scundă decît mine, cu un trup elastic, viguros, ca de gimnastă, avea carnea încă tare, de o tulburătoare frăgezime, şi pielea ei avea un luciu permanent, un luciu mat, trădîndu-i puternica feminitate, temperamentul senzual. Era brutală în dragoste, ca şi în cronicele ei vitriolice, ca şi în felul ei de a discuta, franc, dur, pe şleau. Nu-i plăceau eufemismele, politeţurile, elegantele maniere. La masă înfuleca pe săturate, ca un băieţoi după cîteva ceasuri zdravene de fotbal, apoi deodată zîmbea feciorelnic, îşi ştergea guriţa la iuţeală cu două degete şi te pomeneai sărutat, cu o dulce violenţă şi o dulce făgăduinţă, fără ifose, fără pudoare, cu o dăruire totală, în care te implicai total...

De ce naiba n-a avut un destin mai fericit, nu ştiu. Poate că unde bărbaţii vor să domine — instinctiv — sexul slab. Or, Adyna Coman ştia să fie cu desăvîrşire supusă, vroia şi dorea să se supună, dar nu unui stăpîn, ci unui serv al ei, permanent viril, şi permanent supus, alături de care să oficieze ritualul pătimaş pe altarul dragostei. Unde să găsească Adyna un astfel de bărbat? Cred că ea însăşi, cu vremea, şi-a înţeles menirea ideală: veşnic amantă. Tristă şi nestatornică viaţă de concubinaj. De ce mă acceptase? În ceea ce mă priveşte, eram un burlac înrăit. Un fost *tebecist* trebuie să fie atent, foarte atent cu puterile sale, să-şi vadă de cuminţenia vieţii, să-şi ocrotească debilitatea, ţinîndu-se cît mai departe de obligaţiile conjugale. Forţele trebuiau drămuite pe măsura plămînilor împuţinaţi. Dealtfel, nici nu jucam un rol de burlac. Eram un burlac convins. Ce-a găsit Adyna Coman la mine? Poate că tocmai atitudinea necamuflată de respingere, manifestările mele de însingurare, de refuz, o atrăgeau, o întărîtau să mă caute, să nu plece, să eşueze cînd şi cînd, nu

rareori, în garsoniera mea de ins solitar, un fel de imperiu al dezordinii și al cărților vîrîte, înghesuite peste tot...

Am ieșit de la teatrul „Bulandra" după orele douăzeci și unu, vremea se mai îmblînzise, nu mai ploua, ici-colo răsăriseră stele firave, bolnave, cerul nopții încercînd totuși să încropească un zîmbet timid, un zîmbet palid, ca o scuză tîrzie pentru timpul hain din dimineața acelei duminici.

Adyna, răsfățîndu-se la brațul meu, mi-a șoptit c-ar vrea un restaurant, mi-a susurat vorbele lîngă ureche, deopotrivă cu hotărîre și candoare.

Am traversat strada din fața teatrului, am ieșit în Splai, ne-am plimbat pînă la podul Mihai Vodă, am trecut pe malul celălalt al Dîmboviței, cerul se însenina tot mai mult, dinspre Piața Unirii răzbătea miros de mere coapte. Din dreptul Operetei am apucat în sus, pe Calea Victoriei, murmurînd cînd eu, cînd Adyna, gînduri și păreri pe marginea spectacolului oferit de ilustrul Ciulei, și-atît de brusc m-a surprins *semnalul* acela din fereastră, de la una din ferestrele hotelului „Victoria", deși așteptasem semnalul, stabilisem consemnul de comunicare, și din cauza asta făcusem ocolul pînă în dreptul hotelului „Victoria", deși căutasem din priviri fereastra, una din ferestrele ultimului etaj, totuși atît de neașteptat a fost semnalul acela, încît am tresărit fără voie, strîngînd reflex brațul femeii. „Ce s-a întîmplat?", m-a întrebat Adyna, din mers, oferindu-mi un chip drăgălaș, curios, contrariat. „Vrei, într-adevăr, să-ți spun?", i-am întors eu întrebarea. „Vreau"!, s-a oprit ea deodată locului, în mijlocul străzii, căutîndu-mi privirile. „Ei, află că pe Ciulei al tău două parale nu dau, nu-mi place, nu vroiam să-ți spun în seara asta, m-am abținut, știu că te dai în vînt după el, nu-mi place și nu vreau să mai discutăm despre el!", am încheiat eu sentențios și cu oleacă de răutate în ochi. Adyna s-a lipit și mai strîns de mine și a explodat numaidecît într-un rîs cristalin, zglobiu, într-un hohot răsunător de se zgîia lumea la noi, apoi m-a smuls din loc și m-a tîrît mai departe, prin mulțime, rîzînd nepăsătoare, ca o școlăriță bravînd în fața colegilor la prima ei agapă. S-a oprit din nou, nu mai rîdea, m-a răsucit puțin, căutîndu-mi iarăși ochii și mi-a șoptit înfiorată: „Ești gelos, dragule, n-aș fi crezut. Ești atît de nostim, atît de spontan și de întortocheat, încît n-am să te pricep niciodată"...

Abia am reuşit să găsim o masă liberă la „Capşa" — cum îi zic vechii bucureşteni mai noului restaurant „Bucureşti" — am mîncat voiniceşte, ca doi sportivi, am ras două beri nemţeşti, încă nu se făcuseră ceasurile unsprezece noaptea cînd am ajuns acasă.

Între timp, izbutisem să dau de la „Capşa" două telefoane. Semnalul de la fereastra hotelului „Victoria", semnalul pe care îl aşteptasem, mă alertase. Alarma născută din semnal mă răscolea cumplit, zămislea întrebări cumplite. Semnalul avertizase: *pericol!* Ce se întîmplase? De unde venea pericolul? Ce pericol survenise în ultimile zece ore? Cam atîtea ceasuri trecuseră de cînd fuseseră *expediate* o servietă şi un clasor filatelic pe adresa lui Alexandru Tudora. Drumul de la mine la Tudora era un drum extrem de complicat, fără *„firul Ariadnei"* oricine s-ar fi rătăcit pe el. Alexandru Tudora trebuia să primească servieta şi clasorul. Propriu-zis, din servietă îl interesau doar prosopul, periuţa de dinţi, pijamaua, papucii şi săpunul. Acestea erau lucrurile lui, chiar ale lui, folosite de el o bună bucată de vreme, în posesia cărora trebuia să reintre şi pe care urma să le care cu el — bagaj personal indispensabil — în Italia. Peste unsprezece zile, într-o vineri, le va preda acolo unei persoane, după o anumită parolă. Clasorul filatelic, un clasor obişnuit, format mic, compus din şapte file, cuprindea cîteva serii de mărci fără valoare deosebită, precum şi mai multe mărci disparate, atît româneşti cît şi străine. Un album filatelic de duzină, pe care urma să-l *uite* în compartiment, la coborîrea din Expresul de Roma. Atît, îl *uita* în tren şi cu asta basta. Misiunea lui Alexandru Tudora se încheia. Putea să-şi vadă liniştit de treburile oficiale.

Întreg acest angrenaj trebuia să funcţioneze ireproşabil, şi totuşi semnalul de la hotel „Victoria" avertizase: *pericol!*

Primul telefon pe care am reuşit să-l dau de la „Capşa" a fost de informare. De unde se iscase primejdia? Cineva săvîrşise o eroare. Cine? Unul din oamenii mei m-a informat că Alexandru Tudora era urmărit de miliţie, că abia atunci a aflat şi el, rezidentul, că Tudora se afla în atenţia organelor de miliţie, că nenorocitul dracului intrase în nişte combinaţii urîte, mai de mult, cu cîţiva bişniţari, traficau bijuterii şi medicamente aduse pe sub mînă din străinătate, unul din bişniţari a căzut, a ciripit, miliţia s-a interesat deja, de sîmbătă, la minister, despre un funcţionar superior

de acolo, cu un nume de femeie: Tudora. În după-amiaza acelei duminici, către seară, Alexandru Tudora a aflat și el cîte ceva, se pare că un coleg de serviciu i-a suflat o vorbă în legătură cu vizita miliției, era înnebunit de spaimă. Dacă-i face miliția o percheziție? Am ordonat rezidentului să fie calm, să-l supravegheze îndeaproape pe Tudora și să se afle permanent pe recepție...

Am revenit în restaurant, lîngă Adyna, am mai înfulecat, am mai flecărit, apoi am întrebat-o ce vrea, bere sau profiterol? „Bere, bere nemțească vreau!" a optat imediat Adyna și am dispărut după comandă. „Tuborg Beer" nu găsești decît dacă faci ochi dulci unui cerber grăsuliu, roșcat, cu favoriți stufoși, așezat grav și neînduplecat la porțile tăinuitelor beciuri ale „Capșei". Nu sînt un străin de-al localului, cunosc bine obiceiurile casei, am lansat comanda din zbor și am dat al doilea telefon. Ordonam omului de la celălalt capăt al firului doar trei cuvinte: *recuperați servieta și clasorul.* Omul știa despre ce este vorba, discutase mai înainte cu rezidentul, amîndoi îl cunoșteau pe Alexandru Tudora, toți trei se cunoșteau între ei. Atît. Aceasta constituia o verigă. Un triunghi perfect. Dacă se rupea o latură, dacă un singur om cădea, se desconspira, era prins, pierea întreg triunghiul. Dispăreau trei oameni. Fiecare era conștient că viața lui depinde direct, depinde nemijlocit de viața celorlalți doi. Toți trei se cunoșteau numai ei între ei. Atît. Orice curiozitate manifestată mai mult echivala cu o condamnare la moarte. Fiecare agent secret de informații cunoaște de la bun început această regulă. Dacă se întîmpla să dispară o verigă, să pierd trei oameni, era desigur un eșec, o dureroasă experiență, necazul însă nu împieta cu nimic asupra întregii rețele informative...

Ordinul era clar, era presant: recuperarea urgentă a servietei și clasorului filatelic. Alexandru Tudora trebuia supravegheat foarte atent, urmărit cu atenție maximă. Dacă Tudora intra în derută, dacă exista o cît de mică bănuială, o cît de mică îndoială cu privire la nervii lui, la rezistența lui, trebuia făcut totul pentru a nu ajunge în mîinile miliției. Cu un Tudora speriat de moarte, bulversat, cu un Tudora disperat, miliția nu trebuia să discute niciodată. Astăzi nu mai poți fi sigur, nu poți fi prea sigur care-i ușa miliției și care a securității. Alexandru Tudora trebuia liniștit, trebuia sfătuit să fie calm, și, mai ales, trebuia să i se facă numaidecît *„curățenie"* în locuință. Dar el avea familie

mare, avea casă mare: nevastă, doi copii, soacră, socru și servitoare. Dealtfel, el locuia la socrii, în vila socrilor. Socrii lui Tudora erau oameni cu cheag, ocupaseră pînă mai ieri — alaltăieri ranguri înalte, casa lor era casă de oameni ajunși, obraze subțiri — nu era o bagatelă să pătrunzi în acareturi, să faci *„curățenie“* și să-l calmezi pe Alexandru.

După miezul nopții Adyna Coman adormise buștean. Emoțiile spectacolului de la „Bulandra“, oboseala zilei, berea nemțească, ceasul de dragoste, dar mai ales somniferul pe care i-l strecurasem într-un pahar de *„Sghihara“*, sorbit cu sete lungă, au împins-o irevocabil, cel puțin pînă mîine dimineață, într-un somn adînc, somn letargic, frate geamăn cu somnul de veci. Era mai mult anestezie decît somn. N-avusesem încotro. Într-un fel, îmi părea rău de Adyna, pentru durerile ei de cap de mîine, mîine va avea un cap mizerabil, migrenos, cu dureri mahmure pînă către prînz, apoi se va limpezi, va drăcui gîndul de-a fi amestecat vinul de Sghihara cu berea Tuborg și asta cînd, tocmai în cumpăna nopții, cînd de fapt se ia un pahar cu lapte, sau o linguriță de miere — ete na, o să-și spună tot ea, cu dorințe incurabile, bea Satana lapte, cu copiii lui — și se va gîndi cu jind la alte ceasuri nebune...

Noaptea a fost pentru mine o noapte albă. Am făcut, am avut de făcut cîteva intervenții rapide, riscante, trebuia să-mi iau măsuri de ultimă oră. Aruncam în joc ultima rezervă. Scenariul de rezervă. Servieta mă interesa mai puțin, clasorul filatelic însă trebuia să ajungă neapărat în Expresul de Roma. Alexandru Tudora nu dormea, refuzase un contact direct cu rezidentul, își trezise nevasta, acuzînd o criză renală, se zvîrcolea palid ca moartea, au telefonat după salvare. Alexandru cerea să fie internat în spital, să fie numaidecît internat, este un om bolnav, grav bolnav și să nu plece nevasta de lîngă el, de lîngă patul lui, să stea acolo, aproape de el, cînd se va liniști, cînd va trece criza, îi va spune ceva, o va ruga ceva, pentru că numai ea, nevasta lui, îl poate înțelege, și ajuta, și...

Timpul presa. Noaptea trecea repede, prea repede. I-am transmis rezidentului un ultimatum. Așteptam răspunsul către ceasurile dimineții. La orele șapte fix, am fost informat că Alexandru Tudora s-a sinucis. Servieta însă și clasorul parcă intraseră în pămînt. Adyna dormea dusă. Pînă la plecarea avionului mai aveam aproape două ceasuri.

*

De ce a ţinut cu tot dinadinsul căpitanul de securitate Radu Bobeică să-mi spună că a găsit clasorul filatelic? Ce-a vrut el să sublinieze? A vrut să-mi sugereze ceva? Doar nu cumva speră că... că... Speranţa aparţine învinşilor. Învingătorii n-au parte de ea!...

Aşteptam de mult invitaţia căpitanului: *„Data viitoare, poate frunzărim împreună un clasor filatelic, bine?"* Din clipa aceea am ştiut că Marin Alexiu este mort. Bănuiam mai de mult. Atunci am avut certitudinea. Cîndva i-am mărturisit căpitanului Bobeică o istorie despre Ana Alexiu. O istorie tristă. N-are importanţă ce-am îndrugat eu atunci. Important era ca Bobeică să afle un nume: Marin Alexiu. Contabil şef, undeva pe un şantier din Sibiu. Soţul Anişoarei. Nu-mi puteam verifica îndoielile, întrebările, decît prin Bobeică. Trebuia să aflu, să ştiu. Şi i-am povestit despre Ana Alexiu. De la Ana, căpitanul va ajunge şi singur la Marin Alexiu, iar de la el înapoi către mine: „Vreţi să frunzărim un clasor filatelic, domnule Velican?" Mulţumesc, căpitane! Acum ştiu că Marin Alexiu este mort. Şi-a făcut-o cu mîna lui. De fapt, nu-l chema nici Marin şi nici Alexiu. Ci Alfred Schegel. Originar dintr-un sat de şvabi din Banat. Ţărani săraci, dar băţoşi, ambiţioşi, inteligenţi. Şi-au dat copilul, unicul copil, la şcoli tot mai mari, tot mai departe, pînă cînd Alfred s-a trezit licenţiat în ştiinţe economice. Din vremea studenţiei, se pricopsise însă cu un viciu care te aduce în sapă de lemn, te împinge la nesăbuinţe şi gesturi extreme: devenise cartofor. Patima jocului de cărţi îl robise pînă la denaturare... De aici se pot recruta uneori agenţi de ispravă. Am selectat cîţiva indivizi, i-am verificat, i-am cernut. A rămas Alfred Schegel. L-am supravegheat, pas cu pas, luni de zile. Mi se părea cel mai nimerit. Au şi secăturile iluştrii lor... Vara următoare, Alfred şi-a petrecut o parte din concediu la Eforie Nord. Zile de soare, de beţie, de desfrîu. Alfred făcuse deja nişte legături oculte, jucînd pînă noaptea tîrziu, pînă la epuizare, adeseori pe sume mici, nu sumele captivau, ci jocul în sine acapara, tortura, devora cugetul, raţiunea, ochii şi palmele jucătorilor.

În vacanţă, pe litoral, prieteniile se leagă repede. Şi se dezleagă la fel. Oamenii devin nebuni de legat. Flirtează, cochetează, rîd, se plimbă, se iubesc, se înşală, se prăjesc la soare, se beţivesc în cîrciumi de lux, se afumă în baruri porcoase, se desfată nepăsători şi crapă în ei lăcomia, şi

fericirea, și vacanța, și se poartă ca niște căpiați, fără frîu, fără măsură. Nu toți. Dar mulți. Al dracului de mulți!... Nu credeți? Căscați ochii mai bine cînd mergeți pe litoral. Pe oricare litoral al Planetei. Vîrtejul în care s-a văzut cuprins Alfred Schegel era uluitor de frumos, promițător, captivant. Într-o noapte, surescitat de joc, strivit de umilința pierderilor repetate, nesfîrșite, pierderi în lanț de cîteva zile, înrăit că norocul îl părăsise, a dat buzna în barul de la parter, cu ultimii gologani, să-și răcorească sufletul, să-și inunde viscerele cu alcool și să lepede obsesia ratărilor, nu mai era *în mînă* și dorea aprig să se îmbete și să uite mizeria vieții care zămislește nenorocoși ca el. A coborît, a intrat, a ras cîteva votci mari, una după alta, gîfîia nesățios, apoi a simțit exact în mijlocul frunții privirea umedă și languroasă a unei dudui, o pipiță nostimă, scurtuță, ochioasă, cu ochi superbi și obraznici. Singură. O domnișoară singură, de capul ei, într-un bar de noapte, oricum e o priveliște rară, apetisantă. Un prilej irezistibil. Cîteva tentative de asalt, ale unora și altora dintre mușterii de pe acolo, tîrînd după ei arome de tabac și transpirație, s-au soldat cu tot atîtea lamentabile eșecuri. Fetița sugea dintr-un pai o licoare verzuie, picior peste picior, nu fuma, aștepta. A pătruns curajos în țarcul anume construit pentru el. Un zîmbet, o vorbă, un pahar, fata n-a zis nu, hotelul era peste drum. Sus, în cameră, s-a produs dezastrul. Alfred făcea dragoste într-un mod barbar, sadic. Duduia s-a desprins din brațele lui aproape năruită. A încercat o eschivă către ușă, dar era prea tîrziu... O imagine de coșmar. Și deodată o izbitură. Fata se prăbușește, dă ochii peste cap, horcăie. Apoi, înțepenește într-o poziție rigidă, cu priviri fixe, sticloase, cu ochi inerți, pe jumătate acoperiți de gene false și lungi. Alfred Schegel se dezmeticește brusc din demența simțurilor, se ridică, se apleacă din nou, o scutură de umăr, își lipește urechea de pieptul ei și realizează îngrozit că se află în fața unui cadavru. Umblă năuc încoace și-ncolo prin cameră, apoi se prăbușește ca paralizat într-un fotoliu. N-a auzit cheia răsucindu-se în ușă, n-a auzit pașii din hol, s-a holbat doar prostit, terorizat de spaimă, la cei doi bărbați care se proțăpiseră în fața ușii, luînd act de prezența lor abia cînd unul dintre ei, cu o mutră de buldog, îmbrăcat într-o bluză marinărească mulată pe un trup mătăhălos, l-a întrebat grav, încet: „De ce ne-ai luat fata, mă?"...

Din acel moment și pînă în clipa cînd Alfred Schegel a devenit agentul meu, nu mai rămăsese prea multă vreme... *Cadavrul*, prețul tăcerii, a fost ridicat după miezul nopții, Alfred a răsuflat ușurat, a mulțumit cerului că sînt pe lumea asta și oameni înțelegători, și a adormit buștean. Buștean a dormit și duduia nostimă, își jucase magistral rolul, își administrase singură somniferul cu reacții speciale. În zori s-a trezit, și-a încasat onorariul, pa și n-am cuvinte...

În același an, Alfred a făcut cerere, și-a motivat cererea sfătuit de oameni pricepuți, a înaintat-o unde trebuie și, după cîteva luni, a primit aprobarea noului nume. Își schimbase numele. Devenise *Marin Alexiu*. Sună mai frumos și sună, mai ales, fără suspiciuni. E un drept omenesc, un drept legal, și dreptul acesta și-l poate valorifica oricine. Mai tîrziu s-a însurat cu Anișoara, povestea Anei e cunoscută...

Marin Alexiu devenise un agent dur, calm, convingător, manifestînd oarbă, supunere față de ordinele primite de sus. După o perioadă de timp, i-am dat în primire doi oameni, doi informatori. El era *rezidentul* căruia îi telefonasem în seara zbuciumatei duminici. În legătura lui se afla Alexandru Tudora și... Nu! Nu, domnule Bobeică! Șansa supraviețuirii mele rezidă în aceea că, între noi doi, trebuie să mai rămînă, de fiecare dată, un secret. E unica mea șansă. Dincolo de ea, neantul. Așa că, și... și atît.

În noaptea de duminică spre luni, trebuia să recuperez neapărat o servietă și un clasor filatelic. Alexandru Tudora parcă se smintise, rezidentul îmi comunicase de cîteva ori că nu poate intra în contact direct cu el, că agentul refuză, că nu răspunde consemnului stabilit. Era curioasă, foarte curioasă era întorsătura aceasta a lucrurilor, Tudora se comporta ciudat, oare chiar atît de înfricoșat să fi fost?! Dacă, într-un fel, îi înțelegeam refuzul de a se descotorosi de servietă, de lucrurile îngrămădite în ea, erau doar lucrurile lui personale, pijamaua lui, periuța lui de dinți și toate celelalte, el habar neavînd ce se ascunde acolo, printre ele, în structura lor, nu știa nimic de planurile mele, de intențiile mele, nu trebuia decît să transporte cu el lucrurile, pentru uz strict personal, în apropiata călătorie la Roma, și acolo să le predea unui ins, după o anumită parolă de recunoaștere, deci, dacă îi înțelegeam cumva lui Tudora

gestul de a ezita să-şi înstrăineze nişte lucruri personale, eventuala descoperire a acestora în posesia altcuiva declanşînd o îndreptăţită atitudine de suspectare, nu pricepeam însă în ruptul capului de ce a oprit şi clasorul filatelic, de ce Alexandru Tudora nu a executat ordinul de a-l restitui numaidecît rezidentului.

Clasorul filatelic se afla într-o casetă din plastic, al cărei capac era etanş lipit cu peliculă adezivă. Ultima convorbire am avut-o la orele şapte dimineaţa, cînd mi s-a raportat că Alexandru Tudora s-a sinucis. În cel mult o oră trebuia să plec spre aeroportul internaţional Otopeni. Am comandat, pentru orele opt, un getax. Şi, în timp ce-mi adunam cîteva fleacuri pentru drum, hotărît să nu mă mai gîndesc o clipă la spaimele acelei nopţi, la grijile ei, plecam, eram bun plecat, la *Centrală* ştiam precis ce am de făcut, tocmai atunci m-a zgîrîiat pe inimă o bănuială iute, ca o arsură. Am chemat la telefon rezidentul. L-am sunat îndelung. Am repetat zadarnic apelul. Marin Alexiu se stabilise la hotel „Dîmboviţa". Chinuiam telefonul degeaba. Am sunat recepţia, m-am interesat de o anumită cameră, mi s-a răspuns că pasagerul e sus, încă n-a coborît, cheia camerei nu se află la panou. De ce nu răspunde rezidentul? Consemnul era să nu părăsească, sub nici un pretext, camera de la hotel pînă la orele treisprezece. Dacă pînă atunci nu mai reluam legătura cu el, trebuia să revină la Sibiu, să-şi vadă de treburile sale obişnuite şi să aştepte, cuminte şi răbdător, noile dispoziţiuni care aveau să-i sosească. Şi totuşi, Marin Alexiu nu răspundea. Avea să fie găsit, probabil în ziua aceea, probabil a doua zi, nu ştiu, Bobeică ştie mai bine, el ştie precis că Marin Alexiu a fost găsit mort, în camera sa de hotel, aplecat asupra unei casete din plastic, din care era tras pe jumătate afară un clasor filatelic. Ce-a vrut să realizeze Marin Alexiu prin curiozitatea lui demenţială, prin încălcarea brutală şi fără sens a unui ordin? Ce a vrut să facă el cu clasorul? De ce m-a minţit că nu l-a primit de la Tudora? Ce-a urmărit? Ce şi-o fi închipuit, că morţii nu vorbesc, că Tudora sau eu ascunsesem în casetă vreo comoară?! Gestul prostiei l-a costat viaţa. Caseta conţinea un gaz ucigător, un toxic fulgerător şi extrem de eficient, dar care, în contact cu aerul, după zece minute, devenea complet inofensiv, se dizolva, pierea fără urmă. Marin Alexiu sucombase aproape instantaneu, fără măcar să fi avut vreme să-şi regrete clipa de

imbecilitate. Cînd mă hotărîsem să vorbesc despre tragedia Anei, bănuiam doar că rezidentul fusese găsit mort. Mai aveam, ce-i drept, şi un alt ghimpe pe suflet! Dar dacă Marin Alexiu trădase? Trebuia să verific, şi de aceea i-am povestit căpitanului despre Anişoara. Certitudinea, aşa cum mă aşteptasem, mi-a adus-o Bobeică, invitîndu-mă să răsfoim un clasor... N-are decît să se chiorască în el şi singur!

Sînt atît de obosit! Am început să am insomnii... Nu, nu e oboseală, ci mai degrabă un gînd nebulos, care se înfăşoară strîns, tot mai strîns în jurul meu. Iar nopţile mele albe nu sînt insomnii. Sînt nopţi cînd încerc să-mi explic gîndurile. Şi întrebările. Nu ale căpitanului, ci propriile-mi întrebări. Oare, de ce a ţinut cu tot dinadinsul Bobeică să-mi spună că a descoperit clasorul filatelic?

CAPITOLUL 16.

„Scrieți, domnule Velican, scrieți tot ce vreți dumneavoastră!". Îndemnul acesta straniu al căpitanului de securitate Radu Bobeică îmi susură încă în urechi, obsedant, bizar. Mi-a oferit o armă? Un refugiu? Un avertisment? O capcană? Îmi cunosc foarte bine anchetatorul. Nu este un exclusivist. Bobeică nu are vocația soluțiilor extreme. El pendulează permanent între fronturi opuse, între antipozii profesiei, mișcarea lui e spirală, e linie curbă care se ridică înfășurîndu-se și desfășurîndu-se în jurul aceluiași punct de referință — spionul — asupra căruia revine mereu și mereu, pe alte căi, cu alte forțe, cu alte arme, revine concentric și derutant, în acel punct focalizîndu-se toate acțiunile sale. Terenul pe care ți-l așterne sub tălpi e alunecos, e nestatornic, arena în care te împinge să lupți — să ataci sau să te aperi — nu are ziduri pe care să le escaladezi și să fugi, și deși lupta se dă pe viață și pe moarte, nici moartea și nici viața nu constituie miza acelui război, aceste extreme nu vor fi atinse niciodată, niciodată Bobeică nu va cere acest preț adversarului, tribunele nu vor urla înfierbîntate: „Omoară-l!", spionul nu va cere clemență în fața morții. Acesta e Bobeică. Vînătorul de spioni. Anchetatorul meu. El nu atacă dintr-un singur salt năvalnic, distrugător. El impresoară perfid, învăluie de pretutindeni, nu poți anticipa niciodată de unde vine, cu ce arme și cu ce intenții, el oferă din toate cîte puțin: avertisment, refugiu, capcană, ca și cum te-ar invita: alege. Ai șansa opțiunii. Iluzia opțiunii!... Atenție, bătrîne rezident! Căpitanul cunoaște forța de sugestie a iluziei. Nu putem trăi fără iluzii. Avem întotdeauna nevoie de acest sîmbure al copilăriei. Dar Bobeică nu oferă nimic gratuit. Nici măcar iluziile. El așteaptă reculul gestului percutant. Efectul. Adeseori iluzia percutează cu forța dinamitei. Reacțiile căpitanului sînt însă imprevizibile. Ancheta obișnuită nu-l satisface. Experiența nu-i mai spune nimic nou. Lecția s-a epuizat. A studiat-o, și-a însușit-o, a practicat-o conștiin-

cios și cuminte. Acum are sentimentul sațietății. Anticamera rutinei. Îi repugnă profund acest sentiment. Limitele firești ale lecției învățate pe de rost îi dau senzația claustrării. El nu poate respira decît în spații largi, îngustimea drumului sigur și cunoscut, verificat, bătut și răzbătut îl sufocă. Își construiește singur drumurile lui. Inventează. Experimentează. Caută. De aceea nu știu niciodată cu precizie de unde vine, ce urmărește, încotro mă absoarbe din cîmpul obișnuit al anchetei. La anchetă ți se pune întrebarea și trebuie să răspunzi. Minți sau spui adevărul. Sau nu răspunzi. Atît. O întrebare nu poate naște decît aceste trei variante. Terenul e strîmt, prea strîmt, spațiul de mișcare sărac, dincolo de țarcul întrebării nu rămîne decît eșecul. La ce mai poți spera în fața spionului prins, care tace cu încăpățînare sau fabulează? La ce-ți mai folosesc toate probele pe care le ai împotriva lui, care îl acuză, care îl demască, dacă el tace, sau îți îndrugă prăpăstii, sau, zîmbindu-ți sarcastic, sparge în măsele plomba asasină? Oricît de savante ar fi întrebările, în fața unui spion de calibru greu, clachezi. Întrebările anchetei — ele singure — nu au forța de a penetra pînă la secretele din adîncuri. Mai necesită ceva. Ce? Nu știu. Poate ceva care nu ține de știință, ci de artă, de acele zone imponderabile ale simțirii umane. Poate nebunie, poate fantezie, poate curajul parașutistului de a-și deschide cupola de mătase aproape, cît mai aproape de pămînt. Nu întotdeauna răspunsul e fructul întrebării. Și nu de fiecare dată răspunsul duce la adevăr. Frîngerea cerbiciei spionului nu zămislește neapărat informațiile pe care le aștepți. L-ai arestat prea de timpuriu? Prea tîrziu? Nu poți risca să urmărești prea mult un spion, pentru a-i afla toate legăturile, toate tainele, toate treburile. Riști ratarea. Riști dezinformarea. Riști buzele umflate. Spionul poate observa, la un moment dat, că e urmărit, că s-a desconspirat, că e strîns cu putere în cleștele supravegherii totale, nu se pierde însă cu firea, nu-și schimbă cu nimic comportamentul, ci începe să producă elemente false, creează noi scenarii, noi acțiuni, distruge vechile urme și plămădește altele, acoperă, măsluiește, își ia măsuri de apărare, de conservare și, nu de puține ori, chiar izbutește să dispară de sub nasul vînătorului care vroia să afle tot, să știe tot despre spion înainte de a-l înhăța, înainte de acel tulburător și poruncitor „în numele legii...“, ignorînd simțul măsurii care trebuie să fie în toate, să se regăsească în toate

cele ce țin de întreprinderea umană. Pentru că, oricîte informații ai fi strîns, ai fi aflat despre un spion înainte de a-l aresta, abia din clipa arestării începe travaliul, munca tenace și migăloasă de săpător în gresie pură, efortul și măestria anchetatorului de a extrage din adîncurile cele mai tăinuite ale inamicului adevărul faptelor sale. Abia de atunci, din clipa arestării, începe necruțătorul război al inteligențelor. Documentarea, punerea sub învinuire, judecarea și condamnarea spionului nu constituie ultimul capitol al cazului. Ultimul capitol încă nu s-a scris. Va fi scris tîrziu, foarte tîrziu, la capătul unor lungi și albe nopți de anchetă, zile și nopți de nebunie, și fantezie, și curaj, de confruntări și înfruntări a două creiere care se pîndesc reciproc, se vînează reciproc: spionul și anchetatorul.

Ce a urmărit Bobeică, îndemnîndu-mă să scriu: *„Scrieți, domnule Velican, scrieți tot ce vreți dumneavoastră!"*. Adevărul? Nu e căpitanul un credul. Un teritoriu în care să am senzația confortului? Nu credem — nici eu, nici el — în decoruri false. O supapă de descărcare? Dimpotrivă, Bobeică are nevoie de mine veșnic amorsat, pentru că numai veșnic încordat fiind, te paște riscul oboselii, fisura în care te poți prăbuși. Nu știu... Am sentimentul dezagreabil al unui cerc vicios. Mă învîrtesc, mă repet, inventez întrebări, răspunsuri, teorii, sofisme. Speculații!... Mă încearcă bănuiala jenantă, urîtă, că am mai debitat chestiile astea cîndva, că am mai făcut și refăcut traseul acesta al căutărilor, al întrebărilor. Oare, nu ne repetăm, de fiecare dată, cu fiecare zi?! Prin ce se deosebește ziua de azi, față de ieri? Comitem aceleași gesturi, respirăm, umblăm, mîncăm, dormim, ne despart doar nuanțele, fundamentele sînt aceleași, rămîn aceleași. Nu, nu-i bine. Caut motivații, explicații, caut repere de sprijin, cîrje pentru mutilați care nu mai au nevoie nici de întrebări, nici de răspunsuri...

Unui mutilat nu-i rămîn decît amintirile. Adică poveștile pentru bătrîni. Lumina cade altfel astăzi peste faptele de demult. Alta e dimensiunea acelor lucruri vechi, pe care astăzi cu alți ochi le privim. Izbucnesc trăsături noi, simboluri noi, desprindem noi semnificații și ne surprind faptele pe care le-am săvîrșit atunci, cîndva, demult, ne surprind mereu cu acea prospețime pe care numai poveștile o au. Eternele povești. Ca și poveștile, amintirile nu îmbă-

trînesc niciodată. Ele se nasc deja bătrîne. Apar sub semnul bătrîneții. Și ce este altceva un mutilat decît un om bătrîn? Și ce este altceva un învins decît un mare mutilat?

Bobeică mă împinge către amintiri. Căpitanul lucrează sistematic, operează conștiincios și calm, nu-l tulbură timpul, tăcerea, pustiul în care mă încăpățînez să rămîn. Acțiunile lui sînt suprapuse pe mai multe planuri. Nu știi în care va interveni acum. Nu știi de unde va pleca lovitura de grație, gestul final. Îți faci gînduri, elaborezi versiuni, te aperi, ai sentimentul încleștării, și deodată eșuezi în amintiri. Pentru că un gest al adversarului, o replică, o clipă abia răsfrîntă în ochii căpitanului, o clipă tulbure și adîncă te-a supt fulgerător în apele trecutului. Se țes atunci *analogii* ciudate, idei ciudate și revii asupra faptelor pe care le-ai împlinit cîndva, revii, și cauți, și scormonești acolo în trecut, printre vechituri, răscolești o lume prin care ai umblat tiptil, și cercetezi întîmplări prăfuite, și aprinzi candela amintirilor încercînd astăzi să smulgi un gînd înțelept pentru ziua de mîine...

Director al *Centralei* era, pe vremea aceea, un tip înalt și slab ca o scîndură, cu obrazul pergamentos și aspru, dezvăluind o privire în care iriza permanent un foc lăuntric, îndepărtat, o ardere siderală și rece, fixînd asupra oamenilor, ori de cîte ori îi cerceta, două pupile extrem de înguste care vibrau mărunt de la stînga la dreapta, captînd orice mișcare, înregistrînd orice detaliu. Singură vocea făcea notă discordantă cu întreaga lui făptură mohorîtă și impunătoare, dură și inabordabilă, vocea directorului avea mlădieri baritonale catifelate, timbrul era plăcut și melodios, tonul îndemna la apropiere, chema la confidență, spulberînd integral după numai cîteva cuvinte răceala și asprimea de ascet ale trupului și chipului său.

Într-o zi m-a chemat sus, în birou, nu mai fusesem niciodată pînă atunci în biroul directorului, am rămas surprins de simplitatea și intimitatea acelei încăperi, mobilată mai degrabă ca o garsonieră, fără risipă de lux, cu obiecte strict funcționale, strict uzuale, directorul aducea mai mult a holtei bătrîn, a funcționar public ajuns în pragul pensionării, deși știam prea bine că avea gradul de general, nu împlinise încă cincizeci de ani și era tatăl unei numeroase familii.

Mi-a arătat niște hărți, niște documente, apoi a pronunțat numele unei țări. Mi-a vorbit îndelung, explicîndu-mi

și subliniind necesitatea, presanta necesitate a misiunii mele. Nu era vorba numai de a veni în întîmpinarea unei țări care apelase la serviciile *Centralei* noastre, deși zona era îndepărtată, era la capătul pămîntului, interesele plecau însă din vîrfuri supreme, prilejul nu trebuia scăpat. Țara în care urma să plece se întindea dincolo de munții Arakan, se resfira și mai departe, către acele ținuturi tropicale străjuite la apus de fluviul Irrawaddy, traversînd marea Andaman mă aștepta o lume uimitoare și captivantă, primejdioasă și extrem de încurcată într-un ghem de relații fluctuante, enigmatice și contradictorii.

De ce ecoul acelei misiuni, dintre primele mele misiuni de spionaj, mai persistă și astăzi? Revine asupra mea *acum*, revine tulburător de proaspăt, cu imagini clare, de o limpezime desăvîrșită, ca o răsfrîngere a chipului nostru de demult într-o oglindă strălucitoare și amplă. Ce tainic resort împinge la suprafață — cînd și cînd, nu știm cînd, nu știm cum, vin din adîncuri către noi oameni și fapte vechi — ce forță extrage din carnea memoriei această misiune insolită, cu încărcătura ei de planuri false, de umbre false? De ce tocmai *astăzi*, după ani și ani, îmi reamintesc de *principiul umbrei?*

Am fost chemat la *Centrală*, directorul însuși mi-a arătat niște hărți de dinainte de război, alte granițe, alte popoare, apoi hărțile s-au schimbat, am reținut modificările, s-a pronunțat numele unor țări, mi-am notat principalele coordonate ale misiunii, amănuntele trebuia să le elaborez singur, aveam nevoie de oameni, bani și materiale, aveam nevoie de putere, de acoperire, am fost numit atașat cultural în țara în care ne interesa, mi s-a dat tot, tot ce am cerut, cu o singură condiție: *să izbutesc*. Aveam mai multă încredere în steaua mea pe atunci. Despre ce era vorba? Și pe timpul acela, ca și acum, era moda conferințelor internaționale. La o astfel de reuniune planetară aveau să participe și două țări care ieșiseră *surori* din cel de-al doilea război mondial. Pînă la reuniune mai era aproape un an de zile și iată că una din cele două *surori*, cea mai mică, solicită deopotrivă cu insistență și discreție un serviciu *Centralei* noastre. Plătește oricît, numai să intre — înainte de conferința internațională — în posesia unor documente unicat, documente de importanță covîrșitoare pentru istoria statului respectiv, pentru securitatea granițelor sale, pentru asigurarea unui viitor pașnic și prosper, docu-

mente care, din păcate, în vîltorile războiului, în nesiguranța și nestatornicia timpurilor au fost expediate în containere secrete, au fost puse la adăpost într-o altă țară, așteptînd vremuri mai bune. Și vremurile au sosit într-adevăr, documentele însă au fost uitate, au fost pierdute, au fost puse deoparte, nimeni nu știe precis, nimeni nu se poate pronunța cu glas tare, pe față, cert este că *proaspăta soră* de după război — așa afirmau și confirmau mai multe informații de taină pe atunci — și-a însușit acele documente, s-a făcut că plouă, s-a scuzat, războiul îngroapă multe dureri, dar și multe jurăminte strîmbe. Timpul a trecut, iar țara care ne solicita sprijinul se vedea amenințată în însăși vetrele sale istorice, lipsindu-i susținerile legale care să-i dovedească existența, identitatea, suveranitatea. Dealtfel, mai tîrziu, pe acest fond de *interese frățești*, în zona aceea tropicală chiar aveau să explodeze certuri sîngeroase, genocide, distrugeri, invazii, un foc violent și crud care a mistuit credințe și destine, cămine și visuri... Dar pînă atunci mai avea să treacă multă vreme, răstimp în care eu trebuia să execut misiunea ordonată. M-am dus, m-am instalat la ambasadă, trei luni mai tîrziu am aflat despre existența acelor documente, știam unde sînt păstrate ca pe ochii din cap, obținusem planul clădirii, intrări, ieșiri, culoare, pază electronică, gărzi de schimb, problema sustragerii lor rămînea însă mai departe nerezolvată. În aceeași perioadă, simțisem pe urmele mele ochii poliției secrete. Fusesem adulmecat repede, prea repede. Am verificat, mi s-au confirmat bănuielile, nu-mi era teamă. Aveam imunitate diplomatică. Totuși, cu poliția secretă în spinare, nu prea te simți în largul tău, oricît de imun ai fi vizavi de o posibilă arestare. Imunitatea față de un posibil *accident* nu ți-o poate asigura nimeni. Asta-i pielea de spion, întotdeauna răsare cîte cineva, se oferă cineva s-o găurească. Laurii pe care îi rîvnește fac harcea-parcea imunitatea în care te înfășori ca într-o armură. Mai ales că, nu de puține ori, armura prea seamănă a giulgiu... Și totuși, ordinul trebuia executat. Misiunea nu trebuia compromisă. Într-un fel, chiar poliția secretă m-a ajutat. Documentele, în original, n-aveam cum să le procur. Obținusem însă fotocopii reușite, cumpărate cu aur greu. Microsetul era complet. Jubilam. Jubila și poliția secretă care îmi supraveghea cu rîvnă toate gesturile. Am fost interceptat, a urmat apoi percheziția, descoperirea documentelor microfilmate,

declararea de *persona non grata*, expulzarea. Douăzeci și patru de ore mai tîrziu eram în *Centrală*. Misiunea mea fusese executată cu brio. Pentru că nu documentele alea prăpădite și scorojite de veacuri mă interesau, statul care le avusese în proprietate își făcuse el singur copiile necesare, le autentificase încă înainte de război, știu și șefii de state că prevederea e mama înțelepciunii. Așadar, cei care finanțaseră întreaga afacere nu duceau nicidecum dorul acelor documente vechi, ci dorul unor informații militare deosebit de proaspete: efective, trupă, corp de ofițeri, armamente, dispozitive de atac, depozite de carburanți, arsenale, alianțe militare secrete... Existau de cîtva timp influențe străine, influențe nefaste în zona aceea a pămîntului, se țeseau și întrețeseau acolo interese divergente, evenimentele politice se precipitau cu repeziciune, diplomații își făceau reciproc temenele, dar zîmbeau într-un dinte, cu gînduri calpe. Taberele militare se așezau cît mai aproape de hotare, prin orașe bubuiau și sfîrtecau, cînd și cînd, bombele artizanale, traficul de arme opera cu cifre astronomice. Și circulau unele vorbe în șoaptă, vorbe de taină, despre anumite intenții de a corecta granițele, și chiar de a se administra o corecție frățească rubedeniilor mai mărunte și recalcitrante, pentru a le aduna și contopi în sînul marii familii, întrucît vroiau, dragă doamne, să meargă așa singure, de capul lor, pe încîlcitele cărări ale istoriei... Dar asta-i o poveste lungă, și tristă, și cruntă, care nu s-a încheiat nici astăzi. Eu, atunci, mi-am îndeplinit misiunea ireproșabil, statul care m-a plătit a intrat în posesia informațiilor solicitate, un spion nu face politică, el execută un ordin. Revenit în *Centrală*, am aflat însă că un ilustru *boss* fusese extirpat din aparatul de conducere. Îl cunoscusem bine, era un tip cult, melancolic, doctor în economie politică, specialist în probleme orientale, îi plăcea să tăifăsuiască la un pahar ceasuri întregi, ceasuri plăcute, avea harul de a-și face prieteni pretutindeni. La extirparea lui contribuisem indirect, fără să știu, fără să-l suspectez, raportînd conștiincios că prea repede devenisem ținta poliției secrete, acolo, departe, și uimitor de iute aflaseră tipii povestea cu documentele. Despre acest aspect al misiunii mele știau doar patru persoane: eu, șeful meu direct, un secretar de zonă și directorul *centralei*. Bine. Ei, tocmai secretarul de zonă se dovedise a fi agentul acelei țări în care trebuia să mă instalez ca atașat cultural de ambasadă,

pe urmele unor documente istorice ținute sub șapte lacăte. Cînd spun *extirpat*, nu înțeleg neapărat *lichidat*. Am despre șefii mei păreri mult mai bune . . .

Cazul acesta aproape că îl uitasem. Un caz din tinerețe. Însuși directorul *Centralei* îmi propusese acea formulă de acțiune în două planuri paralele, simultane. Numai noi amîndoi cunoșteam această taină. *Principiul umbrei*. La umbra unei fapte poți izbuti performanțe uluitoare. Uneori poți vîrî mai multe fapte, unele în altele, una acoperind, închizînd, mascînd-o pe cealaltă, ca o poveste în altă poveste, și aceasta din urmă, la rîndul ei, ținînd în pîntece o altă istorie care și ea . . . precum celebrele păpuși rusești, supranumite „Matroșka", fiecare deschizîndu-se și închizînd înăuntrul ei o altă păpușă, apoi aceea la fel, o păpușă mai mică, și mai mică, un popor de păpuși, încît nu mai știi discerne adevărul, care păpușă anume te interesează, pe care trebuie s-o urmărești, care închide în măruntaiele ei adevărul și care nu. Un caz care s-a transformat în amintire. Pentru *mine* a devenit amintire. Pentru *alții* — experiență, istorie, arhive . . .

De ce mi l-am reamintit tocmai *acum?* Ce basm îmi susură Bobeică la ureche? Ce joc urzește el acolo? Dincolo de chipul său, surîzător și jovial, ce umbră se ascunde?

CAPITOLUL 17.

Unde am greşit? Întrebare fundamentală. Fatalitate sau adevăr? Nu există fatalitate. Există adevărul erorilor noastre. Există apoi orgoliul nostru de a nu recunoaşte erorile. Şi atunci inventăm un surogat: fatalitatea. Încă din golful Salonicului, din primii ani, întîiul meu profesor în arta informaţiilor — un tip osos, blond, cu ochi febrili, de o extraordinară mobilitate, şi o carură superbă — îmi detaliase, cu vocea lui baritonală, cele trei principii sacre, a căror neabătută slujire garanta izbînda unui individ în complicatele şi înşelătoarele structuri ale relaţiilor interumane: să te retragi la timp, să-ţi pui mască şi să te comporţi cu tact. Deşi răspunsul nu mă mai interesează demult, aşa cum nu te mai preocupă locul comun, lucrul ştiut, rămîne totuşi obsesia întrebării, obsesia erorii. De ce nu m-am retras la timp?

Căpitanul de securitate Radu Bobeică are un fel ciudat de a mă iscodi, de a mă cerceta din priviri, şi-a luat obiceiul, în ultimul timp, să mă invite zilnic la el în birou, să-mi ofere un fotoliu, de fiecare dată acelaşi fotoliu, şi să aştepte. Întrebările, cele două sau trei întrebări pe care mi le pune la intervale mari, tot mai mari, sînt de rutină, amîndoi cunoaştem întrebările, amîndoi cunoaştem răspunsurile. Apoi, tace. Îşi face de lucru cu nişte hîrtii. Apa minerală şi ţigările sînt pe măsuţă. Mă îmbie cu un gest mut, învăluindu-mă cînd şi cînd cu ochi pătrunzători, umbriţi de gînduri nedesluşite. Uneori mă surprinde însă cu nişte întrebări curioase, caraghioase: Ce fructe preferaţi? Vă plac bijuteriile? Doriţi cafeaua mai amară sau mai dulce? În ce poziţie dormiţi mai bine? Vă interesează perspectivele energetice ale omenirii? Aţi suferit de oreion? Vă temeţi de foc?... Şi alte inepţii de acest fel. Întrebările sînt rare, cu pauze lungi, tonul e grav, e calm, e rece, prea rece...

Mă uit la Bobeică lung, mă uit într-o dungă. Ce dracu mai vrea de la mine? Unde vrea să ajungă cu tîmpeniile astea? O să mă întrebe şi dacă rîgîi după masă ori nu? Bo-

beică nu-i un tîmpit. Eu sînt, pentru că mă irită, pentru că au început să mă irite întrebările lui, el știe încotro țintește, mie însă mi-e teamă să privesc către ținta aceea. Îi caut ochii, nu se ferește. Ofițerul îmi susține privirile. Mă înfior. Are ochi de pește mort, reci, aspri, irisul lor a devenit cenușiu, de un cenușiu metalic, nu mai sînt albaștri ca altădată. Ochii căpitanului au căpătat o tentă de opacitate dură, impenetrabilă.

Nu la toate întrebările răspund. Bobeică nu insistă. Trece mai departe. Ascultă. Cînd tac, parcă îmi cronometrează tăcerea. Parcă măsoară ceva. Asta nu mai este anchetă, ci *test*. Oare m-am țicnit? Uneori, ochii căpitanului sînt ca două fante tăioase. Alunecă asupra mea parcă disecîndu-mă, strat cu strat. Nu, domnule Bobeică, n-am înnebunit, îmi păstrez încă intacte facultățile mintale, mai poți conta pe ele, nu-ți fie frică, știu încă în ce poziție mi-e somnul mai dulce și, bineînțeles, n-am uitat că am suferit de oreion tîrziu, nu în copilărie ca alții, ci tîrziu, la vreo doi ani după ce mi-am terminat studiile universitare. . .

Zilele seamănă unele cu altele, cenușii, nesfîrșite. Aceleași întrebări stupide. Aceleași răspunsuri. Aceeași tăcere. Oare, într-adevăr, sînt stupide întrebările?. . . Timpul se dilată sau se comprimă, nu știu precis, cine mai stă să calculeze acum fluxul și refluxul calendarului?

Îl simt pe căpitan înstrăinat, distanțat, adie dinspre el o undă de frig, de nepăsare, nu e nici frig și nici nepăsare, și nu de la el către mine pleacă fiorul de frig, de nepăsare, ci mai degrabă senzația aceasta e în mine, se află în mine, și totuși nu-mi aparține, și caut să înțeleg de ce tace, de ce privirile lui trec dincolo de mine, nu chipul meu interesîndu-l, ci altceva, dincolo de chip, dincolo de prezența mea biologică, nu știu ce vrea și încerc să mă apropii de privirile lui, de gesturile lui, mă apropii și-l caut, și nu-l găsesc pe căpitanul Bobeică, cel pe care-l știu, pe care îl știam, întîlnesc alt om, un om complet străin, și întîlnirea mă sperie de moarte. Să ne înțelegem: nu de moarte mă tem, ci de oameni mă tem, de acei oameni mă tem pe care, cunoscîndu-i, asupra cărora avînd certitudinea cunoașterii — nu e vorba numai de Bobeică — mă trezesc brusc înșelat de simțuri, de rațiune, se cască o genune între mine și ei, o genune înspăimîntătoare, care mă resoarbe, care mă suge în adîncuri, mă atrage într-o lume calpă, într-un decor abisal. Gîndul e confuz, mă exprim anapoda, ce dracu fac,

am luat-o razna? Nu de oameni necunoscuţi mă tem, şi nici de cei pe care-i caut şi nu-i mai recunosc, ci de mine însumi mă tem, mi-e teamă de mine cînd plec către întîlnire şi aflu acolo, descopăr acolo sentimentul cel mai pur, îl bănuiam, îl aşteptam, nu mă surprinde prezenţa lui în ochii căpitanului, ci mă surprinde puritatea lui: *sentimentul urii.* Nu frig, nu nepăsare, ci ură...

Acum cîteva zile, Bobeică m-a primit citindu-şi gazetele de dimineaţă, am fost introdus în birou de subofiţerul cel mustăcios, căpitanul m-a invitat cu acelaşi gest către acelaşi fotoliu, ţigările şi apa minerală se aflau la îndemînă, tăcerea s-a aşternut numaidecît între noi. După aproape un ceas de linişte deplină, marcată doar de foşnetul ziarelor, căpitanul Bobeică m-a întrebat încet, alb, fără culoare, fără să-şi ridice privirile.

— Vă place istoria antică, domnule Velican?

N-am răspuns imediat. De fapt, n-am răspuns deloc. I-am cerut o explicaţie. De mult vroiam să i-o cer.

— Şi de ce mereu, tot mereu, *„domnule Velican?"* Ştiţi doar că nu sînt Horia Velican, ci Liviu Sarava. Ziaristul a putrezit demult...

— Eroare, domnule, eroare! Ziaristul *Horia Velican* trăieşte, se plimbă, scrie articole... Nu ştiaţi?! se miră căpitanul arid, aruncîndu-mi o privire spartă. A, eu credeam că v-aţi edificat de mult asupra acestei probleme...

M-am uitat la el cu desăvîrşire interzis. Un fel de infarct al vorbirii. O clipă, am crezut că Bobeică s-a smintit, ori că-şi bate joc de mine, ipostaze în care nu mi l-aş fi închipuit niciodată. Continua să stea aplecat asupra jurnalelor sale, calm şi detaşat, îndreptînd către mine creştetul capului, cu părul sîrmos, zbîrlit... Creştetul capului, una din zonele cele mai vulnerabile. Ca să proiectez sticla cu apă minerală în acel creştet, nu mi-ar fi trebuit decît o zecime de secundă. Şi chiar dacă, să presupunem, şi-ar fi înălţat tocmai atunci fruntea, iuţeala impactului ar fi fost suficientă pentru a-i face craniul zob... Puterea nu se naşte numai din tăria brută a muşchilor, din capacitatea brută a unei maşini producătoare de lucru mecanic. Rapiditatea zămisleşte şi ea aceeaşi putere percutantă. Un baros, mînuit de braţe vînjoase, poate spulbera cu uşurinţă un cristal gros de zece centimetri. Dar şi un firicel prăpădit de nisip, proiectat cu iuţeala fulgerului, poate perfora acelaşi cristal. Nu puterea muşchilor mi-a fost aliatul credincios.

ci timpul, extrem de scurt, în care am știut să concentrez puterea lor...

— Da, da! bombănea căpitanul, ca pentru sine, cu nasul vîrît mai departe în ziarele lui. Da, da, Horia Velican trăiește, aleargă, se zbate și el ca oricare pentru o bucată de pîine și, bineînțeles...

...Deodată, Bobeică tăcu, își săltă iute fruntea, o zvîcni cu putere în sus, făcu o pauză, mă pipăi cu ochi fierbinți și continuă rar, domol, aproape silabisind:

— Domnule Velican, să nu regretați vreun gest! Vă rog să vă liniștiți imediat! Avertismentul căpitanului plesni dur, ca un gîrbaci, lîngă sfîrcul urechii. Să nu faceți vreo prostie! mă ațintí el cu degetul, ridicîndu-se brusc în picioare. Apoi, șopti cu un iz de tristețe amară, amară... Ar fi păcat, domnule Velican, ar fi monstruos de păcat să risipiți și bruma asta de încredere!...

Și pentru că nu îndrăzneam să-i susțin privirile, realizînd pentru prima dată în viață că nu mai sînt sigur pe ochii mei, că ei mi-ar trăda gîndurile, și pentru că lăsasem nasul în jos, ridicol și palid de umilință, de neputință, și pentru că mă tortura cumplit gîndul acela, *deloc halucinant,* din clipa căderii... scările din marmoră... blocul „Minerva"... o siluetă... getaxul... plecarea... și pentru că, oricum, trebuia depășit acest moment penibil, Bobeică și-a adunat iarăși firul vorbelor, continuîndu-și monologul ciudat, ciudat nu nebun, pentru că nu el se țicnise, ci eu eram smintitul care mă încăpățînam să nu cred decît în adevărurile mele. Căpitanul se reașezase, revenise la gazetele lui, le răsfoia murmurînd, stăruind în jurul aceleiași idei:

— Da, da, se pare că *Horia Velican* va face o carieră deosebită. Deocamdată e temător, are încă multe, foarte multe necunoscute de rezolvat, într-o ecuație a cărei miză poate însemna moartea, poate însemna viața... Știți, domnule Velican, ca la rișcă: pajură sau cap. Ori, ori. Șansele sînt egale... Dar, se descurcă *Velican-al-meu,* deocamdată face o impresie agreabilă... La drept vorbind, continuă o impresie agreabilă! Nu, domnule Velican? Deși un picuț cam trăsnit, cu oleacă de aiureală în el, boem și capricios, așa cam ca toți holteii îmbătrîniți, dumneavoastră erați totuși un tip agreat printre confrați, printre vecini, prieteni... Asta e, oftă căpitanul, încruntîndu-se puțin, zîmbind

puţin, asta facem toată viaţa, ne subtilizăm unii altora armele, ideile!... Mai ales cînd ne apărăm, domnule Velican, mai ales atunci!...

Cuvintele căpitanului Bobeică se furişau ca nişte lumini bizare într-o lume de gînduri nebuloase, gînduri obscure, Bobeică însuşi se furişa printre gînduri ca un prinţ al persuasiunii, şi cuvintele lui zvîcneau orbitor, zvîrleau o lumină crudă în tainiţele în care nu îndrăznisem să pătrund vreodată, conturînd acolo, desenînd în linii precise chipul unei fantasme... N-a fost halucinaţie atunci, n-a fost iluzie?... Dar ce a fost?... Şi mă revedeam iarăşi în dimineaţa aceea de luni, mă revedeam în clipa căderii, privind disperat prin geamul din spatele getaxului... Scările din marmoră... apoi silueta elegantă, grăbită, a unui tip cu trăsături efeminate... apoi celălalt getax... apoi...

— Nu mi-aţi răspuns la întrebare, domnule Velican? îmi reaminti Bobeică, împingînd vraful de ziare spre marginea biroului. Vă place istoria antică?

Nu trebuia să clachez tocmai acum. Indiferent unde aveam să ajung, o tăcere încăpăţînată nu putea să-mi aducă mai mult folos, decît un dialog, chiar dacă supliciul întrebărilor mă inhiba, chiar dacă mă iroseam în răspunsuri idioate.

— Cel mai mare şi cel mai captivant roman de aventuri al umanităţii se cheamă istoria antică. Şi cred că ştiţi, domnule căpitan, întotdeauna m-am dat în vînt după romanele de aventuri. Corect răspunsul? Am picat pe soluţie?

— Numai în cazul în care mormîntul unui faraon se mai cheamă şi mijloc pentru transmiterea unui mesaj secret. Numai în acest caz răspunsul dumneavoastră poate fi corect. Aşa-i, domnule Velican, aşa-i că ne gîndim amîndoi la aceeaşi soluţie?

Bobeică zîmbea ştrengăreşte. Doamne, cum poate zîmbi un om ca el, cu atîta neastîmpăr şi hoinăreală în priviri? Nici urmă de ură în ochii căpitanului. Aştepta cuminte, cu o mutră de şmecher hazliu, răspunsul meu. Ce să-i răspund? Încotro mă tîra cu el Bobeică? Pînă unde? Ce avea de gînd? Şi nu-mi puteam stăpîni deloc un tremur interior, un frison sălbatic. Trebuia să-i răspund. Trebuia să improvizez. Sau, pur şi simplu, puteam să tac. De ce n-am tăcut? Oare, întotdeauna ne putem împotrivi tăcerilor noastre?!

— Sînteţi prea criptic astăzi pentru mine, domnule căpitan. Dealtfel, habar n-am de ce mă mai căraţi cu dumneavoastră prin catacombele acestei anchete...

Am tăcut. De fapt, nu vorbele acelea vrusesem să i le spun, dar au ţîşnit din mine pripit, fără frîu, fără să le observ, preocupat de alte gînduri aflate sub semnul tăcerii. Mi-am privit anchetatorul şi m-am înfiorat, un aer de crepuscul îi umbrise dintr-o dată chipul.

— Să ştiţi că nu există drum de întoarcere, domnule Velican. Ne vom tîrî prin catacombe, împreună, departe, tot mai departe, tot mai adînc, pînă vom da de lumină. Doresc din toată inima să mă înţelegeţi şi să fiţi convins că drum de întoarcere nu există. Vom continua să mergem împreună, în aceeaşi direcţie şi pe acelaşi drum, vom fi mereu împreună pe acest drum cu sens unic, îl vom străbate nedespărţiţi pînă cînd în faţa noastră va luci o rază de adevăr. N-avem altă ieşire, nu există altă ieşire decît şansa adevărului. Cu sau fără voia dumneavoastră, că sînteţi capabil să vă sacrificaţi ori nu pentru un principiu, că vreţi să colaboraţi cu mine sau nu, că vă temeţi sau nu vă temeţi de moarte, indiferent de gestul acela interior pe care îl zămisliţi cu migală şi îndărătnicie, gestul derutei sau gestul refuzului, dincolo de potenţele rezistenţei omeneşti, dincolo de vidul care ne desparte ori punţile de legătură dintre noi, oricît v-aţi ascunde în minciună sau tăcere, oricum veţi azvîrli zarul jocului măsluit, noi amîndoi tot la adevăr vom ajunge, domnule Velican...

Îl priveam pe căpitan cu ochi nebuni. Îmi era imposibil să mai rostesc un cuvînt. Simţeam fălcile ca de piatră, încleştate iarăşi într-un spasm dureros. Mica bestiolă îşi arăta iarăşi colţii. Auzeam glasul lui Bobeică bubuind, rostogolindu-se în ecouri prelungi, asurzitoare, cuvintele lui se resfirau în jurul meu, ca nişte explozii şi întreg universul fu covîrşit dintr-o dată de tunete infernale. Percepeam sunetele cu o dureroasă acuitate...

— Vă reamintiţi noaptea de duminică spre luni? Desigur, cine poate uita vreodată încărcătura unei astfel de nopţi. Mi-aţi mărturisit pînă acum multe lucruri interesante din alcătuirea ei. Nu mărturisirea în sine vă preocupa, ci tirania unei întrebări: *pînă unde a ajuns căpitanul Bobeică?* Am şi eu limitele mele fireşti, domnule Velican. Astăzi, am chiar şi revelaţia unor greşeli pe care le-am săvîrşit atunci, la început, cînd vă supravegheam pas cu pas, în-

cercînd să anticipeze o mişcare, o mutare, un gest. Uneori am reuşit. Alteori nu. Cînd m-am convins de anvergura uriaşă a spionului Horia Velican, mi-am revăzut toate acţiunile întreprinse pe urmele lui, am recalculat toate variantele, piesă cu piesă, am analizat detaliile întregului cîmp de bătaie. Trebuia să refac un destin, să caut căile de acces către el, să mă apropii cît mai mult de adevăr. Am răscolit arhivele, am confruntat fotografii şi manuscrise vechi, prăfuite, unele aproape şterse, radiografii pulmonare, hemograme şi analize serologice provenind de la fostul ziarist Horia Velican, cu cele pe care le putusem obţine cercetîndu-l pe Liviu Sarava. Am investigat şi am descoperit oameni, documente, mărturii, probe invulnerabile. Vă puteam aresta oricînd în perioada aceea, *domnule Sarava.* Aşa-i că sună straniu apelativul Sarava? De ce vă mai revendicaţi acest nume? Sarava nu mai există. Liviu Sarava a dispărut din clipa cînd v-aţi asumat altă identitate. Aşadar, vă puteam aresta oricînd în perioada aceea... *domnule Velican.* Ţinteam însă mai departe. La urma urmei, un spion prins, judecat şi condamnat nu înseamnă mare lucru. Peste cîtva timp vine altul şi-i ia locul, şi nu ştii unde, şi nu ştii cum. Şi războiul acesta subteran te împinge iarăşi şi iarăşi să cauţi acul în carul cu fîn. Muncă de salahor. Uneori cauţi o viaţă întreagă fără să găseşti nimic. Pentru ceea ce intenţionam îmi trebuia însă timp. Timpul era de-acum elementul cel mai preţios din calculele mele. Timpul, în afara căruia nu se poate adjudeca nici o victorie. Şi atunci, în patul dumneavoastră de burlac înrăit — expresia vă aparţine — a eşuat Adyna Coman. Nu tresăriţi, domnule Velican? Oricum, un zîmbet amar, un zîmbet interior, de confirmare, vă încearcă totuşi acum. Sînt convins că, după arestare, printre alte îndoieli şi întrebări capitale, a fost şi aceasta: *Oare nu cumva Adyna Coman?!* Şi iată că s-a mai spulberat o îndoială. Rămîne mai departe tirania statornică a unei întrebări: *pînă unde a ajuns căpitanul?* Ca să fiu sincer, nici eu nu ştiu prea bine unde am ajuns. Nu ştiu cu precizie. Fiecare pas mă împinge într-o lume nouă, pe un teren necunoscut, unde nu ştiu dacă sînt drumuri sau nisipuri mişcătoare. Dumneavoastră aţi ratat şi v-aţi pierdut pe aceleaşi pernicioase drumuri, avînd dezavantajul mercenarului stipendiat dintr-un principiu de dominaţie. Şi eu pot greşi, nu sînt infailibil, pot rata şi eu, eu am însă avantajul că mă apăr în propria mea

casă. De această mică diferență atîrnă toate șansele noastre, domnule Velican. Drumurile mele abia încep. Ale dumneavoastră sfîrșesc în noaptea aceea de duminică spre luni...

Căpitanul Radu Bobeică se opri, făcu un gest parcă apărîndu-se de un gînd sîcîitor, se ridică și trecu de cealaltă parte a biroului. Purta un pulover negru, cu ochiuri mari și un pantalon strîns din tweed. Arăta mai degrabă a profesor de sport, sau alpinist, sau ghid la O.N.T., decît anchetator. Ca toți oamenii foarte inteligenți, Bobeică are o personalitate puternică, aproape imposibil de urmărit. În discuții sare de la un subiect la altul cu o repeziciune derutantă, ca de-abia la urmă să se vădească raportul organic dintre subiectele abordate, raport inițial nedeslușit. Trecu mai departe, pe lîngă fotoliul din care nu mă clintisem, pescui din mers un scaun, întotdeauna se găsesc două-trei scaune ușoare, din placaj obișnuit, lustruite cu șerlac, împrăștiate prin biroul căpitanului, mutate de colo-colo după trebuințe și capricii, îl trase mai aproape de fereastra întredeschisă, și se așeză cu mișcări domoale, calme, întinzîndu-și mult în față, cu o plăcere nedisimulată, picioarele lungi, proptindu-se cu umerii de spătarul scaunului într-o abandonare deconectantă. Ochii însă, ochii căpitanului purtau în ei o anumită duritate de acvamarin, priveau fără adresă, ocoleau, se furișau prin încăpere ca două fuioare de ceață. N-am vrut să rup eu tăcerea. Îmi vuia capul ca un clopot de catedrală și fiecare pulsație a sîngelui era parcă un stilet răsucit în creier. Bobeică își continuă monologul exact pe același ton, exact din cumpăna unde-l frînsese, tîrîndu-mă după el în teritorii de care mă temeam cumplit.

— Așadar, drumurile dumneavoastră, domnule Velican, sfîrșesc în noaptea aceea de duminică spre luni. Atunci, după miezul nopții, după ce Adyna Coman a... *adormit buștean,* după ce v-ați convins că nu mai pot fi recuperate servieta și clasorul filatelic, ați făcut ultimile două drumuri din cariera dumneavoastră de spion. Jos, în stradă, aștepta, ca de obicei, „Fiat"-ul Adynei, cheile mașinii se aflau la îndemînă, ați coborît din garsonieră precipitat, cu graba născută din surescitare și panică, ați demarat și nu v-ați oprit decît în cartierul Drumul Taberei, pe strada Rîul Doamnei. Aici, la intrarea unui bloc, într-o cutie poștală, ați vîrît un bilețel împăturit cu grijă. De fapt, era un text tipărit cu aldine, o tăietură dintr-un ziar, sau dintr-o carte, lipită

pe o bucată de hîrtie mai mare. Acesta a fost primul drum. Al doilea l-aţi făcut în apropierea Gării de Nord, pe strada Witting. Operaţiunile s-au repetat întocmai: intrarea unui bloc, cutia poştală, bileţelul, retragerea. Apoi aţi revenit, cuminte şi liniştit, acasă. Adyna dormea, periplul dumneavoastră nocturn se desfăşurase rapid şi cu discreţie, aţi riscat această ieşire, era însă o soluţie extremă, o soluţie mai ales urgentă, aţi izbutit. Un mecanism subtil fusese amorsat în noaptea aceea şi trebuia de-acum să funcţioneze ireproşabil. Bileţelul din Rîul Doamnei îşi striga mesajul său, cifrat şi laconic, tocmai din străfundurile istoriei antice, de pe vremea faraonilor: *„Să-ţi cauţi fericirea zilnic“*. Mai tîrziu, am descoperit că era o maximă extrasă din celebra colecţie egipteană „Apophtegmata Patrum Aegyptiorum“, tipărită şi în româneşte prin 1930. Biletul din strada Witting, confecţionat în aceeaşi manieră, cuprindea cuvintele: *„Inscripţie pe mormîntul lui Taimhotep“*, reprezentînd de fapt textul din paranteză, aşezat sub maxima respectivă, ambele decupate din aceeaşi carte. Destinatarul din Rîul Doamnei, Teofil Ungureanu, a ridicat bileţelul, din cutie, dimineaţa cînd a plecat la serviciu. Bileţelul din strada Witting a rămas la locul lui timp îndelungat. Nu l-a ridicat nimeni. Nici n-avea cine să-l ridice. Apartamentul corespunzător cutiei poştale era gol. Acolo locuise o bătrînică, Eleonora Duncan, murise cu o săptămînă în urmă, fără moştenitori, fără rude, locuinţa era încă neocupată. Amănuntele acestea le-am aflat abia dimineaţa. Aici am săvîrşit o eroare, domnule Velican. Imediat după plecarea dumneavoastră, am interceptat biletul — ca şi dincolo în strada Rîul Doamnei — l-am citit şi l-am pus la loc, exact în aceeaşi poziţie, cu gîndul ca, a doua zi, să purtăm o discuţie de specialitate cu Eleonora Duncan. Dimineaţa însă am aflat stupefiat că decedase de cîteva zile. Tardivă informaţie. Tot atunci am observat că poziţia biletului din cutia poştală se modificase, cineva umblase la el, se informase, îl împăturise la loc şi dispăruse. Unde? Cine a fost? De unde a ştiut? Ecuaţia avea să rămînă încă multă vreme nerezolvată. Teofil Ungureanu, destinatarul din strada Rîul Doamnei, afirma că se află în posesia unui clasor filatelic, de format mic, cuprinzînd mărci poştale obişnuite, comune, neobişnuit fiind doar consemnul sever de a nu schimba nici o poziţie din rînduiala seriilor. Conform parolei, primite prin intermediul bileţelului, Teofil trebuia

să-i remită numaidecît clasorul acelei persoane care, prezentîndu-i-se drept *anticar*, îi va solicita ajutorul în achiziționarea unei cărți vechi în care se află și *„Inscripția de pe mormîntul lui Taimhotep"*. O primă certitudine: va să zică, doar *anticarul* îl cunoștea pe Teofil Ungureanu, invers nu. La o confruntare atentă, clasorul filatelic s-a dovedit a fi identic cu cel descoperit asupra unui cadavru, la hotelul „Dîmbovița". Într-adevăr, Marin Alexiu plătise cu viața un exces de curiozitate. Deci, iarăși clasorul filatelic. Cu alte cuvinte, aici se aflau închegate, desigur într-un cod bizar, informații prețioase. Și eram convins că și exemplarul de la Teofil Ungureanu trebuia să ajungă în străinătate. Era ultima dumneavoastră rezervă, domnule Velican. Dar, timpul trecea, Teofil nu semnala nimic, eu fierbeam. De ce nu se prezentase *anticarul?* Simțise ceva? Mai erau și alte resorturi de declanșat? Ne mințise cumva Ungureanu? Obișnuitele întrebări, obișnuitele îndoieli... Teofil Ungureanu îmi inspirase totuși încredere. Omul mi-a mărturisit, încă de la început, mi-a relatat cu lux de amănunte cum a fost șantajat, cum a *încăput* pe mîna unui barman de la restaurantul „Grădina mare", cu prilejul unei nunți organizate acolo. Barmanul era unul dintre agenții dumneavoastră recrutori. O canalie turbată. N-am putut scoate nimic de la el. În afară de mărturia lui Teofil, n-am nici un cap de acuzare împotriva barmanului. N-am găsit la el nimic compromițător. Nimic, în afară de o dușmănie feroce la adresa noastră. Și iată, că, într-o zi, Teofil Ungureanu semnalează prezența *anticarului*. Au fost schimbate parolele de recunoaștere, *anticarul* a fost invitat în casă, Teofil i-a predat clasorul, s-au despărțit ca doi oameni care știu bine ce au de executat. Abia atunci, după identificarea *anticarului*, mi-am putut explica întîrzierea lui. Acesta obținuse pașaportul, pentru o călătorie de agrement, cu numai două zile în urmă. N-avea rost să riște inutil, să intre în posesia clasorului mai înainte de a fi sigur de călătoria în străinătate. Avea ordine precise în acest sens. Acum obținuse pașaportul, preluase clasorul, peste o săptămînă se afla deja în *Expresul de Roma*, iar la coborîre, obosit dar și fermecat de priveliștea eternei cetăți care se derula maiestuoasă și acaparatoare dincolo de ferestrele trenului, a uitat pur și simplu albumul acela filatelic, de duzină, pe un anumit fotoliu, într-un anumit compartiment de lux, așa cum *anu-*

mite sînt gesturile noastre azvîrlite apoi cu nepăsare și lașitate în spinarea hazardului...

— Nu! Nu se poate!... abia am reușit să rup cîteva șoapte guturale, strangulate. Paralizia îmi cuprinsese gîtul, umerii, se strecura perfidă, rece, în jos pe șira spinării.

Bobeică țîșni de pe scaun și se propti în fața mea înalt, era uriaș, mi se părea strivitor și doar glasul său blînd, monoton, învăluitor, ca o briză calmantă, odihnitoare mi-a spulberat imediat sentimentul înfricoșător de iminentă pierzanie.

— Ba se poate, domnule Velican! Iată că se poate!... Nu-mi dau seama cum un om ca dumneavoastră, inteligent și cultivat, și-a putut închipui că *lucrarea* lui e perfectă. Eu nu am aspirat niciodată la acest orgoliu. Perfecțiunea? Atîta doar izbutim: să tindem către ea... Și uite așa, de la istoria antică, încet-încet, ajungem la locul supranumit în „Confesiunile" dumneavoastră, *Centrala*. Să știți că nu-i o cetate chiar atît de fioroasă, sau mai bine zis inespugnabilă, cum s-ar fi pronunțat unul din colaboratorii mei, locotenentul Marin Chirică, alias arbitru de fotbal, care se dă în vînt după neologisme, precum alții după romanele de aventuri...

În timp ce vorbea, în timp ce detalia cu glasul său egal, plăcut, convingător, căpitanul Bobeică se îndreptă către fișet, scoase de acolo, dintr-un flacon de celuloid, un năsturaș gălbui, reveni la măsuță, umplu un pahar cu apă minerală și-mi vîrî năsturașul între dinți. După cîteva sorbituri adînci, crispate, simt cum încordarea cedează, simt criza retrăgîndu-se ca o bestie mică și feroce către adîncuri neștiute, mă desprind din ghearele ei încet, cu ușurare, cu o teamă nelămurită și mă încearcă atunci un sentiment curios de dedublare, eu stau în fotoliu și parcă tot eu m-aș privi de sus, de deasupra, am chiar desenul clar în minte, așa cum stau ghemuit în fotoliu, cu genunchii ușor aduși spre bărbie, cu umerii căzuți, cu fruntea asudată, zăresc de sus, uluitor de limpede, pînza ca de buburuze a transpirației pe frunte, văd umerii cum se ridică, se dezmorțesc, torsul se îndreaptă, pieptul se bombează, pleoapele flutură de cîteva ori, apoi mă surprind oftînd, măturînd încăperea cu priviri jalnice...

Criza, mica bestiolă, a dispărut, mi-am revenit. Bobeică mă iscodește cu ochi subțiri ca de ață. Și iarăși, pentru o

fracţiune de clipă, culeg din despicătura lor puritatea unui sentiment nud: *ura*.

Şi ce-i cu asta?! La urma urmei, ce-aş vrea să descopăr în ochii căpitanului? Înţelegere? Compasiune? De ce dracu mă tulbură prezenţa urii?! Ştiam demult că Bobeică mă urăşte de moarte. Eu nu-l urăsc. Nu pot! Asta nu înseamnă însă că, dacă aş avea prilejul, dacă prin asta mi-aş putea dobîndi libertatea, salvarea, nu l-aş ucide. L-aş ucide, cu sînge rece, fără ură. Din necesitate. El mă urăşte. Eu nu pot. Sînt un infirm. Aşa mi-a spus şi Bobeică: „Sînteţi un infirm, domnule Velican!" Iar eu l-aş întreba mereu, mereu: „Cui foloseşte povara sentimentelor?", ştiind că nu-mi va răspunde niciodată...

Puteam să-i arunc sticla cu apă de „Biborţeni" în moalele capului. Nu mi-ar fi luat prea mult timp. Oare, mi-aş fi greşit ţinta? Şi ce şanse aş fi avut, suprimîndu-mi anchetatorul?

*

După douăzeci de ani mă simt din nou hăituit, criza, mica bestie pîndeşte din nou, nu ştiu unde se ascunde, nu ştiu de unde va sări, şi deodată saltul ei fulgeră pe aceleaşi răni, pe vechile răni...

Fiara aceasta a crescut la sînul meu, am hrănit-o cu puterile mele. Cîndva, prezenţa ei m-a fascinat, m-a vrăjit ca o bijuterie a forţei umane. Nebănuite sînt potenţele omului. Captivantă aventura de a pătrunde în tainele lor. Şi riscantă...

Una din primele mele misiuni, ordonate de *Centrală*, mi-a purtat paşii prin luxurianta cîmpie nepaleză Terai. Coboram din depresiunea Katmandu, ca agent comanditar al unui consorţiu, din Europa occidentală, specializat în comerţul internaţional cu produse agricole.

Nepalul e o lume unică şi ciudată, cu un relief la fel de ciudat şi unic, de la vîrful Ciomolungma, cel mai înalt pisc al planetei, pînă la acei bătrîni călugări Gurkha, cu trupuri scheletice şi priviri agere, cunoscuţi pretutindeni sub numele de fachiri.

Aici mi-a fost dat în legătură unul din slujitorii lui Brahma. Era un tip cam de talia mea, dar mult mai slab, cu pielea uscată, aspră şi părul cenuşiu, fără vîrstă. N-am ştiut niciodată ce vîrstă avea. Nu l-am întrebat. Nu mi-ar fi

răspuns. Putea foarte bine să aibă patruzeci de ani, dar și șaptezeci. Mergea ușor gîrbovit, avea pasul domol și se manifesta cu multă economie de gesturi, de cuvinte. Chiar și un om avizat, cîntărindu-l din priviri, și-ar fi zis că, oricum, tinerețea trecuse de mult pe lîngă acest bătrîn, agilitatea trupului fiindu-i suplinită de forța înțelepciunii. Abia cunoscîndu-l îndeaproape, descopereai stupefiat aceeași agerime spirituală și trupească.

Întîlnindu-ne zilnic, brahmanul avînd misiunea de la mai marii lui să mă informeze permanent cu privire la intențiile unor latifundiari din sudul țării, mari producători de iută, indigo și ceai, de a-și schimba tradiționalii parteneri de afaceri, după cîteva luni aproape că ne-am împrietenit. Sacerdotul și-a lepădat masca de pioșenie întunecată, revelîndu-mi un univers desfrînat și sacru, în care totul — și orgiile și sportul și mesele covîrșitoare, veghea și somnul, antrenamentele yoga și dulcea lîncezeală, bețiile nocturne și vînătoarea de tigri, ceasurile de rugă și ceasurile de iubire — absolut totul se desfășura după anumite legi neînduplecate. Cine încălca legea era expulzat din castă. Iar expulzarea însemna moarte.

De la brahmanul fără vîrstă am deprins capacitatea subordonării cîtorva zone din nesfîrșitele și enigmaticele teritorii ale sistemului neurovegetativ. Prima izbîndă a fost temperatura corporală. La început cîteva linii, apoi un grad, apoi două. Temperatura creștea sau scădea, urmînd supusă propria-mi voință. Cea de a doua reușită am avut-o asupra ritmului cardiac, modificîndu-l, după vrere, din poziția repaus. Drumul era sinuos, periculos și sublim, de la starea letargică a muribundului, pînă la excitația palpitațiilor epuizante. „*Surîsul lui Brahma*" a fost cea de a treia încercare, săvîrșită sub semnul cercetării aceluiași imperiu nehotărnicit, necunoscut, în care drumurile de întoarcere erau altele decît cele de pătrundere. Performanța consta în durizarea progresivă a mușchilor, concomitent cu răcirea trupului și încetinirea ritmului cardiac, pînă la starea cataleptică de „*surîs*" deplin. Chipul uman căpăta pecetea implacabilă a morții, încordarea mușchilor se risipea brusc, trupul devenea flasc și inert, viața mai palpitînd doar undeva, în adîncuri tăinuite celor neinițiați. Practic, „*surîsul lui Brahma*" nu-l dusesem niciodată pînă la capăt, rămînînd mereu în posesia unui strop de rațiune care-l nemulțumea profund pe brahman...

Mă stabilisem într-un hotel din orașul Patan, strînsesem suficiente informații compromițătoare despre principalii stăpîni ai acelor fertile pămînturi, pentru a-i avea la mînă și a-i șantaja să-și vîndă produsele la prețuri dictate de patronii șefilor mei. Misiunea mea se apropiase de sfîrșit, mă pregăteam de plecare, cînd, într-o zi, la puțin timp după masa de prînz, unul dintre agenți mă informă telefonic, omul gîfîia, era grăbit, era speriat, abia izbuti să-mi comunice că, în cel mult o oră, voi fi asasinat, că nu am cum să părăsesc hotelul întrucît sînt urmărit pas cu pas, cineva a trădat, nu știe cine, iar el n-a putut să mă informeze mai repede, mai mult nu poate nici el, a aflat de trădare, m-a avertizat, să mă salvez cum voi putea. Cum? Atunci mi-am reamintit de bunul meu călugăr din rasa Gurkha. *„Surîsul lui Brahma“* era singura mea salvare. Cu o condiție: să duc experiența pînă la capăt. Doamne-dumnezeule, și nu izbutisem niciodată să mă eliberez complet de rațiune. Voi reuși? Trebuia să reușesc!... Am telefonat numaidecît la recepția hotelului, acuzînd puternice junghiuri în dreptul inimii, solicitînd serviciile unui medic. Cînd cei care doreau să mă suprime au pătruns în cameră, n-au descoperit altceva decît un cadavru. Medicul a confirmat instalarea morții clinice. În cursul aceleiași zile, spre seară, mi-am revenit, am realizat că fusesem transportat la morga orașului, m-am liniștit, am așteptat prietenia nopții pentru a dispare definitiv din istoria acelor oameni și locuri...

De atunci, o bună bucată de vreme, în clipele de mare tensiune nervoasă, ca sub comanda imperioasă a unui glas lăuntric, trupul meu căută disperat *„surîsul brahman“*, fără însă a mai putea realiza starea cataleptică totală. Era un fel de hibrid, de mințire, un soi de înșelare în care organismul căuta să scape orbește, involuntar, nu izbutea, și atunci se instala criza, chinul neîmplinirii...

În urma unui tratament adecvat, crizele s-au rărit, s-au estompat, pierind cu desăvîrșire cîteva luni mai tîrziu. Spaima acelei nopți nepaleze n-a mai revenit niciodată. Doar fișele medicale ale *Centralei* mai păstrează încă istoria acelei suferințe. Iar acum, brusc și dureros, mica bestiolă și-a făcut iarăși apariția. Mizerabilă, anxioasă și crudă. După douăzeci de ani, pe aceleași răni, pe vechile răni...

De unde știe Bobeică despre crizele mele? Și, de ce mi-a șoptit, de ce m-a felicitat atunci că... mi-a reușit numărul?

Își închipuia, într-adevăr, că mă prefac? În cazul acesta, de ce mi-a dat exact medicamentul care-mi trebuia? De unde a știut el ce tratament îmi trebuie? Și ce naiba a urmărit, mințindu-mă cu nerușinare, că mi-a administrat doar un comprimat inofensiv de amidon? Ce-a vrut de la mine?! De ce merge pe drumuri atît de incerte și inutile căpitanul Bobeică? Oare, chiar inutile sînt drumurile lui?!...

*

Ieri, după ce m-am liniștit, după depășirea crizei, n-am vrut să cobor. Subofițerul cel mustăcios mă aștepta cuminte în pragul ușii. L-am privit țintă pe căpitan și el a înțeles că trebuie să mai rămîn. Că nu vreau să cobor. Că trebuie să ne limpezim niște gînduri pînă la capăt. Acum! Mîine? De ce mîine? Nu întotdeauna există și un *mîine*. Și nu tuturor ne aparține acel *mîine*. Astăzi e clipa ce ne-o asumăm integral. Numai pe ea contăm. El, *prezentul*, ne aparține mereu. Dincolo de el, singură speranța guvernează. Iar opțiunile mele nu se pot aventura dincolo de prezent. Prefer supliciul prezentului...

Bobeică mă înțelege, subofițerul se retrage, rămînem iarăși singuri. Căpitanul împinge vraful de ziare către mine. Mă îndeamnă să le răsfoiesc, să le cercetez. Sînt ziare și reviste de ieri, de alaltăieri, din ultimile săptămîni. Hîrtia foșnește plăcut, cerneala tipografică se lasă mîngîiată de priviri setoase, curioase, titlurile mari cheamă la meditație, cele mici îndeamnă la destăinuire, coloanele lungi trag după ele plăcerea inefabilă a lecturii, cele scurte, acuitatea informației. Un ziar reprezintă reflecția umană asupra efemerului. Și, prin acest act de cultură, minutul pasager trece în eternitate.

Din ziare și reviste am înțeles pe deplin, am înțeles, pentru prima dată de cînd sînt arestat, un adevăr cumplit, o realitate îngrozitoare, am înțeles adevărul pe care îl vroiam himeră. Răsfoind și citind acele ziare și reviste, cu ochii violentați de șocul semnăturii, de șocul stilului în care mă regăseam, sorbind cu aviditate reportajele și însemnările și notele redactate de *mine* ieri, alaltăieri, în ultimile săptămîni, articole semnate de *mine*, ieri, alaltăieri... am înțeles acest adevăr simplu și nimicitor în simplitatea lui: ziaristul Horia Velican e liber, scrie, există, există un alt Horia Velican, de fapt un alt Liviu Sarava.

În cap mi-a explodat parcă o petardă... Răsfoiesc ziarele, îmi citesc reportajele, e stilul meu, sînt cuvintele mele, expresiile mele, e acea tonalitate interioară, inconfundabilă, acea topică subtilă care ne definește, ne particularizează, oricum am scrie, oricît am scrie. Simt că mi se lasă o pînză neagră peste ochi, nu pînză, ci apă neagră văd în fața ochilor, numai cei bolnavi de glaucom au această funestă senzație, este semnul monstruosului flagel. Astăzi înțeleg însă că exprimă și semnul spaimei, semnul care precede fiorul acela, junghirul acela de gheață din capul pieptului, după un astfel de semn simți că-ți crește păr de cîine pe spinare, și-ți vine a schelălăi de frică, de teama cumplită, pur animalică, ce izvorăște din eternul spirit de conservare al regnului animal. Sînt reportajele mele, îmi recunosc metaforele sobre, stilul ușor caustic, plasticitatea aspră a imaginilor. Apa neagră din ochi a secat repede n-a ținut decît cîteva secunde, n-a țîșnit nimic din ea la suprafață, răsfoiesc mai departe ziarele, încropesc un zîmbet acrișor, poate și puțin scorțos, dar așa trebuie. Așa îmi închipui eu că trebuie...

Va să zică, Horia Velican nu fusese arestat, călătorise la Berna cu grupul de ziariști, se întorsese, publica, lucra, trăia. Cîteva fotografii îl înfățișau în diferite grupuri, vorbind, gesticulînd vioi, captînd interesul celorlalți. Era el, Horia Velican, eram eu și nu altul...

Ubicuitate? Mistificare? Hazard? Prea adeseori croim realitatea după dorințele noastre. Și prea adeseori ne construim o realitate falsă în care trăim. Ne închipuim că trăim!...

Și totuși, Horia Velican se plimbă nestingherit pe străzi, se duce la redacție, publică, există... Căpitanul Bobeică se folosește de propria-mi armă... Cum de a izbutit?! Cum de i-a reușit o combinație atît de complexă, atît de monstruoasă în complexitatea ei? Nu se poate! Dar dacă totul nu e decît o imensă farsă? Un scenariu? Adică, atunci, în clipa arestării, cînd, întîmplător privind prin geamul din spatele getaxului, am observat un alt Velican coborînd scările „Minervei"... și urcînd într-un alt getax... și... n-a fost halucinație? N-a fost nebunie?! Cum, adică... *atunci?*... Există, cu adevărat, un alt Horia Velican?! În cazul acesta, înseamnă că Bobeică, înseamnă că el... Nu, asta-i absurd! Înseamnă că mă urmărea mai de mult?! De cînd? Și de ce m-a lăsat să-mi fac de cap? Oare, chiar de capul meu să fi fost?! Doamne-dumnezeule, în ce lume m-am învîrtit?

Ce-am crezut? Ce-am înţeles din ea? Am cunoscut-o îndeajuns? S-o fi sinucis Alexandru Tudora? O fi murit Marin Alexiu? Stupide întrebări, stupide îndoieli. Aberaţii! Elucubraţii! Fantasme! Asta-i circ, domnule căpitan. N-aveai de unde!... N-aveai cum!... Bunul simţ îmi interzice să cad în ridicol, să mă alătur absurdului... Asta-i circ!... circ-circ, dar *năsturaşul* gălbui, vîrît între dinţi exact la începutul crizei? Dar interceptarea *anticarului?*... De unde ştie Bobeică să acţioneze astfel şi nu altfel? Mai devreme sau mai tîrziu, va face nişte asociaţii de idei căpitanul, nu de idei duce lipsă el, şi va ajunge la... Nu! Acesta-i un joc al marasmului. Nu se poate! Fabulez. Mă las sedus de nişte întîmplări abil, extrem de abil exploatate de Bobeică. Trăiesc sub semnul imposibilului. Cum, adică, Horia Velican există?! Pe veritabilul Velican l-am îngropat eu, cu mîinile mele. A murit sufocat, cu plămînii putreziţi... acolo, într-o cabană... apoi incendiul mistuitor... Horia Velican sînt eu! Unde a găsit Bobeică un alt Velican? O fi chiar aşa de greu de găsit?! Există experienţe irepetabile?! Cu toate acestea, refuz! Refuz să cred pînă la capăt! Nu există altă limpezire a întrebărilor, a îndoielilor decît refuzul. Refuzul total. Nu se poate confecţiona o lume numai din esenţe. Fără erori. Prea se potrivesc toate, ca-ntr-un joc, dinainte conceput, studiat, planificat: piesă cu piesă, mişcare cu mişcare... Nu se poate! Astea-s trucaje ordinare. Imagini din acestea se pot truca în orice laborator fotografic. Iar maculatura asta nu-i decît hîrtie tipărită special pentru mine. Tipărituri cu destinaţie precisă. Pentru Horia Velican, arestatul. Pentru Horia Velican, spionul. Presă de intoxicare. Numere de jurnal unice. Scenariul e subţire, căpitanule, nu ţine. E firav. E absurd, tocmai pentru că e perfect. Unde sînt erorile? Trebuia să strecori în scenariul dumitale şi o greşeală — două. Ar fi fost mai verosimil. Mai captivant, nu? Şi poate că, cine ştie, mai convingător... Dar aşa, e un non-sens, domnule, nu pricepi, un-non-sens. Cum adică, să-mi închipui un Horia Velican în locul meu!?... Hai să fim rezonabili, domnule căpitan, cît de cît rezonabili. Repet: nu-ţi-ne!

Parcă citindu-mi nebunia refuzului în ochi, nebunia îndoielii, Bobeică se ridică, aproape ţîşni din scaunul lui, transmise un ordin prin dictafon şi mă trase cu el afară din birou, pe culoar, în lift, în curte la aer. Căpitanul se mişca sprinten de colo-colo, turuia ceva despre vreme, des-

pre plimbare, că aerul închis deregleează metabolismul, că metabolismul... Nu ştiu cînd am ajuns în stradă, în maşină, Bobeică demarînd suplu, sportiv, cu eleganţă. Oraşul. Metropola. Revedeam oraşul. Eu şi căpitanul. Singuri. Fără pază. Fără cătuşe. Străzi, blocuri, soare... Apoi, parcul. Parcul din faţa redacţiei. Cît timp am aşteptat acolo? Ştiam ce aşteptăm acolo. Ştiam, şi totuşi... Nu mai vorbea. Nu-l mai priveam pe căpitan. Priveam ţintă ieşirea clădirii. Priveam hipnotic, simţeam arsura lacrimilor sub pleoape, priveam nemişcat uşile ample, masive, cu mînere din bronz şlefuit, uşile prin care intrasem şi ieşisem atîţia şi atîţia ani. Nu de la încordarea ochilor veniseră lacrimile. Curios cum omul se ataşază atît de mult de lucruri, de obiecte neînsufleţite. Poate că unde împrumută ceva din durata lor... Priveam, şi deodată am simţit palma lui Bobeică încleştîndu-se pe braţul meu. Maşina era oprită pe partea cealaltă a străzii, nu eram prea departe de uşile cu mînere din bronz, vedeam clar desenul lemnului sculptat... Apoi, una din uşi s-a deschis brusc şi în cadrul ei a apărut *Horia Velican*... Aşa deschideam şi eu uşile, smucit, dintr-o mişcare iute. Velican a ieşit, avea sub braţul stîng veşnica lui mapă din piele maron, uşa a pocnit uşor în spatele său, închizîndu-se, în clipa aceea Velican a traversat strada, era mersul meu, chipul meu, doar puţin mai bronzat, puţin mai lat în umeri, a trecut pe lîngă noi, nu ne-a observat, a dispărut...

*

Ce mai aştept? Ce mai sper? La ce-mi folosesc explicaţiile, clarificările, răspunsurile? Interogaţii sterpe, frămîntări sterpe. Mi-e somn. Mi-e un somn cumplit. Mi-e foame de somn. Am să dorm un veac. Am să mă culc imediat şi am să dorm, am să dorm adînc şi mult. Nu mă treziţi. Gestul vostru e zadarnic. Orgoliosul şi superbul Goya avea dreptate, deşi dreptatea lui e monstruoasă: *Adeseori somnul este singura fericire a celui învins.*

Şi totuşi, cine era omul pe care l-am văzut ieşind din redacţie? Cine a fost Lionel Solunca? Ce hram poartă el? Dar Adyna Coman? A fost sau n-a fost Lia Proper ofiţer de securitate? Alexandru Tudora s-a sinucis ori nu? Am capotat, m-am abandonat definitiv în mîinile căpitanului Bobeică? Cine, de fapt, sînt eu, de unde am venit şi înco-

tro mă îndrept? Sînt întrebări la care astăzi nu mai pot răspunde. Bobeică însă, ei da, Bobeică știe ce are de făcut... El privește înainte, departe, departe... Un spion arestat nu poate să privească decît în urmă, în trecut. El nu are decît trecut. *A fost.* Asta vreau să spun: Spionul Horia Velican a fost. Timpul său curge pînă într-o dimineață de septembrie. Dincolo de cumpăna aceea nu rămîn decît un nume, o fișă, un dosar...

București — 1980.

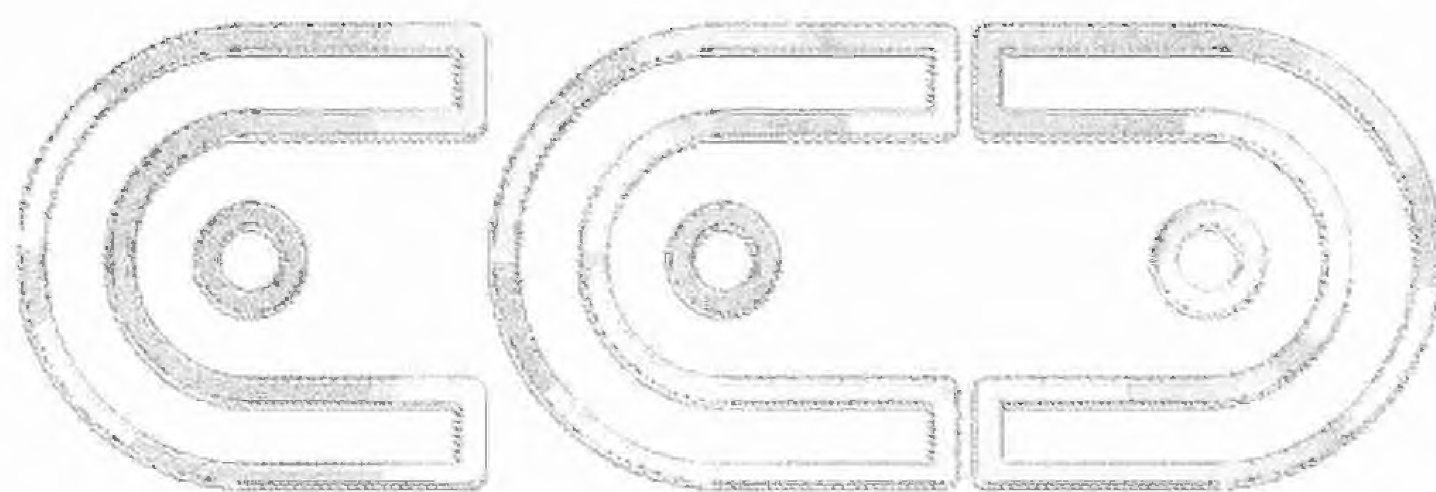
Lector: VIORICA MĂRII
Tehnoredactor: A. MOLNAR

Apărut: 1983. Bun de tipar: 24.09.1982. Comanda nr.: 2252.
Coli de tipar: 13,5. Hîrtia: tipar înalt B 60 gr/mp. Format: 16/54×84.

Tiparul executat sub comanda nr. 387/1982
la Intreprinderea Poligrafică Cluj, Municipiul Cluj-Napoca
B-dul Lenin nr. 146
Republica Socialistă România

Scanare și prelucrare digitală

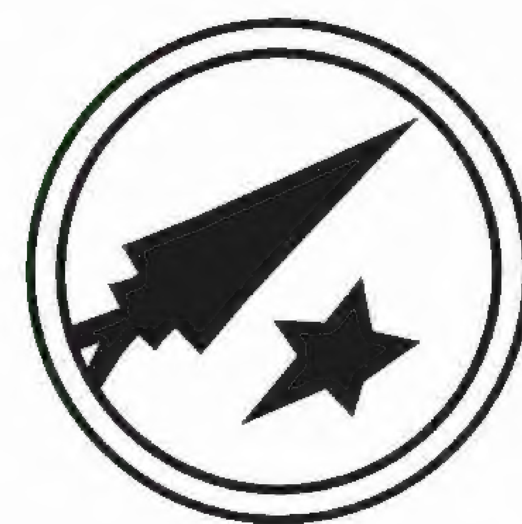

de

Anonim

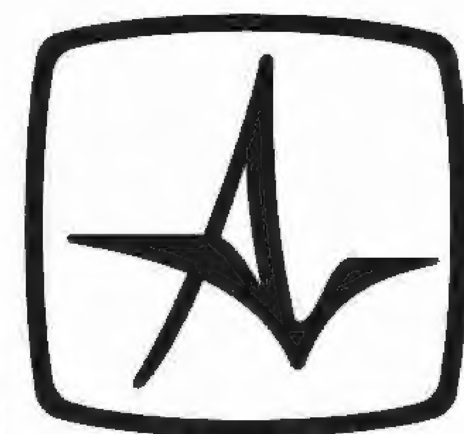

și

CAT Graur

Antwerpen

2023

